

leiderdorp

JAARSTUKKEN 2022

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord	5
2. Leeswijzer	11
3. Jaarverslag	13
<hr/>	
3.1 Programmaverantwoording	14
Programma 1: Meedoen in Leiderdorp	14
1A Actieve en gezonde inwoners	14
1B Zelfredzame inwoners	19
1C Ondersteunde inwoners	26
Wat heeft het gekost?	31
Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp	33
2A Werken en ondernemen in het dorp	33
2B Wonen en recreëren in het dorp	38
2C Ruimte in het dorp	44
2D Dienstverlening aan het dorp	50
2E Grondexploitaties	55
Wat heeft het gekost?	57
Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp	62
3A Bestuur	62
3B Bedrijfsvoering	64
3C Regiozaken	67
Wat heeft het gekost?	71
Algemene dekkingsmiddelen	73
Algemeen	73
Wat heeft het gekost?	74
Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien	77
Algemeen	77
Wat heeft het gekost?	79
3.2 Paragrafen	81
Paragraaf 1: Lokale heffingen	81
Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing	88
Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen	94
Paragraaf 4: Financiering	104
Paragraaf 5: Bedrijfsvoering	108

Paragraaf 6: Verbonden partijen	109
Paragraaf 7: Grondbeleid	117
Paragraaf 8: Uitvoering Wet open overheid (Woo)	122
3.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	123
4. Jaarrekening	125
<hr/>	
4.1 Algemene toelichting jaarrekening	127
4.2 Balans per 31 december	132
4.3 Toelichting op de balans	134
4.3.1 Toelichting op de activa (alle bedragen x € 1.000)	134
4.3.2 Toelichting op de passiva (alle bedragen x € 1.000)	140
4.3.3 Gewaarborgde geldleningen	145
4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	147
4.3.5 Vaste activa staat	148
4.3.6 Staat investeringskredieten incl. af te sluiten	150
4.3.7 Staat van reserves	161
4.3.8 Staat van voorzieningen	169
4.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting	177
4.4.1 Financiële analyse per programma	177
4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves	183
4.4.3 Gerealiseerde dekkingsmiddelen	186
4.4.4 Incidentele baten en lasten	187
4.4.5 EMU saldo	190
4.4.6 Aanwending onvoorzien	190
4.4.7 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector (=WNT)	191
4.5 Single Information Single Audit (SISA)	194
4.6 Overzicht per taakveld	199
4.7 Gebeurtenissen na balansdatum	201
5. Overige	203
<hr/>	
5.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	203
6. Bijlagen	211
<hr/>	
6.1 Bijlage 1: In control statement	212
6.2 Bijlage 2: Bestuur en organisatie	216

6.3 Bijlage 3: Kerngegevens Leiderdorp	219
6.4 Bijlage 4: Afkortingenlijst	220
6.5 Bijlage 5: Begrippenlijst	222
6.6 Bijlage 6: Voortgang aanbevelingen rekenkamer	226

1. VOORWOORD

Voor u ligt de jaarrekening over 2022. Het jaar waarin we afscheid namen van de coronapandemie en een nieuw ingrijpend vraagstuk voor de deur stond. In het voorjaar brak in Oekraïne oorlog uit. Naast het capaciteitsprobleem dat er al was bij het COA, kwam ook een grote stroom vluchtelingen vanuit Oekraïne op gang. Gemeenten in Nederland hadden opnieuw de handen vol. Leiderdorp nam in dit jaar volop verantwoordelijkheid met de opvang van ruim 120 Oekraïense vluchtelingen en daarnaast 100 asielzoekers in een crisishulpopvang. Niet lang na het uitbreken van deze nieuwe vluchtelingencrisis was energiearmoede een nieuw gevolg van deze oorlog. Steeds meer mensen - minima, maar ook lagere middeninkomens - kwamen in de problemen als gevolg van de inflatie en sterk stijgende energieprijzen en schaarste op andere terreinen.

Ondanks de belasting van deze ingreep op de ambtelijke organisatie, gingen de reguliere gemeentelijke taken door. Aan de hand van de doelstellingen die het nieuwe college in april 2022 heeft geformuleerd, zijn nieuwe gestart. Ook werden lopende projecten afgerond. In deze jaarrekening leest u welke projecten en programma's zijn opgeleverd en geven wij inzicht in de financiële verantwoording.

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

In 2022 hebben we op een groot aantal onderwerpen binnen het Sociaal Domein de eerste stappen gezet die de komende jaren moeten leiden tot vernieuwing van het beleid. Het gaat onder meer om het actualiseren van de Sociale Agenda, het subsidiebeleid en het re-integratiebeleid. Verder zijn voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een integraal armoedeplan, de nota vastgoed, een bestuurlijke visie op de toegang tot het sociaal domein en de woonvisie. Op 1 januari 2022 trad de nieuwe Wet Inburgering in werking. Gemeenten zijn vanaf die datum verantwoordelijk voor een effectieve aanpak die inburgeringsplichtigen helpt zo snel mogelijk mee te doen, de taal te leren en werk te vinden. Samen met de gemeenten in de Leidse regio en onder andere onderwijsinstellingen zijn daartoe concrete afspraken gemaakt. Voor het eerst in 10 jaar daalde het aantal bijstandsuitkeringen (voor even) onder de 300. Op basis van een evaluatie hebben we het integrale preventieproject Eerste Hulp bij Geldzorgen (EHBG) vernieuwd en uitgebreid. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne zijn voor iedereen voelbaar. De prijzen voor energie, maar ook voor boodschappen zijn sterk gestegen. Daarom heeft het college eind 2022 een extra tijdelijk ondersteuningsplan geïntroduceerd voor mensen die daardoor in financiële problemen dreigen te komen. Zo is de inkomensgrens voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur, het Volwassenenfonds Sport en Cultuur en de Stichting Leergeld tijdelijk voor één jaar verruimd naar 130% van het wettelijk minimumloon. Voor huishoudens met weinig inkomen zijn er verschillende extra financiële maatregelen, waaronder een boodschappenpas van € 40,00 die rond de feestdagen aan ruim 900 huishoudens werd uitgereikt.

De inzet van de cultuurcoach wordt na evaluatie gestopt. Het college wil de hiervoor beschikbare middelen ten goede laten komen aan de cultuuraanbieders zelf. De opdracht aan Inluzio is in 2022 voor twee jaar verlengd tot en met 31 december 2024.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

Leiderdorp ontving in 2022 de Energy Award 2021 voor gemeenten van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Hiermee onderscheiden wij ons op gebied van duurzaamheid en energiebesparing. Het juryrapport vertelde "Leiderdorp draagt opvallend actief en succesvol bij aan verduurzaming. Samen met de Omgevingsdienst West-Holland stimuleert de gemeente bedrijven om energie te besparen én hierover te rapporteren". In onze gemeente voldoet landelijk het hoogste percentage bedrijven (91%) aan de informatieplicht-energiebesparing.

Een groot deel van de openbare verlichting is vervangen door ledverlichting. In Leiderdorp bestaat nu 33% van de openbare verlichting uit moderne en energiebesparende ledverlichting. Het oplaadnetwerk voor elektrische auto's groeit gestaag. Iedereen binnen de bebouwde kom heeft nu binnen 200 meter een oplaadpaal tot zijn/haar beschikking. Ook deden we in dit jaar samen met drie andere gemeenten mee aan de challenge 'toekomstbestendige bedrijventerreinen', een onderdeel van het uitvoeringsplan Ruimtelijke Strategie Bedrijventerreinen 2020-2030. Het doel van de challenge is samen met ondernemers aan de slag gaan om de beperkt beschikbare ruimte op bedrijventerreinen beter te benutten (intensivering) en specifieke opgaven aan te pakken, zoals verduurzaming, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit.

Samen met Rijnhart Wonen voldeden we ook in 2022 aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Het pilotproject Friendswoning, gericht op het tijdelijk huisvesten van dakloze jongeren, was succesvol en is omgezet in een definitief project.

Verspreid over de gemeente zijn veel bruggen gerenoveerd. De weginrichting van de Simon Smitweg is afgerond. Hiermee is de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid vergroot. De speelplaats Bernard Zweerstraat is door omwonenden geadopteerd en vervolgens in samenwerking met de gemeente opgeknapt. Het verbreden en vlakleggen van de fietspaden langs de Engelendaal is in 2022 afgerond, door gebruik van met name Easy-path-platen.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

Aan de hand van het collegeprogramma is gewerkt aan het uitvoeringsplan. Voorts is gewerkt aan nieuwe indicatoren voor de begroting.

Een belangrijk thema is de doorontwikkeling van de organisatie. Het plan van aanpak bestaat uit 3 'sporen':

- De lange termijn, de visie op de toekomst. Waar willen we naartoe? Wat zijn de doelen vanuit het bestuur?
- De manier waarop we (samen)werken. Wat zijn ieders rollen en verantwoordelijkheden?
- Wat is de werksfeer en hoe kun jij persoonlijk groeien en je ontwikkelen?

Servicepunt71 is per 1 januari 2023 opgeheven. De bedrijfsvoeringstaken zijn per die datum belegd bij de gemeente Leiden. In 2022 zijn belangrijke afspraken gemaakt tussen de gemeente Leiden en de gemeenten Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude over de uitvoering van de bedrijfsvoeringstaken.

Dit jaar zijn de eerste e-diensten uitgerold. Ook via het digitale portaal is de gemeente nu bereikbaar voor verschillende vormen van dienstverlening.

Samenvatting financieel resultaat 2022

In de programmarekening leggen we verantwoording af over de plannen en voornemens uit de programmabegroting 2022. Het rekeningresultaat 2022 is € **3.744.818** voordelig. Hieronder staan per programma de belangrijkste posten die samen het resultaat vormen. Een uitgebreide toelichting op deze posten en op de mutaties in de reserves staat in de programma's onder 'Wat heeft het gekost?'.

Programma bedragen x € 1.000,-	Saldo begroting 2022	Saldo werkelijk 2022	Verschil 2022	Voordeel/Nadeel
1 Meedoen in Leiderdorp	26.378	24.346	2.032	V
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	6.484	4.369	2.114	V
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	13.928	12.963	965	V
Algemene Dekkingsmiddelen	-53.779	-54.963	1.183	V
Overhead, VPB en onvoorzien	10.168	9.702	465	V
Resultaat	0	0	0	V
Saldo van de programma's	3.178	-3.582	6.761	V
Mutaties in reserves	-3.178	-162	3.016	N
Resultaat	0	-3.745	3.745	V

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

Het resultaat op programma 1B wordt per saldo veroorzaakt door een meevaller op participatie en re-integratie van € 460.000. In programma 1C zien we een grote meevaller op WMO van € 666.000 m.n. als gevolg van ondercapaciteit van de diverse zorginstellingen voor het leveren van personeel. Dit is vooral te zien bij de huishoudelijke ondersteuning die sinds 2019 in een fors stijgende lijn zat vanwege het lagere tarief eigen bijdrage, maar dit jaar iets terugvalt. Dit geldt ook voor de vervoersvoorziening wmo. Nieuw in 2022 is de opvang voor vluchtelingen Oekraïne. Dit heeft tot nu per einde 2022 een positief saldo opgeleverd van € 764.000. Van het voordeel op dit programma storten we € 1.755.156 terug in de reserve sociaal domein, waarvan € 764.000 is geormerkt voor de opvang van vluchtelingen Oekraïne.

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

Op het onderhoud in de openbare ruimten (wegen, bruggen, etc) is c. € 408.000 overgebleven. Verder is de meevaller op de leges van burgerzaken en APV € 150.000 en blijft op de implementatie omgevingswet een bedrag van € 128.000 over. De opbrengst omgevingsvergunningen is achteraf toch meegevallen en € 100.000 positief. Op de budgetten voor duurzaamheid realiseren we een voordeel van € 221.000. Tenslotte is de definitieve bijdrage vanuit de ommelanden voor het project polder achthoven veel hoger, nl. € 343.000 uitgevallen dan verwacht. Tenslotte is op de grondexploitaties een meevaller van € 792.000 gerealiseerd doordat de prognose voor Bospoort Zuid is verbeterd met € 714.000, welk bedrag is vrijgevallen uit de voorziening negatieve grondexploitaties. Het merendeel van de gerealiseerde meevallers wordt toegevoegd aan de daarvoor ingestelde reserves.

Programma 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp

Op dit programma worden de loonkosten van de ambtelijke organisatie tot uitdrukking gebracht. Met uitzondering van de doorberekening van die loonkosten aan het onderdeel overhead (een verplichting op grond van de BBV-regels) worden loonkosten in principe niet aan andere onderdelen van de programmabegroting doorberekend. In 2022 hebben we op die regel een uitzondering gemaakt voor de uren die door de eigen organisatie zijn ingezet voor de opvang van de Oekraïners. Die uren zijn voor een bedrag € 478.000 doorberekend aan de activiteit opvang vluchtelingen uit de Oekraïners. Het rijk vergoed de door de gemeente gemaakte kosten immers met een specifieke uitkering. De baten en lasten van de opvang vinden we terug op programma 1c 'Ondersteunde inwoners'. Als gevolg van deze doorberekening ontstaat op de bedrijfsvoering een substantieel voordeel omdat we loonkosten doorberekenen terwijl er voor deze loonkosten budget beschikbaar was. De keerzijde van dit financiële voordeel is dat veel interne capaciteit is ingezet op een activiteit die niet in de begroting was voorzien. Wij hebben u daarover in de 1e en 2e bestuursrapportage 2022 ook geïnformeerd. Dat is uiteraard ook niet zonder consequenties gebleven voor de uitvoering van de taken die in de vastgestelde begroting 2022 wel waren voorzien. In relatie tot het hier behaalde financiële resultaat komen wij in het bestemmingsvoorstel bij de jaarrekening nog op dit punt terug. Daarnaast is als gevolg van de hogere rekenrente uit de voorziening pensioenverplichtingen wethouders een bedrag van € 470.000 vrij gevallen.

Algemene dekkingsmiddelen

De baten van de lokale heffingen in 2022 zijn hoger dan geraamd. Het gaat daarbij om een voordeel op de OZB niet-woningen van € 260.000 en op de OZB woningen van € 150.000 als gevolg van areaalontwikkelingen, waardeontwikkelingen en minder leegstand. Door een inhaalslag over 2020 en 2021 is op precario een voordeel van € 97.000 gerealiseerd. De opbrengst algemene uitkering is € 329.185 voordelig. Op de rente geldleningen is een meevaller van € 99.000 gerealiseerd doordat de investeringen achterblijven en we meer sparen dan verwacht. Tenslotte is de opbrengst verkoop van de boerderij ca. € 150.000 hoger uitgevallen dan verwacht.

Overhead, Vpb en onvoorzien

Het resultaat op het onderdeel overhead bestaat uit een aantal meevallers waarvan we hier enkele relevante posten noemen. Op informatiemanagement realiseren we een voordeel van € 75.000 doordat we dit budget ten laste van de reserve bedrijfsvoering hebben verhoogd met € 174.000 terwijl de uitgaven voor de IV-projecten voor een deel zijn doorgeschoven naar 2023. Verder valt doorberekening van loonkosten aan overhead € 132.000 lager uit als gevolg van de doorberekening van uren aan de activiteit opvang Oekraïners (zie ook de toelichting hiervoor bij programma 3). Op de huisvestingskosten is een voordeel gerealiseerd van € 60.000 en op de ontvangen bijdrage voor de implementatie en uitvoering van de wet open overheid is € 68.000 over gebleven.

Begrotingssaldo

In de eerste en tweede bestuursrapportage 2022 rapporteerden we over de afwijkingen bij de uitvoering van de lopende begroting. Die rapportages resulteerden in een prognose van het resultaat 2022 van € 198.119 voordelig. Dat begrotingssaldo is bij de decemberwijziging toegevoegd aan de behoedzaamheidsreserve.

Mutaties in reserves

Hierboven gaven we inzicht in de belangrijkste posten die het resultaat 2022 veroorzaken. Een deel van die resultaten verrekenen we conform het vastgestelde beleid via een resultaatafhankelijke mutatie met de reserves. Het gaat om de volgende mutaties:

- Toevoeging van € 1.755.156 aan de reserve sociaal domein
- Toevoeging van € 699.918 aan de reserve bouw- en grondexploitatie
- Toevoeging van € 100.215 aan de egaliseringsreserve omgevingsvergunning
- Toevoeging van € 128.967 aan de reserve implementatie omgevingswet
- Toevoeging van € 110.409 aan de reserve integraal beheer
- Toevoeging van € 221.093 aan de reserve duurzaamheid

Rekening houdend met deze verrekeningen met de reserves komt het resultaat op € 3.744.818 voordelig.

Leiderdorp, 13 juni 2023

College van burgemeester en wethouders van Leiderdorp

2. LEESWIJZER

Dit jaarverslag bestaat uit twee delen. In het eerste deel leggen we verantwoording af over de drie programma's, de algemene dekkingsmiddelen, en overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Net als in de programmabegroting beschrijven we de programma's volgens een vaste opzet. Een programma bestaat uit een aantal subprogramma's. Elk subprogramma begint met een korte inleiding en een overzicht van de doelen en activiteiten. Vervolgens rapporteren we onder het kopje 'Wat hebben we bereikt?' of we de doelen uit de begroting hebben gehaald. Wat we deden om de doelen te halen, staat onder het kopje 'Wat hebben we ervoor gedaan?'. Daarna volgt een overzicht met de indicatoren. Dat overzicht is qua vormgeving vergelijkbaar met de opzet in de begroting 2023 waarbij de verplichte 'beleidsindicatoren' nu ook per subprogramma zijn opgenomen. De overige indicatoren zijn overgenomen uit de begroting 2022. Na de subprogramma's, aan het eind van elk programma, staat 'Wat heeft het gekost?'. Daarin leggen we verantwoording af over de verschillen tussen wat we begroot hadden (na wijziging) en de werkelijke baten en lasten. Dit doen we in ieder geval voor bedragen groter dan € 50.000.

Na de programma's volgen nog acht paragrafen. Hierin rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De eerste zeven paragrafen waren altijd al verplicht voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Daaraan is op basis van de wet open overheid met ingang van dit jaarverslag een extra paragraaf toegevoegd.

Het tweede deel van dit jaarverslag is de financiële jaarrekening. Hierin leggen we verantwoording af over de financiën van de gemeente. Dit doen we met de balans en het overzicht van baten en lasten.

Zes bijlagen sluiten dit jaarverslag af.

3. JAARVERSLAG

3.1 Programmaverantwoording

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

Onze visie op het sociaal domein en onze doelen staan in de 'Sociale Agenda Leiderdorp. Doelen voor het sociaal domein 2017-2021'. Wij stellen de leefwereld van onze inwoners centraal. We stimuleren dat iedereen op zijn of haar manier kan meedoen aan de samenleving. Daarvoor zijn inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk, samen met hun sociale netwerk. Wij zorgen voor toegankelijke en laagdrempelige ondersteuning voor alle inwoners. Dicht bij de mensen in de wijk. Zodat ze minder specialistische ondersteuning nodig hebben. En de kosten van specialistische ondersteuning minder hoog zijn.

1A Actieve en gezonde inwoners

Inleiding

Veel inwoners van Leiderdorp leiden een actief leven. Ze leven gezond en maken gebruik van een gevarieerd sport-, beweeg-, onderwijs- en cultuuraanbod. De meeste Leiderdorpers zijn gelukkig en vinden zelf oplossingen voor problemen. De gemeente Leiderdorp gaat uit van 'positieve gezondheid'. We willen dat onze inwoners gezond leven en zo lang mogelijk zelfstandig, onafhankelijk en maatschappelijk actief zijn. Dit stimuleren we met voorlichting en vroegsignalering door professionals en ervaringsdeskundigen. Vitaliteit en gezondheid zijn nauw met elkaar verbonden. Daarom stimuleren we inwoners te bewegen en te sporten, de fysieke leefomgeving richten we daarop in. We willen dat onze inwoners zich optimaal kunnen ontwikkelen. We hebben aandacht voor inwoners die een achterstand oplopen of dreigen op te lopen. Dat doen we met een onderwijs- en opvangaanbod. Cultuur speelt een verbindende rol en draagt bij aan het ontwikkelen van talenten. Op 25 januari 2021 stelde de raad de nieuwe cultuurnota vast: 'Cultuur doet leven. De Leiderdorps cultuurnota vanaf 2021'. In 2022 begonnen we met de actualisering van het subsidiebeleid, het transparant maken van de verleende subsidies en de aanpassing van de Algemene subsidieverordening. In 2023 gaan we hiermee verder.

Doel	Inwoners dragen actief en zelfstandig bij aan de samenleving	
JAART- doel Activiteiten 2022	1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te leven.	2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen.
	1.1 We informeren inwoners - vooral jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten.	2.1 We pakken (dreigende) ontwikkelingsachterstanden bij kinderen aan.
	1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden.	2.2 We pakken laaggeletterdheid bij inwoners aan.
	1.3 We zorgen dat inwoners kunnen deelnemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie.	2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan.
	1.4 We stimuleren inwoners om blijvend te sporten en bewegen.	2.4 We faciliteren de huisvesting van het onderwijs door het Integraal huisvestingsplan uit te voeren.
		2.5 We verlagen de (financiële) drempel om deel te nemen aan educatieve en culturele activiteiten.

Wat hebben we bereikt?

1. Meer inwoners zijn in staat om gezond te leven

Na corona konden onze inwoners het leven weer oppakken. We stimuleerden Leiderdorpers met advies en ondersteuning om gezond te leven. Sport en bewegen was een belangrijk thema. We organiseerden voor alle leeftijdsgroepen laagdrempelige activiteiten, gericht op gezondheid en vitaliteit. Via initiatieven van onze partners hielpen we inwoners om ook mentaal gezond te blijven.

2. Meer inwoners kunnen zich optimaal ontwikkelen

We werken veel met partners. Deze partners weten elkaar goed te vinden en werken constructief samen. Het Taalpact Leiden en Leiderdorp is een goed voorbeeld. Binnen het taalpact werken partners aan het signaleren en terugdringen van laaggeletterdheid. Een ander voorbeeld is kunst en cultuur. De cultuurcoach zocht meer samenwerking met partners op en organiseerde verschillende bijeenkomsten. Binnen het onderwijskansenbeleid werken we goed samen met alle scholen, kinderopvang en andere betrokken partners. Zo zorgen we voor gelijke kansen voor alle kinderen en kunnen kinderen hun kwaliteiten en talenten benutten. Onderwijshuisvesting (en huisvesting kinderopvang) doen we samen met de schoolbesturen en kinderopvangorganisaties. Kwalitatief hoogwaardige en toekomstbestendige scholen en/of kindcentra zijn het doel. Het Kindcentrum Buitenhof (in voorbereiding) is een mooi voorbeeld van een project waarin de ontwikkeling van kinderen tot 12 jaar centraal staat.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We informeren inwoners - vooral jongeren - over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten

Leiderdorp heeft een programma om inwoners te informeren over de schadelijke gevolgen van roken, alcohol en drugs, weinig bewegen, ongezond eten, stress, verslaving en pesten. Zo stimuleren we de bewustwording. We sluiten zo veel mogelijk aan bij campagnes van de Rijksoverheid. Dit jaar deden we opnieuw mee met Stoptober. Ook voerden we gesprekken met het KWF, het Longfonds, de Hartstichting en de GGD over ons rookbeleid. De GGD gaf weer weerbaarheidstrainingen op scholen. De jongerenwerkers van Includio Leiderdorp organiseerden verschillende sport- en spelactiviteiten.

We deden een eerste aanzet tot een preventieakkoord. In 2023 werken we het preventieakkoord verder uit. Dit akkoord gaat onder andere over de aanpak van overgewicht en roken.

1.2 We stimuleren risicogroepen, zoals mensen met een lage sociaal-economische status, om een gezonde leefstijl aan te leren of te behouden

We werken samen met Includio Leiderdorp, sportorganisaties en -verenigingen, fysiotherapeuten, scholen, buitenschoolse leeromgevingen en de jeugdgezondheidszorg. We delen informatie, geven advies en zorgen voor een passend aanbod. We besteden vooral aandacht aan sporten en bewegen, slapen, voeding, roken en mentale gezondheid. Inwoners met overgewicht en een laag inkomen kunnen bijvoorbeeld meedoen aan 'Lekker in je Lijf'. Dat is een programma van zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid, fysiotherapiepraktijken en de GGD. Het is onderdeel van de gemeentelijke collectieve verzekering. Het aantal deelnemers is helaas nog niet terug op het niveau van voor corona.

1.3 We zorgen dat inwoners kunnen deelnemen aan sportactiviteiten, ongeacht hun financiële situatie

Via het Jeugdfonds en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur krijgen inwoners met weinig financiële middelen de kans om te sporten en aan culturele activiteiten deel te nemen. Inwoners kunnen een tegemoetkoming voor de kosten van een club of les aanvragen.

1.4 We stimuleren inwoners om blijvend te sporten en bewegen

We gaven advies en informatie over sport- en beweegactiviteiten aan inwoners die de weg naar het aanbod zelf niet kunnen vinden. We faciliteerden de samenwerking tussen de partijen die sport- en beweegmogelijkheden voor inwoners creëren. In 2022 werkten de partners in het Leiderdorps sportakkoord samen aan nieuwe activiteiten.

In het licht van de stijgende kosten - inflatie en energie - inventariseerden we in de tweede helft van 2022 wat sportverenigingen nodig hebben om hun sportaccommodatie draaiende te houden. De uitkomsten leggen we begin 2023 voor aan de gemeenteraad, samen met een voorstel energieke verenigingen.

2.1 We pakken (dreigende) ontwikkelingsachterstanden bij kinderen aan

We gingen verder met het Uitvoeringsbeleid onderwijskansen uit 2020. Peuters met een (dreigende) taal- en/of ontwikkelingsachterstand kunnen deelnemen aan de voorschoolse educatieprogramma's op de kinderopvang. De inzet van de tutor, een-op-eenbegeleiding op de opvang en op school, kwam na een knelpunt in de bezetting op gang. Dankzij de NPO-middelen konden we de tutorinzet verder uitbreiden. Ook bood de Vliegende Brigade weer (taal)ondersteuning aan leerlingen en leerkrachten. JES Rijnland voerde verschillende programma's uit om de taalomgeving thuis te verrijken, de ouderbetrokkenheid te vergroten, uitval te voorkomen en belemmeringen in overgangen te voorkomen. Met alle onderwijskansenpartners maakten we een plan voor de inzet van de rijksmiddelen uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Het college stemde in met een verdeling van de middelen over verschillende thema's, allemaal gericht op herstel en ontwikkeling na de coronaperiode. We kenden ook aanvragen toe. Op dit moment werken de partners met een divers aanbod, ondersteuning en programma's hard aan de doelen.

2.2 We pakken laaggeletterdheid bij inwoners aan

Leiderdorp heeft sinds 2021 met de gemeente Leiden een taalpact om laaggeletterdheid tegen te gaan. De samenwerkingspartners voeren de acties uit het taalpact uit. BplusC coördineert het Taalhuis in Leiden en Leiderdorp. In de bibliotheek kunnen mensen vragen stellen over het regionale taal- en rekenaanbod en digitale ondersteuning. Het Taalhuis is het centrum van het lokale taalnetwerk. Er zijn een Taalcafé en lees- en schrijftafels. De focus ligt op NT1ers. Dat zijn mensen die Nederlands als eerste taal hebben. Voor de NT2ers, mensen voor wie Nederlands niet de eerste taal is, heeft het Taalpact ook aandacht. Wij werkten zelf ook aan het schrijven in begrijpelijke taal. Ambtenaren volgden cursussen en we herschreven meerdere brieven.

2.3 We pakken verzuim en vroegtijdig schoolverlaten aan

In 2022 wijzigde het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) zijn naam in Regionaal Bureau *Leerrecht*. De nieuwe naam geeft beter weer waar het RBL voor staat en aan werkt: thuis zitten tegengaan, schooluitval voorkomen en jongeren begeleiden naar een positieve, zelfstandige toekomst. Door het coronavirus waren scholen begin 2022 nog een paar weken dicht en boden ze weer online onderwijs. De komst van vluchtelingen uit Oekraïne had grote impact op het nieuwkomersonderwijs (de taal- en schakelklassen in Leiden). Gelukkig leidde dit alles in Leiderdorp niet tot zorgwekkende verzuimcijfers. Het aantal 'thuiszitters' nam wel toe, net als in de regio. Het RBL heeft dit steeds beter in beeld, ook de oorzaken. En kan daardoor nog gericht werken aan oplossingen. De samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp krijgt veel aandacht. Voorbeelden zijn de beweging naar collectieve jeugdhulp op school en de

OnderwijsZorgArrangementen. Het aantal voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) daalde. Dit cijfer is wel enigszins vertekend, want in de coronaperiode schreven scholen minder scholieren uit. Meer vsv'ers hadden werk. De personeelstekorten bieden kansen voor jongeren. Wel stoppen sommige jongeren daardoor (te) vroeg met school. Naast het reguliere vsv-programma zijn er verschillende aanvullende projecten, zoals 'Anderstaligen succesvol op het mbo'. Gemeenten financieren deze projecten gezamenlijk.

2.4 We faciliteren de huisvesting van het onderwijs door het Integraal huisvestingsplan uit te voeren

In 2022 werkten we verder aan het in 2020 vastgestelde uitvoeringsplan voor Onderwijshuisvesting. Eind 2022 kozen we een architect voor de vernieuwbouw van de basisscholen De Hobbit en 't Bolwerk, inclusief nieuwe kinderopvang. Samen worden ze Kindcentrum Buitenhof. De architect startte met een voorlopig ontwerp. In 2022 rondde we het haalbaarheidsonderzoek naar vernieuwbouw van het P.C. Hooftcollege op de Touwbaan af. Ook onderzochten we verschillende locaties voor nieuwbouw. Dit leidde nog niet tot een definitieve (kansrijke) locatie. Voor de uitbreiding van het schoolplein van de Kastanjelaanschool - ook bekend als Kindcentrum De Brink - kochten we het perceel aan. Ook rondde we alle onderzoeken voor de ruimtelijke procedure af en organiseerden we twee bewonersavonden.

2.5 We verlagen de (financiële) drempel om deel te nemen aan educatieve en culturele activiteiten

De gemeente geeft verschillende culturele organisaties subsidie, zodat ze maatschappelijke activiteiten kunnen organiseren voor de inwoners van Leiderdorp. Ook dit jaar werd de Sterrentuin gebruikt voor culturele en educatieve activiteiten. De drempel om mee te doen met activiteiten ging omlaag. De gemeente heeft minimaregelingen voor mensen met een laag inkomen. Zij kunnen een vergoeding voor de kosten voor deelname aan culturele activiteiten krijgen. In 2022 zetten we de eerste stappen naar de actualisering van het subsidiebeleid en de Algemene subsidieverordening.

Indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
1.1 % inwoners met overmatig ¹ alcoholgebruik	7 ²	5 ³	5 ³	5 ³	
1.1 % inwoners ² met overgewicht	49 ²	43 ³	43 ³	43 ³	
1.1 % inwoners ² dat rookt	16 ²	16 ^{3,4,5}	16 ³	16 ³	
1.3 Aantal aanmeldingen programma 'Lekker in je Lijf' voor minima	5	0	nmb ⁴	15	
1.4 % Leiderdorpers dat voldoet aan de norm gezond bewegen	61 ⁵	53	53 ⁶	53	Inwonersenquête
2.1 Het aantal VVE-plekken ⁷	60	60		50	
2.2 % Leiderdorpers tussen 16 en 65 jaar dat moeite heeft met lezen en schrijven ⁸	9	9	9 ⁸	7	
2.3 % jongeren in Leiderdorp met een startkwalificatie ⁹	98,3	98,7	nmb	98,6	WSJG/DUO/Ingrado
2.3 % voortijdig schoolverlaters ten opzichte van % regio	1,68 / 1,54	1,3 / 1,7	¹⁰	-	WSJG/DUO/Ingrado
% niet-sporters	48,4	48,4	48,4 ¹¹	-	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM (BBV-WSJG) 1x per 4 jaar
Prestatie-indicatoren					

1 'Drinkt overmatig (19 - 64 jaar)': drinkt per week gemiddeld minstens 21 glazen (voor mannen) of 14 glazen (voor vrouwen) alcoholhoudende drank (definitie uit de GGD Gezondheidspeiling 2016)

2 19 - 64 jaar

3 Uit de GGD Gezondheidspeiling 2020 (cijfers gepubliceerd in december 2021)

4 Tijdens het schrijven van dit verslag zijn de declaraties over 2022 nog niet ingediend.

5 Inwonersenquête 2019

6 Inwonersenquête 2021, de inwonersenquête Leiderdorp vindt eens in de twee jaar plaats. Het cijfer genoemd in 2022 is het cijfer uit de inwonersenquête van 2021.

7 We pasten het aantal kindplaatsen per 2020 aan de jaarlijkse VVE-vragenlijst inspectie aan.

8 <http://geletterdheidinzicht.nl>

9 www.waarstaatjegemeente.nl, op basis van voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

10 De cijfers uit het schooljaar 2021-2022 worden in april 2023 gepubliceerd.

11 Cijfer van 2020, de gezondheidsmonitor volwassen vindt 1 x per 4 jaar plaats.

1B Zelfredzame inwoners

Inleiding

Incluzio Leiderdorp biedt alle inwoners van Leiderdorp preventieve en algemene welzijnsvoorzieningen aan. We verlengden de opdracht aan Incluzio Leiderdorp in 2022 eenmalig met twee jaar, tot en met 31 december 2024. De dienstverlening stemt Incluzio Leiderdorp af op de wensen van de inwoners. Incluzio Leiderdorp werkt wijkgericht en stimuleert inwoners om elkaar te helpen. Ook de zelfredzaamheid en participatie van inwoners stimuleert Incluzio Leiderdorp zoveel mogelijk. Incluzio Leiderdorp werkt samen met en stemt af met uitvoeringsorganisaties. Extra aandacht is er voor mensen in een kwetsbare positie. Bijvoorbeeld mensen met een (arbeids)handicap, een uitkering, een laag inkomen of schulden.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) is een laagdrempelige voorziening voor opvoed- en opgroeiondersteuning. Opvoeders, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals kunnen hier terecht met al hun vragen over opgroeien en opvoeden. Het CJG geeft advies, ondersteuning en hulp op maat. Samen met Incluzio Leiderdorp, het Jeugdteam (JT) en het Jeugd Preventie Team (JPT) organiseert het CJG preventieve activiteiten.

Doel	Inwoners kunnen naar vermogen meedoen en krijgen op tijd hulp			
SMART doel	1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving.	2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen.	3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op.	4. In 2022 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken.
Activiteiten 2022	1.1 We ondersteunen mantelzorgers.	2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend aanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners.	3.1 We voeren de wettelijke jeugdgezondheidszorgtaken uit.	4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet met de inzet van (effectieve) re-integratieinstrumenten.
	1.2 We ondersteunen vrijwilligers.	2.2 We ondersteunen statushouders.	3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale jeugdpartners.	4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.
	1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente.			4.3 We ondersteunen minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhelpverlening.
	1.4 We gaan eenzaamheid tegen.			4.4 We gebruiken alternatieve vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners ondersteunen en helpen elkaar en zetten zich actief in voor een veilige en leefbare omgeving

Incluzio Leiderdorp stimuleert en ondersteunt Leiderdorpers die zich voor elkaar inzetten. Incluzio Leiderdorp kijkt samen met inwoners hoe ze zich kunnen inzetten voor hun omgeving, bijvoorbeeld als vrijwilliger.

2. Alle Leiderdorpers hebben toegang tot welzijns- en algemene voorzieningen

Alle Leiderdorpers met problemen op een of meerdere levensgebieden kunnen bij Inluzio Leiderdorp terecht. Met een medewerker van Inluzio Leiderdorp kijkt de inwoner wat nodig is om de problemen op te lossen. Ze stellen samen een plan op.

3. Kinderen in Leiderdorp kunnen zich voldoende ontwikkelen en groeien gezond en veilig op

Ouders en verzorgers zijn primair verantwoordelijk voor het gezond en veilig opgroeien en opvoeden van hun kinderen. Daarnaast vervullen familieleden, buurtgenoten, sportcoaches, docenten en andere mensen in de omgeving van een gezin een belangrijke rol. Samen vormen zij een pedagogisch en sociaal netwerk waarop het gezin kan bouwen. Ouders en verzorgers kunnen voor hulp- en opvoedvragen terecht bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Binnen het CJG werken professionals met verschillende expertises samen. Ook heeft het CJG een preventief cursusaanbod voor ouders en verzorgers. Het doel is dat ieder kind in ons dorp in een veilige en positieve thuissituatie kan opgroeien. En dat ze zich goed kunnen ontwikkelen.

4. In 2022 neemt 60% van het klantenbestand Participatiewet actief deel aan de samenleving en is maatschappelijk betrokken

Eind derde kwartaal 2022 was 50% van het klantenbestand Participatiewet maatschappelijk actief. In 2021 was 49% maatschappelijk actief. De stijging is dus marginaal. We gebruiken de Participatieladder om de maatschappelijke activiteit te meten. De ladder heeft zes treden: van sociaal geïsoleerd tot werkend zonder ondersteuning. Mensen die op trede 3 of hoger functioneren, beschouwen we als maatschappelijk actief.

Toen de coronamaatregelen stopten, konden de participatietrajecten in 2022 geleidelijk weer van start. We zien het effect van de krappe arbeidsmarkt. Klanten met de meeste potentie voor werkgevers zijn al grotendeels uitgestroomd. Daardoor bestaat het huidige bestand in toenemende mate uit mensen met een of meerdere achterliggende problemen. Die problemen staan het actief participeren aan de samenleving in de weg.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We ondersteunen mantelzorgers

De mantelzorgcoach van Inluzio Leiderdorp geeft mantelzorgers informatie, advies en individuele ondersteuning. Ook organiseert de mantelzorgcoach lotgenotenbijeenkomsten en trainingen.

In 2022 startte een speciale campagne voor jonge mantelzorgers. Dit is de campagne 'ik zorg voor'. De campagne vraagt aandacht voor jonge mantelzorgers. Om herkenning en erkenning te creëren. Er vinden regionale activiteiten plaats en jonge mantelzorgers kunnen een 'ik zorg voor'-waardering aanvragen in de vorm van een cadeaubon. Jongeren die een aanvraag doen, vragen we of ze behoefte aan hulp of begeleiding hebben. Zo ja, dan krijgen ze ondersteuning of worden ze verwezen naar activiteiten.

Net als voorgaande jaren voerden we ook in 2022 de mantelzorgwaardering uit. In 2022 verdween de coronapandemie steeds meer naar de achtergrond. Maar niet voor mantelzorgers. Omdat ze doorgaans voor een (zeer) kwetsbare doelgroep zorgen, bleef het coronavirus een grote belasting. In 2022 wilden we een nieuwe vorm van waardering creëren. Dat kan alleen met betrokkenheid van de ontvangers en dat lukte in 2022 niet. Wel bleek uit de eerste verkenningen dat mantelzorgers de huidige vorm als de meest passende zien. We besloten om deze vorm voor nu te behouden.

1.2 We ondersteunen vrijwilligers

Samen met Inluzio Leiderdorp stimuleren we inwoners om zich vrijwillig in te zetten. We hebben een vrijwilligerscoördinator en een online vacaturebank. De vrijwilligerscoördinator verbindt vrijwilligers, organisatie en initiatieven. Na het succes van het vrijwilligersproject Automaatje werkten we in 2022 aan een nieuw vervoersproject: Maxmobiel. De Maxmobiel is een kleine elektrische auto waarmee vrijwilligers minder mobiele inwoners binnen de gemeente kunnen vervoeren. Het project Maxmobiel is een samenwerking van een groot aantal partners. De insteek is vergelijkbaar met die van Automaatje. Vrijwilligers voeren het project uit.

1.3 We maken van Leiderdorp een dementievriendelijke gemeente

Samen met partners en inwoners werken wij aan een dementievriendelijke gemeente. Zodat inwoners met dementie zo lang mogelijk kunnen blijven meedoen in de samenleving.

Voor mensen met dementie en hun mantelzorgers zijn er uiteenlopende vormen van ondersteuning. Zoals dagbesteding voor mensen met dementie, en trainingen en lotgenotencontact voor mantelzorgers. Verder hebben we in Leiderdorp en de buurgemeenten het Alzheimercafé. Het Netwerk Dementievriendelijk Leiderdorp vervult een belangrijke rol. Met de website en de actiemiddag in de Winkelhof zorgt het netwerk voor informatie en aandacht. Daarnaast biedt het netwerk praktische hulpmiddelen en organiseert het een inloopmoment in de Etalage.

1.4. We gaan eenzaamheid tegen

De Coalitie tegen eenzaamheid Leiderdorp startte in 2020. Ook in 2022 werkte de coalitie verder aan een lokale aanpak tegen eenzaamheid. De coalitie organiseerde verschillende activiteiten en werkte aan verduurzaming van de aanpak. Een bijzondere activiteit was de Week tegen Eenzaamheid. Leiderdorp vormde deze landelijke actieweek om tot de Week van de Verbinding. Om eenzaamheid niet als een probleem te zien, maar de kracht van verbinding te benadrukken.

2.1 We faciliteren een samenhangend en dekkend aanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners

Samen met alle uitvoerende organisaties streven we naar een samenhangend en dekkend aanbod van algemene en collectieve voorzieningen voor alle inwoners. Inwoners die vragen hebben of die problemen ervaren, kunnen voor advies of hulp in de Sterrentuin terecht. Jongeren en ouders en verzorgers kunnen zich wenden tot de jeugdgezondheidszorg binnen het Centrum voor Jeugd en Gezin. Volwassenen of ouderen wenden zich tot Inluzio Leiderdorp. Tussen de uitvoeringsorganisaties vindt afstemming plaats. Bij de toegang tot jeugdhulp gingen in 2022 'sociaal makelaars' van start. Zij hebben een breed netwerk en zijn de spil tussen voorzieningen in de buurt.

2.2 We ondersteunen statushouders

Inluzio Leiderdorp helpt alle statushouders die in Leiderdorp komen wonen op weg in de maatschappij. Voorbeelden zijn een huisarts of een basisschool voor de kinderen vinden en nutsvoorzieningen of een zorgverzekering afsluiten. Statushouders die nog geen inkomen hebben, krijgen een bijstandsuitkering. Op 1 januari 2022 trad de nieuwe Inburgeringswet in werking. Daarin staat dat elke volwassen statushouder een intensief inburgeringstraject moet volgen. Dit traject bestaat onder andere uit taallessen, kennis van de Nederlandse maatschappij, (arbeids)participatie en het participatieverklaringstraject. Gemeenten hebben de regie en verantwoordelijkheid. Leiderdorp werkt nauw samen met de gemeenten in de Leidse regio, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen.

3.1 We voeren de wettelijke jeugdgezondheidszorgtaken uit

De gemeente is wettelijk verplicht om jeugdgezondheidszorg (JGZ) te bieden aan alle Leiderdorpse kinderen van nul tot negentien jaar. In Leiderdorp voeren professionals van de GGD de JGZ uit. Zij volgen de lichamelijke, psychosociale en cognitieve ontwikkeling van kinderen, signaleren tijdig problemen, geven preventieve voorlichting en advies, en bieden begeleiding.

Van 1 januari tot 1 juli 2022 paste de GGD de dienstverlening aan. Door personele tekorten, openstaande vacatures en langdurig verzuim kampte de GGD met langdurige onderbezetting van de JGZ-teams. Wel hield de GGD nadrukkelijk oog voor vaste contactmomenten en ondersteuning aan (kwetsbare) gezinnen. De GGD werkte ondertussen aan duurzame oplossingen voor de problemen, zoals efficiëntere werkwijzen, taakherschikking en verzuimgesprekken. In juli 2022 pakte de GGD de reguliere dienstverlening weer op.

3.2 We stimuleren preventieve activiteiten en verbinden lokale jeugdpartners

Samen met onze jeugdpartners onderzoeken we hoe we de focus op preventie kunnen vergroten. We volgen lokale ontwikkelingen, delen signalen, brengen kennis samen en kijken op welke thema's we meer moeten inzetten of samenwerken. Deze inzichten gebruiken we bij het ontwikkelen van passende preventieve ondersteuning en activiteiten, die aansluiten bij de behoeften en hulpvragen in ons dorp. Ons belangrijkste doel is voorkomen dat situaties verergeren of zelfs escaleren. Een goede samenwerking met en verbinding tussen onze jeugdpartners is daarvoor essentieel.

4.1 We stimuleren de uitstroom Participatiewet met de inzet van (effectieve) re-integratie-instrumenten

Alle mensen met een bijstandsuitkering die (parttime) kunnen werken, plaatsen we op een re-integratietraject. Het merendeel van de mensen gaat naar Re-integratie en Werkgeversdiensten Leiden (R&W, onderdeel van DZB). Voor jongeren, statushouders en mensen met een taalachterstand hebben we speciale trajecten, zoals het Jongerenteam van de gemeente Leiden en de Leidse Inburgering. Dit zijn de voormalige JA-projecten. We leveren zoveel mogelijk maatwerk en gebruiken instrumenten waarvan we uit ervaring weten dat ze tot tastbare resultaten leiden. Verder sluiten we aan bij innovatieve projecten in de Leidse regio en binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland. In Leiden was de pilot Wijkleren succesvol. Sinds najaar 2022 zijn we met DZB in gesprek over deelname van Leiderdorp in 2023. Na de daling in de coronajaren neemt het aantal re-integratietrajecten nu weer toe. Maar de toename blijft nog achter bij de verwachtingen. Wel zagen we een verdere versnelling in de tweede helft van 2022.

4.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid

Als jongeren van 18 tot en met 27 jaar een bijstandsuitkering aanvragen, hebben ze eerst een verplichte zoekperiode van vier weken. In die weken moeten ze zelfstandig op zoek naar een (vervolg)opleiding of werk. Ondanks de krappe arbeidsmarkt lukt dat sommige jongeren niet zonder ondersteuning en begeleiding. Deze jongeren komen na de zoekperiode bij het Jongerenteam van de gemeente Leiden (voorheen: Project JA). Daar volgen zij een intensief traject, dat bij voorkeur leidt tot uitstroom naar (tijdelijk) werk of een opleiding. Jongeren die nog recht hebben op studiefinanciering of een tegemoetkoming in de schoolkosten, komen in principe niet in aanmerking voor een uitkering. De nadruk ligt op het toeleiden naar onderwijs. In 2021 besloten we kwetsbare jongeren geen verplichte zoekperiode te geven en ook Nuggers (niet-uitkeringsgerechtigden) te ondersteunen. Daar gingen we in 2022 mee door.

4.3 We ondersteunen minimahuishoudens en bieden laagdrempelige schuldhulpverlening

Minimahuishoudens ondersteunen we met minimabeleid. We willen dat iedereen kan 'meedoen' aan alledaagse activiteiten ongeacht het inkomen. Ook willen we voorkomen dat inwoners in armoede belanden óf zorgen dat ze er zo

snel mogelijk weer uit komen. Het minimabeleid omvat verschillende regelingen voor huishoudens met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm. Zoals deelname aan sport en cultuur, een collectieve zorgverzekering, en ondersteuning bij de schoolkosten. In 2021 ging de nieuwe nota minimabeleid in. Daarin maken we de beweging naar meer maatwerk. Zo is de 120%-norm geen harde grens meer bij schoolkosten. In bijzondere situaties kunnen gezinnen met een hoger inkomen, maar minder bestedingsruimte, ook ondersteuning krijgen. Deze beweging zetten we in 2022 voort. Ook voegden we een aantal maatregelen aan het minimabeleid toe. Met de energietoeslag bieden we ondersteuning bij hogere energiekosten. Ook kreeg ieder huishouden dat de energietoeslag ontving rond de feestdagen een eenmalige boodschappenpas.

Als inwoners problematische schulden hebben, bieden we schuldhulpverlening via de Stadsbank Leiden. De nadruk ligt niet op de cijfers, maar op een duurzame oplossing. In 2022 zetten we in op verdere verbetering en vereenvoudiging van het primaire proces. Denk aan collectieve schuldregelingen, de samenwerking met bewindvoerders via de bewindvoerdersdesk, de inzet van saneringskredieten en een nauwere samenwerking tussen de Stadsbank en Includio Leiderdorp. Waar mogelijk willen we problematische schulden voorkomen. We blijven inzetten op vroegtijdige signalering door Eerste hulp bij geldzorgen (EHBG). Dit is een samenwerking tussen de Stadsbank, Includio Leiderdorp en instanties als Rijnhart Wonen en Zorg en Zekerheid. Ook verbeterden we de ondersteuning aan jongeren en ondernemers.

4.4 We gebruiken alternatieve vormen van participatie in de wijk als re-integratie of werk nog niet aan de orde zijn

Soms is werk of re-integratie nog niet mogelijk. Bij inwoners met een uitkering stimuleren we dan andere vormen van participatie. Dit doen de afdeling Werk en Inkomen en Includio Leiderdorp samen. Ze kijken met de inwoner wat wel mogelijk is en zoeken daar iets passends bij. Zo motiveerden we bijvoorbeeld een inwoner met een geïsoleerd bestaan om tijdens een koffieochtend buitenshuis contact te leggen met andere mensen. Ook stimuleerden we inwoners om te gaan sporten of vrijwilligerswerk te doen.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
1.1 % Leiderdorpers dat mantelzorg verleent ¹	niet bekend	18 %	niet bekend	30%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.1 % mantelzorgers dat tamelijk tot zwaar belast is	niet bekend	27 %	niet bekend	22%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.2 % Leiderdorpers dat vrijwilligerswerk doet	niet bekend	25 %	niet bekend	50%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.3 % inwoners dat buurtgenoten helpt	niet bekend	52 %	niet bekend	90%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.3 % inwoners dat aandacht gaf aan een buurtbewoner in een zorgwekkende situatie	niet bekend	37 %	niet bekend	40%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.4 % inwoners dat weet terug te kunnen vallen op buurtgenoten	niet bekend	49 %	niet bekend	30%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.4 % Leiderdorpers dat activiteiten in buurt of wijk organiseert voor andere bewoners	niet bekend	24 %	niet bekend	8%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
1.4. % Leiderdorpers dat aangeeft voldoende sociale contacten te hebben	niet bekend	85 %	niet bekend	90%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
2.1 % Leiderdorpers dat in 2018 gebruikmaakte van een maatwerkvoorziening en nu van een algemene voorziening of is uitgestroomd	niet bekend	niet bekend	niet bekend	40%	
2.1 % Leiderdorpers dat Includio Leiderdorp kent ²	niet bekend	65 %	niet bekend	55%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
2.1 % Leiderdorpers dat weet waarvoor ze bij Includio Leiderdorp terecht kunnen ³	niet bekend	46 %	niet bekend	50%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
2.1. % Leiderdorpers dat problemen ondervindt bij de administratie en financiën ⁴	niet bekend	8%	niet bekend	5%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
2.1 % Leiderdorpers dat weet dat de gemeente schuldhulpverlening biedt ⁵	niet bekend	55%	niet bekend	67%	Inwonersenquête Leiderdorp (iedere 2 jaar)
2.2 % statushouders dat maatschappelijke begeleiding krijgt	100%	100%	100%	100%	
3.2 % jongeren in Leiderdorp dat weet waar ze terecht kunnen met problemen en zorgen	ntb	ntb ⁶		35%	
4.1.1 Aantal klanten dat jaarlijks op een garantiebaan wordt geplaatst ⁷	12	8	15	16	Gemeente Leiden, Kwartaalrapportage
4.1.2 % succesvol beëindigde trajecten ten opzichte van alle beëindigde trajecten	67,3%	64,7%	67,6%	75%	Gemeente Leiden, Kwartaalrapportage
4.2 % succesvolle uitstroom Project JA ⁸	41,2%	44,4% ⁹	nnb	65%	
4.3 % succesvolle schuldhulpverleningstrajecten ¹⁰	50%	nnb	nnb	60%	
4.4 % van klantenbestand dat maatschappelijk actief is	55,0%	49%	49,7%	60%	Gemeente Leiden, Kwartaalrapportage

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
Banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	764,3	761,6	nbn	-	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research (BBV-wsjg)
% netto arbeidsparticipatie	69,0	71,3	nbn	-	CBS - Arbeidsdeelname (BBV-wsjg)
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	238,6	264,4	nbn	-	CBS - Participatiewet (BBV-wsjg)
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	120,9	-	nbn	-	CBS - Participatiewet (BBV-wsjg)
% achterstand onder jeugd - kinderen in uitkeringsgezin	4	-	nbn	-	CBS Jeugd (BBV-wsjg)
% achterstand onder jeugd - werkloze jongeren	2	-	nbn	-	CBS Jeugd (BBV-wsjg)
% voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers)	1,7	1,3	-	1,6	DUO/Ingrado (BBV-wsjg)
Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	2,5	2,4	-	2,2	DUO/Ingrado (BBV-wsjg)
Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	8	11	-	10	DUO/Ingrado (BBV-wsjg)
Prestatie-indicatoren					

1 De prestatie-indicatoren 1.1 tot en met 1.4 zijn onderdeel van de tweejaarlijkse inwonersenquête.

2 Bron: Lokale inwonersenquête Leiderdorp 2021

3 Bron: Lokale inwonersenquête Leiderdorp 2021

4 Dit is een prestatie-indicator van Inluzio Leiderdorp. Het percentage meten we in de tweejaarlijkse inwonersenquête.

5 Dit is een prestatie-indicator van Inluzio Leiderdorp. Het percentage meten we in de tweejaarlijkse inwonersenquête.

6 Uit de inwonersenquête 2019 blijkt dat 77% van de Leiderdorpers met kinderen onder de 24 jaar van het CJG heeft gehoord en ook weet wat het doet. In 2017 was dit nog 72%.

7 Het stimuleren van garantiebanen was oorspronkelijk ook een activiteit in programma 2A, maar dan gericht op het informeren van werkgevers. Hoewel dit van belang blijft, is het geen doel op zich en dus geen geschikte indicator. Het gaat uiteindelijk om het daadwerkelijk realiseren van garantiebanen.

8 Het percentage geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren dat uitstroomt naar werk of onderwijs en het totale aantal jongeren met een afgehandele aanvraag voor een bijstandsuitkering.

9 Bron: Kwartaalrapportage Werk en Inkomen, Q3 2021

10 Succesvolle schuldhulpverleningstrajecten zijn trajecten die leiden tot een schuldregeling (schuldbemiddeling of saneringskrediet).

1C Ondersteunde inwoners

Inleiding

Soms hebben inwoners (specialistische) ondersteuning nodig. Dan onderzoekt een medewerker van Inluzio Leiderdorp samen met de inwoner welke ondersteuning het beste past. Voor kinderen doet een medewerkers van het Jeugdteam (JT) dit. Gecontracteerde (zorg)aanbieders bieden vervolgens de juiste specialistische ondersteuning. Of de inwoner krijgt een persoonsgebonden budget en regelt de ondersteuning zelf. Ons doel is dat inwoners zo zelfstandig mogelijk blijven deelnemen aan de samenleving.

Op 1 januari 2023 stopt de 'centrumgemeenteconstructie' voor maatschappelijke opvang, beschermd wonen en openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ). Elke gemeente krijgt zijn eigen budget. In 2022 bereidden we deze decentralisatie voor. Gemeenten in de Leidse regio en in Holland Rijnland maakten afspraken met elkaar én met aanbieders om de zorg voor onze meest kwetsbare inwoners zo goed mogelijk te organiseren.

Doel	Alle Leiderdorpers krijgen passende ondersteuning om naar eigen kunnen deel te nemen aan de samenleving		
SMART doel	1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning.	2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op.	3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2022 positiever dan het landelijk gemiddelde.
Activiteiten 2022	1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo.	2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening waarin het kind centraal staat.	3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet.
	1.2 We voeren de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen uit.	2.2 We hebben voldoende aanbod kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp.	3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk.
		2.3 We organiseren jeugdhulp lokaal en zo dichtbij mogelijk, op het niveau van de Leidse regio.*	3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een nieuwe beschutwerkplek.

*Met uitzondering van jeugd en veiligheid (gedwongen kaders), dit blijft op het niveau van Holland Rijnland.

Wat willen we bereiken?

1. Meer inwoners functioneren zo zelfstandig mogelijk en krijgen op tijd voldoende hulp en ondersteuning

Met de opdracht 'Samen Leiderdorp - een goede basis' legden we het fundament voor tijdige en passende ondersteuning voor alle inwoners. In 2019 ging Inluzio Leiderdorp met deze vierjarige opdracht van start. Inluzio Leiderdorp biedt een gevarieerd ondersteuningsaanbod, met uiteenlopende preventieve activiteiten en algemene voorzieningen. Inluzio Leiderdorp speelt doorlopend in op de vraag van inwoners en de lokale omstandigheden. Als preventieve activiteiten en/of algemene voorzieningen de hulpvraag van een inwoner niet kunnen oplossen, regelt Inluzio Leiderdorp de toegang tot een maatwerkvoorziening Wmo. In 2022 kochten we de maatwerkvoorzieningen huishoudelijke ondersteuning, begeleiding, dagbesteding, beschermd wonen en regiotaxi opnieuw in. Zodat deze zo goed mogelijk aansluiten op de ondersteuningsvragen van onze inwoners.

2. Meer kinderen groeien gezond en veilig op

Als ouders en kinderen ondersteuning nodig hebben, krijgen zij een passend aanbod. Dit kan laagdrempelige ondersteuning zijn of specialistische hulp. De gemeente voorziet in beide. De komende jaren werken we aan inhoudelijke veranderingen in het jeugdhulpdomein. In 2022 voerden we veranderingen in de toegang tot jeugdhulp door en in de inkoop van het jeugdhulpaanbod. De samenwerkende gemeenten in de regio Holland Rijnland richtten de Regionale Experttafel (RET) op. De RET richt zich op complexe casuïstiek. De Nadere Regels Jeugdhulp werden aangepast, zodat ze beter aansluiten op de uitvoeringspraktijk.

3. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich in 2022 positiever dan het landelijk gemiddelde

Volgens de recentste cijfers van het CBS nam het aantal bijstandsuitkeringen in de periode januari tot en met oktober 2022 landelijk met 3,2% af, van 397.670 naar 385.000. In dezelfde periode daalde het aantal in Leiderdorp met 8,6%, van 326 naar 298. We voldoen dus ruimschoots aan ons gestelde doel. Over heel 2022 was de afname in Leiderdorp 7,4%. Want in het laatste kwartaal steeg het aantal uitkeringen weer iets, naar 302. Die stijging vond in de laatste week van het jaar plaats. Binnen het totaal aantal bijstandsuitkeringen daalde het aantal jongeren met een bijstandsuitkering in 2022 gestaag, van ruim 11% naar tussen de 7 en 8%.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verstrekken maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo

In de gemeente Leiderdorp is Inclusio Leiderdorp de brede toegang tot het sociaal domein. Als preventieve activiteiten en/of algemene voorzieningen de hulpvraag van een inwoner niet kunnen oplossen, vraagt Inclusio Leiderdorp een maatwerkvoorziening Wmo aan. De gemeentelijke backoffice sociaal domein toetst de aanvraag en besluit de maatwerkvoorziening wel of niet toe te kennen.

In 2022 kochten we de maatwerkvoorzieningen huishoudelijke hulp, begeleiding, regiotaxi en beschermd wonen opnieuw in. 2022 was het implementatiejaar. Vanaf 1 januari 2023 gelden nieuwe contractafspraken voor deze maatwerkvoorzieningen. Met deze contractafspraken willen we een continuüm aan zorgsoorten (maatwerkvoorzieningen) creëren, die op- en afgeschaald kunnen worden (van lichte begeleiding tot beschermd wonen). Voor de huishoudelijke ondersteuning kozen we voor een nieuwe productenstructuur, die beter aansluit bij de hulp die onze inwoners nodig hebben. We hielden ook rekening met de personeelstekorten. In het contract voor de regiotaxi - het 'collectief vraagafhankelijk vervoer' - maakten we afspraken over de punctualiteit en de klantgerichtheid. We zagen dat veel vormen van maatwerkondersteuning en ook hulpmiddelen last hebben van de naweeën van de coronacrisis en de inflatie. Er zijn tekorten aan grondstoffen, materialen en personeel. Dat resulteert in wachlijsten voor huishoudelijke ondersteuning en in langere levertijden van hulpmiddelen en woonvoorzieningen. We willen dat de ondersteuning en hulpmiddelen toch geleverd worden. Daarover zijn we continu in gesprek met onze aanbieders.

1.2 We voeren de opvang en huisvesting van kwetsbare groepen uit

Samen met de gemeenten in de Leidse regio voerden we in 2022 verschillende thema's uit de uitvoeringsagenda maatschappelijke zorg Leidse Regio uit: wonen is de basis, de inclusieve buurt, preventie- en vroegsignalering, laagdrempelige toegang en ondersteuning op maat. Zo bereidden we ons voor op de decentralisatie van de maatschappelijke zorg op 1 januari 2023. Onder maatschappelijke zorg vallen de activiteiten beschermd wonen en maatschappelijke opvang, inclusief verslavingszorg en preventie en bemoeizorg. In 2022 implementeerden de gemeenten in de Leidse regio de activiteiten die ze vanaf 1 januari 2023 samen gaan uitvoeren. Voorbeelden zijn de maatwerkvoorzieningen beschermd wonen als onderdeel van het arrangementenmodel en de subsidieverlening door

de Leidse regio-gemeenten voor activiteiten binnen de maatschappelijke opvang, bemoeizorg en verslavingszorg en preventie. De pilot Friendswoning, waar drie dakloze jongeren samenwonen, en de pilot in de Driemaster, met twaalf beschutwonenplekken, zijn nu regulier onderdeel van onze maatwerkvoorzieningen Wmo. De gemeenten in de Leidse regio stimuleerden betere samenwerking tussen woningbouwcorporaties, zorgaanbieders en welzijnsaanbieders.

2.1 We organiseren een sluitende keten van hulpverlening waarin het belang van het kind centraal staat

Met een sluitende hulpverleningsketen zorgen we dat onze inwoners tijdig de juiste ondersteuning krijgen. Binnen deze keten staat het kind centraal. Niet alleen de ontwikkeling van het kind zelf, maar ook de invloed van het sociaal netwerk en het gezin op de ontwikkeling van het kind. Samen met de Holland Rijnland-gemeenten kochten we de nodige hulpverlening in. De regiovisie 'Samen voor de jeugd' van 16 december 2021 bundelt de eerder gemaakte regioafspraken. De regiovisie geeft richting aan wat de regio samen doet en hoe dit lokaal en bovenregionaal is verbonden. In de regiovisie staat hoe samenwerking binnen de regio en daarbuiten bijdraagt aan de gemeentelijke ambities en doelen voor jeugdhulp. We betrekken de juiste beleidsdomeinen en ketenpartners bij de zorg- en veiligheidsketen (lokaal en regionaal, laagdrempelig en specialistisch).

2.2 We hebben voldoende aanbod kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp

In 2021 besloten we de inkoop en contractering voor jeugdhulp vanaf 2022 te hervormen. Ook besloten we dat er een nieuwe governance moest komen, met sterker gemeentelijk en bestuurlijk accounthouderschap. In 2022 ging de zelfstandige Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland van start. In 2022 had een aantal specialistische aanbieders een cliëntenstop. Er ontstonden wachtlijsten en de door- en uitstroom stagneerde. Het Jeugdteam leverde vaak overbruggingszorg. Vanuit het beleid op de specialistische jeugdhulp ondernamen we actie. Voorbeelden zijn het project wachttijden en de verbetering van het financieel stelsel.

2.3 We organiseren jeugdhulp lokaal en zo dichtbij mogelijk, op het niveau van de Leidse regio

De stichting Jeugdteams Leidse Regio startte in juli 2021 met de uitvoering van haar opdracht. Door tekorten op de arbeidsmarkt had de stichting begin 2022 veel vacatures, zowel in het management als de uitvoering. Inmiddels is het managementteam compleet. Ook in de uitvoering zijn veel vacatures vervuld. De Jeugdteams stelden een plan op, zodat nieuwe medewerkers de juiste ervaring kunnen opbouwen en voldoende bijscholing krijgen, en wachttijden voor jeugdigen zoveel mogelijk voorkomen worden. Bij de stichting startten in 2022 ook 'sociaal makelaars'. Zij hebben een breed netwerk en zijn de spil tussen voorzieningen in de buurt en het aanbod en de verwijsmogelijkheden van de Jeugdteams zelf.

3.1 We verstrekken uitkeringen op grond van de Participatiewet

De gemeente Leiden voert de Participatiewet uit. Afspraken hierover staan in de tweejaarlijkse dienstverleningsovereenkomst (DVO). De intake voor een uitkering vindt integraal plaats. Klantmanagers en consulenten re-integratie van DZB kijken in een vroeg stadium naar de mogelijkheden van re-integratie en participatie. Klanten krijgen regelmatig een uitnodiging voor een gesprek. De klantmanagers bieden zoveel mogelijk maatwerk en houden rekening met persoonlijke omstandigheden. Dat betekent dat er ook aandacht is voor eventuele andere problemen die integratie en participatie in de weg staan. Als het nodig is, vindt doorverwijzing plaats naar ondersteuning uit de Wmo, jeugd- of schuldhulpverlening.

3.2 We begeleiden mensen in de Wsw naar zo regulier mogelijk werk

Ons uitgangspunt is om mensen te plaatsen op een zo regulier mogelijke werkplek. Daar zetten we ons onverminderd voor in. In 2021 nam het aantal Wsw-werknemers dat bij een externe werkgever werkt percentueel voor het eerst sinds jaren weer toe. In 2022 stabiliseerde dit percentage. De keerzijde is dat vooral de kwetsbaarste groepen overblijven. Zij hebben gemiddeld een lagere productiviteit, waardoor de kosten voor de gemeenten op termijn kunnen oplopen. DZB wil zich daarom ontwikkelen tot een sociaal ontwikkelbedrijf dat klaar is voor de toekomst. In 2022 ging DZB nieuwe samenwerkingen aan met marktpartijen. Binnen het leerwerkbedrijf werden bestaande praktijkleerlijnen verbeterd en nieuwe praktijkleerlijnen toegevoegd. Ook was er aandacht voor het in stand houden van een gezonde basisinfrastructuur, zodat DZB ook in de toekomst zijn rol en positie kan waarborgen.

3.3 We plaatsen mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een nieuwe beschutwerkplek

Sinds de invoering van de Participatiewet in 2015 bleef het aantal geplaatste mensen op een nieuwe beschutte werkplek achter bij onze doelen. Dit was ook het landelijke beeld. De eerste jaren kwam dit vooral doordat minder mensen dan verwacht een indicatie voor beschut werk kregen. Nadat we hier actiever en doelgerichter op inzetten, zagen we in 2020 een voorzichtige omslag. Die omslag zette zich ook in 2022 door. De laatst bekende cijfers komen uit november 2022. Toen waren tien mensen (7,27 fte) werkzaam op een beschutte werkplek. In het jaarlijkse managementcontract met DZB spraken we af dat dit aantal in 2023 groeit naar 10 fte.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
1.1 Aantal inwoners met een maatwerkvoorziening Wmo	2199 ¹	2207	2126	1350	Registratieinstrument Wmo gemeente Leiderdorp (aantal unieke belanghebbende met een maatwerkvoorziening Wmo)
1.1 % inwoners dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed beoordeelt	nrb	76%	niet ² bekend	90%	Cliëntervaringsonderzoek Wmo
2.1 Aantal aanmeldingen JT	322	253	111 ³	375	
2.2 % jongeren met jeugdhulp	14,3	18,8	12,3 ⁴	11,5	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
2.3 Aantal gesloten plaatsingen jeugd	0	1		0	
2.4 Aantal meldingen JBT	7	9		4	
3.1 Aantal uitkeringen op grond van de Participatiewet op 31-12	315	327	302	325	Gemeente Leiden, weekcijfers
3.2 % Wsw buiten geplaatst	29,9%	35,1%	34,3%	28%	Gemeente Leiden, Kwartaalrapportage
3.3 Aantal klanten op beschutte werkplek nieuw (cumulatief)	4	8 (6,01 ⁵ fte)	10 (7,28 ⁶ fte)	6	Gemeente Leiden, rapportage DZB
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners	720	690			CBS - Monitor sociaal domein Wmo (BBV-WSJG)
% jongeren met jeugdhulp van alle jongeren tot 18 jaar	14,3	18,8	12,3 ⁷	11,5	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
% jongeren met jeugdreclassering	0,3	-	-	0	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
% jongeren met jeugdbescherming	-	3,9	4,5 ⁸	0	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
Verwijzing Halt per 1.000 jongeren	22	9	10	-	Stichting Halt (BBV-WSJG)
% jongeren met delict voor rechter	0	0	-	0	CBS Jeugd (BBV-WSJG)
Prestatie-indicatoren					

1 Om de cijfers beter te kunnen vergelijken pasten we het getal van 2020 aan.

2 Het cliëntervaringsonderzoek Wmo vindt jaarlijks plaats, we ontvangen de cijfers over 2022 in het tweede kwartaal 2023.

3 Op basis van gegevens uit het derde kwartaal 2022, de jaarrapportage van 2022 is nog niet beschikbaar.

4 Cijfers CBS op basis van het eerste halfjaar 2022

5 plus 1 bij een externe werkgever, stand 29-11-2021

6 stand 21-11-2022

7 Cijfers CBS op basis van het eerste halfjaar 2022

8 Cijfers CBS op basis van het eerste halfjaar 2022

Wat heeft het gekost?

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
1A Actieve en gezonde inwoners	Lasten	4.280	3.965	176	4.141	4.075	66
	Baten	-1.656	-693	-10	-704	-930	227
Saldo		2.624	3.272	165	3.438	3.145	292
1B Zelfredzame inwoners	Lasten	8.221	8.077	1.743	9.820	9.995	-175
	Baten	-1.148	-1.015	-76	-1.091	-1.732	641
Saldo		7.073	7.062	1.666	8.729	8.263	466
1C Ondersteunde inwoners	Lasten	20.017	20.149	683	20.832	20.226	606
	Baten	-7.261	-6.077	-543	-6.620	-7.288	668
Saldo		12.757	14.072	140	14.212	12.938	1.274
Programma	Lasten	32.518	32.191	2.602	34.793	34.296	497
	Baten	-10.064	-7.785	-630	-8.415	-9.951	1.536
Saldo van baten en lasten		22.454	24.407	1.972	26.378	24.346	2.032
Reserves	Toevoeging	1.499	1.559	107	1.666	3.572	-1.905
	Onttrekking	-2.415	-2.285	-508	-2.793	-2.943	150
Mutaties reserves		-916	-726	-400	-1.127	628	-1.755
Resultaat		21.538	23.680	1.571	25.252	24.974	277

Verschillen begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen groter dan € 50.000. Afwijkingen kleiner dan € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

1A Actieve en gezonde inwoners

Binnen programma 1A vond een onderbesteding plaats van € 292.000 over alle onderdelen. Dit komt o.a. door een overschot op het onderdeel preventie en curatieve gezondheidszorg. De daadwerkelijke regionale afdracht aan Hecht (voorheen RDOG) was iets lager dan we hadden begroot (€ 35.000). Tevens is er nog een bedrag SPUK btw ingediend via de Sisa verantwoording waarvan nog zo'n € 100.000 moet worden afgerekend met Sportfondsen. Deze definitieve afrekening moet nog worden gemaakt.

1B Zelfredzame inwoners

Binnen programma 1B was de onderbesteding een stuk hoger: € 466.000. De categorieën participatie en re-integratie hielden het meeste over: € 330.000. We ontvingen verschillende Rijkssubsidies, onder andere voor de Wet inburgering (€ 179.000) en een uitkering voor de onderwijsroute 2022 (€ 25.000). Een deel van deze subsidies (€ 125.000) gebruikten we niet in 2022. We zetten het geld over naar de balans voor latere uitgaves. Ook maakten we minder kosten dan begroot voor re-integratietrajecten (€ 185.000). In 2022 gingen minder re-integratietrajecten van start. Dat kwam deels nog door corona, maar ook door de beperkte bemiddelbaarheid van het huidige klantenbestand. Door de krappe arbeidsmarkt zijn de meeste mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt nu uitgestroomd. De achterblijvende

groep kampt vaak met meerdere problemen en is dus lastiger naar arbeid te bemiddelen. Ook Inclusio Leiderdorp hield in 2022 een bedrag over (€ 70.000). Dit komt vooral door een teruggestort saldo over 2021 voor niet uitgevoerde trajecten door gebrek aan voldoende opgeleid personeel. Dit bedroeg € 50.000.

1C Ondersteunde inwoners

Programma 1C heeft de grootste onderbesteding binnen programma 1: € 1.274.000. De uitgave voor de Wmo-onderdelen was aanzienlijk lager dan de begroting (€ 566.000). Alle Wmo-onderdelen hielden geld over. Dat kwam vooral door de ondercapaciteit van zorginstellingen. Ze hadden niet genoeg personeel. Dit is vooral zichtbaar bij de huishoudelijke ondersteuning. Sinds 2019 zat huishoudelijke ondersteuning juist in een fors stijgende lijn, vanwege het lagere tarief eigen bijdrage. In 2022 viel dit iets terug. Dit geldt ook voor de vervoersvoorziening Wmo. Nieuw in 2022 was de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Hiervoor maakten we een kostenplaats waarop we de inkomsten en uitgaven bijhouden. Eind 2022 leverde dat een positief saldo op van € 764.000. De dagvergoeding vanuit het Rijk en de kosten die daartegenover staan moeten nog verder uitkristalliseren. De dagvergoeding werd per half oktober 2022 aangepast van een voorlopig normbedrag van € 100 per dag naar € 83 per dag. Het (sterk) toegenomen vervoer vanuit de Jeugdwet veroorzaakte een overschrijding op leerlingenvervoer van € 86.000. In de aanbesteding van het vervoer hadden we hier wel rekening mee gehouden, maar er moet nog dekking komen vanuit het jeugdbudget. In de 1^e bestuursrapportage 2023 nemen we een voorstel op.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
Reserve sociaal domein	Toevoeging	1.499	1.559	107	1.666	3.572	-1.905
	Onttrekking	-2.415	-2.285	-508	-2.793	-2.943	150
Saldo		-916	-726	-400	-1.127	628	-1.755
Totaal	Toevoeging	1.499	1.559	107	1.666	3.572	-1.905
	Onttrekking	-2.415	-2.285	-508	-2.793	-2.943	150
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-916	-726	-400	-1.127	628	-1.755

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022 (groter dan € 15.000) Reserve sociaal domein

We voegden € 1.755.156 toe aan de reserve sociaal domein op basis van de positieve saldi van het onderwerp kunst en cultuur en de saldi van sub-programma 1B en 1C. In dit bedrag zit een geormerkt aandeel van € 764.011 als overschot op de activiteit opvang Oekraïners. Dit bedrag is geormerkt binnen de reserve en blijft expliciet voor deze activiteit beschikbaar.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2A Werken en ondernemen in het dorp

Inleiding

We versterken de economische structuur van Leiderdorp door een aantrekkelijk economisch klimaat te creëren. We scheppen de kaders en faciliteren ondernemers, we geven zoveel mogelijk ruimte om te ondernemen. We werken nauw samen met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemersvereniging, Economie071, andere (Leidse regio-)gemeenten en de provincie.

We streven naar een duurzaam Leiderdorp. Op 27 maart 2017 stelde de gemeenteraad de duurzaamheidsagenda vast. In 2050 willen we volledig CO2-neutraal zijn. Om dat doel te bereiken werken we samen met onze inwoners, instellingen en ondernemers, en met andere gemeenten en ketenpartners.

Doel	De economische structuur van Leiderdorp versterken door een aantrekkelijk en duurzaam economisch klimaat te creëren			
SMART doel	1. Economische zaken lokaal: we hebben een duurzame economische structuur.	2. Economie071: de Leidse regio wil een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met Life Sciences & Health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio.	3. Match vraag en aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt.	4. Duurzaamheid: in 2050 is de gemeente Leiderdorp volledig CO2-neutraal.
Activiteiten 2022	1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit.	2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking (Economie071).	3.1 We realiseren een eenduidige werkgeversdienstverlening.	4.1 We voeren de duurzaamheidsagenda uit.
		2.2 We voeren de retailvisie Leidse regio uit.	3.2 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden.	4.2 We faciliteren en stimuleren inwoners, instellingen en ondernemers om energie te besparen en duurzaam op te wekken.
		2.3 We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit.	3.3 We benutten het menselijk kapitaal.	4.3 We vertalen de Regionale Energiestrategie 1.0 naar lokaal beleid.
				4.4 We stellen grondstoffenbeleid op.
				4.5 We bepalen welke wijken we voor 2030 aardgasvrij of aardgasready kunnen maken.

Wat willen we bereiken?

1. Economische zaken lokaal: we hebben een duurzame economische structuur

In Leiderdorp bouwen we aan een gunstig vestigingsklimaat. We geven ruimte aan ondernemers om te ondernemen, blijven inzetten op versterking van de economische kerngebieden en werken aan de veerkracht van de economie van Leiderdorp. We geven vervolg aan de acties uit het economisch beleidsplan. We onderhouden nauw contact met de Leiderdorpse Ondernemersvereniging (LOV), continueren de zeswekelijkse bedrijfsbezoeken zoveel mogelijk en blijven actief in gesprek met ondernemers.

We herijken de gebiedsvisie A4-zone uit 2015. We inventariseren of de visie nog voldoet aan de actualiteit en de toekomstbestendigheid van het gebied. In 2022 startten we met een lichte update van de gebiedsvisie. Mogelijk leidt dit tot een (gedeeltelijke) herziening. We hebben aandacht voor de verschillende deelgebieden van de A4.

2. Economie071: de Leidse regio wil een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met Life Sciences & Health als sleutelsector en een spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf

Onder leiding van het programmabureau Economie071 werken we met zes regiogemeenten in een triple helix-structuur aan economische projecten. Eind december 2022 verlengden de zes gemeenten het convenant met Economie071. Het vormt de basis voor verdere samenwerking in de komende vier jaar. Samen kunnen we impact maken door te werken aan concrete projecten. De gemeenten brachten structuur in de agenda door vijf thema's te benoemen:

- Versterken (topsector Life Sciences & Health)
- Verdienen (ondernemerschap)
- Verbinden (onderwijs en arbeidsmarkt)
- Verleiden (vestigen en winkelen)
- Vertellen (Be Good and Tell It)

Ook verlengden we in Economie071-verband onze deelname aan het project 'Laat digitalisering voor je werken'. Hiermee ondersteunen we ons midden- en kleinbedrijf op het gebied van digitalisering. Penvoerder Leiden diende een subsidieaanvraag in bij Provincie Zuid-Holland. Het stimuleringsprogramma loopt van 2023 tot 2025 en moet ondernemers informeren, bewustmaken, inspireren en activeren om met digitaliseringsvraagstukken aan de slag te gaan. Het doel is ondernemers de eigen kansen van digitalisering in beeld te laten brengen en zo concrete digitaliseringsvraagstukken in de regio te versnellen.

3. Match vraag en aanbod: we zorgen dat het onderwijs beter aansluit op de behoefte van de arbeidsmarkt

Binnen Economie071 en het Werkbedrijf Holland Rijnland deelden we kennis en werkten we aan het verbinden van vraag en aanbod. Dit deden we samen met sociale partners.

4. Duurzaamheid: in 2050 is Leiderdorp volledig CO2-neutraal

We werkten aan alle thema's van de duurzaamheidsagenda. Door de energiecrisis lag de focus vooral op energiebesparing. Binnen onze regionale samenwerking werkten we aan de doorontwikkeling van de Regionale Energiestrategie.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We voeren het economisch beleidsplan 2021-2026 uit

Het economisch beleidsplan is de rode draad in ons economisch beleid. We voeren de doelen en acties in het plan uit.

2.1 We blijven inzetten op regionale economische samenwerking (Economie071)

We verlengden het convenant met Economie071. Gemeenten, onderwijsinstellingen en ondernemersverenigingen zetten opnieuw de schouders onder projecten die de regionale economie versterken. Urgente vraagstukken vragen om krachtige samenwerkingen. De partners delen kennis, voeren projecten uit en brengen het netwerk regelmatig bij elkaar. Zo maken we onze gezamenlijke economische doelen herkenbaar voor organisaties in de regio, voor Holland Rijnland en de provincie Zuid-Holland.

2.2. We voeren de retailvisie Leidse regio uit

In de regionale retailvisie geeft Economie071 de opdracht om de winkelgebieden in de Leidse regio sterker en toekomstbestendig te maken. Alle zes gemeenten stelden de visie in 2016 vast. In 2017 startte de uitvoering, op basis van een uitvoeringsplan, met voor elk winkelgebied een actieplan, een plan van aanpak of een ontwikkelstrategie. De retailvisie is, onder andere door de uitbraak van corona, wat blijven sluimeren. In 2022 startte Economie071 met een inventarisatie: of de zes gemeenten het eerder gemaakte kader kunnen herbekrachtigen, of ze behoefte hebben aan nog een retailmonitor en hoe we dit in 2023 verder vormgeven.

2.3 We voeren het uitvoeringsplan van de regionale bedrijventerreinenstrategie uit

Bedrijven moeten ruimte krijgen voor vestiging en uitbreiding. Zodat de economie goed kan blijven draaien, met voldoende banen. Met andere woorden: er moet ruimte voor werken zijn. Bedrijvigheid is de motor voor werkgelegenheid in Leiderdorp en de regio. De ruimtelijke strategie moet bijdragen aan de versterking van de economische potentie. Bedrijventerreinen spelen een belangrijke rol. We voeren de regionale bedrijventerreinenstrategie uit.

In 2022 deden we samen met drie andere gemeenten mee aan de challenge 'toekomstbestendige bedrijventerreinen', een onderdeel van het uitvoeringsplan Ruimtelijke Strategie Bedrijventerreinen 2020-2030. Eind december 2022 werd het rapport aan de stuurgroep bedrijventerreinenstrategie gepresenteerd, en vervolgens vastgesteld en gepubliceerd. Het doel van de challenge was samen met ondernemers aan de slag gaan om de beperkt beschikbare ruimte op bedrijventerreinen beter te benutten (intensivering) en specifieke opgaven aan te pakken, zoals verduurzaming, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit. We vinden het belangrijk om hierover met ondernemers in gesprek te blijven. Uit de challenge kwam ook het advies aan de regio om de oprichting van een Regionale Ontwikkelmaatschappij (ROM) te verkennen. Om herontwikkeling van bedrijventerreinen in de regio makkelijker van de grond te krijgen. De regionale stuurgroep startte een onderzoek.

We gaan ook actief aan de slag met het compensatievraagstuk, dat voor ons van belang is. We zijn in gesprek met onze buurgemeenten en proberen vraag en aanbod in kaart te brengen. Om zo te inventariseren waar mogelijk schuifruimte is.

3.1 We realiseren een eenduidige werkgeversdienstverlening

Het regionale Werkgeversservicepunt Holland Rijnland (WSP) is een samenwerking tussen gemeenten, UWV, sociale partners en het beroepsonderwijs. Het WSP is hét centrale aanspreekpunt voor werkgevers die mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst willen nemen (garantiebanen) en hun MVO-doelen willen bereiken (maatschappelijk verantwoord ondernemen). Het richt zich op het ondersteunen en ontzorgen van werkgevers. Daarvoor zijn allerlei instrumenten beschikbaar, variërend van loonkostensubsidies, no-riskpolis en werkplekaanpassingen tot proefplaatsingen en jobcoaching. In november 2022 werd het uitvoeringsplan 2022-2023 vastgesteld.

3.2 We zorgen dat werkgevers en werkzoekenden elkaar beter weten te vinden

Vanuit Economische zaken is Economie071 het podium om werkgevers en werknemers aan elkaar te verbinden. Vanuit Werk & Inkomen vervult het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland deze rol. Beide organisaties zetten zich ook in 2022 onvermoeibaar in om mensen (om) te scholen en leerwerkplekken aan te bieden. Startpunt is wat mensen kunnen, niet welke diploma's ze hebben. Het WSP kreeg in 2022 twee extra brancheteams (Groen en Zakelijk) en voegde Electromontage aan het brancheteam Bouw & Techniek toe. In het najaar van 2022 werd het regionale actieplan 'Dichterbij dan je denkt Holland Rijnland' vastgesteld. Dit actieplan richt zich op het bereiken van mensen die thuis zitten, maar wel aan het werk willen en kunnen. Het doel is de krapte op de arbeidsmarkt te verlichten.

3.3 We benutten het menselijk kapitaal

De succesvolle pilot Talent op Maat van Economie071 werd in 2022 officieel verbreed naar de arbeidsmarktregio Holland Rijnland. Ook de coöperatie WIJII koppelt de vaardigheden en motivatie van mensen aan vacatures. En kijkt verder dan diploma's alleen. Ervaring door (vrijwilligers)werk of een hobby telt mee bij het vinden van een baan. De naam Talent op Maat vervalt en gaat verder als WIJII (spreek uit: wij-jij). Steun van de Human Capital Agenda Zuid-Holland en een bijdrage van Holland Rijnland en mboRijnland maakten dit mogelijk.

4.1 We voeren de duurzaamheidsagenda uit

Ook in 2022 voerden we deze agenda uit. Met activiteiten op de thema's energie, mobiliteit, klimaat & biodiversiteit en afval- & grondstoffen.

4.2 We blijven onze inwoners, instellingen en ondernemers faciliteren en stimuleren om energie te besparen en duurzaam op te wekken

Zowel de campagne als de website Goed Leiderdorp zijn nog steeds actief en actueel. In 2022 voegden we een thema speciaal voor ondernemers toe: 'Duurzaam Ondernemen'. Samen met Includio Leiderdorp organiseerden de energieambassadeurs en -coaches meerdere huurdersavonden over energiebesparing. Ook waren vijftien energiescans beschikbaar voor ondernemers en VvE's. Daarvan werden zes scans afgenomen, allemaal door VvE's. Voor inwoners was er een voucheractie voor energiebesparing met de naam bespaarteGOED. Daar deden 3.571 huishoudens aan mee, waarvan 2.677 huurders. In 2022 verstrekten we geen stimuleringsleningen. Wel verstrekten we 42 duurzaamheidsleningen aan huishoudens. Dit is anderhalf keer zoveel als het gemiddelde in de periode 2016-2022.

4.3 We vertalen de Regionale Energiestrategie 1.0 naar lokaal beleid

Deze activiteit voerden we nog niet uit. We gaven prioriteit aan de ondersteuning van door de energiecrisis kwetsbare huishoudens in Leiderdorp. Uitvoering staat gepland voor 2023.

4.4 We stellen grondstoffenbeleid op

Wij voerden een scenario-onderzoek uit naar manieren om het restafval per persoon in 2025 substantieel te verminderen in Leiderdorp. De resultaten verwerkten we in een notitie die we aanboden aan de raad. We legden een toegangspoort aan om het afvalstromenproces te verbeteren. Omdat de leverancier failliet ging, schaften we nog geen toegangspasjes voor onze inwoners aan. In 2023 pakken we dit proces weer op.

4.5 We bepalen welke wijken we voor 2030 aardgasvrij of aardgasready kunnen maken

Ook deze activiteit voerden we nog niet uit, de energiecrisis vroeg om andere prioriteiten. De start van deze activiteit staat gepland voor 2023.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
1. banen totaal ¹	626,6 per 1000 inw tussen 15 en 64 jaar	630,1 per 1000 inw tussen 15 en 64 jaar	onbekend	12.500	
vestigingen per 10.000 inwoners ¹	1085	1126	1171	2.150	
netto arbeidsparticipatie ¹	69%	71,3%	onbekend	70%	
bruto gemeentelijk product ¹	n.b.	n.b.	n.b.	nvt	
reductie van CO2-uitstoot totaal ²	n.n.b.	n.n.b.	-	22,5%	
reductie van CO2-uitstoot gebouwde omgeving ²	n.n.b.	n.n.b.	-	22,5%	
reductie van CO2-uitstoot exclusief auto(snel)wegen ²	n.n.b.	n.n.b.	-	22,5%	
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners 15 tot en met 64 jaar	146,3	156,5	onbekend	-	LISA (BBV-WSJG)
% hernieuwbare elektriciteit	7,4	-	-	-	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat (BBV-WSJG)
% demografische druk	81,5	80,8	80	80,0	CBS bevolkings-statistiek (BBV-WSJG)
% functiemenging	50,8	50,7	onbekend		(BBV-WSJG)
Omvang huishoudelijk restafval kg per inwoner	219	205	200	200	CBS statistiek huishoudelijk afval (BBV-WSJG)
Prestatie-indicatoren					

1 Afkomstig uit BBV, www.waarstaatjegemeente.nl

2 Ten opzichte van 2013, cijfers afkomstig uit de Klimaatmonitor (Rijksoverheid)

2B Wonen en recreëren in het dorp

Inleiding

Onze inwoners moeten gewoon fijn kunnen wonen tussen stad en Groene Hart. En in Leiderdorp goed kunnen recreëren. Dat betekent dat er voldoende passende woningen moeten zijn, in een prettige woonomgeving en met een ruim aanbod aan sport-, spel- en cultuurvoorzieningen.

Doel	Bezoekers en inwoners verblijven prettig in Leiderdorp			
SMART doel	1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoefte van onze inwoners.	2. Een breed en gevarieerd aanbod welzijn-, sport-, spel- en cultuuraccommodaties voor alle inwoners van Leiderdorp.	3. Een breed en gevarieerd aanbod grote groengebieden waar alle inwoners en bezoekers van Leiderdorp naar behoefte kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden.	4. Geweld- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten.
Activiteiten 2022	1.1 We werken mee aan de bouw van duurzame levensloopbestendige (huur)woningen en stimuleren de doorstroom.	2.1 We maken de gemeentelijke (welzijns)accommodatie(s) samenhangender, beter te exploiteren (duurzaam) en stoten waar mogelijk vastgoed af.	3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart Centrum.	4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting.
	1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is.	2.2 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan.	3.2 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam.	4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en een promoteam.
	1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenvereniging over aan verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties.	2.3 We dragen waar mogelijk het onderhoud van sportaccommodaties over aan verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties.	3.3 We stellen een plan weidevogelbeheer op voor de Boterhuispolder.	4.3 We gaan (huiselijk)gewelddmisdrijven tegen.
	1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van woningen om de doorstroom te stimuleren.			4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022.

Wat willen we bereiken?

1. Voldoende woningen en diversiteit in woningen passend bij de behoefte van onze inwoners

Nog steeds is er een tekort aan woningen en zijn de koopprijzen hoog en de wachtlijsten voor huurwoningen lang. We willen dat de wachttijden voor sociale huurwoningen afnemen en dat bestaande (koop)woningen betaalbaar en bereikbaar blijven voor inwoners en woningzoekenden. Het realiseren van voldoende woningen is echter afhankelijk van de beschikbaarheid van locaties en van de economische omstandigheden.

We werken mee aan initiatieven voor levensloopbestendige appartementen. Ouderen kunnen in deze woningen langer zelfstandig blijven wonen. En als ze doorstromen naar deze appartementen komen vaak eengzinswoningen in de huur- of koopsector vrij.

In 2022 werden geen nieuwbouwwoningen opgeleverd. Wel werden 206 studentenwoningen aan de Statenhof opgeleverd. Dit was het resultaat van de transformatie van een kantoorpand. Met een gevarieerd nieuwbouwprogramma over de jaren komen we tegemoet aan de woningbehoefte van onze inwoners en leveren we een bijdrage aan de doorstroom.

In 2022 ging 38% van de reguliere toewijzingen van sociale huurwoningen naar inwoners van Leiderdorp. In 2021 was dat 55%. Het hoge percentage in 2021 kwam door 37 nieuwe huurwoningen (Driemaster en Amaliaplein) die bijna allemaal aan Leiderdorpers werden toegewezen.

2. Een breed en gevarieerd aanbod welzijn-, sport-, spel- en cultuuraccommodaties voor alle inwoners van Leiderdorp
Gemeentelijk vastgoed blijft alleen in ons bezit als het een bijdrage levert aan onze maatschappelijke doelen. In 2022 veranderde ons welzijn-, sport- en cultuurvastgoed niet. Wij onderhielden onze vastgoedportefeuille volgens de uitgangspunten van het Meerjaren Onderhouds Plan 2021-2030: sober en doelmatig. Door dit structurele onderhoud blijft ons vastgoed kwalitatief goed toegankelijk en laagdrempelig.

3. Een breed en gevarieerd aanbod grote groengebieden waar inwoners en bezoekers van Leiderdorp naar behoefte kunnen recreëren met respect voor de aanwezige natuurwaarden

Onze parken en de polders rondom het bebouwde gebied hebben elk hun eigen karakter. Met natuurvriendelijk beheer, passend bij elk afzonderlijke groengebied, versterken wij de ecologische waarde van de gebieden. Ook in 2022 zetten we de samenwerking in de Leidse Ommelanden voort. We keken of we ook de komende jaren samen aan het vergroten van de natuurwaarden kunnen werken.

4. Geweld- en vermogensmisdrijven terugdringen (inbraken en fietsendiefstal) en zo de veiligheid vergroten

Waar mogelijk gingen we geweld- en vermogensmisdrijven tegen (ook via internet) en vergrootten we de veiligheid op straat. Dit deden we vooral met de politie, maar ook met inwoners via bijvoorbeeld Burgernet en LDP Wijkpreventie.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We werken mee aan de bouw van nieuwe (huur)woningen en stimuleren de doorstroom

We ondersteunen initiatieven om gebieden te herstructureren en gebouwen te transformeren of nieuw te bouwen. Voorbeelden uit 2022 zijn de woningen aan de Statenhof, de Menswordingkerk en de uitbreiding van zorgcomplex Wilddreef. Verder werkten we aan plannen voor de herstructurering van de Pinksterbloem en de transformatie van De Baanderij.

Om de woningdifferentiatie en de kwaliteit van de woningen en de woonomgeving te waarborgen stellen we voorwaarden aan projecten. Ons woningbouwprogramma is gebaseerd op afspraken in de Regionale Woonagenda. Die afspraken worden op dit moment op regioniveau gemaakt. We bewaken de kwaliteit door eisen te stellen aan de grootte van de woningen en de duurzaamheid.

1.2 We willen dat gemiddeld 30% van alle nieuw te bouwen woningen sociale woningbouw is

In 2022 zetten we ons in voor 30% sociale huurwoningen bij grotere projecten. Daarmee volgden we het coalitieakkoord van het vorige college. Kleinere projecten met minder dan tien woningen kunnen deze voorwaarde afkopen of ter

compensatie betaalbare koopwoningen in het project opnemen. De middelen die vrijkomen bij afkoop, zetten wij weer in voor sociale woningbouw.

In 2022 werden geen sociale huurwoningen gebouwd. Corporaties mogen ook middenhuurwoningen bouwen om de doorstroom in de sociale huur te bevorderen. In 2022 bouwde Rijnhart Wonen ook geen middenhuurwoningen. In 2022 werkten we aan de woningbouwplannen voor de komende jaren. Daarin gaan we uit van 35% sociale huur, 30% betaalbare huur- en koopwoningen en 35% vrije sector huur en koop. Daarmee volgen we het huidige coalitieakkoord

1.3 We maken prestatieafspraken met corporaties en de huurdersbelangenverenigingen

We hebben meerjarige prestatieafspraken met Rijnhart Wonen en de huurdersorganisaties. In 2022 stelden we de uitvoeringsagenda 2023 vast. Hierin staan afspraken over het aantal te bouwen woningen, de betaalbaarheid van de woningen, de duurzaamheid van nieuwe woningen en de verduurzaming van bestaande woningen. En ook over het huisvesten van bijzondere doelgroepen, zoals statushouders en de uitstroom uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen.

In 2022 voldeden we samen met Rijnhart Wonen aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Het pilotproject Friendswoning, gericht op het tijdelijk huisvesten van dakloze jongeren, had een positief resultaat. Begin 2023 tekenen de samenwerkende partijen - de gemeente, Rijnhart Wonen en De Binnenvest - de definitieve samenwerkingsovereenkomst.

We evalueerden het pilotproject Fusion, dat tijdelijke huisvesting biedt aan spoedzoekers en alleenreizende statushouders wachtend op gezinshereniging. We werken aan een definitieve samenwerkingsovereenkomst.

1.4 We stellen criteria op voor lokaal maatwerk bij toewijzing van huurwoningen om de doorstroom te stimuleren

In overleg met Rijnhart Wonen bepaalden we welke woningzoekenden in welke volgorde voorrang hebben. In de drie jaar hiervoor omvatte dit lokale maatwerk maximaal 25% van het gemiddeld aantal beschikbare sociale huurwoningen. Met lokaal maatwerk zorgen we voor doorstroom van ouderen en creëren we kansen voor starters. In 2022 wezen we via lokaal maatwerk 13 woningen toe aan starters en drie aan ouderen.

2.1 We maken de gemeentelijke (welzijn)accommodatie(s) samenhangender, beter te exploiteren (duurzaam) en stoten waar mogelijk vastgoed af

We verbeterden het aanbod en de samenhang in de Sterrentuin. Door de centrale ruimte van de Sterrentuin ook 's avonds te verhuren aan (maatschappelijke) partijen, verhoogden we het maatschappelijk rendement - en daarmee ook de exploitatie en de bezettingsgraad.

In 2022 namen we definitief afscheid van de Splinterlaan 156, de boerderij aan de Hoogmadeseweg 62 en het voormalige HSL-gebouw 'De Polder' aan de Bospolder 11. De gebouwen leverden geen bijdrage meer aan een gemeentelijk maatschappelijke doel. De Brandweer en de Werf aan de Simon Smitweg 9 en 11 willen we in 2024 afstoten.

2.2 We versterken (en onderhouden) speelplaatsen en vormen deze om volgens het speelruimteplan

We vormden één speelplaats om en bereidden de omvorming van negen speelplaatsen voor. De uitvoering vindt plaats in 2023. Zie ook paragraaf 3 Kapitaalgoederen.

2.3 We dragen waar mogelijk het onderhoud van sportaccommodaties over aan verenigingen en dragen binnen de financiële mogelijkheden bij aan de verduurzaming van buitensportaccommodaties

In lijn met de Sportnotitie Bewegingsruimte dragen we al het onderhoud aan verenigingen over. Ook in 2022 voerden we de sportnotitie uit. We deden verschillende veldrenovaties. En we begonnen met de voorbereidingen voor het verder verduurzamen van de gemeentelijke accommodaties.

3.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot het Groene Hart Centrum

In 2022 rondde we de herinrichting van de openbare ruimte af. Het gebied kreeg de naam 'De Polder' en werd in april geopend. We dienden de verantwoording van de subsidie van de Oude Rijnzone voor het gehele project in. Deze werd definitief beschikt. De subsidies voor het fietspad verantwoordden we bij de provincie en Holland Rijnland. Ook deze werden definitief beschikt. Het gebouw leverden we in februari op aan de koper. Vanwege de onzekere marktsituatie in 2022 liep de uitvoering van de bouwplannen vertraging op. Wel voerde de koper alvast sloopwerkzaamheden in het bestaande pand uit. De verbouwing en nieuwbouw gaan begin 2023 van start. Door deze vertraging en de doorlopende kosten voor de gemeente, die subsidiabel zijn, sloten we het project nog niet af. In 2023 dienen we de laatste subsidieverantwoording in. De oplevering en opening vinden naar verwachting begin 2024 plaats.

3.2 We beheren de grote groengebieden integraal en duurzaam

We beheren de grote groengebieden volgens een integraal beheerplan. De Boterhuispolder, de Munnikpolder, Gravenpad & Ruigekade, de natuurvriendelijke oevers en de parken De Houtkamp en De Bloemerd zijn onderdeel van het plan. In de Boterhuispolder verwijderden we het opgaande groen onder de hoogspanningskabels. De veiligheidseisen schrijven dit voor. In De Bloemerd begonnen we met het beschoeien van de oevers en het aanbrengen van natuurvriendelijke oevers. Met het Natuurmeetnet monitorden we of we onze doelen voor biodiversiteit halen.

3.3 We stellen een plan weidevogelbeheer op voor de Boterhuispolder

Door de stikstofcrisis en de boerenprotesten is nog veel onduidelijk. Daarom stellen we deze activiteit voorlopig uit.

4.1 We gaan diefstal uit woningen tegen met wijkpreventieactiviteiten en voorlichting

Waar mogelijk werkten we samen met politie en inwoners. Er wordt nog steeds gebruikgemaakt van Buurt WhatsApp, een goede manier om mensen te vragen uit te kijken naar een persoon of voertuig. Burgernet wordt alleen ingezet bij een duidelijk signalement van een dader bij diefstal, beroving of een vermist persoon. Om bij diefstal herhaald slachtofferschap te voorkomen stuurden we informatieve brieven aan direct omwonenden over hoe ze diefstal en inbraak kunnen voorkomen.

4.2 We gaan fietsendiefstal tegen, onder andere met een lokfiets en een promoteam

Afgelopen periode deden we veel. Ook de politie bereikte veel, vooral bij de aanpak van (brom)fietsendiefstal. Naar verwachting wordt het promoteam in 2023 weer in Leiderdorp ingezet.

4.3 We gaan (huiselijk)gewelddisdrijven tegen

In 2022 voerden we de acties uit het Lokaal Uitvoeringsplan Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (2019-2023) uit. Deze acties zijn gericht op: huiselijk geweld en kindermishandeling voorkomen, geweld eerder en beter in beeld krijgen, geweld stoppen en duurzaam oplossen én aandacht voor specifieke doelgroepen vragen. Ook gaven we samen met veiligheids- en zorgpartners prioriteit aan het bestrijden van geweldsdelicten. We hanteerden een persoonsgerichte aanpak, met een zorgplan voor zowel slachtoffer als dader.

4.4 We ontwikkelen een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de jaren 2019-2022

In 2022 begonnen we met de evaluatie van ons huidige Integraal Veiligheidsbeleid (2019-2022). Deze evaluatie geeft ons input voor het nieuwe veiligheidsbeleid (2023-2027).

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
1. het rapportcijfer dat Leiderdorpers hun buurt geven (uit de inwonersenquête)	-	8,2	-	-	inwonersenquête wordt om het jaar uitgevoerd
1.1 het aantal opgeleverde woningen in Leiderdorp	260	99 nieuwbouw 53 overige toevoegingen	0 nieuwbouw 181 overige toevoegingen	119	CBS
1.2 het % (+ aantal) 'sociaal' van het totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp	43 %	50%	-	10%	gemeente Leiderdorp
1.3 set prestatieafspraken met wooncorporaties	2	-	-	50%	
1.4 het % vrijkomende sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers en het feitelijk aantal	nmb	55% 179	38% 136	-	Regionaal Woonruimte-verdeelsysteem
2.1 het % inwoners dat tevreden is over het aanbod van de welzijnsvoorzieningen (uit de inwonersenquête)	-	81%	-	-	inwonersenquête wordt om het jaar uitgevoerd
2.2 het aantal formele speelplaatsen	74	70	69	62	
2.2 het aantal informele speelplaatsen	28	32	33	40	
3. het % inwoners dat tevreden is over het aanbod van sport- en recreatievoorzieningen (uit de inwonersenquête)	-	85%	-	-	inwonersenquête wordt om het jaar uitgevoerd
3.2 toename soortenrijkdom in de grote groenvlakken	-	5%	-	5%	Natuurmeetnet Leiderdorp
4. vermogensmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	28	15	21	21,0	
4. geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners in Leiderdorp	2,6	3,6	1,5	3,0	
4.1 diefstal uit woning per 1.000 inwoners in Leiderdorp	2,6	1,2	4,6	2,5	
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	21,5	-	-	-	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research (BBV-WSJG)
Misdrijven - Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	1,7	1,1	1,3	1,1	CBS - Diefstallen (BBV-WSJG)
Misdrijven - Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,6	2,6	1,5	2,6	CBS - Criminaliteit (BBV-WSJG)

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
Misdrijven - Diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	0,9	0,7	0.5	1,0	CBS - Diefstallen (BBV-WSJG)
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	4,3	3,7	3.7	3,7	CBS - Criminaliteit (BBV-WSJG)
Prestatie-indicatoren					

2C Ruimte in het dorp

Inleiding

Leiderdorp is een prachtig dorp om te wonen, te werken en te recreëren. Wij zorgen voor de leefomgeving en investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte en de bereikbaarheid. Vanuit de Omgevingswet werken we aan (regionaal) beleid voor een evenwichtige toedeling van functies en een schone en gezonde leefomgeving. Met onze ketenpartners werken we aan onze klimaatdoelstellingen. We streven naar duurzame energieopwekking en een robuuste inrichting van de waterketen.

Doel	Een optimale omgevingskwaliteit bij het inrichten, beheren en gebruiken van de fysieke leefomgeving			
SMART doel	1. Leiderdorp is goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven.	2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit.	3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens.	4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2040.
Activiteiten 2022	1.1 We voeren de Leidse Ring Noord verder uit.	2.1 We werken mee aan de uitvoering van de strategische agenda Ruimte Holland Rijnland.	3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit, waaronder het bijenlandschap.	4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken wij het klimaatadaptatiebeleid verder uit.
	1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit.	2.2 We werken de gebiedsvisie Baanderij uit in concrete uitvoeringskaders.	3.2 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur.	4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren.
	1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4.	2.3 We stimuleren het particulier beheer en onderhoud van openbaar groen en speelplekken.	3.3 We zorgen dat de openbare ruimte vitaal is en dat we op een passende manier omgaan met ziekten en plagen.	4.3 We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden en nemen concrete maatregelen.
	1.4 Samen met de provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp.	2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet.		4.4 We vormen het gemengd riool om naar een gescheiden rioolstelsel.
	1.5 We actualiseren ons parkeerbeleid en nemen daar ook de visie Laadinfrastructuur in op.	2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen.		4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen.
		2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte.		4.6 We renoveren (relinen) de riolering waar nodig.
		2.7 We werken mee aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan vastgestelde uitgangspunten voor projecten.		

Wat willen we bereiken?

1. Leiderdorp is goed bereikbaar en de openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten en verblijven

Door te investeren in de openbare ruimte zorgen we dat het prettig verblijven blijft in Leiderdorp. Ook de bereikbaarheid houden we op peil.

2. De bebouwde en onbebouwde ruimte wordt evenwichtig en flexibel gebruikt en heeft een goede en veilige gebruikskwaliteit

De druk op de beschikbare ruimte is groot. We gingen verder met de voorbereiding op de Omgevingswet. We begonnen met de ambitiebepaling voor de omgevingsvisie van Leiderdorp (vaststelling in 2023). Ook werkten we verder aan de transformatie van De Baanderij naar een gemengd woon-werkgebied. Zo maken we de noodzakelijke woningbouw binnen Leiderdorp mogelijk. In de regio werd de regionale omgevingsagenda (verder) uitgevoerd. Voor Leiderdorp is de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn van belang, voor de transformatie van De Baanderij. Al deze activiteiten helpen ons om ook in de toekomst evenwichtige keuzes te kunnen maken. Ook in lopende trajecten van initiatieven, ontwikkelingen en beheer maakten we diverse stappen.

3. De bodem, de lucht en het water voldoen in 2030 aan de gewenste kwaliteit en vormen een goede leefomgeving, ook voor de mens

Onze parken en polders hebben een natuurlijk karakter met een gevarieerd aanbod aan recreatie. Dit willen we behouden en waar mogelijk versterken. Daarom namen we ook in 2022 maatregelen om de (ecologische) aantrekkelijkheid van deze groengebieden te verbeteren. We hielden rekening met de specifieke natuurwaarden van de gebieden.

4. Leiderdorp werkt aan een klimaatbestendige en gezonde omgeving in 2050

Klimaatadaptatie is een vast onderdeel geworden van onze beheer- en ontwikkelprojecten.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We voeren de Leidse Ring Noord verder uit

In de eerste helft van 2022 stelde de raad de bestemmingsplannen voor de tracédelen Engelendaal en Oude Spoorbaan vast. Tegen beide plannen werd geen beroep ingesteld, daarmee zijn de bestemmingsplannen onherroepelijk. In september nam de raad het verzoekbesluit voor de onteigeningsprocedure. Naast deze procedure voerden we ook minnelijk overleg met de eigenaar van de benodigde perceeldelen. De aanbesteding voor de uitvoering van beide tracédelen ging van start. We ronden de selectiefase af. De gunningsfase startte later dan gepland en loopt nog. We wilden namelijk wachten tot de bestemmingsplannen onherroepelijk waren, om onzekerheid bij de aannemers weg te nemen. De uitvoering van de Leidse Ring Noord start daardoor ook later.

1.2 We voeren de maatregelen uit de mobiliteitsnota's uit

We pakten drie projecten op. De uitvoering van het eerste project (Laan van Berendrecht) is bijna klaar, we verwachten het in het eerste kwartaal van 2023 af te ronden. Het ontwerp voor het tweede project (Acacialaan) is ook klaar. We wachten nog op het onherroepelijk worden van (verkeers)besluiten. In 2022 vond intensieve burgerparticipatie plaats. Ook communiceerden we uitgebreid om de plannen zo breed mogelijk bekend te maken in de omgeving. Voor het derde project (Voorhoflaan) ging het ontwerpproces van start. Dit loopt door in 2023.

1.3 We volgen de plannen van het Rijk voor de oplossing van de fileproblematiek op de A4

Door de stikstofproblematiek moest het Rijk in 2022 zijn projecten prioriteren. De verbreding van de Rijksweg kreeg geen prioriteit. Dit betekent dat het project pas later wordt opgepakt. In 2022 stuurden de betrokken gemeenten samen een brief waarin ze aandrigen het project snel op te pakken. Tot die tijd wachten we af.

1.4. Samen met de provincie Zuid-Holland zorgen we voor een goede nieuwe openbaarvervoersconcessie in Leiderdorp

In 2022 gaven we onze input aan de provincie Zuid-Holland. De provincie pakte het verdere proces op. In 2023 wordt de concessie vergeven. Dit wachten we af.

1.5. We actualiseren het parkeerbeleid en nemen daar ook de visie Laadinfrastructuur in op

In 2022 besteedden we veel aandacht aan het nieuwe parkeerbeleid. Met informatieavonden, media-berichten en een parkeerpanel haalden we zoveel mogelijk problemen, kansen en wensen op. Eind 2022 boden we de beleidsvisie aan de raad aan. De raad vond de visie echter niet rijp voor besluitvorming. Wel riep de raad op om de bestaande problemen op te lossen. In 2023 kijken we hoe we dit kunnen doen.

2.1 We werken mee aan de uitvoering van de strategische agenda Ruimte Holland Rijnland

Regionaal werd verder gewerkt aan de uitvoering van de regionale omgevingsagenda. Een voorbeeld is het ontwikkelperspectief voor de Westflank (Noordwijk, Katwijk, Oegstgeest, Leiderdorp, Zoeterwoude, Voorschoten en Leiden), op basis van de opgaven die daar liggen (klimaat, energie, verstedelijking, economie, landschap en mobiliteit). Het ontwikkelperspectief is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 klaar. Voor ons is de verstedelijkingsas Katwijk-Leiden-Alphen aan den Rijn van belang, voor de transformatie van De Baanderij.

2.2. We werken de gebiedsvisie Baanderij uit in concrete uitvoeringskaders

We willen De Baanderij transformeren naar een gemengd woon-werkgebied. In 2022 gingen we verder met de uitwerking van een (concept) ontwikkelkader Baanderij. Daarin ligt de focus op de stedenbouwkundige en infrastructurele kaders. Omdat het ontwikkelkader waarschijnlijk tot grote gemeentelijke investeringen leidt, wilden we ook goed zicht krijgen op de gevolgen voor de gemeentelijke financiën. Daarom kon besluitvorming over het ontwikkelkader niet meer in 2022 plaatsvinden. Ook in 2023 werken we verder aan de uitvoeringsstrategie en de overige uitvoeringskaders.

2.3 We stimuleren het particulier beheer en onderhoud van openbaar groen en speelplekken

In 2022 bereidden we samen met omwonenden de adoptie van de speelplaats in de Bernard Zweerstraat voor.

2.4 We werken aan de implementatie van de Omgevingswet

De inwerkingtreding van de Omgevingswet werd in 2022 opnieuw uitgesteld. De ingangsdatum was 1 januari 2023. De minister richt zich nu op 1 juli 2023. Maar de gemeenten geven de voorkeur aan 1 januari 2024. We hadden de herziening van de legesverordening voorbereid, maar deze werd door het uitstel niet vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de overdracht van de provinciale bodemtaken naar de gemeente. Wel vond besluitvorming over de verplichte ruimtelijke adviescommissie plaats. We begonnen met de ambitiebepaling voor de omgevingsvisie Leiderdorp (vaststelling in 2023). Daarnaast startten we met het (beleidsneutraal) opstellen van het omgevingsplan voor het deelgebied bestaande woonwijken.

2.5 We stellen een programma van eisen, een nota van uitgangspunten of een ontwikkelvisie op voor ruimtelijke ontwikkelingen

Los van concrete ontwikkelplannen stelden we in 2022 de visie op bouwhoogtes en het paraplu-bestemmingsplan voor de verkamering vast. Ook werkten we verder aan de actualisatie van de gebiedsvisie A4-zone. Die willen we in 2023 afronden. We werkten verder aan het nieuwbouwplan van verpleeghuis Leythenrode (vergund in november). En voor de herontwikkeling van Elisabethhof 5, het pand van De Levensstroom, stelden we in december een nota van uitgangspunten vast. Door een tekort aan ambtelijke capaciteit liepen de herontwikkeling van de voormalige gemeentehuislocatie en van locatie De Buit vertraging op. De herontwikkeling van de voormalige gemeentehuislocatie was ook afhankelijk van de vaststelling van de visie op bouwhoogtes.

2.6 We zien toe op en handhaven een schone en veilige openbare ruimte

Onze handhavers zagen toe op een veilige, schone en leefbare buitenruimte. Verloedering, vandalisme en gevaarlijke situaties meldden ze direct bij gemeentewerken en indien nodig deden ze aangifte. Schade probeerden we altijd te verhalen.

2.7 We verlenen medewerking aan (uitbreidings)plannen en toetsen de plannen aan vastgestelde uitgangspunten voor projecten

In 2022 werkten we onder andere aan de plannen voor:

- het Groene Hart Centrum (aanleg buitenterrein, afgerond)
- de sloop en nieuwbouw aan de Pinksterbloem (exploitatieovereenkomst gesloten, bestemmingsplan in procedure gebracht)
- de transformatie van het kantoorgebouw Statenhof (afgerond)
- de woningbouw op de plek van de Driemaster (afgerond) en de Menswording (afgerond)
- het hospice aan de Hoogmadeseweg (klaar voor start bouw in 2023)
- het woningbouwplan Van der Valk Boumanweg 236
- twee woningbouwplannen aan de Hoofdstraat

Voor de Leidse Ring Noord stelde de raad de bestemmingsplannen voor de tracédelen Engelendaal en Oude Spoorbaan vast.

3.1 We continueren het beleid voor biodiversiteit, waaronder het bijenlandschap

We brachten in kaart op welke plaatsen we de oeververdediging kunnen vervangen door een natuurvriendelijke oever. Voor de uitvoering sluiten we waar mogelijk aan bij (grootonderhouds)projecten. Daarnaast benutten we kansen om de biodiversiteit te vergroten in de wijken en parken. Voorbeelden zijn de groenstrook bij de Laan van Berendrecht en een bloemenweide in de Houtkamp. Ook hier zetten we het Natuurmeetnet in om de biodiversiteit te monitoren.

3.2 We geven ruimte aan recreëren met respect voor de natuur

We gaven inwoners en ondernemers ruimte voor initiatieven die bijdragen aan fijn wonen, sfeer en gezelligheid in het dorp. Includio Leiderdorp faciliteerde deze initiatieven.

3.3 We zorgen dat de openbare ruimte vitaal is en dat we op een passende manier omgaan met ziekten en plagen

We brachten onze zorgtaak op het gebied van volksgezondheid bij dierplagen in beeld.

Net als in voorgaande jaren bestreden we de eikenprocessierups preventief en verwijderden we de rups curatief.

4.1 Binnen de duurzaamheidsagenda werken we het klimaatadaptatiebeleid verder uit

Op basis van eerdere stresstesten voerden we interne klimaatdialogen en bereidden we onze klimaatadaptatiestrategie voor. Nu volgen externe dialogen. De resultaten verwerken we in de klimaatadaptatiestrategie. Daarna is de strategie definitief.

4.2 We nemen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren

We voerden onderzoeken en voorbereidende werkzaamheden uit voor de geplande baggerwerkzaamheden in watergangen in de Boterhuispolder, Zijlkwartier, de Bloemerd, de Houtkamp, Kerkwijk en Achthovenerpolder. De uitvoering staat gepland voor 2023.

4.3. We doen onderzoek naar de robuustheid van de bestaande waterketen bij verschillende weersomstandigheden en nemen concrete maatregelen

We onderhielden en monitorden het meetnet. Met de meetresultaten deden we analyses op het bestaande stelsel. De resultaten gebruikten we om het rekenmodel te kalibreren en te verbeteren. We verbeterden het hemelwatersysteem aan de Laan van Berendrecht door een separaat stelsel aan te leggen.

4.4. We vormen het gemengd riool om tot een gescheiden rioolstelsel

We gingen verder met de rioolvervanging in de Oranjewijk en begonnen met het rioolvervangingsproject in Kerkwijk.

4.5 We zetten overbodige verharding om in groen en stimuleren groene en onverharde tuinen

Met Operatie Steenbreek, het NK-tegelwippen en de GOED-krant proberen we onze inwoners te motiveren hun tuinen te 'onttegelen'. Zelf geven we het goede voorbeeld. Zo zetten we bij de Laan van Berendrecht verharding om in een groenstrook. Bij de Acacialaan brengen we bij de herinrichting minder verharding terug en creëren we meer groen.

4.6 We renoveren (relinen) de riolering waar nodig

Als de technische levensduur van de riolering verlopen is en we geen integrale opgave hebben, renoveren we het bestaande riool. In 2022 renoveerden we de riolering in het Essenpark en de Elisabethhof.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
Het % inwoners dat het groen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	65 (2019)	69	-	-	Inwonersenquête
Het % inwoners dat het wateronderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	61 (2019)	70	-	-	Inwonersenquête
Het % inwoners dat het wegenonderhoud als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	45 (2019)	57	-	-	Inwonersenquête
Het % inwoners dat het onderhoud verkeersvoorzieningen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	60 (2019)	2)	-	-	Inwonersenquête
Het % inwoners dat het onderhoud aan straatmeubilair als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	60 (2019)	59	-	-	Inwonersenquête
Het % inwoners dat het onderhoud aan speeltoestellen als goed of uitstekend beoordeelt (uit de inwonersenquête)	55 (2019)	65	-	-	Inwonersenquête
Het % inwoners dat actief is of actief te krijgen om het gemeentelijk groen te onderhouden (uit de inwonersenquête)	20 (2019)	21	-	-	Inwonersenquête
Prestatie-indicatoren					

1) De prestatie-indicatoren komen uit de inwonersenquête Leiderdorp. De cijfers in de kolommen 2019 (w) en 2021 (w) zijn de definitieve uitkomsten van de inwonersenquête 2019 en 2021. In 2020 en 2022 voerden we geen inwonersenquête uit. Dit doen we om het jaar.

2) Deze prestatie-indicator maakt geen deel uit van de inwonersenquête 2021.

2D Dienstverlening aan het dorp

Inleiding

De klant staat centraal. Onze inwoners, ondernemers en instellingen zijn onze klanten. Hun vraag bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein, ons klantcontactcentrum, is de ingang voor al onze producten, diensten en informatie. Voorbeelden zijn reisdocumenten en vergunningen, afvalinzameling en groenonderhoud, bestemmingsplannen en (tijdelijke) verkeersaanpassingen.

Doel	Efficiënte en vraaggerichte dienstverlening bieden	
SMART doel	1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie.	2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig.
Activiteiten 2022	1.1 We verbeteren de dienstverlening.	2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2021-2025.
	1.2 We werken aan de digitale dienstverlening.	2.2 We treffen voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen.
	1.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid.	

Wat willen we bereiken?

1. We bieden service bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie, via fysieke balies, telefonisch en via effectieve, anticiperende en snelle online communicatie

We stellen onze klant centraal en bieden ruimte aan initiatief en ondernemerschap. De vraag van onze klant bepaalt onze dienstverlening. Het Serviceplein biedt service bij het verkrijgen van onze producten, diensten en informatie. Wij willen dat het voor de klant direct duidelijk is waar hij of zij terecht kan. De nieuwe website, met een uitbreiding van de digitale dienstverlening, ging in 2022 live.

2. We bieden tijdige en zorgvuldige vergunningverlening, houden toezicht op de vergunningen en handhaven waar nodig

We gebruiken het VTH-pakket (vergunningverlening, toezicht en handhaving). Daardoor hebben we meer zicht en sturing op de procedure van vergunningverlening en de koppeling met handhaving en toezicht.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 We verbeteren de dienstverlening

We willen betrouwbaar, zichtbaar en gastvrij zijn. De essentie van betrouwbaar zijn is doen wat we beloven. De essentie van zichtbaar zijn is laten zien wat we doen. En de essentie van gastvrij zijn is de ander (en jezelf) hartelijk welkom heten en met de ander in contact staan. In 2022 doorliep het Serviceplein het traject 'De Stap Voorwaarts'. In 2023 gaan we hiermee door. Met nadrukkelijk aandacht voor het verbeteren van de efficiency en voor regionale samenwerking. In 2022 lag onze focus op de volgende activiteiten om de dienstverlening te verbeteren:

Systemen aanpassen

In 2021 begonnen we met de implementatie van onze servicenormen in de systemen waarmee we meldingen, telefonische contacten, e-mail, post en contacten via sociale media registreren. Zodat we beter kunnen monitoren,

bewaken en sturen. In 2022 verbeterden we deze systemen verder. Een overzicht van onze servicenormen staat aan het eind van dit programmaonderdeel, in de tabel met kwantitatieve prestatie-indicatoren.

Werkprocessen aanpassen

We pasten werkprocessen aan, zodat ze aansluiten bij de efficiëntste manier van werken. We namen onze medewerkers hierin mee. We willen de beste dienstverlening bieden. Daarom blijven we aandacht houden voor de evaluatie, en waar nodig aanpassing, van werkprocessen. Als we de e-diensten implementeren, actualiseren we onze werkprocessen.

Begrijpelijke taal

Alle brieven en mails aan inwoners schrijft het klantcontactcentrum (KCC) correct en op B1-niveau. In 2022 rolden we het gebruik van begrijpelijke taal verder uit in de organisatie. We organiseerden meerdere trainingen voor medewerkers. En we pasten het taalniveau van de Gemeente aan Huis-pagina in het Leiderdorps Weekblad aan. We volgen hiermee de campagne 'Direct Duidelijk' van de Rijksoverheid. Deze campagne stimuleert duidelijke taal door overheidsinstanties in de communicatie naar inwoners.

Verbeteren meldingenproces

Sinds december 2020 werken we met het meldingsysteem Melddesk. Inwoners en ondernemers kunnen via de app MijnGemeente, het e-formulier of telefonisch makkelijk meldingen doen over bijvoorbeeld afval, losliggende tegels of overlast. Onze medewerkers registreren alle meldingen centraal in één digitaal systeem. In 2022 verbeterden we het proces. We stimuleerden inwoners om gebruik te maken van de app MijnGemeente. Inmiddels komt ongeveer 95% van de meldingen binnen via de app. De meer complexe meldingen krijgen we nog per e-mail of brief. Voor deze meldingen is de app nu nog minder geschikt.

Grofvuilafspaken maken in de AfvalWijzer en de app AfvalWijzer

Op dit moment kunnen inwoners alleen telefonisch een afspraak maken voor het ophalen van grofvuil. In het vierde kwartaal van 2021 startten we met een extra optie in de AfvalWijzer (website) en de app AfvalWijzer. Deze optie moest in het eerste kwartaal van 2022 klaar zijn voor gebruik. Dat is niet gelukt. Vanaf 1 april 2023 is het systeem klaar voor gebruik.

1.2 We werken aan de digitale dienstverlening

In 2022 ging de nieuwe website van de gemeente live. Met een nieuw contentmanagementsysteem en een nieuwe formulierentool verbeterden we de toegankelijkheid van de website. Ook schoonden we de inhoud op, zodat bezoekers bestanden makkelijker kunnen vinden. We rolden de eerste e-diensten uit. We doen dit in een regionaal traject samen met de gemeenten in de Leidse regio. Onze inwoners kunnen de volgende zaken nu digitaal regelen:

- aangifte geboorte
- verhuizing doorgeven
- uitsnede BRP opvragen
- afschrift burgerlijke stand aanvragen
- geheimhouding persoonsgegevens wijzigen
- aanschrijfname wijzigen

In 2023 komen hier meer e-diensten bij.

1.3 We monitoren en verbeteren de klanttevredenheid

De prestatie-indicatoren voor de gemeentelijke dienstverlening bestaan uit een kwalitatieve en een kwantitatieve meting.

Prestatie-indicatoren kwaliteit

Om het jaar houden we de inwonersenquête Leiderdorp. Daarmee meten we de klanttevredenheid over onze dienstverlening. De prestatie-indicatoren in de begroting zijn een doorvertaling van de prestatie-indicatoren voor dienstverlening van 'Waarstaatjegemeente'. In 2022 troffen we de voorbereidingen voor de inwonersenquête 2023. In 2022 vroegen we onze inwoners dus niet om hun mening.

Prestatie-indicatoren kwantiteit

In 2021 voegden we nieuwe prestatie-indicatoren voor de dienstverlening toe. Daarmee maken we onze servicenormen meetbaar. Dit zijn de prestatie-indicatoren kwantiteit. Samen met de kwalitatieve indicatoren geven ze een goed beeld van de staat van onze dienstverlening.

2.1 We werken de werkprocessen verder uit volgens het VTH-beleidsplan 2021-2025

De meeste werkprocessen hebben we nu uitgewerkt volgens het nieuwe VTH-beleidsplan. We verbeterden het nieuwe VTH-pakket.

2.2 We treffen voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

We troffen verdere voorbereidingen voor de komst van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen. We willen zo goed mogelijk kunnen aansluiten bij de definitieve wetteksten. De invoering van beide wetten werd weer uitgesteld en staat nu gepland op 1 juli 2023 of 1 januari 2024.

Prestatie-indicatoren kwantiteit

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022
Website % van de tijd dat de website bereikbaar is	-	99,99%	-	98%
% dat de website beschikbaar is op alle devices en te benaderen is via alle veelvoorkomende browsers	-	99,99%	-	100%
Contactformulier & e-mail % eenvoudige vragen waarop binnen 2 werkdagen een reactie wordt verstuurd	-	nvt ¹	-	95%
% complexe vragen waarop binnen 10 werkdagen een reactie wordt verstuurd	-	nvt ²	-	95%
Facebook & Twitter % vragen die binnen 24 uur worden beantwoord	-	100%	-	95%
Telefoon % inkomende gesprekken die binnen 45 seconden worden opgenomen	-	84%	-	95%
% terugbelnotities die binnen 2 werkdagen worden afgehandeld	-	55% ³	-	95%
Balie % afspraken die starten op het afgesproken tijdstip	-	90%	-	90%
% afspraken die binnen 5 minuten worden geholpen	-	95%	-	95%
Post % ontvangstbevestigingen die binnen 2 werkdagen worden verstuurd	-	nvt ⁴	-	95%
Meldingen % meldingen die binnen 5 werkdagen worden afgehandeld	-	85% ⁵	-	95%

1 Sinds 1 januari 2022 ontvangt iedereen een ontvangstbevestiging. Deze meetgegevens kunnen we nog niet genereren.

2 Sinds 1 januari 2022 ontvangt iedereen een ontvangstbevestiging. Deze meetgegevens kunnen we nog niet genereren.

3 Dit percentage heeft een administratieve oorzaak: als we de terugbelnotitie niet administratief afronden, wordt de termijn overschreden.

4 Over 2021 konden we dit percentage niet meetbaar maken. Sinds 2022 versturen we uiterlijk 1 dag na ontvangst een ontvangstbevestiging.

5 Dit lagere percentage heeft twee oorzaken: soms handelen we meldingen administratief te laat af en soms loopt gepland werk door in de behandeltijd.

Prestatie-indicatoren kwaliteit

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Bron
Effectindicatoren					
Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente	-	7,2	-	7,7	
Het % inwoners dat tevreden is over de afvalinzameling van de gemeente	-	73%	-	78%	
Het % inwoners dat het aanvragen (product of dienst) of het voorleggen (situatie) gemakkelijk vindt	-	75%	-	80%	
Het % inwoners dat de afhandelingstijd acceptabel vindt	-	67%	-	75%	
Het % inwoners dat vindt dat de medewerker van de gemeente waarmee zij contact hadden voldoende deskundig was	-	85%	-	88%	
Het % inwoners dat vindt dat er voldoende communicatie is over het verloop van de afhandeling	-	63%	-	70%	
Het % inwoners dat van mening is dat de gemeente heldere taal gebruikt in de communicatie en informatievoorziening	-	79%	-	85%	
Het % inwoners dat tevreden is over de klantvriendelijkheid	-	88%	-	90%	
Het % inwoners dat de digitale dienstverlening van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	-	*)	-	80%	
Het % inwoners dat de communicatie en voorlichting van de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt	-	*)	-	75%	
% inwoners dat de afhandeling van klachten door de gemeente als uitstekend of goed beoordeelt		42%	-	65%	
Prestatie-indicatoren					

*)De vraagstelling in de enquête leverde onvoldoende gegevens op om een percentage te kunnen berekenen. In aanloop naar de volgende enquête (2023) passen we de vragenlijst hierop aan.

2E Grondexploitaties

Inleiding

Leiderdorp heeft nog een beperkt aantal locaties via grondexploitaties in ontwikkeling. In de rapportage Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) informeren we de raad over deze projecten. Daarin actualiseren we de projecten ook financieel. De raad stelde de GIG-rapportage op 30 mei 2022 vast. Aan de tweede bestuursrapportage, in het laatste kwartaal van 2022, voegden we de voortgangsrapportage GIG 2022 toe.

Doel	Financiële bewaking grondexploitaties	
SMART doel	1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop van gemeentegrond voor concrete projecten.	2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden.
Activiteiten 2022	1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein.	2.1 We ondernemen verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en de kavels Vierzicht.
	1.2 We maken het laatste gedeelte van de Driemasterlocatie rondom Philadelphia woonrijp.	
	1.3 We voeren het laatste gedeelte van de herinrichting van de Simon Smitweg uit.	

Wat wilden we bereiken?

1. Financiële en inhoudelijke bewaking bij verkoop van gemeentegrond voor concrete projecten

De grondverkoop voor de projecten Driemaster en Amaliaplein vonden al eerder plaats. We bewaakten de geopende grondexploitaties en de bijbehorende projecten.

2. Een zorgvuldige inpassing van de verdieping van de rijksweg A4 voor een betere woon-, werk- en leefomgeving, met extra recreatiemogelijkheden

De ontwikkellocatie Bospoort-Zuid is het laatste onderdeel van dit project.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We bewaken de grondexploitaties van de nieuwbouwwontwikkelingen Driemaster en Amaliaplein

We sloten de grondexploitatie Driemaster volgens de verwachtingen af. We besloten de grondexploitatie Amaliaplein (Simon Smitweg) nog niet af te sluiten en te laten doorlopen in 2023.

1.2 We maken het laatste gedeelte van de Driemasterlocatie rondom Philadelphia woonrijp

Philadelphia leverde de nieuwbouw/uitbreiding op en nam deze in gebruik. We herstelden de omliggende openbare ruimte en richtten deze weer in.

1.3 We voeren het laatste gedeelte van de herinrichting van de Simon Smitweg uit

We ronden de werkzaamheden voor de weginrichting van de Simon Smitweg zelf af. De uitvoering van de geluidwerende maatregelen aan de woningen liep vertraging op omdat de aannemers het te druk hadden.

2.1 We ondernemen verkoopactiviteiten voor de ontwikkelingen Bospoort en de kavels Vierzicht

Bospoort-Zuid en twee kavels Vierzicht resteren nog. We voerden verkennende gesprekken met geïnteresseerden, maar weten nog niet of dit tot resultaat gaat leiden.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
1.1.1 Afronden herinrichting Simon Smitweg	-	75%	25%	25%	
1.2.1 Aanbesteding woonrijp maken Driemaster	100 %	-	-	-	
1.2.2 Woonrijp maken Driemaster inclusief aanleg brug	-	75%	25%	25%	
1.3.1 Aanbesteding herinrichting Ericalaan	100 %	-	-	-	
1.3.2 Herinrichting Ericalaan	100 %	-	-	-	
1.3.3 In procedure brengen bestemmingsplan Simon Smitweg	100 %	-	-	-	
1.3.4 Aanbesteding herinrichting Simon Smitweg	-	100%	-	-	
1.3.5 Herinrichting Simon Smitweg en geluidwerende maatregelen woningen	-	50%	10%	50%	
2.1.1 Verkoop en opleveren bouwrijpe grond paviljoens Bospoort-Zuid	-	-	0%	100%	
Prestatie-indicatoren					

Wat heeft het gekost?

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
2A Werken en ondernemen in het dorp	Lasten	110	108	10	118	65	53
	Baten	-32	-14	0	-14	-12	-2
Saldo		78	94	10	104	54	50
2B Wonen en recreëren in het dorp	Lasten	339	288	18	305	288	17
	Baten	-54	-219	-75	-294	-564	271
Saldo		284	69	-58	11	-276	288
2C Ruimte in het dorp	Lasten	8.749	9.949	5.090	15.039	14.684	355
	Baten	-6.834	-7.586	-503	-8.088	-8.464	375
Saldo		1.915	2.363	4.587	6.951	6.220	731
2D Dienstverlening in het dorp	Lasten	434	298	58	356	327	29
	Baten	-676	-591	80	-511	-735	224
Saldo		-241	-293	138	-155	-408	253
2E Grondexploitaties	Lasten	79	1.530	585	2.115	-1.099	3.215
	Baten	-22	-2.499	-44	-2.543	-120	-2.423
Saldo		57	-969	541	-428	-1.220	792
Programma	Lasten	9.711	12.173	5.761	17.934	14.265	3.669
	Baten	-7.618	-10.909	-542	-11.451	-9.895	-1.555
Saldo van baten en lasten		2.093	1.265	5.219	6.484	4.369	2.114
Reserves	Toevoeging	1.330	1.366	-210	1.155	2.416	-1.261
	Onttrekking	-6.238	-753	-4.095	-4.849	-4.849	0
Mutaties reserves		-4.908	612	-4.306	-3.693	-2.433	-1.261
Resultaat		-2.814	1.877	913	2.790	1.937	854

Verschillen begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen groter dan € 50.000. Afwijkingen kleiner dan € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

2A Werken en ondernemen in het dorp

Lasten

- Overige economische aangelegenheden: De kosten voor werving (ten laste van een budgetoverheveling uit 2021) waren lager dan verwacht. Ook werd formatie pas gedurende het jaar geworven. Hierdoor ontstond een voordeel van € 60.000.

2B Wonen en recreëren in het dorp

Baten

- Groen beleid en regio: Bij de afwikkeling van het regionale project Land van Wijk en Wouden en het project Leidse Ommelanden werden de overschotten verdeeld onder de deelnemende gemeenten. Voor Leiderdorp was dit een meevaller van ruim € 347.000.
- Volkshuisvesting: Voor een aantal projecten stonden nog afkoopsommen sociale woningbouw gepland. Deze zouden we in 2022 ontvangen. De projecten gaan echter later van start. Daardoor zijn ook de afkoopsommen nog niet gefactureerd. Dit is in totaal € 75.000.

2C Ruimte in het dorp

Lasten

- Leiderdorpsebrug: De definitieve afrekening van de provincie Zuid-Holland over de voorgaande jaren viel lager uit dan we hadden ingeschat. De afrekening 2022 volgt pas later. We houden rekening met hetzelfde bedrag als in 2021. De onderhoudskosten schatten we lager in. Want de brug is recent gerenoveerd en veel valt nog onder de garantie. In totaal was het voordeel in 2022 € 108.000.
- Openbare verlichting: Door lagere uitgaven aan energiekosten en aan groot en klein onderhoud ontstond een voordeel van € 68.000.
- Waterwerken: In 2022 deden we vooral voorbereidende werkzaamheden, zoals inspecties en aanbestedingen voorbereiden. Hierdoor gaven we minder uit voor de uitvoering dan gepland.
- Reiniging algemeen en Vuilverwerking: Door hogere marktprijzen en een succesvol beleid op het gescheiden inzamelen van luiers hadden we hogere kosten. We zagen een normalisatie van de hoeveelheid restafval naar het niveau van vóór corona in 2019.
- Pompen en riolen: We voerden minder correctief onderhoud uit en het reinigen van de kolken vindt pas begin 2023 plaats. Hierdoor ontstond een overschot van € 65.000.
- Milieubeheer: door minder vergunningaanvragen en meldingen op het gebied van milieu en bodem als ook minder uren die besteed zijn aan hercontroles duurzaamheid is er saldo van ca. €70.000 ontstaan.
- Duurzaamheid: We hadden een meevaller in de afdracht aan regionale samenwerking, ook de kosten voor personeel waren lager. Hierdoor ontstond een overschot van € 221.000. Dit storten we in de reserve.
- Bestemmingsplannen beleid: De kosten voor implementatie van de Omgevingswet waren lager. We hielden € 129.000 over. Dit storten we weer in de reserve. We ontvingen een vergoeding voor ambtelijke uren voor het project De Elisabeth. De nog te ontvangen bedragen welke gevormd zijn door de uitgaven op het investeringskrediet Gebiedsvisie Baanderij waardeerden we af. Hierdoor heeft deze kostenplaat per saldo een nadeel van € 122.000.

Baten

- Kabels en Leidingen: De hogere degeneratieopbrengsten van € 64.000 compenseerden we met extra inhuur van toezichthouders. Er ontstond een netto voordeel van € 52.000.
- Algemene begraafplaats: Zowel voor onderhoud, aankoop graf en begraafrechten zijn in 2022 hogere opbrengsten gerealiseerd dan begroot (€ 60.000). Met name het onderhoud en de aankoop van graven kwamen dit jaar hoger uit dan begroot.
- Rioolheffing: De opbrengsten uit rioolheffing bedragen dit jaar € 111.000 minder dan begroot. Er zijn in 2022 556 kwijtscheldingen geweest van totaal € 66.500 en voor € 35.000 (776 stuks) aan vermindering van de oorspronkelijke aanslag.

2D Dienstverlening in het dorp

Baten

- **Burgerzaken:** De afdeling burgerzaken ontving dit jaar meer leges dan begroot. Vooral de reisdocumenten (€ 64.000 meer), de gemeentelijke basisadministratie en leges burgerlijke stand en huwelijken (€ 25.000 meer) waren positief. We zien hier een inhaalslag na de coronajaren.
- **Omgevingsvergunning:** Eerder stelden we de geraamde ontvangsten naar beneden bij. Dit bleek te conservatief. Samen met de lagere advieskosten zorgde dit voor een voordeel van € 100.00. Dit storten we in de reserve.

2E Grondexploitaties

De grondexploitaties lopen over meerdere jaren. De begroting 2021, op basis van de GIG 2021, is een momentopname. De werkelijke uitgaven lopen meestal niet gelijk. Per saldo hebben we geen resultaat op de exploitatie, omdat we de gemaakte kosten en opbrengsten op de balans activeren. Bij afronding van een project verrekenen we het resultaat met de reserve bouw- en grondexploitaties. Als de prognose van een grondexploitatie negatief is, komt dit tot uiting in de voorziening negatieve grondexploitaties. Dit is het geval bij Bospoort-Zuid. Bij Amaliaplein was sprake van tussentijdse winstneming volgens de POC-methodiek. We namen € 200.000 tussentijdse winst, maar stortten eerder € 241.305 in de reserve. Dat is € 41.305 te veel. Driemaster sloten we af met een positief resultaat van € 339.519. We stortten al € 244.317 in de reserve.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
Reserve bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	292	1.300	-579	721	1.421	-700
	Onttrekking	-516	-155	115	-40	-40	0
Saldo		-224	1.146	-465	681	1.381	-700
Reserve omgevingsvergunning	Toevoeging	119	0	0	0	100	-100
	Onttrekking	-109	0	-80	-80	-80	0
Saldo		10	0	-80	-80	20	-100
Reserve reiniging	Toevoeging	328	65	-65	0	0	0
	Onttrekking	-354	-292	-4.001	-4.294	-4.294	0
Saldo		-26	-227	-4.066	-4.294	-4.294	0
Reserve impl.kst. omgevingswet	Toevoeging	48	0	220	220	349	-129
	Onttrekking	-158	0	-232	-232	-232	0
Saldo		-110	0	-12	-12	117	-129
Reserve integraal beheer	Toevoeging	381	0	0	0	110	-110
	Onttrekking	-4.706	-252	237	-15	-15	0
Saldo		-4.325	-252	237	-15	95	-110
Reserve duurzaamheid	Toevoeging	163	0	214	214	435	-221
	Onttrekking	-395	-54	-134	-188	-188	0
Saldo		-232	-54	80	26	247	-221
Totaal	Toevoeging	1.330	1.366	-210	1.155	2.416	-1.261
	Onttrekking	-6.238	-753	-4.095	-4.849	-4.849	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		-4.908	612	-4.306	-3.693	-2.433	-1.261

Verschillen mutaties reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022 (groter dan € 15.000)

Reserve bouw- en grondexploitaties

In de reserve bouw- en grondexploitaties storten we meer dan geraamd. Die storting bestaat uit een bedrag aan (tussentijdse) winstneming van € 200.000 Amaliaplein, wat € 41.000 minder is dan verwacht en een positieve resultaat bij de afsluiting van de grondexploitatie Driemaster van € 339.000 wat € 95.000 meer is dan verwacht. De grootste toevoeging in de reserve ontstaat doordat de prognose voor Bospoort Zuid is verbeterd. Daardoor wordt de voorziening negatieve grondexploitaties verlaagd met € 714.000, welk bedrag wordt toegevoegd aan de reserve.

Egalisatiereserve omgevingsvergunning

Door een hogere opbrengst aan leges is er een resultaatafhankelijke storting gedaan in deze reserve.

Egalisatiereserve reiniging

De reserve is bij besluit van 10 oktober 2022 vervallen met ingang van 01-01-2022. De stand van de reserve op dat moment is overgeheveld naar de nieuwe voorziening reiniging derden voor € 4.293.596.

Reserve implementatiekosten Omgevingswet

Het positief resultaat op het budget implementatie omgevingswet is toegevoegd aan de reserve.

Reserve integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

Het positief resultaat op de budgetten van dagelijks onderhoud en uitbestede werkzaamheden in de openbare ruimte zijn conform afspraak toegevoegd aan de reserve tot het plafondbedrag van €1.000.000

Reserve duurzaamheid

Het positief resultaat op de budgetten duurzaamheid is conform afspraak toegevoegd aan de resere.

Programma 3: Bestuur en organisatie van Leiderdorp

3A Bestuur

Inleiding

Leiderdorp moet een vitale samenleving blijven. Dit stimuleren we door te inspireren, te ondersteunen en ruimte te geven aan de kennis, betrokkenheid en het oplossend vermogen in de samenleving. We streven naar tevreden inwoners die zich uitgenodigd voelen om te participeren. We vinden het de normaalste zaak van de wereld om inwoners, instellingen en ondernemers actief te betrekken bij het oplossen van gemeentelijke opgaven. We willen zelfs verdergaan en de opgaven en vraagstukken eerst samen ophalen en vervolgens samen oppakken, als gelijkwaardige partners. We benutten de aanwezige kennis, energie en talenten écht.

Doel	Rekening houdend met het coalitieakkoord is het beleid in hoge mate gericht op een actieve rol van inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven: gemeenten, inwoners, maatschappelijke instellingen en bedrijven trekken samen op om beleidsdoelstellingen te verwezenlijken en uit te voeren
SMART doel	1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente.
Activiteiten 2022	1.1 We verbeteren de dienstverlening.
	1.2 We vergroten de verbinding met de inwoners.
	1.3 We vergroten het eigenaarschap van onze medewerkers.
	1.4 We analyseren de inwonersenquête en voeren verbeterpunten door.

Wat hebben we bereikt?

1. De inwoners, instellingen en ondernemers zijn tevreden over de samenwerking met de gemeente

We willen dat onze inwoners tevreden zijn en zich uitgenodigd voelen om te participeren. De tweejaarlijkse inwonersenquête vertelt ons op welke punten we ons verder moeten ontwikkelen. De laatste inwonersenquête was in 2021. Toen kregen we een klanttevredenheidscijfer van 7,2. We zien altijd ruimte voor verbetering. Hier zetten we ook in 2022 op in. Na twee coronajaren kreeg de verbinding met onze inwoners in 2022 extra aandacht.

In 2022 stelden we 'Leiderdoorontwikkeling' vast, het plan voor onze doorontwikkeling. Hiermee legden we de basis voor het verder vergroten van het eigenaarschap van onze medewerkers.

Onze organisatie is flexibel en gericht op ontwikkeling. Dat biedt ruimte om verbeteringen snel door te voeren. We leren met elkaar steeds beter de verbinding met de inwoners te maken. Zo geven we onze inwoners meer en meer de ruimte en het vertrouwen om mee te doen. Op deze manier verbeteren we de dienstverlening continu.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We verbeteren de dienstverlening

Wij willen onze dienstverlening laten aansluiten op behoeftes en verwachtingen in de de maatschappij. Daarom vond in 2022 op het digitale vlak een aantal ontwikkelingen plaats. Wij rolden de eerste e-diensten uit. Ook promootten we

de MijnGemeente app. Met goed resultaat, want het overgrote deel van de meldingen openbare ruimte verloopt nu via deze app. Programmaonderdeel 2D gaat dieper in op deze ontwikkelingen.

1.2 We vergroten de verbinding met onze inwoners

Na twee coronajaren waarin de inwoners vooral digitaal participeerden, hadden we in 2022 weer meerdere live bijeenkomsten. Dit waren bijeenkomsten over ruimtelijke of infrastructurele werkzaamheden in de directe omgeving, maar ook bijeenkomsten over de opvang van asielzoekers in de Powerchurch en de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.

1.3 We vergroten het eigenaarschap van onze medewerkers

We trokken een externe projectleider organisatieontwikkeling aan om samen met het managementteam en de medewerkers de doorontwikkeling van onze organisatie vorm te geven. De inzet en betrokkenheid van onze medewerkers is groot. Dat is een solide basis. Het plan 'Leiderdoorpontwikkeling' heeft drie sporen. Spoor 1 is de langetermijnvisie. Het bijbehorende uitvoeringsplan ondersteunt bestuur en medewerkers bij de prioritering van taken. Dit heeft een positief effect op de werkdruk en vergroot het eigenaarschap van medewerkers. Spoor 2 gaat over rollen en verantwoordelijkheden. We zetten in op verheldering en toedeling van rollen en verantwoordelijkheden. Daarmee zetten we de volgende stap in het vergroten van eigenaarschap. Het thema van spoor 3 is medewerkers in hun kracht. We besteden aandacht aan de ontwikkeling van de individuele medewerker. In 'Leiderdoorpontwikkeling' komen versterking van sturing, rolduidelijkheid en procesoptimalisatie samen. Zo draagt het plan bij aan de versterking van het eigenaarschap van alle medewerkers.

1.4 We analyseren de inwonersenquête en voeren verbeterpunten door

Uit de inwonersenquête weten we dat inwoners behoefte hebben aan eenvoudiger toegang tot de gemeente. Daarom hebben we nu e-dienstverlening. Bij het klantcontactcentrum en Burgerzaken startte het project verbetering dienstverlening. Ook dit was ingegeven door resultaten van de laatste inwonersenquête (zie ook programmaonderdeel 2D).

We stelden de vragenlijsten op voor de inwonersenquête 2023. Hier namen we de resultaten van de vorige inwonersenquête in mee.

3B Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering helpt ons de gemeentelijke taken voor onze inwoners, bedrijven, instellingen en het bestuur doelmatig, doeltreffend en rechtmatig uit te voeren.

Doel	Een effectieve, efficiënte en goed georganiseerde bedrijfsvoering			
SMART doel	1a. We ontwikkelen een robuuste en veilige informatievoorziening.	1b. We versterken de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied.	2. De personele formatie is op orde.	3. We realiseren garantiebannen.
Activiteiten 2022	1a.1 We gaan door met de implementatie van het ISMS en het Privacy Programma.	1b.1 We voeren de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'De route naar een passende vorm van samenwerking voor de bedrijfsvoering van de Leidse regio' uit.	2.1 We brengen de huidige formatie op orde en bereiden ons voor op toekomstige taken.	3.1 We realiseren garantiebannen volgens de vastgestelde normen.

Tot eind 2022 was het samenwerkingsverband Servicepunt71 (SP71) verantwoordelijk voor het merendeel van onze bedrijfsvoering. Sinds 1 januari 2023 voert de gemeente Leiden deze taken uit. Het gaat om de bedrijfsvoeringstaken op het gebied van financiën, juridische zaken, HRM, ICT, inkoop en facilitaire zaken. De overige taken - control en communicatie - doen we zelf. Binnen onze organisatie is een team verantwoordelijk voor de opdrachtgeving van de bedrijfsvoeringstaken.

In 2022 gaven we opdracht tot doorontwikkeling van onze organisatie. Dat resulteerde in het plan 'Leiderdoorontwikkeling', een driejarig traject dat we langs drie ontwikkelsporen uitvoeren.

Dit subprogramma verantwoordt de totale personeelslasten van onze organisatie. Vroeger waren deze lasten verdeeld over de verschillende inhoudelijke programma's. Maar de organisatie ontwikkelt zich en de behoefte groeit om personeel flexibel te kunnen inzetten op verschillende taken en thema's. Vaste personeelsbudgetten voor de verschillende organisatieonderdelen passen niet bij deze ontwikkeling. Daarom hebben we nu één centrale post voor de personeelslasten.

Wat hebben we bereikt?

1a. We ontwikkelen een robuuste en veilige informatievoorziening

In 2021 begonnen we met de implementatie van een proces voor informatiebeveiliging. We werken met een Information Security Management System (ISMS). Hierin leggen we verantwoording af over een nu nog beperkt aantal processen en applicaties. In 2022 voegden we meer processen en applicaties toe, inclusief een uitgebreide risico-inventarisatie van de primaire en vitale dienstverleningsprocessen. We willen alle vitale processen en systemen herijken, de continuïteitsplannen actualiseren en incidenten oefenen. Dit is onderdeel van het vergroten van de weerbaarheid van onze organisatie bij mogelijke cyberincidenten.

1b. We versterken de (regionale) samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied

In 2021 onderzochten de regiopartners Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude en Servicepunt71 of de samenwerking op bedrijfsvoeringsgebied nog recht deed aan de verwachtingen. Dit resulteerde in het onderzoeksrapport 'De route naar een passende vorm van samenwerking voor de bedrijfsvoering van de Leidse regio'.

De colleges van de regiopartners stelden dit rapport vast, samen met een marsroute voor de verdere uitwerking. Uiteraard met inachtneming van de wensen en bedenkingen die de raden van de regiopartners uitten.

2. De personele formatie is op orde

Leiderdorp wil taken op een goede en doelmatige wijze uitvoeren. We streven naar een passende formatie voor de uitvoering van alle taken nu en in de toekomst. In 2022 voerden we extra taken en opgaven uit, zoals de opvang van oorlogsvluchtelingen en asielzoekers. De arbeidsmarkt is zeer krap. Het vervullen van vacatures vraagt meer creativiteit en kost meer tijd. In 2022 bogen we ons over de structurele invulling van het managementteam. In het eerste kwartaal brachten we het managementteam duurzaam op volle sterkte. Nu voldoen we aan de voorwaarde voor de integrale aanpak van de formatie en bezetting (kwantitatief en kwalitatief). We consulteerden de raad over de inzet van de in 2021 beschikbaar gestelde versterkingsgelden van € 500.000. Met het in 2022 opgestelde plan 'Leiderdoorpontwikkeling' geven we hier invulling aan.

3. We realiseren garantiebanen

Op 13 april 2013 legden het kabinet en de centrale organisaties van werkgevers en werknemers in het sociaal akkoord afspraken vast over banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Uiteindelijk moeten er 125.000 banen bijkomen. De marktsector neemt 100.000 banen voor zijn rekening, de overheid de overige 25.000 banen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1a.1 We gaan door met de implementatie van het ISMS en het Privacy Programma

In het eerste kwartaal van 2022 stelde het college de Strategie Digitale Veiligheid 2021-2024 vast. Het doel van deze strategie is een hoger volwassenheidsniveau van informatiebeveiliging en privacy. Het bestuur overlegt periodiek over deze strategie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Zo geven we op strategisch niveau invulling aan het ISMS. In 2023 kijken we of we een ondersteunende applicatie op tactisch en operationeel niveau willen inrichten. In 2022 oefenden we niet hoe we bij grote cyberdreigingen de continuïteit van dienstverlening kunnen waarborgen. Op centraal niveau startten we verschillende activiteiten op. Maar voor de specifieke afdelingen is het verband tussen externe eisen, beveiligings- en privacydoelstellingen, beleid en uitvoering nog niet altijd expliciet aantoonbaar. Om door te groeien naar een bovengemiddeld volwassenheidsniveau in de dagelijkse werkprocessen bieden we medewerkers periodiek e-learningen aan. Nieuwe medewerkers krijgen bij de start van hun dienstverband een training over veilig en privacybewust werken. Ook leren ze hoe ze de continuïteit van de dienstverlening kunnen waarborgen.

1b.1 We voeren de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'De route naar een passende vorm van samenwerking voor de bedrijfsvoering van de Leidse regio' uit

In 2022 besloten de regiopartners om de bedrijfsvoeringstaken die Servicepunt71 uitvoerde bij de gemeente Leiden onder te brengen. Hiervoor stelden ze de nieuwe centrumregeling Bedrijfsvoering Leidse Regio vast. We gingen met Leiden een dienstverleningsovereenkomst aan voor de uitvoering van deze taken. Sinds 1 januari 2023 voert de gemeente Leiden de bedrijfsvoeringstaken uit. En hield Servicepunt71 na 11 jaar op te bestaan.

2.1 We brengen de huidige formatie op orde en bereiden ons voor op toekomstige taken

Door de krapte op de arbeidsmarkt waren vacatures soms moeilijk invulbaar. Externe inhuur was soms nodig. Ook stelden we prioriteiten bij de uitvoering van taken. We maakten het plan 'Leiderdoorpontwikkeling' voor de doorontwikkeling van onze organisatie en zetten de uitvoering in gang. We consulteerden de raad over de inzet van

de € 500.000 aan versterkingsgelden. In 2022 en 2023 gebruiken we de gelden incidenteel. Om de voorwaarden te scheppen voor een toekomstbestendige, structurele invulling langs de 3 sporen van de organisatieontwikkeling. Zo maken we de organisatie klaar voor de uitdagingen van de toekomst.

3.1 We realiseren garantiebanen volgens de vastgestelde normen

In 2022 creëerden we de nodige garantiebanen binnen onze gemeente. Net als in de jaren hiervoor waren dit meer banen dan we volgens de afspraken in het sociaal akkoord uit 2013 moesten creëren. In 2022 creëerden we 7,66 garantiebanen. Een garantiebaan heeft een omvang van 25,5 uur. In banen uitgedrukt waren dat dus 11,03 garantiebanen in 2022.

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
4.1 garantiebanen volgens de vastgestelde normen	5,81	5,89	7,66	5,2	Eigen gegevens
Prestatie-indicatoren					
Formatie fte per 1.000 inwoners	5,25	5,35	5,24	5,18	Eigen gegevens (BBV)
Bezetting fte per 1.000 inwoners	5,19	5,16	4,83	5,13	Eigen gegevens (BBV)
Apparaatskosten per inwoner	521	564	526	502	Eigen gegevens (BBV)
Externe inhuur: kosten als % van de totale loonsom + inhuur externen	14	15	17	2	Eigen gegevens (BBV)

3C Regiozaken

Inleiding

We voeren onze bestuurlijke opgaven bestuurlijk zelfstandig uit. We werken samen met omliggende gemeenten en leggen verbindingen met onze maatschappelijke, bestuurlijke en private partners. Zo werken we effectief en efficiënt voor onze inwoners en maken we gebruik van de kennis en kunde in de regio. Deze uitgangspunten staan in de toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden'. Voor het bestuurlijke deel van de toekomstvisie is samenwerking in de Leidse regio waar mogelijk en wenselijk ons uitgangspunt.

Doel Regionale bestuurskracht versterken door regionale samenwerking				
SMART doel	1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio.	2. Betere krachtenbundeling voor strategische onderwerpen op de schaal van Holland Rijnland.	3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt.	4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Zorg en Veiligheidshuis en buurgemeenten.
	1.1 In deze bestuursperiode blijft Leiderdorp zelfstandig. Naar aanleiding van de onderzoeken over samenwerking in de regio zetten we in op een brede dialoog over dit onderwerp.	2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen.	3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd.	4.1 We blijven continu in verbinding en bepalen samen welke acties nodig zijn bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld.
Activiteiten 2022	1.2 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio.		3.2 We werken verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de grootste gemeenschappelijke regelingen: Hecht, VRHM, ODWH.	4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn na incidenten en crises, en evalueren deze.
	1.3 De raden, colleges en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.		3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in onze organisatie.	4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit.
	1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af.		3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor hun keuzes en standpunten bij andere deelnemers.	

Wat willen we bereiken?

1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio

De vijf gemeenten in de Leidse regio - Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude - vormen samen een aaneengesloten gebied. Er komen steeds grotere opgaven op de Leidse regio af. Daarom hebben we de krachten gebundeld. In onze toekomstvisie Leiderdorp 2025 'Samenwerken en Verbinden' legde de raad vast dat we in eerste instantie samenwerken op de schaal van de Leidse regio: samenwerking waar mogelijk en wenselijk is het uitgangspunt. De kwaliteiten en gezamenlijke ambities van de vijf gemeenten staan in de Toekomstvisie Leidse regio 2027 'Kwaliteiten versterken, krachten verenigen'. Alle vijf gemeenten stelden deze toekomstvisie vast. De afgelopen jaren leidden de gesprekken op Leidse regio-niveau niet tot andere keuzes in de samenwerkingsvorm.

2. Betere krachtenbundeling op de schaal van Holland Rijnland

Leiderdorp neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. Bij grote complexe opgaven behartigen we onze belangen op Holland Rijnland-niveau. Voorbeelden van deze opgaven zijn de tekorten op de woningmarkt, het stikstofdossier, de steeds grotere impact van klimaatverandering en de noodzaak tot economische vernieuwing in een veranderende wereld.

3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt

In de aansturing van de gemeenschappelijke regelingen moeten we ons steeds bewust zijn van onze eigen rol en taak als opdrachtgever, opdrachtnemer, eigenaar of klant. We benutten momenten in de planning- en controlcyclus van de gemeenschappelijke regelingen om invloed uit te oefenen. Denk aan de kadernota en de begroting.

4. Op bovenlokaal niveau bestuurlijk en ambtelijk samenwerken en op veiligheidsthema's samen optrekken met veiligheidspartners, zoals politie, veiligheidsregio, Zorg en Veiligheidshuis en buurgemeenten

In de veiligheidsregio Hollands Midden trokken de deelnemende gemeenten intensief samen op. Het doel was een gelijksoortige koers varen en waterbedeffecten voorkomen. Dankzij de intensieve samenwerking verbeterde de aanpak van incidenten en/of effecten die over de gemeentegrens heen gaan.

Wat gaan we ervoor doen?

1.1 In deze bestuursperiode blijft Leiderdorp zelfstandig. Naar aanleiding van de onderzoeken over samenwerking in de regio zetten we in op een brede dialoog over dit onderwerp

In 2022 waren onze activiteiten gericht op intensivering van de samenwerking van de zelfstandige gemeenten. Dit deden we in navolging van het onderzoek van Berenschot naar de effecten, kansen en bedreigingen van gemeentelijke herindeling en de regionale samenwerking in Leiderdorp (2020), de radenbijeenkomsten in de Leidse regio (2021) en de motie 'Samenwerken in de Leidse regio: nu doorpakken!' (2021). Het college bleef in gesprek met andere gemeenten in de Leidse regio en met onze inwoners, bedrijven en andere stakeholders.

1.2 Onderwerpen op operationeel en tactisch niveau die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie uit op het niveau Leidse regio

Voor Leiderdorp is de Leidse regio de basiscoalitie voor samenwerking, voor bestaande en nieuwe bovenlokale vraagstukken. Om in bredere samenwerkingsverbanden meer impact te hebben, spreken we als Leidse regio waar mogelijk met één mond.

1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda
Raadsleden, portefeuillehouders en ambtenaren ontmoeten elkaar regelmatig in regionaal verband. Binnen verschillende samenwerkingsverbanden en op complexe maatschappelijke vraagstukken zetten we ons samen in om doelen te bereiken. Zo geeft bijvoorbeeld de Regionale Agenda 2019-2023 Holland Rijnland richting aan de samenwerking bij maatschappelijke opgaven voor economie & leefomgeving en maatschappij. Samenwerking op inhoud is steeds het uitgangspunt.

1.4 Portefeuillehouders stemmen voorafgaand aan regionale vergaderingen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen met elkaar af

In regionaal verband vond regelmatig bestuurlijk overleg plaats. Voorafgaand stemden portefeuillehouders (vooral binnen de Leidse regio) met elkaar af over belangrijke onderwerpen.

2.1 Holland Rijnland behartigt de strategische belangen die de Leidse regio overstijgen

Het samenwerkingsverband Holland Rijnland behartigde de regionale belangen aan overlegtafels met de provincie, in grotere regionale verbanden op de Zuidvleugel, op metropool- en randstadniveau en met het Rijk. De Regionale Agenda 2019-2023, de Regionale Omgevingsagenda, de Regionale Strategie Mobiliteit en de Regionale Energiestrategie waren daarbij het uitgangspunt.

3.1 Leiderdorp is in elke belangrijke (strategische) groep in de regio vertegenwoordigd

We volgen bestuurlijke ontwikkelingen nauwlettend en zetten actief in op sturing als het belang van Leiderdorp erom vraagt. Bij gemeenschappelijke regelingen zijn raadsleden actief in commissies en bestuursfuncties. Het college keek bij aantreden strategisch naar de bekleding van bestuursfuncties in regionale samenwerkingsverbanden. Omdat deze functies vaak extra bestuurlijke en ambtelijke inzet vragen, kozen we alleen voor nauwe betrokkenheid bij de voor ons relevantste regionale samenwerkingsverbanden.

3.2 We werken verder aan het bevorderen van financiële transparantie, kwaliteitsbeoordeling en governance van de grootste gemeenschappelijke regelingen: Hecht, VRHM, ODWH

Bij de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen benadrukken we steeds dat het beleid leidend moet zijn en dat de financiën het beleid volgen. Ook benadrukken we het belang van transparantie en een goede financiële onderbouwing.

3.3 Voor alle gemeenschappelijke regelingen gebruiken we het Leiderdorps regiomodel in onze organisatie

Het Leiderdorps regiomodel helpt ons om invloed uitoefenen, sturen, toezicht houden en verantwoording afleggen zo duidelijk en effectief mogelijk in praktijk te brengen. Het adviesproces en het gebruik van annotatieformats zijn onderdeel van onze werkwijze. Het Leiderdorps regiomodel draagt bij aan eenduidigheid in (de manier van) advisering en in de uitwisseling met andere regiogemeenten om belangen en standpunten af te stemmen.

3.4. Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor keuzes en standpunten bij andere deelnemers

Een krachtige coalitie kan tijdens vergaderingen meer bereiken als ze met één standpunt naar buiten treedt. Voorafgaand aan vergaderingen van het bestuur van Holland Rijnland stemden de Leidse regio-gemeenten standpunten met elkaar af. Ook deelden ze moties en amendementen met elkaar. Soms bleef dit niet beperkt tot de Leidse regiogemeenten en deden ook andere coalitiepartners mee.

4.1 We blijven continu in verbinding en bepalen samen welke acties nodig zijn bij terugkeer van ex-gedetineerden of bij huiselijk geweld

Samen met het Zorg en Veiligheidshuis zorgen we zo goed mogelijk dat Leiderdorpers die terugkomen uit detentie niet afgeleiden of recediveren.

4.2 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn na incidenten en crises, en evalueren deze

Incidenten bestrijden we op regionaal niveau, maar ook lokaal. Na eventuele incidenten en crises kijken en bespreken we of er leerpunten zijn, om in de toekomst (nog) beter voorbereid te zijn.

4.3 We blijven continu afstemmen en samen bepalen welke acties nodig zijn bij radicalisering of aanpak van georganiseerde criminaliteit

Het Zorg en Veiligheidshuis heeft een sterke band met het Veiligheidshuis in Haaglanden. Beide veiligheidshuizen werken goed samen met politie en justitie bij de aanpak van radicalisering, maar ook bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Zo is er veel samenwerking om ondermijning tegen te gaan, bijvoorbeeld met het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC).

Wat heeft het gekost?

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
3A Bestuur	Lasten	2.312	1.599	-66	1.533	1.624	-91
	Baten	-21	0	0	0	-394	394
Saldo		2.291	1.599	-66	1.533	1.230	303
3B Bedrijfsvoering	Lasten	9.482	9.168	724	9.892	9.317	575
	Baten	-230	-61	-42	-103	-192	89
Saldo		9.251	9.107	682	9.789	9.125	663
3C Regiozaken	Lasten	2.739	2.784	-7	2.777	2.804	-27
	Baten	-219	-171	0	-171	-197	26
Saldo		2.521	2.614	-7	2.606	2.608	-1
Programma	Lasten	14.533	13.552	650	14.202	13.746	456
	Baten	-470	-232	-42	-274	-783	509
Saldo van baten en lasten		14.063	13.320	608	13.928	12.963	965
Reserves	Toevoeging	200	100	0	100	100	0
	Onttrekking	-85	0	-174	-174	-174	0
Mutaties reserves		115	100	-174	-74	-74	0
Resultaat		14.178	13.420	435	13.854	12.889	965

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen groter dan € 50.000. Afwijkingen kleiner dan € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

3A Bestuur

Na de gemeenteraadsverkiezingen wijzigde de samenstelling van het college. Door het vertrek van enkele bestuurders nemen de wachtgeldverplichtingen toe. Om de maximaal ontstane verplichting te dekken verhoogden we de voorziening wachtgeld met € 170.000. Daar staat tegenover dat de voorziening pensioenverplichtingen met € 470.000 is verlaagd door toepassing van een hogere rekenrente.

3B Bedrijfsvoering

Dit onderdeel brengt de loonkosten van de ambtelijke organisatie tot uitdrukking. We berekenen de loonkosten in principe niet door aan andere onderdelen van de programmabegroting. Behalve de loonkosten van het onderdeel overhead, dat is verplicht volgens de BBV-regels. In 2022 maakten we op die regel een uitzondering voor de uren die we zelf inzetten voor de opvang van Oekraïners. Die uren berekenden we voor een bedrag van € 478.000 door aan de activiteit opvang vluchtelingen uit Oekraïne. Het Rijk vergoedt de door de gemeente gemaakte kosten immers met een specifieke uitkering. De baten en lasten van de opvang komen terug op programma 1C Ondersteunde inwoners. Door deze doorberekening ontstaat op de bedrijfsvoering een substantieel voordeel. Want we berekenen loonkosten door terwijl er budget beschikbaar was. De keerzijde van dit financiële voordeel is dat we veel interne capaciteit inzetten

voor een activiteit die we in de begroting niet hadden voorzien. In de 1e en 2e bestuursrapportage 2022 informeerden we daar ook over. En het bleef uiteraard niet zonder consequenties voor de uitvoering van de taken die we wel in de vastgestelde begroting 2022 hadden voorzien. Hier komen we in het bestemmingsvoorstel bij deze jaarrekening nog op terug.

Verder waren de uitgaven voor inhuur van externen uiteindelijk ongeveer € 170.000 lager dan we op basis van de oorspronkelijke opdrachten dachten. Samen met de meevaller van de doorberekende uren verklaart dit het voordeel.

3C Regiozaken

De werkelijke bestedingen op regiozaken zijn gelijk aan de begroting.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

De algemene dekkingsmiddelen omvatten de algemene inkomsten van de gemeente voor de uitvoering van de plannen in de drie programma's. We volgen hier de indeling die het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft.

Wat hebben we bereikt?

Een degelijk financieel beleid

We baseren ons financieel beleid op een meerjarig sluitende begroting, waarin we structurele lasten dekken met structurele baten. Nieuw beleid financieren we door oud beleid te schrappen. Meevallers vallen vrij naar de algemene reserve, tegenvallers compenseren we zoveel mogelijk binnen het programma. We verhogen de lokale lasten - zoals ozb en afvalstoffenheffing - jaarlijks met de inflatiecorrectie.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Kadernota 2023-2026

In 2022 zetten we het degelijke financieel beleid voort. In de financiële kadernota schetsten we opnieuw de grote mate van onzekerheid door de keuzes die het kabinet in het regeerakkoord heeft opgenomen. Met name voor het jaar 2026 en verder zijn de perspectieven niet goed. De tussenliggende jaren vallen daarentegen weer positief uit voor de gemeente. Vanuit dat perspectief is bij de samenstelling van de begroting 2023 besloten om voor de structurele lasten te koersen op de beschikbare ruimte in 2026 en de meevallers in de tussenliggende jaren vooral in te zetten voor incidentele bestedingen.

Programmabegroting 2023

De programmabegroting 2023 is structureel in evenwicht. In de meerjarenraming zijn de jaren 2024 en 2025 ook structureel in evenwicht maar is 2026 dat niet. De belangrijkste oorzaak is de verlaging die het Rijk in 2026 heeft doorgevoerd van de algemene uitkering. Die verlaging is gekoppeld aan de keuze om de bestaande systematiek met ingang van 2026 te vervangen door een nieuwe financieringssysteem.

Belastingen

In december 2021 stelde de raad de belastingverordeningen voor 2022 vast. In lijn met het coalitieakkoord verhoogden we de opbrengst belastingen in het algemeen met de inflatie van 1,7%.

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Effectindicatoren					
Woonlasten eenpersoonshuishouden in € *)	755	799	944	944	Coelo, Groningen (BBV-WSJG)
Woonlasten meerpersoonshuishouden in € *)	981	982	1.132	1.132	Coelo, Groningen (BBV-WSJG)
Gemiddelde WOZ-waarde x € 1.000 T-1	305	334	362	361	CBS - Statistiek Waarde onroerende zaken (BBV-WSJG)

Wat heeft het gekost?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
A Lokale heffingen	Lasten	403	289	96	385	371	14
	Baten	-8.511	-7.752	0	-7.752	-8.272	520
Saldo		-8.108	-7.463	96	-7.367	-7.901	534
B Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-39.147	-39.936	-5.415	-45.351	-45.680	329
Saldo		-39.147	-39.936	-5.415	-45.351	-45.680	329
C Dividend	Lasten	11	10	24	34	24	10
	Baten	-701	-688	-148	-837	-839	3
Saldo		-690	-679	-125	-803	-815	12
D Saldo financiering	Lasten	-35	18	-32	-14	-80	66
	Baten	1	0	0	0	-32	32
Saldo		-34	18	-32	-14	-112	99
E Overige algemene dekkingsmiddelen	Lasten	-123	0	90	90	24	66
	Baten	-91	0	-334	-334	-478	144
Saldo		-213	0	-244	-244	-454	209
Programma	Lasten	256	316	178	494	339	156
	Baten	-48.449	-48.376	-5.898	-54.274	-55.302	1.028
Saldo van baten en lasten		-48.193	-48.060	-5.720	-53.779	-54.963	1.183
Reserves	Toevoeging	5.737	1.077	3.510	4.587	4.587	0
	Onttrekking	-2.595	-1.852	-1.004	-2.856	-2.856	0
Mutaties reserves		3.142	-775	2.506	1.731	1.731	0
Resultaat		-45.051	-48.835	-3.213	-52.048	-53.232	1.183

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen groter dan € 50.000. Afwijkingen kleiner dan € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

A. Lokale heffingen

De ozb voor woningen was € 150.000 voordelig. Na analyse vonden we de oorzaak: de areaalontwikkeling was niet goed in de begroting en de meerjarenraming verwerkt. Dit kwam door een wijziging in het werkproces, volgend op de overgang van de belastingtaken naar de BSGR. De correctie op de raming in de begroting nemen we mee in de kadernota 2024.

De onvolledige areaalontwikkeling had ook gevolgen voor de raming van de niet-woningen. Bij niet-woningen is die ontwikkeling echter gering. Daardoor had dit op de ozb voor niet-woningen een beperkt effect. Toch is de meeropbrengst ozb voor niet-woningen voor het eigenarendeel ongeveer € 160.000 en voor het gebruikersdeel € 100.000. Op basis van de informatie van de BSGR vonden we drie redenen voor deze meevaller:

1. De startwaarde van de niet-woningen als grondslag voor de heffing viel bij de overgang naar de BSGR hoger uit. Dat komt doordat de aannames in het oude systeem, met correcties voor waardebezwaren, leegstand, facultatieve en verplichte vrijstellingen voor eigenaren en woningonderdelen bij niet-woningen die vrijgesteld zijn van gebruikersbelasting, niet goed aansloten bij de werkelijkheid.
2. De waarde van de niet-woningen was hoger dan verwacht. Een waardevermindering door de coronapandemie bleef uit.
3. Voor objecten waarvan de gebruiker niet bekend is, legt de BSGR de aanslag voor het gebruikersdeel aan de eigenaar op. In de verwachting dat de eigenaar dan ook de gebruiker is. Dat blijkt vaak ook zo te zijn. Hierdoor viel de inkomstenderving als gevolg van leegstand veel lager uit.

Op de precarioheffing maakten we een inhaalslag voor de jaren 2020 en 2021, met een positief resultaat van in totaal € 97.000.

B. Algemene Uitkering

De opbrengst algemene uitkering is € 329.185 voordelig. Dit komt uitsluitend door de ontwikkelingen in de decembercirculaire 2022 gemeentefonds. Zo ontving de gemeenten € 173.293 aan taakmutaties gerelateerd aan het sociaal domein en € 109.000 compensatie voor inkomstenderving 2021. De resterende meevaller van € 47.000 ontstond door de bijstelling van de algemene uitkering 2020 en 2021.

C. Dividend

Er waren geen materiële afwijkingen van de begroting op de deelnemingen.

D. Saldo financieringsfunctie

We trokken minder langlopende geldleningen aan dan verwacht. Dat komt enerzijds doordat de investeringen achterblijven bij de raming en anderzijds doordat we in de exploitatie meer ontvangen dan uitgeven. We sparen dus. Dat betekent dat er tijdelijk sprake is van overtollige kasmiddelen die we wegzetten in de schatkist. Door de verhoging van de rente ontvingen we over die tegoeden in de tweede helft van 2022 ook weer rente. In totaal hadden we een rentevoordeel van € 99.000.

E. Overige algemene dekkingsmiddelen

Op dit onderdeel hadden we een meevaller van € 209.000. In 2022 ontvingen we nog € 51.000 compensatie voor extra kosten voor corona. Dit bedrag valt nu vrij in het resultaat. Verder was de opbrengst van de verkoop van de boerderij hoger dan verwacht. Het voordeel is ongeveer € 150.000. In de geest van eerdere besluitvorming voegen we bij de bestemming van het resultaat de meeropbrengst toe aan de reserve ter dekking van de kapitaallasten Sterrentuin.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
Algemene reserve	Toevoeging	904	35	1.321	1.356	1.356	0
	Onttrekking	-1.714	-497	-654	-1.151	-1.151	0
Saldo		-810	-462	667	205	205	0
Reserve ter dekking kapitaallasten	Toevoeging	3.996	68	228	295	295	0
	Onttrekking	-881	-1.140	-252	-1.393	-1.393	0
Saldo		3.115	-1.073	-25	-1.098	-1.098	0
Behoedzaamheidsreserve	Toevoeging	837	975	1.962	2.937	2.937	0
	Onttrekking	0	-215	-98	-313	-313	0
Saldo		837	760	1.864	2.624	2.624	0
Totaal	Toevoeging	5.737	1.077	3.510	4.587	4.587	0
	Onttrekking	-2.595	-1.852	-1.004	-2.856	-2.856	0
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		3.142	-775	2.506	1.731	1.731	0

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022 groter dan € 15.000

De verrekeningen met de reserves verwerkten we volgens de besluitvorming door de raad.

Overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien

Algemeen

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) staat dat een gemeente in de rekening van baten en lasten een aparte raming en verantwoording moet opnemen voor overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. In de begroting en de jaarrekening van Leiderdorp brengen we die onderwerpen hier samen.

Overhead

Het doel van het BBV is om (meer) inzicht te krijgen in de totale overheadkosten van de organisatie.

We rekenen de directe kosten zoveel mogelijk toe aan de programma's waarop ze betrekking op hebben. De niet toerekenbare kosten nemen we hier op als overhead. Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Daarmee bestaat de overhead in elk geval uit de volgende kosten:

- Leidinggevenden in het primair proces (hiërarchisch)
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- Personeel & organisatie / HRM
- Inkoop, inclusief aanbesteding en contractmanagement
- Interne en externe communicatie met uitzondering van klantcommunicatie (KCC)
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Facilitaire zaken en huisvesting (voor het eigen personeel)
- Documentatie en informatieverstrekking (DIV)
- Managementondersteuning in het primair proces

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2022	Bron
Prestatie-indicatoren					
Overhead % van de totale lasten	14	16	13	13	Eigen gegevens (BBV)

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Sinds 2016 geldt een vennootschapsbelastingplicht voor winstgevendende ondernemingsactiviteiten van de gemeente. Die ondernemingsactiviteiten moeten aan de volgende criteria voldoen:

- er is sprake van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid
- er is sprake van deelname aan het economisch verkeer
- er is sprake van een winstoogmerk of vermogensoverschotten

Op basis van eigen inventarisaties en adviezen van de fiscalisten van Servicepunt71 zijn wij van mening dat de gemeente Leiderdorp niet belastingsplichtig is voor de vennootschapsbelasting. Op dit moment betalen alleen nog de heffing Vpb op reststromen afval. Voor de opbrengst reststromen afval maakte de Belastingdienst met de brancheorganisatie Koninklijke Vereniging voor Afval- en Reinigingsmanagement (NVRD) de volgende afspraak: gemeenten kunnen de

winst op de reststromen afval fictief berekenen als 1% van de omzet over de stromen met een positieve waarde. De vennootschapsbelasting die wij moeten voldoen is dan zeer gering (kleiner dan € 500). Op advies van de fiscalist sluiten we voor dit onderdeel aan bij de afspraken tussen de Belastingdienst en de NVRD. Voor de grondexploitatie baseren wij ons standpunt op de jaarlijkse quickscan. In de jaren tot en met 2022 voldeed deze activiteit niet aan de criteria voor de vennootschapsbelasting.

Onvoorzien

De algemene post onvoorzien kunnen we niet toewijzen aan een programma en nemen we hier verplicht apart op. In 2022 spraken we deze post voor een deel aan.

Wat heeft het gekost?

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
A Overhead	Lasten	10.595	9.850	306	10.156	9.776	379
	Baten	-58	-8	0	-8	-74	67
Saldo		10.537	9.843	306	10.148	9.702	446
C Onvoorzien	Lasten	0	31	-11	19	0	19
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	31	-11	19	0	19
Programma	Lasten	10.594	9.881	294	10.175	9.777	399
	Baten	-58	-8	0	-8	-74	67
Saldo van baten en lasten		10.537	9.874	294	10.168	9.702	465
Reserves	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	0	-16	-16	0
Mutaties reserves		-40	-16	0	-16	-16	0
Resultaat		10.497	9.858	294	10.152	9.687	465

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen groter dan € 50.000. Afwijkingen kleiner dan € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet toe.

A. Overhead

Op het onderdeel overhead hadden we een voordeel van € 90.000 op personeel en organisatie. Dit komt vooral doordat we een deel van de opleidingskosten op programma 3B verantwoordden. Op informatiemanagement hadden we een voordeel van € 75.000. Dit budget hadden we met € 174.000 verhoogd ten laste van de reserve bedrijfsvoering. De uitgaven voor de IV-projecten schoven echter voor een deel door naar 2023. We stellen voor om het restantbudget over te hevelen naar 2023. Verder viel de doorberekening van loonkosten aan dit onderdeel € 132.000 lager uit. Dit komt door de doorberekening van uren aan de activiteit 'opvang Oekraïners'. In programma 3B staat een toelichting op deze doorberekening. Een deel van het voordeel komt via de kostenverdeelstaat tot uitdrukking in de kosten van overhead. Op de huisvestingskosten gemeentehuis hadden we een voordeel op energie en dagelijks onderhoud van € 60.000. Ten slotte bleef € 68.000 over van de bijdrage voor de implementatie en uitvoering van de Wet open overheid.

B. Vennootschapsbelasting

Op vennootschapsbelasting waren geen afwijkingen.

C. Onvoorzien

Het bedrag voor onvoorzien spraken we gedeeltelijk aan. Het restant valt vrij ten gunste van het resultaat 2022.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Verschil 2022
Reserve informatiebeleid	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	0	-16	-16	0
Saldo		-40	-16	0	-16	-16	0
Totaal	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	0	-16	-16	0
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		-40	-16	0	-16	-16	0

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk in 2022 groter dan € 15.000

Reserve informatiebeleidsplan

De verrekeningen met de reserves verwerkten we volgens de besluitvorming door de raad.

3.2 Paragrafen

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen, heffingen en leges van de gemeente Leiderdorp. De paragraaf toont de tariefontwikkeling, de opbrengsten en de lokale lastendruk.

A. De lokale heffingen

De gemeente Leiderdorp kent verschillende belastingen en heffingen. Een aantal belastingen legt de gemeente zelf op en vordert deze ook in. De meeste belastingen en heffingen worden door de Belasting Samenwerking Gouwe Rijnland (BSGR) opgelegd en ingevorderd.

1. Onroerendezaakbelasting (BSGR)
2. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (BSGR)
3. Rioolheffing (BSGR)
4. Precariobelasting (BSGR)
5. Lijkbezorgingsrechten
6. Toeristenbelasting (BSGR)
7. Leges

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Inflatiecorrectie

Voor het jaar 2022 stelden we de inflatiecorrectie vast op 1,7%.

Afschaffen precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven

De precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven werd in 2017 bij wet afgeschaft. Gemeenten mochten tot 1 januari 2022 gebruikmaken van een overgangsregeling. In de begroting 2022 voerden we deze afschaffing uit volgens de uitgangspunten die de raad op 26 juni 2017 vaststelde.

Kostendekkendheid

De wet schrijft voor dat de paragraaf lokale heffingen inzicht geeft in de mate van kostendekkendheid van bepaalde heffingen. Net als in de begroting 2022 geven we in deze paragraaf de dekkingsgraad van de verschillende heffingen weer.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

Ten opzichte van 2021 stegen onze belastingopbrengsten en de leges met de inflatieverwachting van 1,7%.

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De begroting 2022 bevatte geen extra stijging van de ozb. Toch stegen de opbrengsten ozb wel met € 150.000 in vergelijking met 2021. Dat komt doordat de areaalontwikkeling door de wijziging in het werkproces (in verband met de overgang van de belastingtaken naar de BSGR) niet juist in de begroting en meerjarenraming is verwerkt. We baseerden

de tarieven op de nieuwe WOZ-waarden 2022 (waardepeildatum 1 januari 2021). Door de waarde stijging van de woningen daalden de ozb-tarieven woningen.

De tabel hieronder toont het verloop van de ozb-tarieven in de periode 2020 tot en met 2022.

OZB		2020	2021	2022
Woningen	Eigenaar	0,1409%	0,1309%	0,1232%
Niet-woningen	Gebruiker	0,2371%	0,2445%	0,2553%
Niet-woningen	Eigenaar	0,3162%	0,3261%	0,3405%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

We willen de tarieven voor afvalstoffenheffing en reinigingsrechten zo vaststellen dat de opbrengsten niet meer dan kostendekkend zijn. We verhoogden de tarieven vanwege de hogere kosten voor afvalinzameling, de lagere opbrengsten van restafval en de overheveling van de precarioheffing naar de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten. We verhoogden de tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrechten met 21,2%. Hierin zit ook de inflatieverwachting van 1,7% in.

De werkelijke dekkingsgraad kwam in 2022 uit op 99%. Dat is in hoger dan de dekkingsgraad van 91% in de begroting 2022. Dat komt enerzijds doordat de inkomsten op het taakveld hoger uitvallen omdat we de vrijval uit de reserve reiniging van € 292.500 door de omzetting naar een voorziening reiniging nu direct als baten op het taakveld terugzien. Verder valt de doorbelasting van de overhead lager fors lager uit. Die afwijking is incidenteel omdat die voortvloeit uit de éénmalige doorberekening van interne uren.

Afvalstoffenheffing in euro's	Tarief 2020	Tarief 2021	Tarief 2022
Tarief eenpersoonshuishouden	2569,96	269,05	337,56
Tarief tweepersoonshuishouden	341,24	353,18	423,12
Tarief meer dan tweepersoonshuishouden	364,21	376,95	447,24

Reinigingsrechten in euro's	Tarief 2020	Tarief 2021	Tarief 2022
Tarief reinigingsrechten	439,57	454,95	462,68

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	3.833.459	3.799.540	33.919	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-197.696	-517.711	320.015	
Netto kosten taakveld	3.635.763	3.281.829	353.934	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	1.330.551	1.175.281	155.270	
Btw	495.752	488.554	7.198	
Totale kosten	5.462.066	4.945.663	516.403	
Opbrengst heffingen	-4.951.863	-4.910.154	-41.709	99%

Rioolheffing

We willen de tarieven voor de rioolheffing zo vaststellen dat de opbrengsten niet meer dan kostendekkend zijn. Voor de rioolheffing namen we in 2022 de inflatiecorrectie van 1,7% als uitgangspunt. In het Integraal Waterketenplan (IWKP) staat dat de tarieven elk jaar 3% extra moeten stijgen. Deze stijging is nodig om ook in de toekomst de vervangingen van de riolering te kunnen betalen. Daarom verhoogden we het tarief in 2022 met 4,7%.

De dekkingsgraad kwam uit op 100%. Dat is hoger dan in de begroting waar we nog uitgaven van 95%. De oorzaak is dat zowel de directe als de indirecte kosten lager uitvielen. De meevallende opbrengsten van het restafval compenseren de lagere opbrengst rioolheffing.

Rioolheffing niet-woningen in euro's	Tarief 2020	Tarief 2021	Tarief 2022
voor een hoeveelheid water tot en met 250 m3	60,67	89,86	104,05
voor elke m3 water boven de 250 m3	1,25	1,21	1,40

Rioolheffing woningen in euro's	Tarief 2020	Tarief 2021	Tarief 2022
Tarief eenpersoonshuishouden	60,67	89,86	94,08
Tarief tweepersoonshuishouden	121,34	127,28	133,20
Tarief meer dan twee-persoonshuishouden	182,01	164,70	172,44

Kostendekkendheid rioolheffing

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.494.690	1.471.728	22.962	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-22.597	-148.409	125.812	
Netto kosten taakveld	1.472.093	1.323.319	148.774	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	227.771	204.386	23.385	
Btw	233.511	203.819	29.692	
Totale kosten	1.933.374	1.731.524	202.851	
Opbrengst heffingen	-1.834.865	-1.723.541	-111.324	100%

Lijkbezorgingsrechten

We verhoogden de tarieven lijkbezorgingsrechten niet in 2022. In de begroting bepaalden we de dekkingsgraad op 78%. In werkelijkheid kwam de dekkingsgraad hoger uit, namelijk op 86%. Dat komt doordat de kosten weliswaar hoger uitvielen dan geraamd maar de hogere opbrengsten zorgen per saldo toch voor een meevaller.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	338.985	353.732	-14.747	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-77.481	-80.534	3.053	
Netto kosten taakveld	261.504	273.199	-11.695	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	111.050	98.053	12.997	
Btw	-	25.825	-25.825	
Totale kosten	372.554	397.076	-24.522	
Opbrengst heffingen	-290.551	-342.589	52.038	86%

Marktgelden

We verhoogden de marktgelden met de inflatiecorrectie van 1,7%. De dekkingsgraad was in 2022 47%. Voor de begroting was de dekkingsgraad 47% dus conform begroting.

Kostendekkendheid markten

Omschrijving (bedragen in euro's)	Vastgestelde begroting 2022	Rekening 2022	Verschil	Dekkingsgraad
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	14.092	14.761	-669	
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	-69	-3.764	3.695	
Netto kosten taakveld	14.023	10.996	3.027	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead incl. (omslag)rente	7.425	6.114	1.311	
BTW	2.639	1.685	954	
Totale kosten	24.087	18.795	5.292	
Opbrengst heffingen	-11.187	-8.564	-2.623	46%

Precariobelasting

We verhoogden de tarieven precariobelasting met de inflatiecorrectie van 1,7%, met uitzondering van het tarief op leidingen.

Toeristenbelasting

We verhoogden het tarief toeristenbelasting met de inflatiecorrectie van 1,7%.

Kostendekkendheid leges Titel I, II en III

Ook de tarieven voor de leges verhoogden we met de inflatiecorrectie van 1,7%. De dekkingsgraad hadden we in de begroting 2022 bepaald op 62%. In werkelijkheid was de dekkingsgraad 83%. De dekkingsgraad van de algemene dienstverlening was 28% hoger doordat de opbrengst van leges voor vooral reisdocumenten en identiteitsbewijzen meer steeg dan de kosten. De afwijking in titel II wijkt 3% af lager dan begroot. Zowel de kosten als de opbrengsten waren substantieel lager. Maar de opbrengsten daalden relatief iets sterker. Dat kwam door het uitblijven van grote bouwprojecten. Voor titel III komt de dekkingsgraad uit op 55%. Dat is hoger dan de raming van 22%. Oorzaak waren de hogere opbrengsten in 2022. De nominale meevaller op dit onderdeel was echter klein.

Hoofdstuk	Omschrijving (bedragen in euro's)	Begrote kosten 2022	Werkelijke kosten 2022	Begrote opbrengsten 2022	Werkelijk opbrengsten 2022	%
Titel I	Algemene dienstverlening	437.427	438.750	305.019	428.117	98%
Titel II	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	527.397	371.714	292.881	262.331	71%
Titel III	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	50.233	50.237	29.312	27.846	55%
	Totaal	1.015.057	860.701	627.212	718.294	83%

D. Opbrengsten

De totale opbrengst van het eigen belastinggebied van de gemeente was in 2022 € 15.943 miljoen. In de tabel hieronder staan de opbrengsten per heffing.

Bedragen x € 1.000	2020 werkelijk	2021 werkelijk	2022 werkelijk	verschil	in %
1. Onroerendezaakbelastingen	-7.619	-7.856	-8.136	280	104%
2. Rioolheffing	-1.842	-1.723	-1.724	1	100%
3. Afvalstoffenheffing en Reinigingsrechten	-3.858	-4.051	-4.910	859	121%
4. Hondenbelasting	-32	0	0	0	16%
5. Precariobelasting	-581	-614	-121	-493	20%
6. Marktgeden	-3	-25	-9	-16	34%
7. Lijkbezorgingsrechten	-347	-360	-343	-18	95%
8. Toeristenbelasting	-15	-59	-59	0	99%
9. Titel I leges - Algemene Dienstverlening	-318	-389	-428	39	110%
9. Titel II leges - Omgevingsvergunning	-206	-179	-184	6	103%
9. Titel III leges - Dienstverlening overig	-24	-33	-30	-3	91%
Totaal	- 14.844	-15.289	-15.943	654	104%

E. Lokale lastendruk

De ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing vormen samen de gemeentelijke woonlasten. De tabellen hieronder vergelijken de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2022.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2022

Gemeente Bron: www.coelo.nl	Woonlasten eenpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	776	884
Leiden	875	1.172
Leiderdorp	944	1.132
Leidschendam-Voorburg	800	867
Oegstgeest	1.061	1.244
Teylingen	762	782
Voorschoten	1.289	1.372
Wassenaar	1.323	1.561
Zoeterwoude	1.006	1.024

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2022

Gemeente Bron: www.cbs.nl	Inwoneraantal (2022)	Woonlasten éénpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Hulst	27.533	817	916
Drimmelen	27.476	675	793
Veendam	27.466	865	925
Leiderdorp	27.464	944	1.132
Ermelo	27.258	1.098	1.183
Buren	27.155	1.092	1.105
Aalten	27.100	522	668

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Dan bestaat de mogelijkheid kwijtschelding aan te vragen. De BSGR beoordeelt of de belastingcapaciteit van de inwoner inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. De BSGR verleent alleen kwijtschelding voor de onroerendezaakbelasting, hondenbelasting, rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Om de belastingcapaciteit te berekenen gebruikt de BSGR het vermogen, het netto besteedbaar inkomen en diverse door het Rijk vastgestelde normbedragen.

Kwijtscheldingen	2020	2021	2022
Ozb, hondenbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing	€ 224.463	€ 244.314	€ 279.789

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor de gemeente geen maatregelen heeft getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau. De ratio moet minimaal 1.0 = voldoende zijn.

Weerstandscapaciteit

De middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken vormen samen de weerstandscapaciteit. Wat tot de weerstandscapaciteit behoort is een politieke afweging. In de Financiële Verordening 2022 is bepaald dat de weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves en de begrotingspost onvoorzien.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil risico's zoveel mogelijk beheersen door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen.

2. Risico's

Risico-overzicht

Om de risico's in kaart te brengen stelden we een risicoprofiel op. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagementinformatiesysteem dat meer gemeenten gebruiken. Met het informatiesysteem brengen we risico's systematisch in kaart, waarna alle resultaatteams binnen de gemeente ze beoordelen. Het overzicht hieronder presenteert alleen de tien grootste risico's, met de hoogste bijdrage aan de benodigde weerstandscapaciteit. Dit is conform de richtlijnen in het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement. Het overzicht toont ook de beheersmaatregelen. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

De 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
2	<p>Indien de opbouw van de reserve bouwen grondexploitatie naar de beoogde €10 mio achterblijft of niet tot stand komt dan heeft dit mogelijke gevolgen voor de transformatie van de Baanderij.</p> <p>Benodigde investeringen (denk aan plankosten, aanpassingen openbaar gebied, planschade, compensatie bedrijfsbestemming, voorfinanciering, cofinanciering, eventuele verwervingen) kunnen niet, deels of niet conform planning worden gedaan. De transformatie kan mislukken., tijd - De transformatie verloopt langzamer of komt geheel niet op gang.</p>		30%	4.500.000	12,49%
4	De hoogte van de algemene uitkering 2022-2025 is enigszins voorspelbaar door het fixeren van het accres. Voor het ravijnjaar 2026 neemt het risico door besluiten van dit kabinet echter toe.	<p>Actief</p> <p>Om dit risico te dekken hebben we de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers ten opzichte van de vastgestelde begroting verrekenen we met deze reserve. De behoedzaamheidsreserve maakt deel uit van de algemene reserves.</p>	50%	3.000.000	11,23%
1	Als gevolg van het niet tijdig ontwikkelen/ bebouwen van kavels zullen de tijdelijke geluidschermen in 2024 moeten worden vervangen door permanente schermen.	<p>Suggestie</p> <p>Extra verkoopinzet en/of nagaan of en hoe verkoopbeperkingen opgeheven kunnen worden (vroegtijdig overleg met RWS).</p>	70%	1.000.000	7,77%
1	Door de aantrekkende markt bestaat de kans dat de realisatie van aanbestedingen niet binnen het budget blijft. Indexering onderhoudscontracten incl loon- en prijsontwikkeling. Hogere uitgaven en tekort op exploitatiebudgetten en voorzieningen. Andere optie is een lager onderhoudsniveau.	<p>Actief</p> <p>Scherp sturen op inschrijvingen</p>	90%	900.000	4,73%

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
3	Project doorontwikkeling jeugdhulp. Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor jeugdhulp, tegen lagere kosten dan voorheen. De verdeling van de middelen vindt plaats via een objectief verdeelmodel. Begin 2019 presenteerde Tympaan een rapport over de omvang van de jeugdhulp in onze regio. Daaruit bleek dat in onze gemeente meer kinderen jeugdhulp ontvangen dan werd gedacht en dus ook werd berekend met het objectieve verdeelmodel. Dit betekent dus dat we meer uitgaven hebben. Sinds 2018 begroten we realistisch en worden de kosten vooraf inzichtelijk gemaakt. Omdat de middelen vanuit het Rijk niet toereikend zijn, voegen we middelen uit de sociale reserve toe aan het jeugdhulpbudget. Het project is inmiddels voortgezet als een programma. Het risico blijft bestaan dat we de komende jaren niet uitkomen met de financiën. Volgens het huidige meerjarenbeeld is de reserve sociaal domein in 2026 is uitgeput.	Actief Gemeenten zijn met het Rijk in gesprek over de tekorten op het jeugdhulpbudget. Daarnaast willen de gemeenten in de Leidse regio met het programma doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio de druk op de duurdere vormen van jeugdhulp verminderen. Onder andere door de gemeentelijke toegang te verstevigen.	90%	1.000.000	4,50%
3	Verdere stijging maatwerkvoorzieningen Wmo	Actief Aanscherpen toekenningsvoorwaarden, binnen mogelijkheden	50%	500.000	3,39%
1	Informatiediefstal (digitaal en papier)	Actief - Goede beveiliging (firewall). - Strenge regels voor vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers - Het tijdig melden van een eventueel datalek	50%	820.000	3,08%
4	Corona is niet weg maar de mate waarin de coronapandemie de maatschappij ontwricht blijft ongewis. De gevolgen van de coronapandemie zijn divers. En wat de gevolgen precies zijn, hangt af de intensiteit van de pandemie en hoe lang het nog duurt. Wij zien verschillende risico's: vertraging in de uitvoering van de gemeentebegroting, gebrek aan participatie, uitval van personeel, een toename van de bijzondere bijstand, exploitatietekorten bij Sportfondsen Leiderdorp en bij sportverenigingen in het algemeen en meer.	Actief De door het Rijk beschikbaar gestelde middelen voor corona zetten we in om de financiële gevolgen te compenseren. Verder informeren we betrokkenen over de regelingen die de Rijksoverheid ter compensatie heeft ingesteld.	50%	750.000	2,84%
2	Personeelstekort bij het Jeugdteam zorgt voor wachtlijsten bij de toegang. Mogelijk worden de doelstellingen hierdoor niet behaald. De extra investering die we hebben gedaan voor het realiseren van het opdracht aan het Jeugdteam levert mogelijk niet de resultaten op die we beogen.	Actief Een mogelijke personeelstekort bij het Jeugdteam Leiderdorp wordt sub-regionaal, binnen de Stichting Jeugdteams Leidse Regio, opgevangen. Er wordt afhankelijk van de casus gekeken of deze tijdelijk kan worden overgedragen naar een professional van een ander Jeugdteam, zodat wachtlijsten zoveel mogelijk worden voorkomen.	70%	500.000	2,62%

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
2	Schade als gevolg van constructiefouten in kunstwerken	Actief 1. Signalen over potentiële gevolgschade actief oppakken en onderzoeken. 2. Onderzoeksresultaten omzetten naar maatregelen om de risico's te beperken	50%	600.000	2,26%
Totaal grote risico's				13.570.000	
Overige risico's				23.584.824	
Totaal alle risico's				37.154.824	

Veranderingen in de top 10 van risico's

Er hebben geen veranderingen plaatsgevonden in de top 10 risico's t.o.v. de top 10 risico's van de begroting 2023.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het reserveren van het maximale bedrag van € 37.154.824 voor alle risico's is ongewenst. De risico's treden immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang op. Daarom voerden we op basis van de risico's een risicosimulatie uit. Bij de simulatie rekenden we met een zekerheidspercentage van 90%. Uit de simulatie bleek dat we met een weerstandscapaciteit van € **9.530.331** met 90% zekerheid alle risico's kunnen afdekken als ze zich voordoen.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	7.969.475
80%	8.394.389
85%	8.897.682
90%	9.530.331
95%	10.460.601

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bepaalden we volgens de kaders in de financiële verordening 2022.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Algemene reserve	10.879.152
Bouw- en grondexploitaties	4.599.257
Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	4.622.856
Begroting: Onvoorziene lasten	19.272
Totale weerstandscapaciteit	20.120.537

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of we voldoende weerstandsvermogen hebben, moeten we de relatie leggen tussen de benodigde weerstandscapaciteit (gebaseerd op de financieel gekwantificeerde risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De figuur hieronder geeft de relatie tussen deze twee componenten weer.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 20.120.537	= 2,11
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 9.530.331	

Weerstandsnorm

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel werd ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering van de berekende ratio. Onze ratio valt in klasse A. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen. De ratio is iets hoger dan vorig jaar. Daarnaast is het nog te bestemmen resultaat van € 3,4 miljoen daarin nog niet meegenomen. Als we rekening houden met die toevoeging aan de algemene reserve komt de ratio ongeveer 0,4 punten hoger uit.

5. Kengetallen

In deze paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing moeten we vijf voorgeschreven financiële kengetallen opnemen. Hoe we de kengetallen moeten berekenen staat in een ministeriële regeling. Naast de kengetallen moet de paragraaf een beoordeling geven van de onderlinge verhouding van deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie. Voor de kengetallen bestaan geen normen.

Kengetallen:	Verslag 2021	Begr.2022	Verslag 2022
Netto schuldquote	50,6%	78,9%	34,5%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	48,7%	77,9%	32,8%
Solvabiliteitsratio	41,0%	35,9%	41,6%
Structurele exploitatieruimte	1,4%	-0,3%	9,6%
Grondexploitatieruimte	-3,8%	0,0%	-0,4%
Belastingscapaciteit	126,5%	139,6%	139,6%

Kengetallen:			
	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 > < 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatie ruimte		geen	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

De *netto schuldquote* vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Daarnaast presenteren we ook de *schuldquote gecorrigeerd voor de leningen* die de gemeente heeft uitstaan. Deze middelen vloeien immers op termijn terug.

De *solvabiliteit* geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen).

De indicator *structurele exploitatieruimte* geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0.

Het financiële kengetal *grondexploitatie* geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator bestaan geen signaleringswaarden.

De indicator *belastingcapaciteit* drukt uit hoe de woonlasten (ozb, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde.

Onderlinge verhouding tussen kengetallen

De kengetallen vormen een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Eén enkel kengetal zegt weinig over de financiële positie. De kengetallen moeten daarom altijd in samenhang worden gezien. Alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding kunnen ze een goed beeld geven van de financiële positie. De kengetallen scoren voldoende, met uitzondering van de solvabiliteit (matig) en belastingcapaciteit (onvoldoende). Dat laatste betekent dat het vermogen om financiële risico's met een verhoging van de belastingen af te dekken gering is. Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen laat de gemeente Leiderdorp de belastingcapaciteit overigens ook buiten beschouwing. Gelet op het uitstekende weerstandsvermogen geven onze kengetallen in samenhang afgezet tegen de signaleringswaarden van de toezichthouder dan ook geen aanleiding tot bijstelling van het beleid.

Paragraaf 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft hoe we kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom beheren. We doen dat volgens de financiële verordening 2022 ex artikel 212 van de Gemeentewet, artikel 19. Daarin staat dat we naast de verplichte onderdelen uit het BBV ook de voortgang van het gepland onderhoud en het gewenst kwaliteitsniveau (19a) moeten opnemen. En dat we de plannen eens in de vier jaar moeten actualiseren (19b).

De beheervisie openbare ruimte is het beleidskader voor het onderhoud en het onderhoudsniveau van onze kapitaalgoederen. In het beleidskader staat onder andere om welke kapitaalgoederen het gaat. De vervangingsinvesteringen staan in het hoofdstuk investeringen. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in de balans en de financiële positie.

Beleidskader

Uitvoering van het beleidskader moet leiden tot een bestendige situatie. Uitgangspunt is dat we de kapitaalgoederen onderhouden volgens de vastgestelde functionaliteit en het vastgestelde kwaliteitsniveau. Bijvoorbeeld schoon en veilig. Zo optimaliseren we de totale kosten.

Het beleidskader voor de kapitaalgoederen bevat per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden die we voor de instandhouding van het kapitaalgoed moeten verrichten
- het onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan
- de grootte van het areaal
- de kosten voor de instandhouding van het kapitaalgoed, zoals klein en groot onderhoud en vervangingskosten
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en schouw van de kwaliteit van het kapitaalgoed
- een scenario voor het onderhoud van het kapitaalgoed

Overzicht beheerplannen

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
2	1. Beheervisie: kaders Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR 1A t/m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
2	2. Integraal Waterketenplan Leidse regio (IWKP) 2019-2023	2019	1x per 4 jaar	2023	ja	ja	zie IWKP
2	3. Beheerplannen kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2029	2019	1x per 5 jaar	2024	ja	ja	zie beheerplannen
1 / 2	4. Meerjarig Onderhoudsplan Accommodaties 2021-2030	2021	n.v.t.	2025	ja	ja	n.v.t.

1. Beheervisie: integraal beheer openbare ruimte

De gemeente Leiderdorp is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. We hebben beheerplannen voor alle domeinen in de openbare ruimte: wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, speelvoorzieningen, water, groen en straatmeubilair. In deze beheerplannen staat hoe het beheer en onderhoud van het kapitaalgoed in de planperiode vorm krijgt. En wat het kost om de onderhoudsniveaus uit de beleidskaders te bereiken. Op basis van de beheerplannen rationaliseren we de uitvoering van de beheertaken. Daarin nemen we het behalen van het kwaliteitsniveau, het minimaliseren van kapitaalvernietiging en de afstemming tussen de verschillende vakgebieden mee.

A. Verkeer en vervoer (wegen)

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. We doen elke twee jaar een technische kwalitatieve beschouwing om de onderhoudstoestand in kaart te brengen. Zo ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal, gebaseerd op de maatstaven van CROW. In 2022 voerden we deze tweejaarlijkse technische kwalitatieve inspectie uit. De inspectie geeft per wegvak, -type en -categorie op detailniveau inzicht in de kwalitatieve toestand van het areaal. Voor burgers en bedrijven tonen we de kwaliteit aan volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp hanteert kwaliteit B (basis). Het niveau B is het best passende kwaliteitsniveau om de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden binnen de financiële kaders. Omdat een kwaliteitsniveau op basis van beeldkwaliteit niet altijd voldoende is, moet een beheerder ook inzicht hebben in de uitkomsten van de technische kwalitatieve inspectie. Op basis van deze twee beschouwingen stellen we wegenplanningen op. Daarbij nemen we ook nieuwe ontwikkelingen en de wensen (en meldingen) van burgers en bedrijven mee.

Samen met de planning uit het Integraal Waterketenplan (IWKP) vormen de wegenplanningen de basis voor de integrale uitvoeringsplanning met andere disciplines, zoals openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen. Bij de kwalitatieve inspecties komen relatief vaak de schadebeelden 'oneffenheden' en 'zettingen' naar voren. Dit is inherent aan zettingsgevoelige gebieden. Om goed te kunnen inspelen op zettingsgevoelige gebieden, passen we de beheerstrategie aan. Denk aan beheercycli en maatregelenpakketten.

Op de doorgaande wegen met asfaltverharding gebruiken we voor de belijning thermoplastisch of slijtvast materiaal. Dit is duurder, maar wel duurzamer. Voor belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de veel goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Onderhoud, beheer en inspecties van de verkeerslichten zijn nodig om de functionaliteit, de veiligheid en de doorstroming te garanderen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We pakken de projecten steeds breder en integraler op, door niet alleen naar de technische kant te kijken, maar ook opgaves van 'buiten naar binnen' te halen. Met andere woorden: inbreng vanuit de maatschappij was ook in 2022 een belangrijke factor in de projecten.

In 2022 werkten we aan de voorbereidingen van veel projecten. Onder andere het Patrimoniumpark, Acacialaan en Voorhoflaan zijn al in een ver gevorderd stadium. Ook zijn de voorbereidingen van de wijken Oranjewijk, Doeskwartier en Kerkwijk in volle gang.

Op basis van de wegininspecties voerden we de planmatige klein- en grootonderhoudswerken uit van asfalt en elementenverharding. Enkele voorbeelden zijn het fietspad aan de Van der Valk Boumanweg, de inrit van het terrein MC Donalds/La Place, de Easypath-platen en het trottoir aan de voorzijde van Reaal aan de Engelendaal, het voetpad aan de Willem-Alexanderlaan. Ook hoogden we verschillende kleine locaties met veel zetting op zodat ze beter toegankelijker werden voor inwoners. We huurden een koppel stratenmakers in voor het uitvoeren van klein onderhoud en het herstellen van de vele schades door wortelopdruk. Mede door de droge periodes wordt dit een steeds groter probleem.

We lieten verschillende onderzoeken uitvoeren, zoals een nieuwe wegininspectie, een wegenscan van het asfalt en het in kaart brengen van de zetting met satellietbeelden. We voegen al deze data samen zodat we een update van het beheerplan met bijbehorende maatregelen kunnen maken.

We onderhielden het straatmeubilair. Waar nodig vervingen we verkeersborden, palen, bankjes, en hekwerken. Voor de veiligheid van fietsers begonnen we met het vervangen van de metalen palen voor flexibele palen en met het verwijderen van overbodige palen.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Het beleid voor en daarmee de kwaliteit van de openbare verlichting (OV) staat in het beleidsplan. Wij zetten in op het naleven van het afgesproken kwaliteitsniveau en de milieudoelstellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau vertaalden we naar een meerjarenonderhoudsplan.

We ontwerpen en leggen de verlichting aan volgens de richtlijnen van de NPR 13201 en de criteria voor duurzaam inkopen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (voorheen Agentschap NL).

Wat hebben we ervoor gedaan?

Ons uitgangspunt is: verlichten wanneer het nodig is en donker als het kan. We voorzien steeds meer straten en woonwijken in Leiderdorp van ledverlichting met een dimregime. In de nachtelijke uren (tussen 24:00 en 6:00 uur) dimmen we de openbare verlichting met 50%. Zo besparen we veel energie, terwijl de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid behouden blijven. Daarnaast passen we detectie toe op fiets- en voetpaden op plekken waar en tijdstippen waarop dat verantwoord is. Dat betekent dat we het verlichtingsniveau dan standaard terugbrengen naar 30% van het oorspronkelijke niveau. Als er een voetganger of fietser passeert, schakelt de verlichting op naar 100%. Enkele minuten na passage dimt de verlichting weer. Zo verlichten we alleen als er behoefte aan is.

Behalve op de hoeveelheid licht let de gemeente ook op de gebruikte materialen. Bij vervangingen en nieuwe verlichting passen we duurzame materialen toe. Zo houden we rekening met het milieu en besparen we op het onderhoud en geven we vorm aan moderne en duurzame openbare verlichting.

Projecten

In 2022 voerden we de volgende projecten uit:

- *Vervanging verlichting in Vogelwijk*
Totaal aantal lichtpunten met led in Vogelwijk: 327 lichtmasten
- *Vervanging verlichting in de Bloemerd (Veilig)*
Totaal aantal lichtpunten met led in de Bloemerd: 63 lichtmasten
- *Vervanging verlichting Bedrijvenweg*

In totaal vervangen we 11 lichtpunten door ledarmaturen.

■ *Vervanging verlichting Munnickenweg / park*

In totaal vervangen we 41 lichtpunten.

De volgende projecten ronden we de komende jaren af. Daarmee besparen we nog meer op energie en onderhoud. In 2022 begonnen we met de voorbereidingen, in 2023 werken we deze verder uit.

■ *Leidse Ring Noord*

We vervangen de openbare verlichting door energiezuinige ledverlichting, met een telemanagementsysteem. Daarmee kunnen we de verlichting nog beter afstemmen op de behoefte. Daarnaast laten we de polder zoveel mogelijk donker. We werken nu aan het ontwerp voor de openbare verlichting.

■ *Oranjewijk, Vronkenlaan, Kerkwijk, Hoofdstraat/Rode brug, Lijnbaan/Van der Marckstraat:*

We vervangen de openbare verlichting door energiezuinige ledverlichting.

Beheer en onderhoud

- We hadden één keer per week een storingsoverleg met de onderhoudsaannemer. Daar richtten we ons op het oplossen van storingen binnen de termijn die we contractueel hebben afgesproken. Daarnaast hadden we vrijwel dagelijks contact met de onderhoudsaannemer over projecten en lopende storingen. Op deze manier controleerden we dat de onderhoudsaannemer de afspraken over het onderhoud van de verlichting ook echt nakwam.
- We verlengden het onderhoudscontract met Heijmans met één jaar (tweede verlenging).
- We hebben een gedeeld onderhoudscontract voor de openbare verlichting met Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude. Samen evalueerden we de dienstverlening van Heijmans. We bespraken de evaluatie met Heijmans en maakten concrete afspraken over de verbeterpunten. In 2023 besteden we dit contract opnieuw aan.
- De communicatie tussen bewoners, gemeente en onderhoudsaannemer over de openbare verlichting verloopt via één systeem en portaal. Dit verkort de feedbackloop van meldingen van bewoners en vermindert de overheadkosten.

Energiebesparing

33% van de openbare verlichting in Leiderdorp bestaat nu uit moderne en energiebesparende ledverlichting. Op het programma staan allerlei vervangingen, we verwachten dus dat het percentage verder toeneemt.

Samenwerking en kennisdeling

We hebben een periodiek gemeentelijk overleg over openbare verlichting met de regiogemeenten Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude. Hier bespreken we gezamenlijke of gemeente-overstijgende zaken, zoals - in 2022 - de communicatie met Liander over het ondergrondse deel. Ook wisselen we kennis uit.

C. Civieltechnische kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

Om de functionaliteit, toegankelijkheid en veiligheid te garanderen moeten we alle kunstwerken (bruggen) onderhouden, beheren en inspecteren. Om aan het gewenste kwaliteitsniveau te voldoen hebben we een meerjarenonderhoudsplan. We voeren onderhoudswerkzaamheden zoveel mogelijk integraal en in afstemming met de regiogemeenten uit.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We vervangen tien houten bruggen volgens het beheerplan. De naam houten bruggen dekt de lading niet meer, want de nieuwe bruggen zijn van staal, kunststof en hout. Deze bruggen hebben een langere technische levensduur. We

haalden de vervanging van een aantal van deze bruggen naar voren omdat de kosten voor herstel niet opwogen tegen vernieuwing. Herstellen zou tot een desinvestering leiden op 'korte' termijn. De oude houten brug bij de Gallaslaan bij de gesloopte Menswordingkerk vervingen we door een betonnen brug bij de nieuwe appartementen van de Waterbies. Het groot onderhoud van de Doesbrug liep vertraging op. We pakken dit in het najaar 2023, voorjaar 2024 op. De vertraging heeft te maken met het wereldwijde tekort aan computerchips. We voerden herstel- en onderhoudswerkzaamheden uit aan bruggen op verschillende locaties. En we reinigden een groot aantal bruggen.

D. Speelplaatsen

Gewenst kwaliteitsniveau

Wij willen voldoende informele en formele speelruimte creëren volgens de richtlijnen van het speelruimteplan. Zodat ieder kind in Leiderdorp op 'eigen wijze' veilig buiten kan spelen in de wijk waar hij of zij woont. Ieder kind in Leiderdorp moet dus gebruik kunnen maken van veilige speelplaatsen.

We borgen de veiligheid van de openbare speelvoorzieningen. Onveilige speelelementen repareren we adequaat. Als herstel niet meer mogelijk is, verwijderen we de speelelementen. We houden ons aan de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen maken we gebruik van onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Met adoptie- en gebruikersovereenkomsten speelden we in op de vraag naar zelfonderhoud door bewoners. We spraken af dat leveranciers een actievere rol krijgen. Bij de voorbereiding en uitvoering denken ze met de bewoners mee over vernieuwing en/of omvorming van speelplaatsen. We gingen door met het proces van omvorming van formele speelplaatsen naar informele speelruimte. We zetten tien speelplaatsen uit bij de winnende leveranciers van de aanbesteding. Deze zijn nu in voorbereiding. We overlegden met de buurtbewoners. De adoptie van de informele speelplaats in de Bernard Zweersstraat ronden we in het eerste kwartaal van 2023 af. Weer laten zeer betrokken bewoners zien dat ze bereid zijn om een speelplaats te onderhouden en daarop toezicht willen houden.

E. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

We zorgen voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, voor inzameling en verwerking van hemelwater en we lossen grondwaterproblemen op. Het onderhoud van secundaire watergangen ligt vooral bij de gemeente, maar soms ook bij derden en particulieren. De meeste sloten in het stedelijk gebied zijn secundaire watergangen. Voor een goed functionerend watersysteem zijn baggeren en het in stand houden van de oevers belangrijk.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We namen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewatersysteem te verbeteren, zie programma 2C. We inspecteerden alle duikers op levensduur. Vervolgens stelden we beheertechnische maatregelpakketten op voor het duurzaam in stand houden. Daarnaast brachten we de vervangingseisen van de duikers in beeld en stelden we een beheerplan op dat ook werd vastgesteld.

Voor het noodzakelijke onderhoud van de duikers stelden we een plan van aanpak op. Dit onderhoud is nodig om de doorstroming van het oppervlaktewater te bevorderen.

F. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving is het openbaar groen van groot belang. Vanuit verschillende wettelijke, beleids- en beheerkaders werken we aan een duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand. Dit staat allemaal in het groenbeheerplan. Het groenbeheerplan geeft een beschrijving van elk areaal dat we onderhouden. Ook staat in het plan welke onderhoudsmaatregelen we waar, wanneer en tegen welke kosten moeten uitvoeren.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We voerden planmatig groenbeheer en onderhoud uit om te voldoen aan het beeldkwaliteitsniveau B.

In verschillende wijken vormden we plantsoenen om en plantten we bomen aan. We maakten de inrichting passend bij de omgeving. We sloten zoveel mogelijk aan bij de grootonderhoudsprojecten, zoals de laan van Berendrecht, Acacialaan en Oranjewijk.

We voerden een boomveiligheidsinspectie uit in het noordwestelijk deel van Leiderdorp. Voor een veilige omgeving pakten we urgente zaken direct aan: bomen in slechte staat kaptten we direct. Voor de minder urgente gevallen vroegen we een kapvergunning aan. Herplant vindt plaats in het eerstvolgende plantseizoen. Ook stelden we op basis van de boomveiligheidscontrole de bomenbalans bij. We plantten 351 bomen aan. Voor 331 bomen vroegen we een (nood)kapvergunning aan. Dit waren bomen die gekapt moesten worden of omgevallen waren in een storm.

2022 was een zeer droog jaar. Daardoor is het bomenbestand vatbaarder voor aantastingen. Dit uit zich onder andere in een toename van essentaksterfte. Via de reguliere boomveiligheidsinspecties houden we dit in de gaten.

We bereidden het grootschalig boomonderhoud, dat vooral bestaat uit snoeiwerkzaamheden, voor en begonnen met de uitvoering. Het grootschalig boomonderhoud vindt verspreid over de gemeente plaats. Langs het Rob Noëpad plantten we een zaailing van de Anne Frankboom.

Voor andere taakvelden in de groene ruimte verwijzen we naar programma 2B en 2C.

2. Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

De gemeente heeft de zorgplicht voor:

- # het afvoeren (transporteren) van huishoudelijk afvalwater
- # het afvoeren van hemelwater (regen)
- # het reguleren van het grondwaterniveau

Dit staat in de Wet milieubeheer en de Waterwet. In het Integraal Waterketenplan 2019-2023 (IWKP) beschrijven we hoe we met deze zorgplichten omgaan. Het Leidse cluster stelde het IWKP in 2019 integraal vast en werkt samen. Het Leidse cluster bestaat uit Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest en Voorschoten, Rijnland en waterbedrijf Dunea & Oasen. In 2022 evalueerden we dit plan en begonnen we met de beleidsmodule voor het nieuwe IWKP 2024-2028.

Om het afvalwater en hemelwater te kunnen inzamelen en transporteren moeten de buizen, putten, kolken, overstorten en objecten in goede staat zijn. We controleren en waarborgen de kwaliteit van het rioolstelsel. Dat doen we met een jaarlijkse reiniging en inspectie van het stelsel. Daarnaast stellen we een maatregelenplanning op en voeren deze uit. Het belangrijkste aspect van de kwaliteitszorg is volksgezondheid en milieuhygiëne. Een ander aspect is het voorkomen

van wateroverlast, zowel door hemelwater als door grondwater. Om hinder en wateroverlast tijdens regen zoveel mogelijk te voorkomen moet de riolering voldoende bergings- en afvoercapaciteit hebben. Bij zwaardere buien mag het water dat de riolering niet kan afvoeren geen schade veroorzaken. Maar soms is hinder niet te voorkomen. Ons principe is 'afkoppelen tenzij'. We koppelen de hemelwaterafvoer van het verhard oppervlak af zodra het gemengde stelsel aan vervanging toe is. Dit is duurzamer en het beperkt vuilemissie via overstorten. De rioolheffing dekt de kosten voor het in stand houden van het rioolsysteem.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Voor de projectmatige taken, zoals wijkvervanging en grootonderhoud, verwijzen we naar programma 2C.

We reinigden alle kolken om wateroverlast te voorkomen. We reinigden en inspecteerden de riolering in de wijk Buitenhof Zuid-West. Dat deden we om een goede werking te garanderen en de huidige staat van de riolering in beeld te brengen. We onderhielden en reinigden alle rioolgemalen. We renoveerden de minigemalen aan de Zijldijk. Daarnaast voerden we reparaties uit aan leidingen en kolken om het stelsel goed werkend te houden. Zo voorkwamen we wateroverlast. Naast preventieve maatregelen reageerden we zo adequaat mogelijk op meldingen.

3. Accommodaties

Gewenst kwaliteitsniveau

In 2021 stelde de gemeenteraad het Meerjarig Onderhoudsplan 2021-2030 vast, met daarin het gewenste kwaliteitsniveau 'sober en doelmatig' (conditiescore 3 volgens de NEN 2767). Het onderhoud aan gebouwen die we willen afstoten of die in afwachting zijn van een nieuwe bestemming, beperken we tot een minimumniveau.

Wat hebben we ervoor gedaan?

In 2022 voerden we het Meerjarig Onderhoudsplan en Meerjaren Investeringsplan Sport uit. Voorbeelden zijn het binnenschilderwerk in het Gemeentehuis, het vervangen van de ventilatie in het Zijkwartier aan de Van de Markstraat 19 en de veldrenovatie van veld 1 van voetbalclub RCL. Bij panden waar dit nodig was en op natuurlijke momenten kon, maakten we een verduurzamingslag. Ook voerden we de energiebesparingsplicht uit.

Achterstallig onderhoud

Alleen panden die we gaan afstoten, (her)ontwikkelen of slopen kunnen achterstallig onderhoud hebben. Voorbeelden zijn De Buit aan de Buitenhoflaan 1, de Brandweerkazerne en de Werf aan de Simon Smitweg 9 en 11 en de Zijllaanmolen aan de Dwarswateringskade 11. In 2022 voerden we aan die panden minimaal onderhouds- of herstelwerk uit.

Sportvelden

In 2022 vervingen we de toplaag van veld 1 van RCL. We keurden veld 4 en 5, we stelden de vervanging van de doelgebieden uit met 2 jaar.

Financieel overzicht

			Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil
1. Integraal Beheer Openbare Ruimte					
a. Wegen	Kapitaallasten		176.832	174.923	-1.909
	Jaarlijks onderhoud		392.334	413.399	21.065
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		719.297	719.297	-
	Subtotaal		1.288.463	1.307.619	19.156
b. Openbare verlichting	Kapitaallasten		33.744	35.064	1.320
	Jaarlijks onderhoud		174.059	135.015	-39.044
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		10.373	213	-10.160
	Subtotaal		218.176	170.293	-47.883
c. Civieltechnische kunstwerken	Kapitaallasten		248.946	249.296	350
	Jaarlijks onderhoud		254.328	137.124	-117.204
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		311.039	311.039	-
	Subtotaal		814.313	697.459	-116.854
d. Verkeersregelinstallaties	Kapitaallasten		243.155	242.567	-588
	Jaarlijks onderhoud		140.037	71.636	-68.401
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		-	-	-
	Subtotaal		383.192	314.203	-68.989
e. Speelplaatsen	Kapitaallasten		66.085	66.413	328
	Jaarlijks onderhoud		8.395	10.625	2.230
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		36.785	33.992	-2.793
	Subtotaal		111.265	111.030	-235
f. Water	Kapitaallasten		10.922	10.923	1
	Jaarlijks onderhoud		360.606	192.117	-168.489
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		114.107	114.107	-
	Subtotaal		485.635	317.147	-168.488
g. Groen	Kapitaallasten		19.559	19.562	3
	Jaarlijks onderhoud		910.770	790.832	-119.938
	Storting in voorz. / Groot onderhoud		284.708	294.708	10.000
	Subtotaal		1.215.037	1.105.101	-109.936
h. Straatmeubilair	Kapitaallasten		149	178	29

			Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil
		Jaarlijks onderhoud	27.489	21.583	-5.906
		Storting in voorz. / Groot onderhoud	112.430	112.430	-
		Subtotaal	140.068	134.191	-5.877
2. Riolering					
		Kapitaallasten	370.908	375.646	4.738
		Jaarlijks onderhoud	502.889	430.449	-72.440
		Storting in voorz. / Groot onderhoud	123.098	123.098	0
		Subtotaal	996.895	929.193	-67.702
3. Accommodaties					
	a. Gebouwen	Kapitaallasten	2.141.980	2.142.643	663
		Jaarlijks onderhoud	298.707	270.321	-28.386
		Storting in voorz. / Groot onderhoud	552.812	552.812	0
		Subtotaal	2.993.499	2.965.776	-27.723
	b. Sportvelden	Kapitaallasten	125.358	125.355	-3
		Jaarlijks onderhoud	94.734	89.477	-5.257
		Storting in voorz. / Groot onderhoud	46.552	46.552	0
		Subtotaal	266.644	261.384	-5.260
		Totaal	8.913.187	8.313.397	-599.790

Overzicht met kerncijfers

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.359.400 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	97%
Wegen: buiten bebouwde kom	3%
Wegen: elementen bestrating	74,5%
Wegen: asfalt	25,5%
Riolering: lengte vrijverval	111 km
Riolering: lengte drukriool	12,5 km
Riolering: gemalen	92 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform BRP)	59 st.
Riolering: straatkolken	8050 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer (exclusief Munnikkenpolder en Weteringpark)	427.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	153.000 m2
Water: harde oeverlijn	40.000 m1
Water: zachte oeverlijn	49.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4, Munnikkenpolder en Weteringpark)	214 st. (4000 m1)
Groen: aantal bomen	16.450 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	400.000 m2
Groen: gazon	318.500 m2
Groen: berm	780.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5024 st.
Civiele Kunstwerken (bruggen, steigers)	187 st.
Verkeerstekens: stuks	3237 st.
Markeringen: stuks	5450 m2
Belijning: m1	54.100 m1
Spelen: locaties (dit zegt niets over de toestellen)	80 st.
Verkeersregelinstallaties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	19 st.

Paragraaf 4: Financiering

Inleiding

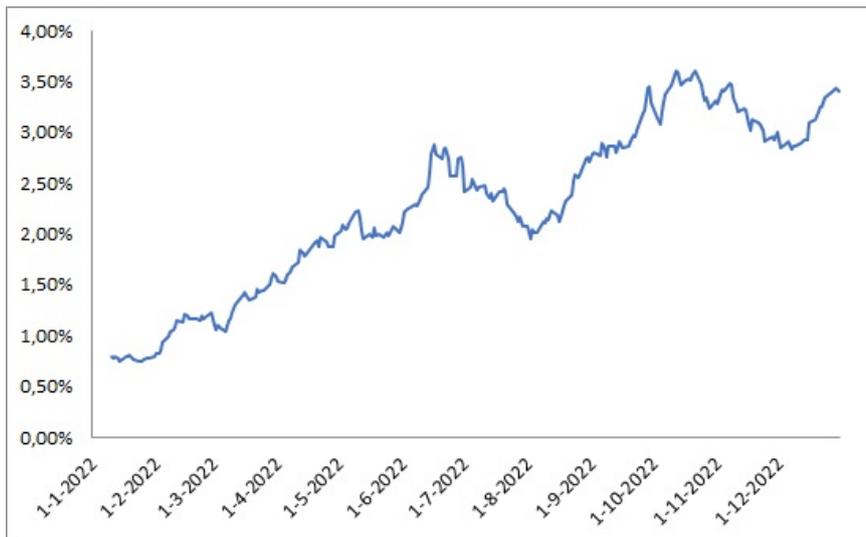
In de paragraaf financiering lichten we de ontwikkelingen en beleidskeuzes toe voor 2022 in een onderdeel "algemene ontwikkelingen" en een onderdeel "ontwikkelingen gemeente Leiderdorp". Onder de "algemene ontwikkelingen" komen de renteontwikkelingen en eventuele ontwikkelingen van de wet- en regelgeving aan de orde. De "ontwikkelingen gemeente Leiderdorp" richten zich specifiek op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente Leiderdorp.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De gemiddelde kapitaalmarktrente (= langlopende financiering) voor rentevaste- en lineaire leningen met een looptijd van twintig jaar is over 2022 uitgekomen op 2,25 %. In 2021 was de gemiddelde rente 0,52%. De rente laat in de eerste maanden van 2022 een sterke stijging zien, een rentedaling gedurende de zomer en opnieuw een sterke rentestijging in de herfst.

Renteverloop lineaire geldleningen met een rentevaste looptijd van 20 jr

De geld- en kapitaalmarkt in 2022 is sterk beïnvloed door mondiale ontwikkelingen met als belangrijkste de oorlog tussen Rusland en de Oekraïne en het economische herstel van de wereldeconomie na de Corona lockdowns. Beide ontwikkelingen zijn van invloed geweest op de sterk stijgende kosten van energie, materiaalttekorten en personeelstekorten, met als gevolg een hoge inflatie.

De rente op de geldmarkt (= kortlopende financiering) wordt voornamelijk bepaald door het rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB gebruikt de rentestand om te sturen op de inflatie. Het belangrijkste tarief van de ECB is de herfinancieringsrente. Onder druk van de hoge inflatie is de herfinancieringsrente in 2022 vier maal verhoogd, van 0% naar in totaal 2,5%. De depositorente die de ECB hanteert is voor de geldmarkt de ondergrens. De depositorente is in 2022 eveneens vier keer verhoogd naar in totaal 2,0 %, met als gevolg fors hogere rentetarieven op (kas)geldleningen met een korte looptijd.

De rente op de kapitaalmarkt (=langlopende financiering) is, onder druk van het ECB beleid en het onzekere toekomstperspectief, eveneens sterk gestegen zoals te zien is in bovenstaande grafiek.

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Kaders treasury

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) stelt de kaders voor een verantwoorde en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De gemeenteraad van Leiderdorp bepaalt in de financiële verordening aanvullende kaders voor de treasury.

Kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, mag voor een gemeente niet meer zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. De tabel hieronder geeft de ontwikkeling van deze kasgeldlimiet in 2022 weer:

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Gemiddelde netto vlottende schuld	Kasgeldlimiet	Ruimte (=+) of Overschrijding
eerste kwartaal 2022	4.886	6.138	1.253
tweede kwartaal 2022	1.274	6.138	4.864
derde kwartaal 2022	-4.600	6.138	10.738
vierde kwartaal 2022	-7.916	6.138	14.055

We overschreden de kasgeldlimiet niet in 2022.

Renterisiconorm

De jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen van de langlopende schuld mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De tabel hieronder geeft de ontwikkeling van deze renterisiconorm in 2021 weer:

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2021	2022
Begrotingstotaal	70.759	72.216
Wettelijk percentage	20%	20%
Renterisiconorm	14.152	14.443
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (aflossingen)	2.524	3.024
Ruimte onder renterisiconorm	11.628	11.419

Het bedrag aan langlopende leningen waarover de gemeente Leiderdorp een renterisico liep, bleef ruimschoots binnen de wettelijke norm (volgens de Wet fido).

Financiering

De tabel hieronder geeft de ontwikkeling van de leningenportefeuille weer. De stand van de leningenportefeuille staat ook bij de toelichting op de balans.

Ontwikkeling leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling leningenportefeuille	Bedrag
Stand per 1 januari 2022	30.862
Nieuwe leningen	5.000
Reguliere aflossingen	-3.024
Vervroegde aflossingen	0
Stand per 31 december 2021	32.838

In 2022 trokken we één langlopende geldlening aan voor een bedrag van €5 miljoen. Het aantrekken van een langlopende financiering was nodig voor de investeringen die in 2022 plaatsvonden.

Instelling	Bedrag	Periode	Rente
N26 GmbH	5.000.000	21-02-2023 t/m 21-02-2042	1,02%

Rentemethodiek

De gemeente Leiderdorp gebruikt de rente-omslagmethode voor de toerekening van de rentelasten. Dat betekent dat we het totaal van de rentelasten ‘omslaan’ over het geheel van de investeringen. De rentelasten zijn het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering min de renteopbrengsten van overtollige middelen en verstrekte geldleningen.

Door de rente-omslagmethode toe te passen rekenen we de rentelasten volgens de stand van de investeringen toe aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast te groot wordt, moeten we de gehanteerde omslagrente aanpassen.

De tabel hieronder geeft een overzicht van het renteresultaat:

Renteresultaat (bedragen x € 1.000)

	Renteresultaat			2022
a	De externe rentelasten	362		
b	De externe rentebaten	32		
	Saldo rentelasten en rentebaten		394	
c1	De rente doorberekend aan de grondexploitatie	10		
c2	De rente van projectfinanciering richting het taakveld	-		
c3	De rentebaar van doorverstrekte leningen richting het taakveld	-		
	Saldo aan taakvelden toe te rekenen externe rente		10	
d1	Rente over eigen vermogen	-		
d2	Rente over voorzieningen	-		
	Saldo rente over het eigen vermogen en de voorzieningen		-	
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			404
	Totaal aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-458
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (-/- = voordeel)			-54

Het verschil tussen het gehanteerde omslagpercentage en het werkelijke percentage geeft een renteresultaat.

Het renteresultaat van € 54.000 voordelig betekent dat de gehanteerde omslagrente van 0,50% hoger is dan het werkelijke percentage. We rekenen dus € 54.000 meer rente door naar de activa, dan we daadwerkelijk betalen aan de geldverstrekkers. Het verschil bevindt zich binnen de gestelde bandbreedte. Dat betekent dat we een reëel rentepercentage toerekenen aan de activa.

Schatkistbankieren

We hadden in 2022 een aantal perioden een positief banksaldo. Tijdens deze perioden stortten we geld af in 's Rijks schatkist, om binnen de gestelde doelmatigheidsdrempel te blijven.

Zoals het BBV (art 52c) voorschrijft, vermelden we in de toelichting op de balans het drempelbedrag en, per kwartaal, het bedrag aan middelen dat we buiten 's Rijks schatkist aanhielden.

Complexe financiële producten

De gemeente Leiderdorp maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft een rekening-courantovereenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).

Tijdens het jaar houden we een liquiditeitsplanning bij. Met de liquiditeitsplanning bepalen we of we geld moeten aantrekken.

Relatiebeheer

Bancaire relaties voldoen aan de gestelde eisen. Beoordeling van deze relaties vindt plaats wanneer we de relatie aangaan. Offertes vragen we - zoals het statuut het voorschrijft - bij verschillende instanties op.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De saldi op de overige rekeningen boeken we zoveel mogelijk over naar onze rekening bij de BNG.

Paragraaf 5: Bedrijfsvoering

Inleiding

Subprogramma 3B gaat inhoudelijk in op de bedrijfsvoering. In deze paragraaf beperken we ons tot het financiële overzicht van de personele kosten in de jaarrekening.

Personele kosten

Het overzicht van de personeelskosten is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2021 werkelijk	2022 primitief	2022 na wijz.	2022 werkelijk	begr na wijz -/- werkelijk	% werkelijk/ begr na wijz.
a. Salarislasten	10.258	10.673	10.940	9.959	981	91%
b. Ingeleend/uitgeleend personeel	1.421	245	734	1.679	-945	229%
c. Studiekosten	200	189	189	200	-11	106%
Totaal	11.879	11.107	11.863	11.838	25	100%

Toelichting overzicht van de personeelskosten

Op de salarislasten voor de ambtelijke organisatie hadden we een voordeel van € 981.000. Dit kwam onder andere door openstaande vacatures en een gedeeltelijk gebruik van het algemene formatiebudget. Deze budgetruimte benutten we om daar waar nodig extern in te huren. Tussentijds bleek dat de kosten van inhuur hoger uitvielen dan verwacht. Om die reden is het budget voor inhuur bij de 2e bestuursrapportage verhoogd. Door deze verhoging is de inhuur uiteindelijk binnen de beschikbare ruimte op de salarislasten gebleven.

In deze analyse hebben we het bedrag van € 479.000 dat is doorberekend aan de activiteit opvang Oekrainers buiten beschouwing gelaten. Deze baten waren in de begroting niet voorzien en verstoren ook het structurele beeld van de salariskosten en de inhuur. Het bedrag komt als resultaat natuurlijk wel terug in de rekening van baten en lasten op programma 3b en het onderdeel overhead.

Het opleidingsbudget zetten we in 2022 deels in voor de organisatieontwikkeling. Ondanks de beperkingen die corona veroorzaakte, konden we het budget ruimschoots inzetten.

Paragraaf 6: Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Leiderdorp een bestuurlijk én financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is. Of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

De raad stelde op 31 januari 2011 de spelregels vast voor het aangaan van verbonden partijen. In de nota Verbonden Partijen Leiderdorp staan de algemene en specifieke kaders en de gemeentelijke doelstellingen. Daarmee ontwikkelde de raad een visie op het geheel aan samenwerkingsverbanden. Op 1 januari 2022 werd Stichting Dataland opgeheven en 2021 was het laatste jaar waarin de GR Oude Rijnzone bestond. Deze partijen zijn uit deze paragraaf geschrapt.

Sinds enkele jaren legt de werkgroep financieel kader gemeenschappelijke regelingen een aantal gemeenschappelijke regelingen een generieke taakstelling op. Die taakstelling staat de afgelopen jaren op nul. Voor Leiderdorp gaat het om Holland Rijnland, de Veiligheidsregio, Omgevingsdienst West-Holland, Hecht en de Belastingssamenwerking Gouwe Rijnland. Het college is van mening dat deze (financiële) taakstelling moet leiden tot een taakdiscussie bij de gemeenschappelijke regelingen. Een gevolg van deze discussie kan zijn dat de deelnemers aan de regeling - en Leiderdorp in het bijzonder - meer gaan sturen op de taakuitvoering.

Overzicht verbonden partijen

Totaaloverzicht van de bijdragen van Leiderdorp aan verbonden partijen.

Verbonden partij	Bijdrage Leiderdorp	
	x € 1.000	
	begroot 2022	werkelijk 2022
Holland Rijnland	1.028	1.022
Veiligheidsregio	1.731	1.729
Hecht (voorheen RDOG)	1.883	1.855
ODWH	564	531
Servicepunt71	5.547	5.540
BSGR	415	410
Sociale Dienst (Leiden/Leiderdorp)	1.835	1.702

De cijfers in de tabel komen uit onze jaarrekening. Onder begroot staat de begroting na wijziging.

In de paragraaf weerstandsvermogen brachten we de risico's in kaart. Die risico's gaan over samenwerkingsverbanden in algemene zin. De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp is ruim voldoende om die risico's bij deze samenwerkingsverbanden af te dekken.

Gemeenschappelijke regelingen

bedragen x € 1.000

Naam	Samenwerkingsverband Holland Rijnland		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 26 leden waarvan 2 leden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 9 leden waarvan één afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het DB van 7 leden is tijdelijk uitgebreid met 2 bestuursleden ten behoeve van de Serviceorganisatie Zorg.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	1.667	1.725
	Vreemd vermogen	58.809	43.707
	Jaarresultaat		-96
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.hollandrijnland.nl		

Naam		Veiligheidsregio Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam		
Doelstelling/ Publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit 7 burgemeesters en een voorzitter, waarvan 1 burgemeester uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	6.823	6.440
	Vreemd vermogen	41.692	66.772
	Jaarresultaat		375
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Met de totstandkoming van deze gemeenschappelijke regeling zijn de regelingen Regionale Brandweer, CPA en GHOR opgeheven.		
	Website: www.veiligheidsregio-hm.nl		

Naam		Hecht (voorheen Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden)	
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Hecht bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisonstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 18 leden van de 18 gemeenten in de regio Hollands Midden. Eén lid is afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 6 leden waarvan geen uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten en door taakstelling veroorzaakte frictiekosten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	10.012	5.539
	Vreemd vermogen	45.292	33.931
	Jaarresultaat		-731
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Met de totstandkoming van deze gemeenschappelijke regeling zijn de regelingen GHOR en GGD-ZHN opgeheven (raadsbesluit 10 oktober 2005).		
	Website: www.ggdhm.nl		

Naam		Omgevingsdienst West-Holland	
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De Omgevingsdienst West-Holland voert de wettelijke taken uit de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (met name het bouwstoffenbesluit) uit, zoals de vergunningverlening en -handhaving. Ook adviseert de Omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.		
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen bestuursleden uit de gemeente Leiderdorp. Het algemeen bestuur bestaat uit 26 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022 (conceptcijfers)
	Eigen vermogen	1.383	1.758
	Vreemd vermogen	11.269	13.522
	Jaarresultaat		373
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.odwh.nl		

Naam	Servicepunt71		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Sinds 1 januari 2012 verzorgt Servicepunt71 de interne bedrijfsvoering van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Servicepunt71 levert producten en diensten op het gebied van ICT, HRM, financiën, juridische zaken en inkoop, en voor de gemeenten Leiden en Leiderdorp ook facilitaire zaken.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 4 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdeelpercentage. Het verdeelpercentage is gebaseerd op het aandeel in het totaal van de overgedragen formatie en de overgedragen materiële budgetten. De deelnemers in Servicepunt71 zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	7.041	6.912
	Vreemd vermogen	9.625	7.588
	Jaarresultaat		815
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.servicepunt71.nl		

Naam	De gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie sociale diensten Leiden en Leiderdorp		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling lichte vorm		
Doelstelling/ Publiek belang	De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp voert de volgende taken, wetten en regelingen uit: de Participatiewet (P-wet), het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw), de Wet inburgering (WI), de Wet Taaleis, de Wet op de lijkbezorging, de regeling Sociaal Medische Indicatie (SMI) kinderopvang, de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), de sociale recherche, het minimabeleid, dan wel enige andere in de toekomst voor deze wetten en regelingen in de plaats komende regelingen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit de door de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders aangewezen wethouder met de portefeuille werk en inkomen (art. 2, tweede lid). Bestuurlijk overleg vindt ten minste twee keer per jaar plaats (art. 2, derde lid).		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp betaalt volgens de dienstverleningsovereenkomst in 2022 op basis van de voorcalculatie een bijdrage van € 1.653.863.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat	n.v.t.	n.v.t.
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	n.v.t.		

Naam	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	<p>De Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR) is een samenwerkingsverband op het gebied van belastingen tussen het hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Katwijk, Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest, Velsen, Voorschoten, Wassenaar en Zoeterwoude. De BSGR voert namens de deelnemers</p> <p>de heffing en invordering van lokale belastingen uit. Ook bepaalt de BSGR de hoogte van de Woz-waarde voor alle onroerende zaken in deze gemeenten.</p>		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.		
Financieel belang	Een jaarlijkse bijdrage volgens een in de begroting opgenomen verdeelsleutel. De deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	1.286	781
	Vreemd vermogen	6.491	16.205
	Jaarresultaat		86
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	<p>Het algemeen bestuur wil de huidige vorm van de BSGR consolideren en waar mogelijk groeien. Deze groei moet zitten in een verdere optimalisatie van de prijs-kwaliteitverhouding, het aantal deelnemers en 'groei' op het gebied van marketing en profilering van de BSGR - 'be good and tell about it'. Bij de ontwikkelingen en groei moet indachtig gehouden worden dat de BSGR primair een maatschappelijke organisatie is die 'dienend' is richting haar deelnemers en burgers. Basiswaarden als eerlijkheid, rechtvaardigheid en billijkheid staan daarbij voorop.</p> <p>Meer informatie: www.bsgr.nl</p>		

Vennootschappen

Naam	Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente Leiderdorp is aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 604.919 aandelen in Alliander. Het relatieve aandeel is 0,442%.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	4.470.000	4.570.000
	Vreemd vermogen	5.739.000	6.122.000
	Jaarresultaat		198.000
risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.alliander.nl		

Naam	Oasen		
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor drinkwater voor zijn klanten.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen à € 455 in Oasen naar rato van het aantal inwoners.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	122.426	n.n.b.
	Vreemd vermogen	188.121	n.n.b.
	Jaarresultaat		n.n.b.
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Website: www.oasen.nl		

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur en de directie bestaan beide uit 3 leden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente is aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 97.968 aandelen in BNG Bank (nominale waarde € 2,50).		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2022	31-12-2022
	Eigen vermogen	5.062.000	4.615.000
	Vreemd vermogen	143.995.000	107.459.000
	Jaarresultaat		300.000
Risico's	Er zijn geen materiele risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Deelname in BNG Bank wordt beschouwd als een duurzame belegging.		
	Website: www.bng.nl		

Paragraaf 7: Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid is ondersteunend aan programma's als ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, onderwijs, cultuur, sport en recreatie en economische infrastructuur. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Het grondbeleid van Leiderdorp legden we vast in de nota grondbeleid 2019-2023. De raad stelde de nota op 9 september 2019 vast.

De programma's maken onderscheid tussen SMART-doelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Dezelfde driedeling gebruiken we voor het grondbeleid.

Doel	Faciliterend grondbeleid
SMART-doel	Faciliterend grondbeleid, niet meer grond dan nodig, marktconforme grondprijzen.
Activiteiten	We monitoren grondtransacties volgens de nota.
Prestatie-indicatoren	Grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG), uniforme erfpachtovereenkomsten

Hieronder volgen enkele kernpunten uit de nota grondbeleid 2019-2023.

Beleidskeuze vorm grondbeleid

De gemeente Leiderdorp kiest voor een 'faciliterend, tenzij...' grondbeleid. We stemmen de invulling van het grondbeleid per situatie af op het gewenste resultaat. In beginsel is het grondbeleid faciliterend. Per opgave beoordelen we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid toe te passen. En zo ja, welke instrumenten daarbij horen.

Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente zelf geen grondexploitaties voert, maar dit overlaat aan private ontwikkelaars. We 'faciliteren' deze grondexploitaties door te investeren in plankosten. Denk aan het maken van een nieuw bestemmingsplan, het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten verhalen we volgens de nota kostenverhaal op de betrokkenen. We kunnen actief grondbeleid inzetten als we een sterkere stempel op de ontwikkeling willen drukken. Of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden te realiseren. Dan moet het financiële risico, ook op langere termijn, wel aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

Voor grondbeleid hebben we een aantal instrumenten. De beleidsregels voor de instrumenten staan in de nota grondbeleid. Hieronder lichten we enkele uit.

- De gemeente voert een faciliterend grondbeleid. Per locatie kijken we of er aanleiding is om een andere vorm van grondbeleid te voeren.
- Minnelijke verwerving is het uitgangspunt. De inzet van de instrumenten voorkeursrechten (Wvg) en onteigening sluiten we niet uit.
- Gronduitgifte vindt in principe plaats door de verkoop van gronden. In uitzonderingsgevallen zijn andere vormen van gronduitgifte mogelijk.

Grondprijsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante grondprijzen.

Beleidsregels grondprijsbeleid:

- Het college stelt jaarlijks een grondprijzenbrief vast met daarin de gronduitgifteprijzen. Deze brief gaat in op de waardebeoordeling en de minimum grondprijzen per functie bij de uitgifte van gronden.
- De grondprijzen moeten marktconform zijn, met uitzondering van grondprijzen voor sociale woningbouw.

Grondslagen waardering

De gemeente waardeert de gronden tegen verkrijgingprijs, vermeerderd met gemaakte kosten voor onderzoek en bouwrijp maken. De boekwaarde mag niet hoger zijn dan de geschatte marktwaarde. Dat is wettelijk verplicht. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (bij definitief geen mogelijkheid tot terugverdienen) of vormen we een voorziening (bij redelijke twijfel over het terugverdienen van de boekwaarde).

Reserves

Zoals het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorschrijft, voegen we het saldo van een project via resultaatbestemming in het jaar van afsluiten toe aan een reserve grondverkoop. Alle grondexploitaties verantwoorden we onder de algemene reserve bouw- en grondexploitaties.

GIG

Voor een uitgebreide toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar de rapportage GIG 2023.

In de rapportage GIG 2023 staat de financiële stand van zaken van de ruimtelijke projecten. In het najaar van 2022 informeerden we de raad bij de 2e Bestuursrapportage over de financiële voortgang via de voortgangsrapportage GIG 2022. In de voortgangsrapportage vindt geen financiële doorrekening plaats. In de rapportage GIG gebeurt dit wel.

Tabel 1 zet de resultaten van de GIG 2023 af tegen de GIG-versie van 2022 (vastgesteld op 30 mei 2022). Voor de vergelijkbaarheid drukken we de bedragen uit als netto contante waarde (NCW) per 01-01-2022. De netto contante waarden wijken niet significant af van de eindwaarden, gezien de resterende looptijden van de lopende grondexploitaties (2022/2026).

Tabel 1: Netto contant resultaat Integrale Grondexploitaties 2022-2023

TOTAALOVERZICHT				
	GIG - 2023	GIG - 2023	GIG - 2022	Vershil
	NCW 01-01-23	NCW 01-01-22	NCW 01-01-22	NCW 01-01-22
Bospoort - Zuid	€ 2.281.892-	€ 2.237.149-	€ 2.887.776-	€ 650.627
Totaal W4 projecten	€ 2.281.892-	€ 2.237.149-	€ 2.887.776-	€ 650.627
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)
Amaliaplein	€ 39.050	€ 38.779	€ 239.485	€ 200.707-
Driemaster	€ 339.519	€ 337.159	€ 242.474	€ 94.685
Totaal Overige ruimtelijke projecten	€ 378.569	€ 375.938	€ 481.959	€ 106.022-
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(nadelig)
Totaal alle projecten	€ 1.903.323-	€ 1.861.212-	€ 2.405.817-	€ 544.605

Voor de beoordeling is het belangrijk te weten dat we de resultaten mede baseren op aannames op basis van de huidige inzichten. Er is dus altijd sprake van een bandbreedte. Een verslechtering of verbetering ten opzichte van de huidige inschattingen heeft een direct effect op het eindresultaat.

Mutaties brengen we bij het afsluiten van de projecten ten bate of ten laste van de algemene reserve bouw- en grondexploitaties.

W4-projecten

Ten opzichte van de GIG 2022 was er voor W4 een mutatie van € 650.627 (voordelig). Dit leidde tot een totaalresultaat voor W4 van € 2,28 miljoen (nadelig op netto contante waarde 01-01-2023).

Het resultaat van het laatste W4-project - Bospoort-Zuid - is nadelig. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) troffen we hiervoor een voorziening van in totaal € 2,47 miljoen (zie tabel 2). Het betreft een verlaging van de voorziening van € 0,72 miljoen ten opzichte van vorig jaar. De eindwaarde verwachten we in 2026.

Tabel 2: Voorzieningen W4

Getroffen voorzieningen W4			
	GIG - 2023	GIG - 2022	Vershil
	EW 31-12-26	EW 31-12-26	01-01-23
Bospoort - Zuid	€ 2.469.993-	€ 3.188.338-	€ 718.345
Totaal	€ 2.469.993-	€ 3.188.338-	€ 718.345
	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)

Overige ruimtelijke projecten

Het resultaat van de integrale grondexploitatie voor de Overige ruimtelijke projecten wijzigde met ongeveer +/- € 0,11 miljoen (nadelig) tot een resultaat van ongeveer +/- € 0,38 miljoen (voordelig). Dit betreft de projecten Amaliaplein en Driemaster. Project Driemaster sloten we op 31 december 2022 af. De wijziging van het resultaat komt vooral door:

- De winstneming bij het Amaliaplein à € 200.000. De winstneming is een nadeel voor de GIG, maar een voordeel voor de algemene reserve bouw- en grondexploitaties. Voor de gemeente dus per saldo neutraal.
- Kleine meevallers binnen het project Driemaster - meevallers bij civieltechnische werkzaamheden, plankosten en planschade uitkeringen - bedragen samen ongeveer € 100.000.

Projecten met een uitvoeringsbesluit en een positief eindresultaat

Tabel 3: Projecten met een positief eindresultaat

Project	Balanswaarde per 31-12-2022	Netto contante waarde verwacht exploitatieresultaat (-/- = voordelig)
Amaliaplein	329.283	39.050-
Driemaster	339.519	339.519-
Totaal	668.802	378.569-

Voor de overzichten per complex van de W4 en de exploitatie per complex grondbedrijf verwijzen we naar de GIG 2023, vertrouwelijke bijlage 1b.

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

We hebben momenteel geen PPS-constructie.

Naast projectspecifieke risico's brachten we ook conjuncturele risico's in beeld. Het belangrijkste conjuncturele risico op dit moment is de impact van de oorlog in Oekraïne op de inflatie en rentestanden. Zowel de woningmarkt als de bouwsector worden hierdoor geraakt. De woningprijzen dalen doordat woningzoekenden minder leencapaciteit hebben. De bouwsector kampt met stijgende bouwkosten door materiaaltekorten en stijgende productiekosten van veel bouwmaterialen. In de GIG 2023 staan per project de projectspecifieke risico's en de beheersmaatregelen.

Parameters

Bij de herziening per 01-01-2023 van de grondexploitaties in de GIG 2023 hanteerden we de volgende parameters:

- Rentepercentage: 0,70 %
- Kostenindex: 3,0 %
- Opbrengstenindex: 0,0 %

De berekening van het rentepercentage baseerden we op de systematiek van rentetoerekening aan grondexploitaties uit de notitie grondexploitaties van de commissie BBV. We berekenden het percentage rentekosten op basis van het gewogen percentage van de bestaande (externe) leningenportefeuille, in de verhouding vreemd vermogen/ totaalvermogen.

Om het gemiddelde inflatiecijfer te bepalen keken we naar de huidige inflatieverwachting van de bouwkosten zoals opgenomen in 'Outlook grondexploitaties 2023' van het bedrijf Metafoor. Voor Bospoort pasten we een langjarig gemiddelde index van 3% toe. Vanwege de onzekerheden in de markt stelden we de opbrengstenindex voor de

beide bedrijfspaviljoens op Bospoort-Zuid op 0%. Voor het Amaliaplein maakten we een opgave voor de laatste werkzaamheden. Hierover rekenen we in 2023 geen indexatie meer.

Fasering verkopen

De verwachte opbrengsten van de beide paviljoens op Bospoort-Zuid hebben we gefaseerd in 2025. Vervolgens kunnen we het project in 2026 afronden. Deze planning sluit aan bij de laatste inzichten. Hiervoor schoven we de fasering jaarlijks telkens met één jaar door.

Paragraaf 8: Uitvoering Wet open overheid (Woo)

Inleiding

Op 1 mei 2022 verviel de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en trad de Wet open overheid (Woo) in werking. Volgens de Woo moet een gemeente in de begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens voor de uitvoering van de Woo. En hierover in de jaarlijkse verantwoording verslag doen. Wij doen dit in deze paragraaf.

Verplichtingen Woo

Het centrale doel van de Woo is de overheid transparanter maken. Informatie van de overheid moet toegankelijker worden en gemakkelijk vindbaar en beter uitwisselbaar zijn. Dat betekent dat een gemeente haar processen op orde moet hebben. Zodat ze informatie openbaar kan maken. Een gemeente moet haar informatiehuishouding in 8 jaar op orde brengen. Want een gemeente moet alle informatie op een goede, geordende en toegankelijke manier bewaren. Ook moet een gemeente steeds meer informatie uit bepaalde informatiecategorieën actief openbaar gaan maken. Het gaat om: wet- en regelgeving, organisatiegegevens, raadsstukken, bestuurstukken, stukken van adviescolleges, convenanten, jaarplannen en –verslagen, wob/woo-verzoeken, onderzoeken, beschikkingen en klachten. Het actief openbaar maken van deze informatie hoeft nog niet meteen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken maakt de fasering en planning nog bekend. De wet bevat verder de verplichting om zoveel mogelijk additionele informatie openbaar te maken als dit zonder onevenredige inspanning of kosten redelijkerwijs mogelijk is.

Uitvoering verplichtingen Woo

In 2022 zetten we de gemeentelijke processen voor het behandelen van Wob-verzoeken om naar het behandelen van Woo-verzoeken. We actualiseerden de processen. Ook schaften we software aan die ondersteunt bij het anonimiseren van informatie die niet geopenbaard mag worden (bijvoorbeeld persoonsgegevens).

Samen met de gemeenten Leiden, Oegstgeest en Zoeterwoude trokken we een projectleider aan, om inzichtelijk te maken wat ons de komende jaren te doen staat om aan de verplichtingen van de Woo te voldoen. Op dit moment publiceren we onze regelgeving op de landelijke website www.officielebekendmakingen.nl. Ook via het raadsinformatiesysteem Parlaeus maken we veel informatie openbaar. In 2023 brengen we in kaart of we naast de verplichte categorieën van informatie meer additionele informatie kunnen publiceren.

3.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Deze rapportage is de verantwoording vanuit het college aan de raad en provincie over taken waarop de provincie toezicht houdt. De provincie publiceert periodiek deze informatie op een eigen dashboard.

Domein	Rood/ Oranje/Groen	Toelichting
Financiën		
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht in de begroting 2023 en/of het laatste jaar van de meerjarenraming 2024-2026	Geel	De begroting 2023 voldoet aan de kaders om in aanmerking te komen voor regulier financieel toezicht. Het oordeel is geel omdat het laatste jaar van de meerjarenraming 2026 sluit met een negatief structureel saldo. Dit betekent dat voor een deel van de structurele lasten in dat jaar nog structurele dekking moet worden gevonden.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	Het laatste jaar van de meerjarenraming sluit met een structureel negatief saldo.
Ruimtelijke ordening		
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland.	Groen	De bestemmingsplannen zijn geactualiseerd en voldoen aan de Omgevingsverordening.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Omgevingsrecht		
Voor zowel de milieutaken als de bouw- en woningtoezichtstaken beschikt uw gemeente over een actuele uitvoerings- en handhavingsstrategie. De raad is binnen twee maanden na vaststelling ervan hierover geïnformeerd. Het uitvoeringsprogramma 2022 is voor 1 februari 2022 door het college van B&W vastgesteld en de raad is hierover voor 15 juli 2022 geïnformeerd. De evaluatierapportage 2021 is voor 15 juli 2022 door het college van B&W vastgesteld en de raad is hierover voor 1 oktober 2022 geïnformeerd.	Oranje	De gemeente voldoet gedeeltelijk aan de minimale procescriteria die de provincie hanteert op grond van het Besluit Omgevingsrecht voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Leiderdorp beschikt over een operationeel VTH-beleidsplan 2022-2026. Ook beschikt de gemeente over een uitvoeringsprogramma VTH 2022. Deze is tijdig vastgesteld en de gemeenteraad is tijdig geïnformeerd. Echter de gemeente beschikt niet over een jaarevaluatieverslag 2021.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	De provincie vraagt aandacht voor het volgen van de termijnen en is ambtelijk in gesprek met de gemeente over verbeterstappen.
Monumentenzorg		
De gemeente heeft een adviescommissie die adviseert over uit te voeren werken aan (rijks)monumenten op grond van de Monumentenwet en de samenstelling is deskundig.	Groen	Momenteel wordt gewerkt aan de invoering van nieuwe indicatoren voor Monumentenzorg en Archeologie, zoals vermeld in het Uitvoeringsprogramma IBT 2022. Dit oordeel is nog gebaseerd op de oude indicator. De gemeente scoort groen omdat zij in 2021 beschikte over een deskundige monumentencommissie.

Domein	Rood/ Oranje/Groen	Toelichting
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Archief- en informatiebeheer		
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde.	Geel	Het verslag van de archivaris over het toezicht op het informatiebeheer 2019-2022 is besproken door het college van B&W. Ter uitvoering van de in het verslag gedane aanbevelingen heeft de gemeente een verbeterplan opgesteld, dat samen met het verslag aan de raad en de provincie is aangeboden. Uit het verslag komt naar voren dat de gemeente Leiderdorp haar informatiehuishouding in hoofdlijnen op orde heeft en werkt aan de verbeterpunten.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Huisvesting verblijfsgerechtigden/ vergunninghouders		
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand.	Groen	De gemeente heeft op 1 januari 2023 voldaan aan de taakstelling met een voorsprong van 6 vergunninghouders en is daarom op trede nul van de IBT-ladder geplaatst: taakstelling gerealiseerd.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	

4. JAARREKENING

4.1 Algemene toelichting jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente' (BBV) en de Financiële Verordening 2018 gemeente Leiderdorp, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 11 december 2017

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij hierna anders toegelicht. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Immateriële vaste activa

Het betreft hier kosten van onderzoek en ontwikkeling en bijdrage aan activa in eigendom van derden. Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en in 5 jaar lineair afgeschreven. Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden opgenomen op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met lineair berekende afschrijvingen en tot 31 december 2016 met eventuele beschikkingen over reserves voor zover het investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut betreft.

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Afwaardering van maatschappelijk vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde en er ten opzichte van de huidige functie geen (bestuurlijke) intentie is voor duurzame exploitatie.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Voorraden

Zowel de gronden van het grondbedrijf als die van inbreidingslocaties worden onder voorraden verantwoord. De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen, deze voorzieningen zijn onder voorraden verantwoord. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals

opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs is daarnaast de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde voor grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (2%).

De hoogte van de voorziening negatieve grondexploitaties is gebaseerd op het resultaat van de grondexploitatie op eindwaarde. (Dit was tot en met de jaarrekening 2020 gebaseerd op de netto contante waarde van het resultaat.)

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Overige vlottende activa

De overige vlottende activa zijn tegen de nominale waarde opgenomen. Voor oninbaarheid is een voorziening getroffen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn tegen nominale waarde opgenomen. Voorzieningen worden gevormd ter afdekking van:

- Verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het lopende begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Aan voorzieningen ter egalisatie van (onderhouds)lasten van kapitaalgoederen over meerdere begrotingsjaren ligt een actueel (beheer)plan ten grondslag. Uitgevoerd achterstallig onderhoud is daarbij ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze lasten zijn niet ten laste van de gevormde voorziening gebracht.

De voorziening pensioenverplichtingen wethouders bestond tot en met 2020 uit de verplichtingen aan wethouders en gewezen wethouders welke op 1 januari 2017 de pensioengerechtigde leeftijds nog niet hadden bereikt. De voorziening pensioenverplichtingen wethouders omvat met ingang van 2021 de contante waarde van alle pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Langlopende schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Overzicht baten en lasten

In het overzicht baten en lasten wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop deze betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzien zijn. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag.

Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de meest actuele gegevens van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierbij zijn de beschikkingen tot en met december 2021 meegenomen.

Dividend

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn gebaseerd op de berekende afschrijvingen vermeerderd met rente over de boekwaarde bij de aanvang van het verslagjaar van het betreffende activum. Het gehanteerde rentepercentage bedraagt in 2022 0,50%.

Voor de afschrijving van de activa gelden de maximale afschrijvingstermijnen zoals deze door de gemeenteraad in de financiële verordening zijn vastgesteld en zoals hierna toegelicht. De afschrijving start in het jaar volgend op het jaar waarin het object in gebruik wordt genomen.

Omschrijving activa	Afschrijftermijn
<ul style="list-style-type: none"> ■ Civiel technische kunstwerken ■ Rioleringen ■ Wegen en waterwegen ■ Nieuwbouw (gebouwen/sporthal) 	50 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ (Ver)Nieuwbouw onderwijs ■ Renovatie riolering (relinen) 	40 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Onderlaag kunstgras sportvelden ■ Openbare verlichting 	30 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Renovatie / groot onderhoud (onderwijs)gebouwen ■ Verkeersvoorzieningen 	25 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tijdelijke voorzieningen gebouwen ■ Beveiligingsinstallaties gebouwen ■ Straatmeubilair ■ Verkeersregelinstallaties (VRI) ■ Sporttechnische laag kunstgras sportvelden 	20 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Huisvesting milieustraat ■ Technische installaties (klimaat, licht, liften, pompen en gemalen) ■ Onderwijs- en kantoormeubilair ■ Afvalbakken en (ondergrondse) containers ■ Verkeersregelaarsautomaten (VRA) ■ Toplaag kunstgras sportvelden ■ Speelvoorzieningen 	15 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Onderwijsleerpakket (OLP) ■ Gladheidsbestrijding verkeer ■ Voertuigen ■ Beregeningsinstallaties 	10 jaar
<ul style="list-style-type: none"> ■ Automatisering (hard- en software) ■ Kantoor- en communicatieapparatuur ■ Kosten vooronderzoek en ontwikkeling 	5 jaar

Lasten groot onderhoud

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie of de gevormde voorziening gebracht.

Kostenverdeelstaat

De toedeling van de kostenplaatsen gebeurt in overeenstemming met de begroting (begroting = werkelijk). Het saldo aan het einde van het jaar wordt alsnog doorbelast conform de capaciteitsbegrotingen.

4.2 Balans per 31 december

ACTIVA		31-12-21		31-12-22
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		277		57
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	172		0	
Bijdragen activa derden	105		57	
Materiële vaste activa		85.012		83.854
Investerings met economisch nut	49.811		47.865	
Investerings economisch nut met heffingen	17.068		17.618	
Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut	18.132		18.371	
Financiële vaste activa		6.130		6.129
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.137		2.136	
Leningen aan:				
-Leningen aan deelnemingen	2.673		2.673	
-Overige langlopende leningen	1.299		1.300	
- Overige uitz.Rentetypisch looptijd>1 jr.	20		19	
Totaal vaste activa		91.418		90.040
Vlottende activa				
Vorraden		-2.514		-329
-Onderhanden werk incl.bouwgronden in expl.	-2.514		-329	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar		7.769		14.048
-Vorderingen op openbare lichamen	5.868		6.279	
-RC verhouding met het Rijk	314		6.499	
-Overige vorderingen	1.587		1.270	
Liquide middelen		8		14
Kassaldi	5		7	
Banksaldi	3		7	
Overlopende activa		1.667		1.730
Voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:				
- het Rijk	0		81	
-Overige nto bedragen en de vooruitbet.bedragen	1.667		1.649	
Totaal vlottende activa		6.930		15.463
TOTAAL ACTIVA		98.349		105.503

PASSIVA		31-12-21		31-12-22
Vaste passiva				
Eigen vermogen		40.333		43.915
Reserves				
-Algemene reserves	14.238		20.101	
-Bestemmingsreserves	24.441		20.069	
-Gerealiseerd resultaat	1.653		3.745	
Voorzieningen		14.829		19.571
Voorzieningen				
-Egalisatie voorzieningen	4.310		4.985	
-Voorzieningen derden verkr midd met spec best	5.368		9.961	
-Voorzieningen toekomstige verplichtingen	5.150		4.624	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ één jaar		30.877		32.853
Onderhandse leningen van:				
-Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	30.862		32.838	
Waarborgsommen	15		15	
Totaal vaste passiva		86.038		96.338
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		6.986		3.731
-Banksaldi	4.100		149	
-Overige schulden	2.886		3.582	
Overlopende passiva		5.325		5.433
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	3.325		2.978	
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:				
-Het Rijk	1.995		2.322	
-Overige Nederlandse overheidslichamen	5		133	
Totaal vlottende passiva		12.311		9.164
TOTAAL PASSIVA		98.349		105.503
Borg- en garantstellingen		13.935		12.377

4.3 Toelichting op de balans

4.3.1 Toelichting op de activa (alle bedragen x € 1.000)

4.3.1.1 Immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 01-01-22	Inves- teringen	Des- investeringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaarde- ring duurzame waarde- vermindering	Boekwaarde 31-12-22
Kosten onderzoek en ontwikkeling	172	75	164	8	75	0	0
Bijdrage activa derden	105	0	0	47	0	0	57
Totaal immateriële vaste activa	277	75	164	55	75	0	57

Desinvesteringen betreft de afboeking van gebiedsvisie Baanderij

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22
Investeringen met economisch nut	49.811	47.865
Investeringen economisch nut met heffingen	17.068	17.618
Investeringen met maatschappelijk nut	18.132	18.371
Totaal materiële vaste activa	85.012	83.853

Het onderstaand overzicht toont het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut:

Investeringen met economisch nut	Boekwaarde 01-01-22	Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-22
Gronden en terreinen	4.265	51	0	35	0	4.281
Bedrijfsgebouwen	40.518	59	0	1.508	0	39.069
Grond - ,weg - en waterbouwkundige werken	1.177	0	0	116	0	1.060
Vervoermiddelen	376	70	0	96	0	350
Machines, apparaten en installaties	1.562	0	0	324	0	1.238
Overige materiële vaste activa	1.914	133	0	181	0	1.867
Totaal investeringen met economisch nut	49.811	314	0	2.260	0	47.865

Investeringen bestaan onder andere uit:

- Renovatie RCL veld 1
- Vervanging vrachtauto

- Vernieuwbouw gymzaal Klerkenhof
- Diverse speelplaatsen

Het onderstaand overzicht toont het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut met heffingen:

Investerings met economisch nut met heffingen	Boekwaarde 01-01-22	Investerings	Des- investerings	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-22
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	11.353	1.108	0	269	0	12.193
Vervoermiddelen	319	0	0	103	0	215
Machines, apparaten en installaties	2.692	52	0	192	0	2.551
Overige materiële vaste activa	2.704	150	0	197	0	2.658
Totaal investeringen met economisch nut met heffingen	17.068	1.310	0	761	0	17.618

Investerings betreft met name:

- Riolering
- Ondergrondse containers afvalinzameling laagbouw

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investerings met maatschappelijk nut	Boekwaarde 01-01-22	Investerings	Des- investerings	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-22
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (t/m 2016)	2.803	-59	0	121	0	2.623
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken (vanaf 2017)	12.571	672	0	356	50	12.837
Machines, apparaten en installaties (t/m 2016)	1.932	0	0	153	0	1.779
Machines, apparaten en installaties (vanaf 2017)	745	344	0	35	0	1.054
Overige materiële vaste activa (t/m 2016)	34	0	0	2	0	32
Overige materiële vaste activa (vanaf 2017)	47	1	0	3	0	46
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	18.132	958	0	669	50	18.371

Voor de grond-, weg- en waterbouwkundige werken worden de mutaties met name veroorzaakt door:

- Diverse bruggen
- Wegen Engelendaal
- Mobiliteitsnota
- Diverse openbare verlichting

Bijdragen van derden betreft:

- Herinrichting Vlikoterrein van GR Oude Rijnzone
- Herinrichting polder Achthoven
- Gallaslaanbrug
- Ontwikkeling Groene Hart Centrum
- Reconstructie Leidsedreef

4.3.1.2 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-22	Verstreekte leningen	Aflossingen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-22
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen (effecten)	2.137	0	1	-	2.136
Leningen aan:					
-leningen aan deelnemingen	2.673	-	-	-	2.673
-overige langlopende leningen	1.299	1	-	-	1.300
-overige uitz.Rentetypisch looptijd>1 jr.	20	0	1	-	19
Totaal financiële vaste activa	6.130	2	3	-	6.129

Leningen

De lening aan deelnemingen betreft een in 2021 aan Alliander N.V. verstrekte 'reverse converteerbare hybride aandeelhouderslening' verstrekt voor een bedrag van € 2.673.381.

Duurzaamheidsleningen worden verstrekt via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn). Ultimo 2022 is daadwerkelijk ruim € 1.065.000 verstrekt aan duurzaamheidsleningen via het SVn. Het restant bedrag van € 235.000 staat in Rekening Courant bij het SVN.

Onder overige uitzettingen (rentetypisch looptijd>1 jr) is opgenomen een lening verstrekt aan het COVS (Centrale Organisatie van Voetbal Scheidsrechters).

Deelnemingen (effecten)

In 2022 is de deelneming 'DataLand' geliquideerd. Verder geen wijzigingen in de deelnemingen.

	aantal	Nominale waarde	Boekwaarde 01-01-22	Mutaties	Boekwaarde 31-12-22
Aandelen Alliander	604.919	5,00	1.903	-	1.903
Aandelen Bank Ned. Gemeenten	97.968	2,50	222	-	222
Aandelen OASEN	25	455,00	11	-	11
Certificaten DataLand	13.352	0,10	1	-1	-
Totaal deelnemingen (effecten)	716.264		2.137	-1	2.136

4.3.1.3 Voorraden

Voorraden	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22
Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie W4	-	-
Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie overig	-2.514	-329
Totaal Voorraden	-2.514	-329

Van de overige projecten kunnen we het volgende overzicht geven:

	Boekwaarde 01-01-22	Beste- dingen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-22	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-22
Overige grondexploitaties:							
Driemaster	-686	346	-	340	0		0
Amaliaplein	-1.828	1.415	117	200	-329		-329
Totaal	-2.514	1.761	117	540	-329	-	-329

Toelichting in exploitatie genomen bouwgronden W4:

	Boekwaarde 01-01-22	Beste- dingen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-22	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-22
Bospoort Zuid	1.049	7	-		1.056	2.470	-1.414
Totaal	1.049	7	-	-	1.056	2.470	-1.414
Presentatiewijziging: Bospoort Zuid						-1.414	1.414
Totaal na presentatiewijziging						1.056	-

De hoogte van de voorziening negatieve grondexploitaties is per 31-12-2022 bepaald op basis van de eindwaarde. Voor Bospoort Zuid wordt een negatief resultaat op eindwaarde verwacht. (€ 2.470.000) Door het treffen van een voorziening voor dit verlieslatende complex ontstaat een negatieve voorraad grond. Het BBV schrijft in dat geval voor dat negatieve saldo van dat complex, wordt gepresenteerd onder de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen. Het gaat per 31-12-2022 om een totaalbedrag ad € 1.414.000. Balanswaarde 31-12-2022 van onderhanden werken bouwgronden in exploitatie W4 komt daardoor na presentatiewijziging uit op € 0.

Door bijstelling van de grondexploitatie Bospoort Zuid is de benodigde voorziening negatieve grondexploitaties per 31-12-2022 € 718.000 lager dan per 31-12-2021. Dit voordeel is in de reserve bouw- en grondexploitaties gestort. Op basis van de POC-methode (Percentage of completion) is tussentijds winst genomen voor het project Amaliaplein (€ 200.000). Er was geraamd dat dit project in 2022 afgesloten zou worden met een voordelig resultaat ad € 241.000. Er is daardoor in 2022 € 41.000 minder in de reserve bouw- en grondexploitaties gestort dan waar vooraf rekening mee was gehouden.

Het project Driemaster is per 31-12-2022 afgesloten met een voordelig resultaat ad € 340.000. Dit bedrag is in de reserve bouw- en grondexploitaties gestort. Dit is € 95.000 meer dan wat vooraf was berekend.

Project	Boekwaarde 31-12-22	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Rente	Verwacht exploitatie- resultaat op eindwaarde	Netto contante waarde verwacht exploitatie-resultaat
Amaliaplein	-329	292	0	-2	-39	-39
Bospoort Zuid	1.056	2.486	1.108	36	2.470	2.282
Totaal	728	2.778	1.108	34	2.432	2.243

Parameters

Bij de herziening per 1/1/2023 van de grondexploitaties in de GIG 2023 hanteren we de volgende parameters:

- Rentepercentage: 0,70%
- Kostenindex: 3,0% (Amaliaplein is niet geïndexeerd, omdat de laatste werkzaamheden al zijn aanbesteed.)
- Opbrengstenindex: 0,0%

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar paragraaf 7 Grondbeleid.

4.3.1.4 Uitzettingen korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31-12-22
Vorderingen op openbare lichamen	5.868	6.279	0	6.279
Rekening courant verhouding met het Rijk	314	6.499	0	6.499
Debiteuren	1.587	2.695	1.425	1.270
Totaal	7.769	15.472	1.425	14.048

De vorderingen op openbare lichamen bestaat eind 2022 met name uit de ingediende vorderingen op de Belastingdienst Btw/BCF 2022 en ingediende of nog in te dienen suppleties Btw/BCF voor een totaalbedrag van € 5.558.614 (daarnaast zijn er nog overige te ontvangen vorderingen openbare lichamen voor in totaal een bedrag van € 719.905).

De stand van de dubieuze debiteuren eind 2022 bedraagt € 1.424.762 (2021 € 1.657.091). Dit zijn vooral dubieuze debiteuren sociale zaken € 1.382.394 en gemeentelijke belastingen via de BSGR € 26.630 en een post van € 15.738 inzake de overige debiteuren.

Schatkistbankieren

Conform de wet FIDO is de gemeente Leiderdorp verplicht om overtollige middelen, boven de doelmatigheidsdrempel, aan te houden in 's Rijks Schatkist. Voor 2022 bedraagt de doelmatigheidsdrempel € 1.444.320 (Regeling schatkistbankieren decentrale overheden).

De middelen die we, in het kader van de doelmatigheidsdrempel, buiten 's Rijks schatkist hielden zijn:

Middelen buiten 's Rijks schatkist	2022
Kwartaal 1	0
Kwartaal 2	130
Kwartaal 3	284
Kwartaal 4	196

Geconcludeerd kan worden dat over 2022 de doelmatigheidsdrempel niet is overschreden.

4.3.1.5 Liquide middelen

Liquide middelen	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22
Kassaldi	5	7
Banksaldi	3	7
Totaal liquide middelen	8	14

In Leiderdorp is het banksaldo per saldo negatief. Dit betreft het positieve saldo. Het negatief banksaldo is opgenomen onder de passiva netto vlottende schulden, onderdeel banksaldi.

4.3.1.6 Overlopende activa

Overlopende activa	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		
- het Rijk	0	81
-Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	1.667	1.649
Totaal overlopende activa	1.667	1.730

Toelichting overige nog te ontvangen bedragen

De post 'overige nog te ontvangen bedragen' bestaat uit veel verschillende bedragen. Het betreft hier vorderingen die nog niet als debiteur zijn verantwoord, maar wel betrekking hebben op 2022. De grootste bedragen zijn:

- € 1.448.044 te vorderen subsidie opvangplekken Oekraïne 2022
- € -336.295 correctie op te vorderen Groene Hart Centrum 2021
- € 150.000 te vorderen Sportfondsen voorfin uit 2011
- € 145.351 te vorderen BBZ 2022
- € 126.153 te vorderen BSGR 2022 nog op te leggen
- € 39.315 te vorderen Holland Rijnland 2022
- € 28.982 te vorderen prognose afrekening SOZ jeugdzorg 2022
- € 24.674 te vorderen rente Q4 2022 schatkistbankieren
- € 16.791 te vorderen CAK afdracht WMO 12-2022

4.3.2 Toelichting op de passiva (alle bedragen x € 1.000)

4.3.2.1 Reserves en resultaat

Reserves	Boekwaarde 01-01-22	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-22
Algemene reserves	14.238	5.713	-150	20.101
Bestemmingsreserves	24.441	4.962	9.334	20.069
Resultaatbestemming	1.653	3.745	1.653	3.745
Totaal eigen vermogen	40.333	14.420	10.837	43.915

De onderbouwingen van de reserves staan onder de staat van Reserves.

4.3.2.2 Voorzieningen

Voorzieningen	Boekwaarde 01-01-22	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-22
Voorzieningen ter egalisatie van kosten	4.310	2.126	1.451	0	4.985
Voorzieningen derden verkr midd met spec best	5.368	5.119	446	80	9.961
Voorzieningen met een verplichting	5.150	883	1.409	0	4.624
Totaal voorzieningen	14.829	8.127	3.306	80	19.571

De analyses van de voorzieningen staan onder de staat van Voorzieningen.

4.3.2.3 Vaste schulden

Vaste schulden	Boekwaarde 01-01-22	Vermeer- deringen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-22	Rentelast 2022
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	30.862	5.000	3.024	32.838	363
Waarborgsommen	15	0	0	15	0
Totaal vaste schulden	30.877	5.000	3.024	32.853	363

De aflossingen betreffen de jaarlijkse aflossingen op de bestaande leningportefeuille.

In 2022 is er één langlopende lening aangetrokken van € 5.000.000. Het totaal aan aflossingen voor 2022 is € 3.024.000. De totale rentelast 2022 op de onderhandse leningen bedraagt € 363.000.

4.3.2.4 Vlottende passiva

Vlottende passiva	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-21
Netto vlottende schulden	6.986	3.731
Overlopende passiva	5.325	5.433
Totaal vlottende passiva	12.311	9.164

Netto vlottende schulden	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22
Banksaldi	4.100	149
Crediteuren	2.886	3.582
Totaal netto vlottende schulden	6.986	3.731

Overlopende passiva

Overlopende passiva	Boekwaarde 01-01-22	Boekwaarde 31-12-22
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren:		
- het Rijk	1.995	2.322
- Overige Nederlandse overheidslichamen	5	133
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	3.325	2.978
Totaal overlopende passiva	5.325	5.433

Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd

De post 'verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd' bestaat uit verschillende bedragen. Het betreft hier nog te betalen/besteden posten die nog niet als crediteur zijn verantwoord, maar wel betrekking hebben op 2022 of eerder.

De grootste bedragen zijn:

- € 731.233 te betalen aan de belastingdienst inzake loonheffing 2022
- € 260.636 te betalen aan BNG inzake rente 2022 van de langlopende leningen
- € 256.708 te betalen aan WMO 2022
- € 237.247 te betalen aan Servicepunt71 diversen 2022
- € 133.974 te betalen aan afdracht pensioenpremies 2022
- € 128.027 te betalen aan stichting participatie wet 2022 door Gemeente Leiden
- € 110.000 te betalen inzake werkzaamheden aan de Leiderdorpse brug 2022
- € 100.000 te betalen inzake werkzaamheden aan de Rhijnvreugbrug 2022
- € 89.070 te betalen inzake uitbestede werkzaamheden boom- en groenonderhoud 2022
- € 83.127 te betalen inzake restant energietoeslag 2022

- € 60.659 te betalen inzake SOZ Jeugdzorg 2022
- € 56.293 te betalen inzake onderhoud asfalt Simon Smetweg 2022
- € 55.416 te betalen inzake inrichting gemeente voor Oekraïne 2022
- € 54.473 te betalen inzake Leerlingenvervoer Q4 2022
- € 51.913 te betalen inzake werkzaamheden afval 2022

Uitsplitsing overlopende passiva SISA	Boekwaarde 01-01-22	bevoorschot- ting	vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-22
<i>ministerie SZW</i>				
Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO)	546	135	586	96
Uitkering onderwijsroute	-	23	-	23
Inburgering	-	180	78	102
totaal ministerie SZW	546	338	664	221
<i>ministerie van financiën</i>				
B2 Gem.Hulp toeslagen	-	17	17	-
totaal ministerie van financiën	-	17	17	-
<i>ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap</i>				
OCW D14 NPonderwijs	83	198	239	43
totaal ministerie van onderwijs, cultuur en wetenschap	83	198	239	43
<i>ministerie van binnenlandse zaken</i>				
Subsidie RREW Reg.Red.energieverbr.woningen	301	-	239	62
Subsidie SUVIS binnenklimaat	264	150	181	233
Specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	5	0	-	5
Aanpak energiearmoede	-	309	-	309
totaal ministerie van binnenlandse zaken	571	459	421	609
<i>ministerie van infrastructuur en waterschap</i>				
Impuls Klimaatadaptie	-	98	-	98
Specifieke uitkering verkeersveiligheid	-	66	-	66
totaal ministerie van infrastructuur en waterschap	-	163	-	163
<i>ministerie justitie en veiligheid</i>				
subsidie controle coronatoegang	-	105	12	93
totaal ministerie justitie en veiligheid	-	105	12	93
<i>ministerie volksgezondheid, welzijn en sport</i>				
Specifieke uitkering Zwembad Ijsbaan	-	84	-	84
Specifieke uitkering Ijszaal	13	-	-	13
Specifieke uitkering stimulering sport	737	722	401	1.058
Specifieke uitkering sportakkoord	45	38	45	38

Uitsplitsing overlopende passiva SISA	Boekwaarde 01-01-22	bevoorschot- ting	vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-22
totaal ministerie volksgezondheid, welzijn en sport	796	844	446	1.193
Totaal SISA	1.995	1.648	1.360	2.322

Op de balansrekening met vooruit ontvangen bedragen van ministeries staat eind 2022 een bedrag van € 96K open in verband met de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO). De gemeente moet over 2022 € 96K aan het ministerie terugbetalen. De TOZO is per 1 oktober 2021 gestopt, maar gemeenten moeten zich nog steeds verantwoorden over bedragen die als aflossing op TOZO-terugvorderingen zijn ontvangen. De gemeente moet aflossingen op vorderingen inzake TOZO-kapitaalverstrekkingen afdragen aan het ministerie. Ook in de komende jaren moet de gemeente deze aflossingen met het ministerie afrekenen.

Eind 2022 heeft de gemeente een specifieke uitkering onderwijsroute van € 23.499 ontvangen van het ministerie van SZW. In 2022 zijn hierop nog geen bestedingen gedaan.

In 2022 heeft de gemeente € 179.586 ontvangen van het ministerie van SZW. Dit bedrag is bestemd voor inburgering. In 2022 is hierop voor € 77.959,50 aan bestedingen gedaan. Het restant kan in 2023 aan inburgering worden besteed.

Voor de regeling Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek krijgt de gemeente een vergoeding op basis van werkelijke gemaakte kosten en normbedragen. De gemeente heeft recht op € 88.813. Hiervoor is al voorschot ontvangen van € 16.870,17. Het verschil van € 71.942,83 wordt verantwoord onder de overlopende activa.

Voor de regeling Inhalen Covid 19 gerelateerde onderwijsachterstanden (NPO middelen) is er een bedrag overgeheveld van 2021. Dit bedrag is 83K. De besteding in 2022 bedraagt 40K. Het bedrag wat nu nog op de balans staat is het voorschot bedrag verminderd met de besteding. Er staat nog 43K op de balans.

Op 18 november 2020 heeft de gemeente een voorschot ontvangen voor de regeling Reductie energiegebruik woningen (RREW 2020) ad € 360.000. Hiervan is inmiddels € 298.003 uitgegeven t/m 31-12-2022. In 2023 zal het laatste bedrag ad € 61.997 nog worden besteed, waarna deze regeling komt te vervallen.

Voor zowel de Koningin Juliana school, de Hobbit, 't Bolwerk als Willem de Zwijger, is gebleken dat het binnenklimaat niet voldoet aan het bouwbesluit bestaande bouw en de eisen van de GGD. Om hierin verbetering aan te brengen, zal de luchtverversing door mechanische ventilatie worden voorzien waarbij naast de temperatuur en de luchtvochtigheid ook de CO-2 gemeten kan worden. De werking van de installaties wordt bijgehouden door middel van een energieregistratie- en bewakingssysteem met een rapportagefunctie per dag, week en jaar. De totale toekenning van de regeling Ventilatie in scholen voor deze 4 scholen bedraagt € 414.287. In 2022 is er naar 2 scholen ('t Bolwerk en de Hobbit) het beschikte bedrag a € 90.591 overgemaakt. Dit maakt dat er nog 233K op de balans staat.

In december 2020 heeft de gemeente een voorschot ontvangen om de gedupeerden van de toeslagenproblematiek te helpen (Specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek). Begin 2021 is contact opgenomen met de betrokkenen. De individuele hulptrajecten worden in 2021 opgestart. Bestedingen ten laste van deze regeling hebben plaatsgevonden in 2021. Het bedrag van 5K wat nu op de balans staat, zal waarschijnlijk worden terugbetaald.

In februari en juli 2022 heeft de gemeente een voorschotbedrag ontvangen van het ministerie voor de regeling Tegemoetkoming Energiearmoede. In het afgelopen jaar heeft de gemeente nog geen uitgaven gedaan die ten laste komen van deze regeling. Het totaal ontvangen voorschot bedrag bedraagt 309K en staat vooralsnog op de balans en wordt meegenomen naar 2023.

In juni 2022 heeft de gemeente een voorschotbedrag ontvangen van het ministerie van 98K voor de regeling Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptie. In het afgelopen jaar heeft de gemeente nog geen uitgaven gedaan die ten laste komen van deze regeling. Het totale bedrag staat nog op de balans en wordt meegenomen naar 2023.

In december 2022 heeft de gemeente een voorschotbedrag ontvangen van het ministerie van 66K. Dit bedrag is voor de regeling Verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023. In het afgelopen jaar heeft de gemeente nog geen uitgaven gedaan die ten laste komen van deze regeling. Het totale bedrag staat nog op de balans en wordt meegenomen naar 2023.

Voor de regeling Naleving controle coronatoegangsbewijzen heeft de gemeente een voorschotbedrag ontvangen van 93K. Dit bedrag staat op de balans. In het afgelopen jaar zijn geen bestedingen geweest die ten laste komen van deze regeling. De regeling heeft een specifieke bestedingsperiode (1-1-2022 t/m 26-3-2022). De verwachting is dat het volledige bedrag moet worden terug betaald aan het ministerie.

In december 2022 heeft de gemeente een voorschotbedrag ontvangen van het ministerie van 84K. Dit bedrag is voor de regeling Instandhouding Zwembaden en Ijsbanen 2022. In het afgelopen jaar heeft de gemeente nog geen uitgaven gedaan die ten laste komen van deze regeling. Het totale bedrag staat nog op de balans.

Het bedrag van 13K voor de regeling Ijsbanen en Zwembaden is overgeheveld van 2021. In 2022 zijn er geen uitgaven geweest. Het bedrag zal terug betaald worden aan het rijk.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Dit leidt tot een stijging van de kosten voor sport voor gemeenten en amateursportorganisaties. Er is, om het btw nadeel te compenseren, een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten en een subsidieregeling voor amateursportorganisaties (BOSA). De aanvraag die Leiderdorp heeft gedaan voor 2022 is voor een bedrag van € 722.483,24 toegekend. Zowel in 2021 als in 2022 was de realisatie ca een halve ton lager. Het openstaande bedrag van € 1.057.814,44 is teveel ontvangen en zal worden terugbetaald.

Voor de regeling Sportakkoord staat er een vooruit ontvangen bedrag van 38K op de balans. In 2022 zijn er geen uitgaven geweest. Dit bedrag mag worden meegenomen naar 2023.

4.3.3 Gewaarborgde geldleningen

Het onder de balans opgenomen bedrag voor gewaarborgde geldleningen bestaat uit de volgende borgstellingen:

Geldnemer	Hoofdsom	%	Schuldrestant	
			1-1-2022	31-12-2022
Directe borgstellingen				
Alecto	823	100%	168	124
Schietvereniging 'De Vrijheid' (met SWS)	150	100%	22	13
Stichting Ruiterschool 'Liethorp' (met SWS)	290	50%	68	61
Bloemerd Onroerend Goed en Sport B.V.	1.900	50%	1.647	1.583
Rijnhart wonen	28.374	100%	11.560	10.126
Totaal directe borgstellingen	32.013		13.935	12.377
Waarborgfonds Sociale Woningbouw				
DUWO	30.742	Achtervang	2.042	2.054
Stichting Rijnhart Wonen	199.165	Achtervang	88.413	153.246
Woonzorg Nederland	255.160	Achtervang	4.465	5.233
Totaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw	485.067	Achtervang	94.920	160.533
Totaal Waarborgfonds Eigen Woning (NHG)	77.000	Achtervang	77.000	65.000
Totaal dir. borgstellingen + Waarborgfondsen	594.080		185.855	237.910

Bedragen x € 1.000,- / Een aantal leningen wordt verstrekt onder 50% borgstelling door de gemeente. In deze gevallen borgt de Stichting Waarborgfonds voor de Sport (SWS) de resterende 50%.

Rechtstreekse borgstelling door de gemeente: (per 31 december 2021: € 12.377.000)

De gemeente kan borg staan voor de betaling van rente en aflossing van geldleningen van instellingen die binnen het grondgebied van de gemeente actief zijn:

- In 2022 zijn geen betalingen op borgstellingen ingeroepen.
- In 2022 vond geen besluitvorming plaats over nieuwe borgstellingen.

Garantstelling via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW): (per 31 december 2022: € 160.533.000)

Binnen het grondgebied van de gemeente Leiderdorp is een aantal toegelaten instellingen actief die vanaf december 2007 borgstelling van leningen moeten laten lopen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Het WSW biedt corporaties de mogelijkheid om leningen aan te trekken tegen een lagere rente, door middel van borgstelling. Borgstelling door het WSW is echter alleen mogelijk als de rijksoverheid en de gemeenten een minimaal garantieniveau van het WSW garanderen. Dit heet de achtervang. De achtervang biedt financiers zekerheid, waardoor het rendement voor de financiers volledig gegarandeerd is.

De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen:

1. Primaire zekerheid: De woningcorporatie zelf, waarvoor de minimale eisen van kredietwaardigheid gelden.

2. Secundaire zekerheid: Het garantievermogen van het WSW

Indien een corporatie de rente- en aflossingsverplichtingen niet kan nakomen, dan is het WSW aanspreekbaar.

3. Tertiaire zekerheid: Rijksoverheid en gemeenten

De achtervangpositie van rijk en gemeenten vormt de derde zekerheid. Indien, na inzet van diverse maatregelen, ook het WSW niet aan de verplichting kan voldoen, zullen het rijk en de gemeente, beiden voor 50%, renteloze leningen aan het WSW verstrekken. De tertiaire zekerheid is nog nooit ingeroepen. Wijziging achtervangovereenkomst WSW: medio 2021 is de achtervangovereenkomst, die het WSW afsluit met de gemeenten, gewijzigd. De grootste wijziging is dat de risico evenwichtiger wordt verdeeld over de gemeenten, indien een corporatie werkzaam is binnen verschillende gemeenten.

Garantstelling via het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)

Naast de 100% garantiestellingen en de achtervang bij de door het WSW verstrekte garantstellingen, heeft de gemeente Leiderdorp ook een achtervangfunctie bij het Waarborgfonds Eigen Woning (WEW), beter bekend als Nationale Hypotheekgarantie.

De achtervangfunctie bij het WEW is vormgegeven met een achtervangovereenkomst tussen het WEW en de rijksoverheid en (standaard) achtervangovereenkomsten tussen het WEW en alle gemeenten. Op basis van deze overeenkomsten kan het WEW bij dreigende liquiditeitstekorten een beroep doen op achtergestelde, renteloze leningen verstrekt door het Rijk (50%) en verstrekt door de gemeenten (50%). Het WEW kan de achtervangfunctie aanspreken als het fondsvermogen kleiner is dan anderhalf keer het gemiddeld verliesniveau.

Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten, voor nieuw af te geven hypotheekgaranties, vervallen. Vanaf deze datum is, voor nieuw af te geven hypotheekgaranties, sprake van een 100% achtervang door het Rijk. De achtervangovereenkomsten per 1 januari 2011 zijn zodanig aangepast dat de gemeenten niet worden aangesproken op de risico's die voortvloeien uit hypotheekgaranties die zijn verstrekt na 31 december 2010.

Jaarlijks verstrekt het WEW een liquiditeitsprognose over de voorliggende vijf jaar. Op basis van de meest recente liquiditeitsprognose is de verwachting dat het WEW geen aanspraken doet op de achtervangfunctie van gemeenten en Rijk (bron: jaarrekening WEW 2021). Jaarlijks verstrekt het WEW tevens een opgave van het nominale gegarandeerde bedrag per gemeente. Het nominaal door de gemeente Leiderdorp gegarandeerde bedrag bedraagt € 65.000.000 (hoofdsom van de verstrekte NHG hypotheeken tot 2011).

4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Omschrijving van de verplichtingen	verplichting
Verlofuren die in 2022 niet zijn opgenomen	338.116
WW verplichtingen	163.382
Langlopende contracten per 31-12-2022	8.077.382
Totaal	8.415.498

Werknemersverplichtingen

Het saldo van de verlofuren berekenen we met de openstaande verlofuren per 31-12-2022 per functieschaal van Leiderdorp maal het uurtarief per schaal. Dit geeft een bedrag van € 338.116.

WW verplichtingen

Bij ontslag van een medewerker is de gemeente verplicht om voor een bepaalde periode de WW-uitkering te betalen en/of aan te vullen. De verplichting is afhankelijk van de duur van het voormalig werkverband en de leeftijd van de medewerker. De uitstaande WW-verplichtingen ad € 163.382 bestaan uit de maximale totale verplichting in dit kader. Als een voormalige medewerker een nieuwe baan vindt, vervalt de verplichting.

Langlopende contracten

De gemeente heeft diverse meerjarige overeenkomsten afgesloten. In deze tabel is de waarde van de resterende looptijd van deze overeenkomsten opgenomen. Hieronder vallen onder andere de overeenkomsten met Includio en Sportfondsen Leiderdorp.

4.3.5 Vaste activa staat

x € 1.000	Boek- waarde 1/1	Invester- ing	Uit- gaven	Inkoms- ten	Des- investe	Afschrij- ving	Bijdrag- van derden	Afwaar- dering duurza- waarde vermin	Boek- waarde 31/12	Rente
Immateriële vaste activa										
Onderzoek en ontwikkeling	172	75	235	160	164	8	75	0	0	1
Bijdr. aan activa in eigendom derden	105	0	0	0	0	47	0	0	57	1
Totaal immateriële vaste activa	277	75	235	160	164	55	75	0	57	2
Materiële vaste activa										
Investerings met maatschappelijk nut										
Grond-, weg-, waterbouw maatschappelijk nut	15.374	613	613	0	0	477	50	0	15.460	77
Machines/apparaten/install. maatschappelijk nut	2.677	344	344	0	0	188	0	0	2.833	14
overige materiële vaste activa	81	1	1	0	0	4	0	0	78	3
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	18.132	958	958	0	0	669	50	0	18.371	93
Investerings met economisch nut										
Gronden en terreinen	4.265	51	51	0	0	35	0	0	4.281	21
Bedrijfsgebouwen	40.518	59	59	0	0	1.508	0	0	39.069	203
Grond-, weg-, waterbouw economisch nut	1.177	0	0	0	0	116	0	0	1.060	6
Vervoermiddelen	376	70	70	0	0	96	0	0	350	2
Machines/apparaten/install. econ. nut	1.562	0	0	0	0	324	0	0	1.238	8
Overige materiële vaste activa	1.914	133	133	0	0	181	0	0	1.867	9
Investerings in erfpacht										
Totaal investeringen met economisch nut	49.811	314	314	0	0	2.260	0	0	47.865	249
Investerings economisch nut met heffingen										
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	11.353	1.108	1.108	0	0	269	0	0	12.193	58
Vervoermiddelen	319	0	0	0	0	103	0	0	215	2
Machines, apparaten en installaties	2.692	52	52	0	0	192	0	0	2.551	13
Overige materiële vaste activa	2.704	150	150	0	0	197	0	0	2.658	14
Totaal investeringen met economisch nut met heffingen	17.068	1.310	1.310	0	0	761	0	0	17.618	86
Totaal materiële vaste activa	85.012	2.581	2.581	0	0	3.690	50	0	83.854	428

x € 1.000	Boek- waarde 1/1	Invester- ing	Uit- gaven	Inkoms- ten	Des- investe	Afschrij- ving	Bijdrag- van derden	Afwaar- dering duurza- waarde vermin	Boek- waarde 31/12	Rente
Financiële vaste activa										
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.137	-1	0	1	0	0	0	0	2.136	11
Leningen aan deelnemingen	2.673	0	0	0	0	0	0	0	2.673	13
Leningen aan overige verbonden partijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Langlopende geldleningen	1.299	0	1	1	0	0	0	0	1.300	6
Overige uitz.Rentetypisch looptijd>1 jr.	20	-1	0	1	0	0	0	0	19	0
Totaal financiële vaste activa	6.130	-2	1	4	0	0	0	0	6.129	31
Totaal vaste activa	91.419	2.654	2.817	163	164	3.745	125	0	90.040	461

4.3.6 Staat investeringskredieten incl. af te sluiten

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van uitvoering van de investeringskredieten. Aansluitend wordt de de stand van zaken van de grote projecten (kredieten groter dan € 500.000), de restantkredieten groter dan € 100.000 én afgesloten kredieten groter dan € 25.000 toegelicht. De gerealiseerde uitgaven en inkomsten worden afzonderlijk weergegeven.

Kredieten

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Programma: 1 Meedoen in Leiderdorp							
7210853 VK Sportaccommodaties	25	0	25	0	0	0	
7210946 Onderwijsvernieuwing MEC	35	14	21	0	0	0	
7210994 IKC Buitenhof	4.120	54	4.066	0	0	0	
7210998 Vernieuwbouw Willem de Zwijger	160	0	160	0	0	0	
7211052 Renovatie RCL veld 1	83	90	-7	0	0	0	Ja
7211071 VK Inventaris binnensportaccommodaties	60	0	60	0	0	0	
7211076 Inventaris sportaccommodaties 2022	21	21	0	0	0	0	Ja
7211085 De Brink aankoop grond	50	51	-1	0	0	0	Ja
7230710 De Brink inrichting	70	1	69	0	0	0	
Totaal 1 Meedoen in Leiderdorp	4.623	231	4.392	0	0	0	
Programma: 2 Aantrekkelijk Leiderdorp							
7210733 VK Riolering	5.047	0	5.047	0	0	0	
7210736 Riool 2016 gem bk30j	587	546	41	0	0	0	Ja
7210850 Herinr. Vliko-terrein Oude Rijnzone	1.920	1.787	133	1.920	1.920	0	
7210882 VK IBOR straatmeubilair	182	0	182	0	0	0	
7210883 VK IBOR Water (oevers)	501	0	501	0	0	0	
7210884 VK IBOR wegen	1.989	0	1.989	0	0	0	
7210885 VK IBOR openbare verlichting	850	0	850	0	0	0	
7210886 VK IBOR spelen	173	0	173	0	0	0	
7210894 minicontainers GFT incl zuil hoogbouw	200	158	42	0	0	0	
7210895 Ondergr. cont. afvalverzameling hoogbouw	771	765	6	0	0	0	Ja

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7210896 Aanschaf CMS software afvalverz.hoogbouw	15	4	11	0	0	0	
7210897 Volmeldsysteem afvalinz.hoogbouw	201	25	176	0	0	0	
7210898 Aansch.minicontainers afvalinz.laagbouw	789	789	0	0	0	0	Ja
7210899 Ondergr. cont. afvalverzameling laagbouw	782	165	617	0	0	0	
7210900 CMS software afvalinzameling laagbouw	60	35	25	0	0	0	
7210927 IBOR Water - duikers Oranjewijk-Doeskw	100	0	100	0	0	0	
7210939 Verv. materialen gladheidbestrijding	250	0	250	0	0	0	
7210949 Brugwachtersonderkomen - Grond	8	0	8	0	0	0	
7210950 Brugwachtersonderkomen	117	0	117	47	0	47	
7210952 Riolering BRP	694	684	10	0	0	0	
7210953 Riolering Ericalaan	461	461	0	0	0	0	Ja
7210954 Riolering Leyhof	417	417	0	0	0	0	Ja
7210955 Riolering Oranjewijk	1.800	917	883	0	-3	3	
7210966 Hulpvoertuig Goupil	15	15	0	0	0	0	
7210968 Riolering Leidsedreef	329	329	0	0	0	0	Ja
7210984 Upgrade automatisering begraafplaats	25	0	25	0	0	0	
7210985 Verbouw en upgrade aula begraafplaats	70	0	70	0	0	0	
7211010 Speelplaats Amaliaplein	13	13	0	0	0	0	Ja
7211013 Verv.openb.verl. Buitenhof	350	283	67	0	0	0	
7211014 JS Duurzaam veilig	158	0	158	0	0	0	
7211015 JS Vervangen gemalen 10 jaar	68	28	40	0	0	0	
7211016 JS Vervangen gemalen 15 jaar	0	5	-5	0	0	0	
7211017 JS Vervangen gemalen 40 jaar	23	8	15	0	0	0	
7211019 Riolering Bospolder	17	17	0	0	0	0	Ja
7211023 Speelplaats 064 Florijn	15	5	10	0	0	0	
7211027 Speelplaats 022 Achterzijde Peppelschans	23	3	19	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7211028 Speelplaats 008 Blijdorp	25	4	21	0	0	0	
7211029 Speelplaats 009 Goudestein	10	5	5	0	0	0	
7211030 Speelplaats 011 Jachtslotpad	85	0	85	0	0	0	
7211031 Speelplaats 013 Splinterlaan	25	5	20	0	0	0	
7211032 Speelplaats 016 Sternstraat	18	5	13	0	0	0	
7211033 Speelplaats 025A Tinnegieter	25	12	13	0	0	0	
7211034 Speelplaats 028 Dwarstocht	25	4	21	0	0	0	
7211035 Speelplaats 030 Kloosterhof	18	3	14	0	0	0	
7211036 Speelplaats 036 Middentocht	13	2	10	0	0	0	
7211037 Speelplaats 038B Leyhof - Dijkwacht	95	0	95	0	0	0	
7211038 Speelplaats 046 Hella Haassestraat	15	4	11	0	0	0	
7211039 Speelplaats 049 Jan Wolkerspad	20	4	16	0	0	0	
7211040 Speelplaats 060 Bernard Zweersstraat	25	1	24	0	0	0	
7211041 Speelplaats 069 Kalmoeskreek	15	0	15	0	0	0	
7211042 Relinen Elizabethhof	90	90	0	0	0	0	Ja
7211043 Relinen Essenpark	164	164	0	0	0	0	Ja
7211044 Riolering BRP 2021-2022	125	94	30	0	0	0	
7211045 Riolering Dreven rand	50	0	50	0	0	0	
7211046 Riolering Kerkwijk	300	124	176	0	0	0	
7211047 Riolering Patriomoniumpark	121	27	93	0	-7	7	
7211049 OV Statendaalderplein	30	30	0	0	0	0	Ja
7211050 NVO Dijkverbetering MZM Polder	40	0	40	0	0	0	
7211051 NVO Pinksterbloem	74	0	74	0	0	0	
7211054 Gemalen 15 jaar 2022	20	20	0	0	0	0	Ja
7211065 OVL Simon Smitweg	75	17	58	0	0	0	
7211068 Valbeveliging Milieustraat	25	22	3	0	0	0	Ja

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7211069 Beschoeiing Volkstuincomplex Bloemerdd	268	81	187	0	0	0	
7211070 OVL Hoofdstraat Authentieke masten	77	77	0	0	0	0	Ja
7211074 Riolering huis- en kolkaansluitingen	90	0	90	0	0	0	
7211075 Riolering Laan v. Berendrecht hemelwater	240	99	141	0	0	0	
7211077 OVL Vronkenlaan	37	37	0	0	0	0	
7211078 OVL Patrimoniumpark	7	9	-2	0	0	0	
7211079 OVL Munnickenpark	17	12	5	0	0	0	
7211080 OVL Holtland	12	9	3	0	0	0	
7211081 OVL Bloemerdd	32	32	0	0	0	0	
7211082 OVL Bedrijvenweg	5	5	0	0	0	0	
7211083 Zonnepanen translift containers	40	0	40	0	0	0	
7211084 Paslezers containers	130	0	130	0	0	0	
7211097 Speelplaats 001 Patrimoniumpark	22	0	22	0	0	0	
7211098 Riolering Kreken Zuid	100	0	100	0	0	0	
7230560 Wegen Engelendaal	186	186	0	0	0	0	Ja
7230582 Herinrichting polder Achthoven	2.268	2.268	0	2.268	2.268	0	Ja
7230583 VK Fietsmaatregelen	56	0	56	0	0	0	
7230591 Straatmeubilair Oranjewijk	40	0	40	0	0	0	
7230594 Verkeersvoorzieningen Oranjewijk	80	0	80	0	0	0	
7230595 Wegen De Leyhof	2.752	2.736	15	0	0	0	Ja
7230596 Herinrichting Van der Marckstraat	80	0	80	0	0	0	
7230635 Zijlstream (verschuiving damwand)	313	17	296	0	0	0	
7230636 Hulpvoertuig Goupil	10	10	0	0	0	0	
7230644 080 Park De Houtkampbrug 13	36	36	0	0	0	0	
7230652 105 Waterbieskreekbrug	89	17	72	0	0	0	
7230653 116 Buitentochtbrug	75	15	60	0	0	0	
7230655 126 Gallaslaanbrug	138	138	-1	40	39	1	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7230656 128 Van der Marckstraatbrug	67	0	67	0	0	0	
7230660 134 Achthovenerwegbrug 04	54	54	0	0	0	0	
7230661 135 Achthovenerwegbrug 06	26	26	0	0	0	0	
7230662 136 Achthovenerwegbrug 08	56	56	0	0	0	0	
7230666 164 brug buurtvereniging Zijlkwartier	23	0	23	0	0	0	
7230667 165 Brug Volkstuincomplex	48	2	46	0	0	0	
7230679 Ontwikkeling Groene Hart Centrum	2.174	1.940	234	2.174	2.277	-103	
7230680 Reconstructie Leidsedreef	322	223	99	137	147	-10	Ja
7230681 Mobiliteit	447	66	381	0	0	0	
7230682 Verb. urnen- en strooifac. Begraafplaats	20	0	20	0	0	0	
7230684 VK Mobiliteit	1.716	0	1.716	0	0	0	
7230693 Gebiedsvisie Baanderij	655	366	289	655	366	289	
7230694 slagboom milieustraat	35	20	15	0	0	0	Ja
7230695 Herinrichting Statendaalderplein	175	175	0	0	0	0	Ja
7230697 OV Vogelwijk Noord	80	27	53	0	0	0	
7230698 Mobiliteitsnota: Acacialaan	980	232	748	0	-1	1	
7230699 Mobiliteitsnota: Voorhoflaan	280	64	216	0	-1	1	
7230700 Mobiliteitsnota: Fietspaden 2021	75	27	48	0	-1	1	
7230701 Mobiliteitnota: Tollenaarssingel	75	72	3	0	-3	3	Ja
7230702 OV Laan van Berendrecht	30	25	5	0	0	0	
7230703 OV Vogelwijk Zuid	120	74	46	0	0	0	
7230704 Machinerichtlijn Doesbrug	150	15	135	0	0	0	
7230705 Wegen Patrimoniumpark	109	28	81	0	0	0	
7230706 Wegen Oranjewijk	3.268	0	3.268	0	0	0	
7230707 Wegen Doeskwartier	347	0	347	0	0	0	
7230708 083 Park de houtkampbrug 16	33	33	0	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7230709 079 Park de houtkampbrug 12	35	35	0	0	0	0	
7230711 Fietspad MZM Polder	350	18	332	0	0	0	
7230730 Veiligheid fietspaden	50	0	50	0	0	0	
Totaal 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	39.547	17.456	22.091	7.241	7.001	240	
Programma: 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp							
7210904 Carrousel Sterrentuin	3.165	2.927	238	0	0	0	Ja
Totaal 3 Bestuur en organisatie van Leiderdorp	3.165	2.927	238	0	0	0	
Overhead							
7210967 Tractor	64	0	64	0	0	0	
7211059 Sleutelkast	24	0	24	0	0	0	
Totaal Overhead	88	0	88	0	0	0	
SALDI KOSTENPLAATSEN BEDRIJFSVOERING							
TRACTIEMIDDELEN							
7210901 Vervanging bestelauto	68	45	23	0	0	0	
7210934 Vervanging vuilniswagen 17-BGF-5	565	0	565	0	0	0	
7210935 Vervanging vuilniswagen 25-BFK-2	555	0	555	0	0	0	
7210937 Vervanging bestelauto VJ-277-G	60	0	60	0	0	0	
Totaal TRACTIEMIDDELEN	1.248	45	1.203	0	0	0	
Totaal SALDI KOSTENPLAATSEN BEDRIJFSVOERING	1.248	45	1.203	0	0	0	
Totaal	48.670	20.659	28.012	7.241	7.001	240	

Toelichting investeringskredieten niet zijnde vervangings- cq renovatieinvesteringen > € 500.000

In dit onderdeel lichten we de grote investeringsprojecten toe (niet zijnde vervangings- of renovatie-investeringen) die een investering vergen van meer dan ca. € 500.000. Het betreft vaak de ontwikkeling van maatschappelijk vastgoed. Met ingang van Jaarrekening 2019 worden deze meegenomen in de Planning & Control producten, in plaats van bij de toelichting in de jaarlijkse GIG rapportage.

Herstructurering Lage Zijde

Dit project betreft de verplaatsing van een afvalbewerkingsbedrijf, gelegen in de Oude Rijnzone, en de herstructurering van het perceel op het bedrijventerrein Lage Zijde. De Achterlaatllocatie wordt groen ingericht.

Voortgang project

- Op 12 september 2016 is een gebiedsvisie Lage Zijde door de raad vastgesteld.
- Op 8 juli 2013 is het financieel kader voor de verplaatsing van een afvalbewerkingsbedrijf en de herstructurering vastgesteld (€ 1,1 mio). Bij het raadsbesluit van september 2016 over de gebiedsvisie is ook het uitvoeringskrediet bijgesteld (€ 1,9 mio), met als dekking de reeds ontvangen bijdrage van de gemeenschappelijk regeling Oude Rijn Zone.
- In 2016 heeft het transport van de juridische eigendommen van het afvalverwerkingsbedrijf naar de gemeente Leiderdorp plaatsgevonden. Oktober 2016 heeft de verhuizing van het afvalverwerkingsbedrijf plaatsgevonden naar de nieuwbouw op bedrijventerrein Grote Polder in Zoeterwoude.
- In 2017 zijn op het terrein van het afvalverwerkingsbedrijf diverse bodemonderzoeken uitgevoerd, waaruit bleek dat er geen saneringsplicht rust op het terrein. De overdracht van het economisch eigendom kon daarmee in het 3e kwartaal plaatsvinden.
- Het inrichtingsplan voor het terrein is in het 3e kwartaal 2017 afgerond.
- De aanbesteding voor de uitvoering van de herstructurering heeft in maart 2018 plaatsgevonden, waarbij de uitvoering kon starten in de loop van het 2e kwartaal 2018.
- Voor de herbestemming van het terrein, was een nieuwe juridisch-planologische regeling noodzakelijk. Het bestemmingsplan is door de gemeenteraad in september 2018 vastgesteld.
- De werkzaamheden zijn mei 2018 stilgelegd in verband met het treffen van asbestvervuiling in de bodem. Nader onderzoek heeft geleid tot het aanpassen van het bestek en het formuleren van een nieuwe aanbesteding voor de uitvoering van de herstructurering in februari 2020.
- De uitvoering van de herstructurering is gestart in het 2e kwartaal van 2020.
- Oplevering van het groen en daarmee het gehele project heeft in 2022 plaatsgevonden.
- Het project is financieel verantwoord en eind 2022 is een definitieve beschikking van de gemeenschappelijke regeling Oude Rijn Zone ontvangen.

Financiële mutaties

Het uitvoeringskrediet zal na de laatste mutaties in 2023 afgesloten worden.

Infocentrum A4/HSL, Groene Hart Centrum

Dit project betreft de omvorming van het HSL/A4 informatiecentrum tot een recreatief transferium, het Groene Hart Centrum. Het omvormen tot een hotspot binnen het recreatieve netwerk rondom de Leidse agglomeratie met een duidelijke link naar het Groene Hart vergt aanpassingen aan het pand en zijn omgeving.

Voortgang project

- Op 4 november 2014 is het concept "Hollandse Energie" vastgesteld.
- In maart 2017 is het voorbereidingskrediet van € 70.000,- door de raad vastgesteld en in juli 2019 is dit verhoogd tot €170.000.
- Op 15 maart 2018 tekenden de gemeente Leiderdorp en een horecaonderneming de intentieovereenkomst voor de verkoop van het A4/HSL-gebouw.
- De gemeente ontving bijdragen voor het project vanuit de Oude Rijnzone, het programma fiets van de Provincie Zuid-Holland en het Uitvoeringsprogramma van het cluster Leidse Regio ten behoeve van het regionale investeringsfonds Holland Rijnland.
- In 2020 is de ruimtelijke procedure afgerond en de exploitatieovereenkomst getekend.

- Een ontwerp voor de inrichting van het project is in 2020 vastgesteld. De herinrichting van de buitenruimte is gestart in het 4e kwartaal 2020
- De meeste werkzaamheden zijn eind 2021 afgerond en de subsidieverantwoordingen zijn grotendeels in 2022 ingediend bij de subsidieverstrekende partijen. Hiervoor zijn inmiddels definitieve subsidiebeschikkingen ontvangen. Voor een deel van de subsidie van Holland Rijnland wordt de verantwoording in 2023 gedaan vanwege doorlopende kosten.
- In 2022 is de informatievoorziening in de buitenruimte aangebracht en is het plan van de onderneming verder uitgewerkt. Naar verwachting zal de start van de verbouwing en bouw in Q2 2023 plaatsvinden.

Financiële mutaties

Het uitvoeringskrediet kan na financiële verantwoording afgesloten worden.

Aandachtspunten[A], risico's[R] met beheersmaatregelen[M] en optimalisatiemogelijkheden[O]

[A]	<p>Het krediet wordt volledig gedekt door bijdragen en subsidies. De randvoorwaarden en eisen verschillen per bijdrage en subsidie en moeten dus zorgvuldig worden verantwoord.</p>
-----	---

Gebiedsvisie Baanderij

Dit project betreft de uitwerking van de in november 2020 vastgestelde Gebiedsvisie Baanderij tot diverse uitvoeringskaders/-strategieën en adviezen in verschillende deelprojecten. Belangrijk deelproject is het op- en vaststellen van het Ontwikkelkader waarin het stedenbouwkundig kader en het ruimtelijk raamwerk worden vastgelegd. Overige (deel)onderwerpen zijn compensatie bedrijventerrein, verkeersafwikkeling, energie, diverse onderzoeken en planologische en juridische adviezen.

Voortgang project

- Op 16 november 2022 wordt de Gebiedsvisie Baanderij door de raad vastgesteld en een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van €555.000,-.
- In december 2021 werden informatieavonden voor ondernemers van de Baanderij en een voor omwonenden/overige belangstellenden over het Ontwikkelkader gehouden.
- Op 24 januari 2022 sprak de raad in een (deels geheime) klankbordsessie over te hanteren (financiële) uitgangspunten bij uitwerking Ontwikkelkader.
- Van 21 februari tot en met 4 april 2022 werd het concept Ontwikkelkader voor reactie vrijgegeven. In deze periode zijn 41 reacties binnen gekomen.
- Aanvraag en beschikking voor de subsidie Vliegende Brigade van de Provincie Zuid-Holland voor aanvullende onderzoeken à €100.000,-. Door de raad is dit in 1e bestuursrapportage op 4 juli 2022 aan voorbereidingskrediet toegevoegd.
- In de meerjarenbegroting 2023-2026 is op 4 november 2022 door de raad vastgesteld om de reserve Bouw- en grondexploitaties in 2024 en 2025 van extra financiële injectie te voorzien, vooruitlopend op dekking van mogelijke investeringen door de gemeente en het afdekken van risico's.
- Tot eind 2022 en doorlopend in 2023 wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van het Ontwikkelkader en wordt het bijbehorende Financieel Kader Baanderij opgesteld. De beoogde vaststelling hiervan is voorzien in Q2 2023.

Financiële mutaties

De bijbehorende dekking van dit krediet wordt gevonden door dit als vordering op de balans op te nemen. Volgens BBV is dit geen Immaterieel Vast Activa is, maar overige nog te ontvangen bedragen. Deze vordering dient onderbouwd te worden op realistisch nog te ontvangen. Echter is dat niet voldoende mogelijk gebleken omdat het project nog een te hoge onzekerheid met betrekking tot totale omvang en tijdsplan kent. Ook zullen er naar verwachting meer kosten worden gemaakt dan wettelijk is toegestaan te verhalen op ontwikkelaars. De vordering komt te vervallen ten laste van het jaarresultaat 2022, mogelijk kunnen deze kosten later alsnog verhaalt worden.

Aandachtspunten[A], risico's[R] met beheersmaatregelen[M] en optimalisatiemogelijkheden[O]

[R]	Bij de uiteindelijke transformatie kunnen deze investeringen via kostenverhaal op derden verhaald worden. Het risico is echter dat deze kosten niet, niet volledig of niet tijdig verhaald kunnen worden door verschillende oorzaken. Oorzaken zijn bijvoorbeeld vertraging, transformatie vindt niet plaats of door macro-aftopping kunnen derden minder bijdragen.
-----	--

Toelichting bij restantkredieten > € 100.000

Binnen programma 1 en 2 zijn een aantal kredieten ingesteld als een zogenaamd "volumekrediet" voor toekomstige projecten. Zodra een project van start gaat, wordt er een specifiek krediet ingesteld voor het betreffende project, ten laste van het volumekrediet. De volumekredieten zijn te herkennen aan de afkorting VK in de omschrijving.

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

7210994 IKC Buitenhof

Voor de realisatie van de vernieuwbouw van de Hobbit, 't Bolwerk en de gymzaal met de integratie van kinderopvanglocatie Buitenhof wordt het programma van eisen naar verwachting eind april vastgesteld. Er ligt straks een ambitieus programma met de eis om tot een BENG gebouw te komen en de wens om, indien mogelijk, ENG-maatregelen in te voeren binnen een uitdagend budget.

Voor de volgende fase doorlopen wij vanaf medio april een meervoudig onderhandse aanbesteding voor de architect die het programma van eisen kan vertalen naar het ontwerp. Tegelijkertijd zullen wij een kostendeskundige inhuren om de plannen van de architect door te rekenen.

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

7210733 VK Riolering

Dit volumekrediet is ingesteld vanuit het Integraal Waterketenplan - IWKP (vastgesteld in maart 2019).

7210882 VK Straatmeubilair, 7210883 VK Water (oevers), 7210884 VK wegen, 7210885 VK openbare verlichting, 7210886 VK spelen

Deze volumekredieten zijn ingesteld vanuit de bijbehorende beheerplannen.

7210897 Volmeldsysteem afvalinz. hoogbouw en 7210899 Ondergr. cont. afvalverzameling laagbouw

Doorlopend krediet voor het vangen van bestaande containers of ter uitbreiding van in pandige containers.

7210927 IBOR Water - duikers Oranjewijk-Doeskwartier

Voor vervanging van duikers is dit krediet beschikbaar gesteld , en zal aangewend worden wanneer gestart wordt met de wijkrenovatie.

7210939 Materialen gladheidsbestrijding

Ter vervanging van de benodigde materialen ter voorkoming en bestrijding van gladheid.

7210950 Brugwachtersonderkomen

Dit krediet zal worden ingezet voor de bouw van een brugwachtershuisje bij de Doesbrug. Vanwege eerdere bezwaren tegen het bouwplan heeft dit project vertraging opgelopen. Het burgwachtershuisje zal naar verwachting in 2022 worden gerealiseerd.

7211014 Duurzaam veilig

De werkzaamheden voor uitvoering starten in 2021. Budget is beschikbaar om veiligheidsmaatregelen te treffen op de bestaande wegen conform beheerplan wegen.

7211046 Riolering Kerkwijk, 7211075 Riolering Laan van Berendrecht, 7211098 Riolering Kreken Zuid

Projecten ten laste van het volumekrediet Riolerings. Deze projecten lopen door in 2023.

7211069 Beschoeiing Volkstuincomplex Bloemerd

Project ten laste van VK Water, ter vervanging van de beschoeiing.

7211084 Paslezers containers

Binnen het investeringskrediet is onder andere deels de renovatie van de kruising Engelendaal met de Persant Snoepweg gedekt.

7230635 Zijlstream (verschuiving damwand)

Er zijn tijdelijke maatregelen uitgevoerd, de damwand wordt momenteel gemonitord. De grootschalige werkzaamheden worden integraal uitgevoerd met de Leidse Ring Noord.

7230681 Mobiliteit

Dit krediet zal nog worden aangewend voor de uitvoering mobiliteitsvisie.

7230684 VK Mobiliteit

Dit volumekrediet is ingesteld vanuit de mobiliteitsnota en zal worden ingezet voor verschillende deelprojecten.

7230698 Mobiliteitsnota Acacialaan, 7230699 Mobiliteitsnota Voorhoflaan

Kredieten beschikbaar gesteld uit het VK Mobiliteit in het kader van de mobiliteitsnota. Deze projecten worden in 2022 verder voorbereid en zullen dan ook starten met de uitvoering.

7230704 Machinerichtlijn Doesbrug

Krediet waarbij het groot onderhoud gecombineerd wordt met de werkzaamheden om aan de wettelijke machinerichtlijn te gaan voldoen.

7230706 Wegen Oranjewijk, 7230707 Wegen Doeskwartier

Kredieten ter vangingen van wegen in het kader van de wijkvervangingsprogramma's.

7230711 Fietspad MZM Polder

Reservering vanuit Volumekrediet Fietspaden betonnen platen voor aanleg van een fiets/wandepad langs/op de dijk. Als onderdeel van een dijkversterkingsproject van het Hoogheemraadschap.

Toelichting bij afgesloten kredieten > €25.000

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

De afgesloten restantkredieten zijn allemaal kleiner dan € 25.000

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

7210736 Riool 2016 gm bk30j

Krediet voor diversie kleine vervangingen afgesloten met een overschot van ca. € 40.000. Toekomstige werken zullen vanuit een nieuwe krediet betaald gaan worden.

7230680 Reconstructie Leidsedreef

Aanpassen van de omgeving aan de nieuwe omstandigheden. Project viel ca. €100.000 goedkoper uit dan aanvankelijk begroot.

Programma 3 Bestuur en Organisatie

7210904 Carrousel Sterrentuin

De vernieuwbouw van de carrousel sterrentuin is eind 2021 volledig afgerond en daarmee is het krediet gesloten. De totale kredietsom van € 3.165.000 is met een restant bedrag van € 244.000 goedkoper uitgekomen.

Programma Overhead én Saldi Kostenplaatsen Bedrijfvoering

De afgesloten restantkredieten zijn allemaal kleiner dan € 25.000

4.3.7 Staat van reserves

Artikel 43 lid 1 van het BBV onderscheidt de volgende reserves:

- Algemene reserves
- Bestemmingsreserves: een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

In de toelichting gaan we per reserve in op de voeding en besteding. Mutaties in de reserves vragen om een raadsbesluit vooraf. Met uitzondering van de reserves waarvoor de raad heeft bepaald dat we ze in de jaarrekening mogen verrekenen. Dergelijke verrekeningen lichten we toe in onderdeel 4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves.

Toelichting reserves

bedragen x € 1.000	Stand 1/1/22	Storting	Onttrekking	Onttrekking t.d.v. kapitaallasten	Stand 31/12/22
algemene reserves					
8297001 Algemene reserve	10.674	1.356	1.151	0	10.879
8297002 Bouw- en grondexploitaties	3.218	1.421	40	0	4.599
8297244 Behoedzaamheidsreserve uitkering gemeentefonds	1.999	2.937	313	0	4.623
algemene reserves	15.891	5.713	1.503	0	20.101
bestemmingsreserves					
8297120 Reserve implementatiekosten omgevingswet	535	349	232	0	652
8297204 Rekenkamer	50	0	0	0	50
8297211 Egalisatieres. exploitatielasten	13.387	295	1.393		12.289
8297214 Informatiebeleidsplan	47	0	16	0	31
8297243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	905	110	15		1.000
8297255 Reserve bedrijfsvoering	201	100	174	0	127
8297260 Reserve sociaal domein	4.591	3.572	2.943	0	5.220
8297270 Reserve duurzaamheid	335	435	188	0	582
8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	98	100	80	0	118
8297103 Egalisatiereserve reiniging	4.294	0	4.294	0	0
bestemmingsreserves	24.441	4.962	9.334	0	20.069
Reserves excl. resultaat na bestemming	40.333	10.675	10.837	0	40.170

8297001 Algemene reserve	Stand 31-12-2022	€ 10.879.152
<p>Doelstelling De algemene reserve is de weerstandskas van de gemeente, het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit. De algemene reserve is vrij besteedbaar zolang we aan de randvoorwaarde voldoen dat de ratio weerstandsvermogen groter of gelijk aan 1.0 is en blijft.</p>		
Soort reserve	Algemene reserve	
Looptijd	Geen einddatum	
Gewenste omvang	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
<p>Voeding Aan de stand op 1 januari 2022 voegden we het nog te bestemmen saldo van € 1.653.090 van de jaarrekening 2021 toe. Verder voegden we conform de begroting een bedrag toe van € 1.320.855. Dat bedrag bestaat uit diverse budgethevelingen naar 2023 met o.a. € 484.000 overheveling van het budget voor de energietoeslag en € 444.000 overheveling van het budget voor de tijdelijke huisvesting onderwijs.</p>		
<p>Besteding In 2022 is € 496.962 uit de algemene reserve gestort in de voorziening begraafplaats. De overige bestedingen betreffen allemaal budgetoverhevelingen uit 2021 naar 2022 voor in totaal € 653.557. Daarvan is € 444.000 voor de tijdelijke huisvesting onderwijs.</p>		
Opmerking: Geen		

8297002 Algemene reserve bouw- en grondexploitaties	Stand 31-12-2022	€ 4.599.257
<p>Doelstelling Deze reserve is bedoeld om eventuele nadelen bij de uitvoering van bouwgrondexploitaties op te vangen. En om knelpunten in volkshuisvesting op te lossen. De reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.</p>		
Soort reserve	Algemene reserve	
Looptijd	Geen einddatum	
Gewenste omvang	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
<p>Voeding Aan de reserve is de tussentijdse winstneming Amaliaplein van € 200.000 en definitieve winstneming Driemaster € 339.000 toegevoegd. Tenslotte is de voorziening neg.grondexploitaties verlaagd met € 718.000 welk bedrag ten gunste van deze reserve is gebracht.</p>		
<p>Besteding Van de jaarlijkse onttrekking van € 40.000 is uiteindelijk € 38.228 uitgegeven, het restant vloeit terug.</p>		
<p>Opmerking: In 2016 is de reserve sociale woningbouw opgegaan in reserve bouw- en grondexploitaties. Ontvangen afkoopsommen sociale woningbouw worden bijgehouden met een projectcode.</p>		

8297244 Behoedzaamheidsreserve gemeentefonds	Stand 31-12-2022	€ 4.622.856
Doelstelling: Deze reserve heeft twee doelen. In de eerste plaats verrekenen we mee- en tegenvallers in de algemene uitkering met deze reserve. Daarnaast gebruiken we de reserve om het meerjarenbeeld sluitend te maken, onder voorwaarde dat de gemeente haar structurele lasten afdekt met structurele baten. De ervaring leert dat de ontwikkeling van de algemene uitkering vrijwel altijd meevallers laat zien ten opzichte van eerdere circulaire. Zo voorkomen we dat we - geleid door 'momentopnames' in de financiële positie van de gemeente - tot bezuinigingen moeten overgaan die achteraf niet nodig waren. Deze reserve is aangewezen als beschikbare weerstandscapaciteit.		
Soort reserve:	Algemene reserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is 10% uitkering gemeentefonds (vastgesteld op 26 juni 2017)	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding: De toevoeging van € 2.936.651 verwerkten we conform de begroting. De toevoeging bestond uit een storting volgens de primitieve begroting van € 759.784, een storting n.a.v. de meicirculaire van € 871.086 en n.a.v. de septembercirculaire 2022 van € 736.429. Daarnaast een toevoeging als gevolg van lagere kapitaallasten voor € 315.120 en een toevoeging van het voorlopige resultaat volgens de bestuursrapportages van in totaal € 198.119.		
Besteding: Er is in 2022 € 312.521 onttrokken waarvan € 200.000 voor projectkosten organisatie ontwikkeling		
Opmerking: geen		

8297120 Reserve implementatiekosten Omgevingswet	Stand 31-12-2022	€ 651.834
Doelstelling: Het doel van deze reserve is te voorzien in de implementatiekosten van deze wet. En om deze kosten over meerdere jaren beschikbaar te houden, gezien de doorlooptijd van implementatie.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	31 december 2028	
Gewenste omvang:	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: De in 2022 ontvangen gelden via de algemene uitkering voor de implementatie van de omgevingswet voor een bedrag van € 220.112 zijn toegevoegd aan deze reserve. Verder zijn de niet bestede middelen in 2022 van € 128.966 teruggestort in deze reserve.		
Besteding: Conform de begroting is € 231.850 onttrokken ter dekking van het budget voor de kosten van implementatie 2022.		
Opmerking: Bij de doorlichting op de reserves en voorzieningen verlengde we de looptijd tot 31 december 2028.		

8297204 Reserve rekenkamer	Stand 31-12-2022	€ 50.000
Doelstelling: De reserve is beschikbaar voor aanvullend onderzoek. De raad van Leiderdorp beslist over de eventuele besteding. De reserve kan ook worden gebruikt voor een gezamenlijk onderzoek.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 50.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: Sinds 1 januari 2018 hebben we een samenwerkingsovereenkomst met de gemeente Leiden voor een gezamenlijke rekenkamercommissie. De jaarlijkse bijdrage van Leiderdorp is gelijk aan het beschikbare budget voor de rekenkamer. Dat betekent dat deze reserve niet meer gevoed wordt met overschotten in de jaarrekening.		
Besteding: N.v.t.		
Opmerking: Zie raadsbesluit 11 december 2017.		

8297211 Reserve ter dekking kapitaallasten	Stand 31-12-2022	€ 12.288.579
Doelstelling Deze reserve is ingesteld ter dekking van (een deel van) de kapitaallasten. De reserve bevat hierdoor geen vrij besteedbare middelen.		
Soort reserve	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Geen einddatum	
Gewenste omvang	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding In 2022 voegden we de boekwinst van € 295.000 van de verkoop van de boerderij in overeenstemming met het raadsbesluit over de dekkingsmaatregelen bij de begroting 2021 toe aan de reserve.		
Besteding De onttrekkingen van € 1.392.942 verwerkten we conform de begroting voor de dekking van kapitaallasten van investeringen en de dekking van de bijdrage aan het Regionaal Investeringsfonds van € 571.000.		
Opmerking: geen		

8297214 Reserve informatiebeleidsplan	Stand 31-12-2022	€ 31.476
Doelstelling: Deze reserve stelt financiële middelen beschikbaar voor het (regionale) informatiebeleidsplan. Bijvoorbeeld voor onderzoeken. We stelden de reserve in omdat de (financiële) omvang van de kosten kan fluctueren.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	31 december 2023	
Gewenste omvang:	Plafond van € 400.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: N.v.t.		
Besteding: De geraamde onttrekking van € 15.546 verwerkten we conform de begroting.		
Opmerking: Rekening houdend met de onttrekking in 2023 is deze reserve nu volledig ingezet. Bij de doorlichting op de reserves en voorzieningen stelde we de looptijd vast op 31 december 2023.		

8297243 Reserve integraal beheer openbare ruimte (IBOR)	Stand 31-12-2022	€ 1.000.000
Doelstelling Reserve ter dekking van aanvullend groot onderhoud of renovatiewerken in de openbare ruimte die o.a. voortvloeien uit de actualisatie van de beheerplannen.		
Soort reserve	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Geen einddatum	
Gewenste omvang	Plafond is € 1.000.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding Vanuit de resultaatafhankelijke verrekening op de IBOR beheerbudgetten op onderhoud voegde we het saldo van € 110.000 toe aan de reserve waarmee de maximale omvang is bereikt.		
Besteding Van de reserve is € 15.000 ingezet ter dekking van de kosten van de Laan van Berendrecht.		
Opmerking: Bij de doorlichting op de reserves en voorzieningen hebben we de doelstelling bijgesteld en een plafond vastgesteld van € 1.000.000.		

8297255 Reserve bedrijfsvoering	Stand 31-12-2022	€ 127.168
Doelstelling: Het doel van deze reserve is om als organisatie slagvaardig te kunnen opereren als de uitvoering stagneert of als er extra middelen nodig zijn om de bedrijfsvoering te verbeteren. De reserve is ook bedoeld om knelpunten bij een formatietaakstelling, kosten van Servicepunt71 en de gevolgen van de organisatievernieuwing en/of toekomstvisie voor de organisatie op te vangen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Plafond is € 500.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Nee	
Voeding: Conform de begroting is er € 100.000 toegevoegd ter dekking van verschillende informatievoorziening projecten		
Besteding: De onttrekking is conform de begroting van € 173.572 verwerkt. Dit bedrag is ingezet bij 2e Bestuursrapportage 2022 ter dekking van IV-projecten.		
Opmerking: geen		

8297260 Reserve sociaal domein	Stand 31-12-2022	€ 5.219.958
Doelstelling: Deze reserve is bedoeld om de positieve- of negatieve saldi te egaliseren, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van het sociaal domein en kunst en cultuur.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 5.000.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: Aan de stand op 1 januari 2022 voegden we conform de primitieve begroting € 1.559.000 toe. Dit is het bedrag dat het rijk via de algemene uitkering beschikbaar stelde voor de jeugdzorg. De ontvangen extra gelden voor de indexering van de salarissen in de zorg van € 107.285 zijn eveneens toegevoegd. Tenslotte is bij de jaarafsluiting een deel van de geboekte onttrekking , nl. € 1.755.156 weer teruggestort. Het betreft het resultaat op de exploitatie van de sub-programma's 1b en 1c + het resultaat op kunst en cultuur. In dit bedrag zit een geormerkt aandeel van € 764.011 als overschot op de activiteit opvang Oekraïners. Dit bedrag blijft expliciet voor deze activiteit beschikbaar.		
Besteding: Conform de primitieve begroting is een bedrag van € 2.285.304 onttrokken. Die onttrekking is in de decemberwijziging voor € 239.551 verlaagd i.v.m. een verbeterde prognose de kosten voor jeugdzorg van de TWO. Verder is een bedrag van € 747.193 besteed. Een groot deel betreft de budgetoverheveling van 2021 naar 2022 en verder is de reserve ingezet voor dekking van meerkosten jeugdzorg TWO, doelgroepen vervoer, extra diensten van de GGD en inhuur voor de uitvoering van de WMO en Suite Sociaal Domein.		
Opmerking: Deze reserve is een samenvoeging van de reserve zorg, welzijn, jeugd en onderwijs, de reserve sociaal beleid en de reserve kunst en cultuur. We voegden deze reserves op 1 januari 2016 samen.		

8297270 Reserve duurzaamheid	Stand 31-12-2022	€ 582.057
Doelstelling Het doel van deze reserve is de inzet van duurzaamheidsmiddelen te spreiden over toekomstige jaren.		
Soort reserve	Bestemmingsreserve	
Looptijd	Geen einddatum	
Gewenste omvang	Geen plafond	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: De via de algemene uitkering ontvangen middelen van € 214.121 voor de uitvoering van het klimaatakkoord zijn toegevoegd aan deze reserve. Bij de jaarafsluiting is het resultaat van € 221.093 op de budgetten voor duurzaamheid weer teruggestort in de reserve.		
Besteding: De besteding van € 188.175 is conform de begroting en bestaat uit € 53.847 voor de uitvoering van de duurzaamheidsagenda en € 134.328 voor de projectkosten warmtetransitie.		
Opmerking: Deze reserve stelde de raad op 19 november 2018 bij de 2e Bestuursrapportage 2018 in.		

8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Stand 31-12-2022	€ 117.836
Doelstelling: Egaliseren van baten of lasten van de producten met betrekking tot de omgevingsvergunningen om werkzaamheden over het jaar (bijv. toezicht) heen te kunnen bekostigen.		
Soort reserve:	Bestemmingsreserve	
Looptijd:	Geen einddatum	
Gewenste omvang:	Signaalbedrag € 250.000	
Resultaatafhankelijke mutaties	Ja	
Voeding: Het voordelige resultaat van € 100.215 t.o.v. de begroting is toegevoegd aan deze reserve.		
Besteding: Op basis van de prognose bij de 2e bestuursrapportage inzake de legesopbrengst is € 80.000 onttrokken aan deze reserve.		
Opmerking: Als het saldo van de reserve het signaalbedrag bereikt, herzien we de tarieven. Zodat de gelden terugvloeien naar de burger. Of we geven een onderbouwing van het saldo. Bij de doorlichting op de reserves en voorzieningen hebben we de doelstelling bijgesteld.		

85297103 Egalisatiereserve reiniging		Stand 31-12-2022	€ 0
Doelstelling Egaliseren van baten of lasten op het product reiniging, om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.			
Soort reserve		Bestemmingsreserve	
Looptijd		01-01-2022	
Gewenste omvang		Signaalbedrag € 2.500.000	
Resultaatafhankelijke mutaties		Ja	
Voeding n.v.t.			
Besteding De reserve is bij besluit van 10 oktober 2022 vervallen met ingang van 01-01-2022. De stand van de reserve op dat moment is overgeheveld naar de nieuwe voorziening reiniging derden voor € 4.293.596.			
Opmerking:			

4.3.8 Staat van voorzieningen

bedragen x € 1.000	Stand 1/1/22	Toevoeging	Aanwending	Vrijgeval- bedragen	Stand 31/12/22
voorzieningen					
Voorz derden verkr midd met spec best					
8298113 Voorziening Herplantfonds bomen	5	0	0	0	5
8298201 Voorziening riolering derden	0	4.385	302	0	4.083
8298114 Voorziening reiniging derden	4.914	123	144	0	4.893
8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats	449	611	0	80	980
Voorz derden verkr midd met spec best	5.368	5.119	446	80	9.961
voorzieningen met verplichting					
8298001 Pensioenoverdrachten wethouders	2.966	622	521	0	3.067
8298002 Wachtgeld bestuurders	46	261	163	0	144
Voorziening negatieve grondexploitaties	2.138	0	0	724	1.414
voorzieningen met verplichting	5.150	883	684	724	4.624
voorzieningen ter egalisatie kosten					
8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	2.776	599	581	0	2.794
8298108 Voorziening wegen	126	719	519	0	327
8298109 Voorziening civiele kunstwerken	433	311	102	0	642
8298110 Voorziening straatmeubilair	119	112	62	0	169
8298111 Voorziening water	652	114	116	0	650
8298112 Voorziening groen	204	270	71	0	403
voorzieningen ter egalisatie kosten	4.310	2.126	1.451	0	4.985
voorzieningen	14.828	8.127	2.581	804	19.571

We vormen voorzieningen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijk in te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's op bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan we de omvang redelijk kunnen inschatten;
- kosten die we in een volgend begrotingsjaar maken, mits die kosten mede hun oorsprong vinden in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening zorgt voor gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

We vormen geen voorzieningen voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren en de voorziening negatieve grondexploitaties staan conform het BBV aan de activazijde van de balans. Hiermee zijn deze voorzieningen een correctiepost voor de openstaande vorderingen aan debiteuren en de voorraad werken bouwgrond in exploitatie. Indien echter door het treffen van de

voorziening negatieve grondexploitatie een negatieve waarde op de voorraad grond voor dat complex ontstaat, dan wordt op voorschrift van de BBV, die negatieve waarde gepresenteerd onder de voorzieningen. In de jaarrekening 2021 is daarvoor een bedrag van € 2.138.000 in de eindbalans opgenomen onder de voorzieningen met een verplichting voor de waarde van de grondexploitatie 'Bospoort Zuid'. Voor de toelichting op de voorziening negatieve grondexploitaties verwijzen wij naar onderdeel 4.3.1.3 Voorraden.

De voorzieningen ter egalisatie van kosten kennen enige mate van schattingsonzekerheid. De uitvoering kan in de tijd en begrote prijzen afwijken, om dit te voorkomen toetst de gemeente jaarlijks de beheerplannen aan de werkelijke uitvoering.

8298113 Voorziening herplantfonds bomen		Stand 31-12-2022	€ 4.923
Doelstelling De herplant van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden te waarborgen door de reservering van de daarvoor ontvangen financiële compensatie.			
Soort voorziening		Voorz. van derden verkregen gelden voor specifieke bestemmingen	
Looptijd		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang		Signaalbedrag € 100.000	
Meerjarenplanning aanwezig		N.v.t.	
Voeding 1. Door vergunninghouders ter uitvoering van een in de vergunning opgenomen voorschrift tot financiële compensatie van de met vergunning te vellen bomen of andere houtopstanden. 2. Door rechthebbenden en/of overtreeders nadat een houtopstand waarop het verbod tot vellen van toepassing is, zonder vergunning geveld, en in het kader van handhavingsmaatregelen geen herplantplicht op het perceel kan worden opgelegd ter uitvoering van en last onder bestuursdwang of last onder dwangsom. In 2022 is niks toegevoegd aan deze voorziening.			
Besteding We onttrokken in 2022 niks aan deze voorziening			
Opmerking Bij de doorlichting op de reserves en voorzieningen stelde we de signaalwaarde vast op € 100.000.			

8298114 Voorziening reiniging derden		Stand 31-12-2022	€ 4.083.172
Doelstelling Egaliseren van de baten en lasten op het product reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekken			
Soort voorziening		Voorz. van derden verkregen gelden voor specifieke bestemmingen	
Looptijd		Geen einddatum	
Gewenste omvang		Signaalbedrag € 2.500.000	
Meerjarenplanning aanwezig		N.v.t.	
Voeding In 2022 is de stand van de reserve reiniging overgeheveld naar deze voorziening. Bij het opstellen van de jaarrekening 2022 is het positieve resultaat op reiniging t.o.v. de begroting van € 60.160 aan de voorziening toegevoegd.			
Besteding In deze voorziening per 01-01- 2022 een bedrag van € 3 miljoen aangemerkt als dekking voor de exploitatie. Dit bedrag valt in 20 jaar vrij, te beginnen met een bedrag van € 292.500, welk bedrag jaarlijks met € 15.000 wordt verminderd.			
Opmerking Deze voorziening is ingesteld door de raad op 10-10-2022. Met de aanwijzing van € 3 miljoen voor de dekking van de exploitatie reiniging daalt de voorziening op termijn weer onder het signaalbedrag.			

8298201 Voorziening riolering derden		Stand 31-12-2022	€ 4.893.306
Doelstelling: De voorziening is gevormd door van derden verkregen middelen met een specifiek doel. Die middelen die verkregen zijn verkregen via de rioolheffing en daarmee anticiperen we in de dekking van toekomstige investeringen in rioleringen. Met deze voorziening beogen we op die manier een gelijkmatig verloop van de rioolheffing.			
Soort voorziening:		Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		Signaalbedrag € 5.000.000	
Meerjarenplanning aanwezig		Ja	
Voeding: Conform de begroting voegden we € 40.683 toe aan de voorziening. Die toevoeging is m.n. ontstaan doordat de kapitaallasten in 2022 lager zijn uitgevallen.			
Besteding: Bij de jaarafsluiting is het resultaat op dit taakveld van € 61.505 onttrokken aan de voorziening.			
Opmerking: Als het saldo van de voorziening het signaalbedrag bereikt, geven we een onderbouwing van het saldo volgens het IWKP. Bij de doorlichting reserves en voorzieningen hebben we de doelstelling bijgesteld.			

8298202 Voorziening afkoopsommen begraafplaats		Stand 31-12-2022	€ 979.675
Doelstelling: De voorziening afkoopsommen begraafplaats stelden we in voor de vooruitontvangen bedragen. De opbrengsten die betrekking hebben op toekomstige jaren vallen geleidelijk weer vrij voor de exploitatie.			
Soort voorziening:		Van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		N.v.t.	
Meerjarenplanning aanwezig		Ja	
Voeding: In 2022 is er € 471.432 toegevoegd aan deze voorziening ten laste van de algemene reserve. Verder voegden we € 139.439 toe aan de voorziening. Het bedrag is gelijk aan de werkelijk ontvangen afkoopsommen voor onderhoud.			
Besteding: De jaarlijkse vrijval was in 2022 € 80.034.			
Opmerking: Geen			

8298001 Voorziening pensioenverplichtingen wethouders		Stand 31-12-2022	€ 3.066.870
Doelstelling: Deze voorziening omvat de pensioenverplichtingen tegen eindwaarde (= doelvermogen) van (gewezen) wethouders.			
Soort voorziening		Voorziening met een verplichting	
Looptijd		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang		Afstemmen op de actuarieel berekende contante waarde van de pensioenverplichting wethouders.	
Meerjarenplanning aanwezig		Nee	
Voeding: In 2022 is een bedrag van € 622.082 ontvangen in verband met de overdracht van opgebouwde pensioenrechten.			
Besteding: Aan pensioenuitkeringen is € 163.004 betaald. Daarnaast is de voorziening gecorrigeerd voor een bedrag van € 358.000 in verband met de verhoogde rekenrente.			
Opmerking: Bij de doorlichting op de reserves en voorzieningen hebben we een eenmalige storting gedaan ter dekking van de lopende pensioenverplichtingen.			

8298002 Voorziening wachtgelden bestuurders	Stand 31-12-2022	€ 143.599
Doelstelling: Op basis van een regeling daarvoor kunnen (voormalige) wethouders en burgemeesters na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.		
Soort voorziening:	Voorziening met een verplichting	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op aantal personen en de duur dat aanspraak op de regeling gemaakt kan worden. Hiertoe jaarlijks een actualisatie uitvoeren.	
Meerjarenplanning aanwezig	Nee	
Voeding: De berekende wachtgeldverplichtingen per 31-12-2022 bedragen € 180.117. Rekening houdend met de bestedingen in 2022 is een voeding nodig van € 170.506. Om die reden is de geraamde toevoeging van € 90.749 verhoogd met € 169.757.		
Besteding: De werkelijke wachtgelden 2022 van voormalige bestuurders bedroegen € 162.267 ten laste van deze voorziening.		
Opmerking: geen		

8298106 Voorziening gemeentelijke accommodaties	Stand 31-12-2022	€ 2.794.268
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.		
Soort voorziening	Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	Ja	
Voeding: De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 599.364 in de exploitatiebegroting.		
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning. In 2022 besteedden we een bedrag van € 581.375.		
Opmerking Op 25 oktober 2021 heeft de raad het beheerplan en financiële gevolgen opnieuw vastgesteld.		

8298108 Voorziening wegen		Stand 31-12-2022	€ 326.696
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de wegen op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen uitvoeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.			
Soort voorziening		Voorziening ter equalisatie van de kosten	
Looptijd		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang		Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig		ja (niet openbaar)	
Voeding: De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 719.297 in de exploitatiebegroting, en volgt hiermee het beheerplan.			
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. De bestedingen bedragen in 2022 € 518.878 en vallen daarmee ca. € 201.000 lager uit dan verwacht.			
Opmerking: geen			

8298109 Voorziening civiele kunstwerken		Stand 31-12-2022	€ 642.434
Doelstelling Voorziening om groot onderhoud aan de civiele kunstwerken op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.			
Soort voorziening:		Voorziening ter equalisatie van de kosten	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig		ja (niet openbaar)	
Voeding De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 311.039 in de exploitatiebegroting, en volgt inclusief de extra storting vanuit de 1e bestuursrapportage het beheerplan.			
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 368.248. De werkelijke bestedingen bedragen € 101.657.			
Opmerking: geen			

8298110 Voorziening straatmeubilair		Stand 31-12-2022	€ 168.756
Doelstelling Voorziening om groot onderhoud aan het straatmeubilair op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.			
Soort voorziening:		Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig		ja (niet openbaar)	
Voeding De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 112.430 in de exploitatiebegroting, en volgt hiermee het beheerplan.			
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 139.095. De werkelijke bestedingen bedragen € 62.383.			
Opmerking: geen			

8298111 Voorziening water		Stand 31-12-2022	€ 649.938
Doelstelling: Voorziening om groot onderhoud aan de watergangen op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.			
Soort voorziening:		Voorziening ter egalisatie van de kosten	
Looptijd:		Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:		Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig		ja (niet openbaar)	
Voeding De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 114.107 in de exploitatiebegroting, en volgt hiermee het beheerplan.			
Besteding: Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 483.835 en de werkelijke bestedingen vallen met € 116.117 veel lager uit.			
Opmerking: geen			

8298112 Voorziening groen	Stand 31-12-2022	€ 402.903
<p>Doelstelling Voorziening om groot onderhoud aan de groenstructuren op basis van een actuele onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. En om de uitgaven gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.</p>		
Soort voorziening:	Voorziening ter equalisatie van de kosten	
Looptijd:	Geen looptijd vastgesteld	
Gewenste omvang:	Afstemmen op onderhoudsplan	
Meerjarenplanning aanwezig	ja (niet openbaar)	
<p>Voeding De voeding was gelijk aan de geraamde dotatie van € 269.708 in de exploitatiebegroting, en volgt hiermee het beheerplan.</p>		
<p>Besteding Bestedingen vinden plaats op basis van de vastgestelde jaarschijf van de onderhoudsplanning en boeken we rechtstreeks ten laste van de voorziening. Het geraamde onderhoud in 2022 is € 189.242 waar de werkelijke bestedingen uitkomen op € 71.028.</p>		
<p>Opmerking: geen</p>		

4.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting

4.4.1 Financiële analyse per programma

In dit hoofdstuk wordt per programma aangegeven of er sprake is van begrotingsonrechtmatigheid. Ook wordt een analyse gegeven van de verschillen tussen de begroting en de jaarrekening. In de programma's zijn analyses opgenomen op het niveau van de subprogramma's. In het Besluit begroting en verantwoording is voorgeschreven dat de financiële analyse zowel in de programmaverantwoording als in de jaarrekening moet plaatsvinden. Hieronder treft u teksten aan op het niveau van de programma's.

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
1 Meedoen in Leiderdorp	Lasten	32.518	32.191	2.602	34.793	34.296	497
	Baten	-10.064	-7.785	-630	-8.415	-9.951	1.536
Saldo		22.454	24.407	1.972	26.378	24.346	2.032
2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Lasten	9.711	12.173	5.761	17.934	14.265	3.669
	Baten	-7.618	-10.909	-542	-11.451	-9.895	-1.555
Saldo		2.093	1.265	5.219	6.484	4.369	2.114
3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Lasten	14.533	13.552	650	14.202	13.746	456
	Baten	-470	-232	-42	-274	-783	509
Saldo		14.063	13.320	608	13.928	12.963	965
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	256	316	178	494	339	156
	Baten	-48.449	-48.376	-5.898	-54.274	-55.302	1.028
Saldo		-48.193	-48.060	-5.720	-53.779	-54.963	1.183
Overhead, VPB en onvoorzien	Lasten	10.594	9.881	294	10.175	9.777	399
	Baten	-58	-8	0	-8	-74	67
Saldo		10.537	9.874	294	10.168	9.702	465
Totaal	Lasten	67.612	68.114	9.485	77.599	72.422	5.177
Totaal	Baten	-66.658	-67.309	-7.112	-74.421	-76.005	1.584
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		954	805	2.373	3.178	-3.582	6.761
RESERVES 1 Meedoen in Leiderdorp	Toevoeging	1.499	1.559	107	1.666	3.572	-1.905
	Onttrekking	-2.415	-2.285	-508	-2.793	-2.943	150
Saldo		-916	-726	-400	-1.127	628	-1.755
RESERVES 2 Aantrekkelijk Leiderdorp	Toevoeging	1.330	1.366	-210	1.155	2.416	-1.261
	Onttrekking	-6.238	-753	-4.095	-4.849	-4.849	0
Saldo		-4.908	612	-4.306	-3.693	-2.433	-1.261

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
RESERVES 3 Bestuur en organisatie Leiderdorp	Toevoeging	200	100	0	100	100	0
	Onttrekking	-85	0	-174	-174	-174	0
Saldo		115	100	-174	-74	-74	0
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	5.737	1.077	3.510	4.587	4.587	0
	Onttrekking	-2.595	-1.852	-1.004	-2.856	-2.856	0
Saldo		3.142	-775	2.506	1.731	1.731	0
RESERVES Overhead, VPB en onvoorzien	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	0	-16	-16	0
Saldo		-40	-16	0	-16	-16	0
Totaal	Toevoeging	8.766	4.102	3.407	7.509	10.675	-3.166
Totaal	Onttrekking	-11.373	-4.907	-5.781	-10.687	-10.837	150
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		-2.607	-805	-2.373	-3.178	-162	-3.016
	Lasten/ Toev.	76.378	72.216	12.892	85.108	83.097	2.011
	Baten/ Ontr.	-78.032	-72.216	-12.892	-85.108	-86.842	1.734
RESULTAAT		-1.653	0	0	0	-3.745	3.745

Programma 1: Meedoen in Leiderdorp

1 Meedoen in Leiderdorp bedragen x € 1.000,-	Begroting 2022	Rekening 2022	Vershil	Afwijking %
Lasten	34.793	34.296	497	1,43
Baten	-8.415	-9.951	1.536	-18,25
Saldo	26.378	24.346	2.032	7,70

Analyse begrotingsrechtmatigheid

De begroting na wijziging is niet overschreden. Er is voor dit programma dus géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Analyse resultaat

Binnen programma 1A vond een onderbesteding plaats van € 93.000 over alle onderdelen. Dit komt vooral door een overschot op het onderdeel preventie en curatieve gezondheidszorg. De daadwerkelijke regionale afdracht aan Hecht (voorheen RDOG) was iets lager dan we hadden begroot (€ 35.000).

Binnen programma 1B was de onderbesteding een stuk hoger: € 530.000. De categoriën participatie en re-integratie hielden het meeste over: € 460.000. We ontvingen verschillende Rijks subsidies, onder andere voor de Wet inburgering

(€ 179.000) en een uitkering voor de onderwijsroute 2022 (€ 25.000). Een deel van deze subsidies (€ 125.000) gebruikten we niet in 2022. We zetten het geld over naar de balans voor latere uitgaves. Ook maakten we minder kosten dan begroot voor re-integratietrajecten (€ 185.000). In 2022 gingen minder re-integratietrajecten van start. Dat kwam deels nog door corona, maar ook door de beperkte bemiddelbaarheid van het huidige klantenbestand. Door de krappe arbeidsmarkt zijn de meeste mensen met een korte afstand tot de arbeidsmarkt nu uitgestroomd. De achterblijvende groep kampt vaak met meerdere problemen en is dus lastiger naar arbeid te bemiddelen. Ook Inclusio Leiderdorp hield in 2022 een bedrag over (€ 70.000). Dit komt vooral door een teruggestort saldo over 2021 voor niet uitgevoerde trajecten door gebrek aan voldoende opgeleid personeel. Dit bedroeg € 50.000.

Programma 1C heeft de grootste onderbesteding binnen programma 1: € 1.273.000. De uitgave voor de Wmo-onderdelen was aanzienlijk lager dan de begroting (€ 666.000). Alle Wmo-onderdelen hielden geld over. Dat kwam vooral door de ondercapaciteit van zorginstellingen. Ze hadden niet genoeg personeel. Dit is vooral zichtbaar bij de huishoudelijke ondersteuning. Sinds 2019 zat huishoudelijke ondersteuning juist in een fors stijgende lijn, vanwege het lagere tarief eigen bijdrage. In 2022 viel dit iets terug. Dit geldt ook voor de vervoersvoorziening Wmo. Nieuw in 2022 was de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Hiervoor maakten we een kostenplaats waarop we de inkomsten en uitgaven bijhouden. Eind 2022 leverde dat een positief saldo op van € 764.000. De dagvergoeding vanuit het Rijk en de kosten die daartegenover staan moeten nog verder uitkristalliseren. De dagvergoeding werd per half oktober 2022 aangepast van een voorlopig normbedrag van € 100 per dag naar € 83 per dag. Het (sterk) toegenomen vervoer vanuit de Jeugdwet veroorzaakte een overschrijding op leerlingenvervoer van € 86.000. In de aanbesteding van het vervoer hadden we hier wel rekening mee gehouden, maar er moet nog dekking komen vanuit het jeugdbudget.

Programma 2: Aantrekkelijk Leiderdorp

2 Aantrekkelijk Leiderdorp bedragen x € 1.000,-	Begroting 2022	Rekening 2022	Vershil	Afwijking %
Lasten	17.934	14.265	3.669	20,46
Baten	-11.451	-9.895	-1.555	13,58
Saldo	6.484	4.369	2.114	32,61

Analyse begrotingsrechtmatigheid

De begroting na wijziging is niet overschreden. Er is voor dit programma dus géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Analyse resultaat

De inhuur van extra capaciteit t.b.v. overige economische aangelegenhedenpas werd pas gedurende het jaar gerealiseerd. Hierdoor ontstond een voordeel van € 60.000.

Bij de afwikkeling van het regionale project Land van Wijk en Wouden en het project Leidse Ommelanden werden de overschotten verdeeld onder de deelnemende gemeenten. Voor Leiderdorp was dit een meevaller van ruim € 347.000. Voor een aantal projecten stonden nog afkoopsommen sociale woningbouw gepland. Deze zouden we in 2022 ontvangen. De projecten gaan echter later van start. Daardoor zijn ook de afkoopsommen nog niet gefactureerd. Dit is in totaal € 75.000.

De definitieve afrekening voor de Leiderdorpse brug van de provincie Zuid-Holland over de voorgaande jaren viel lager uit dan we hadden ingeschat. De afrekening 2022 volgt pas later. We houden rekening met hetzelfde bedrag als in 2021. De onderhoudskosten schatten we lager in. Want de brug is recent gerenoveerd en veel valt nog onder de garantie. In totaal was het voordeel in 2022 € 108.000.

Door lagere uitgaven aan energiekosten en aan groot en klein onderhoud ontstond een voordeel van € 68.000 op de openbare verlichting. Voor waterwerken deden we in 2022 vooral voorbereidende werkzaamheden, zoals inspecties en aanbestedingen voorbereiden. Hierdoor gaven we minder uit voor de uitvoering dan gepland.

Door hogere marktprijzen en een succesvol beleid op het gescheiden inzamelen van luiers hadden we hogere kosten. We zagen een normalisatie van de hoeveelheid restafval naar het niveau van vóór corona in 2019. Op de pompen en riolen voerden we minder correctief onderhoud uit en het reinigen van de kolken vindt pas begin 2023 plaats. Hierdoor ontstond een overschot van € 78.000.

Door minder vergunningaanvragen en meldingen op het gebied van milieu en bodem als ook minder uren die besteed zijn aan hercontroles duurzaamheid is er saldo van ca. € 70.000 ontstaan. Verder hadden we een meevaller in de afdracht aan regionale samenwerking voor duurzaamheid, ook de kosten voor personeel waren lager. Hierdoor ontstond een overschot van € 221.000. Dit storten we in de reserve. De kosten voor implementatie van de Omgevingswet waren lager. We hielden € 129.000 over. Dit storten we eveneens weer in de reserve.

De hogere degeneratieopbrengsten van € 64.000 voor kabels en leidingen compenseerden we met extra inhuur van toezichthouders. Er ontstond een netto voordeel van € 52.000. Voor de algemene begraafplaats zijn voor zowel het onderhoud, aankoop graf en begraafrechten in 2022 hogere opbrengsten gerealiseerd dan begroot. De opbrengsten uit rioolheffing bedragen dit jaar € 111.000 minder dan begroot. Er zijn in 2022 556 kwijtscheldingen geweest van totaal € 66.500 en voor € 35.000 (776 stuks) aan vermindering van de oorspronkelijke aanslag.

De afdeling burgerzaken ontving dit jaar meer leges dan begroot. Vooral de reisdocumenten (€ 64.000 meer), de gemeentelijke basisadministratie en leges burgerlijke stand en huwelijken (€ 25.000 meer) waren positief. We zien hier een inhaalslag na de coronajaren. Voor de omgevingsvergunning stelden we de geraamde ontvangsten tussentijds naar beneden bij. Dit bleek te conservatief. Samen met de lagere advieskosten zorgde dit voor een voordeel van € 100.00. Dit storten we weer in de reserve.

De grondexploitaties lopen over meerdere jaren. De begroting 2021, op basis van de GIG 2021, is een momentopname. De werkelijke uitgaven lopen meestal niet gelijk. Per saldo hebben we geen resultaat op de exploitatie, omdat we de gemaakte kosten en opbrengsten op de balans activeren. Bij afronding van een project verrekenen we het resultaat met de reserve bouw- en grondexploitaties. Als de prognose van een grondexploitatie negatief is, komt dit tot uiting in de voorziening negatieve grondexploitaties. Dit is het geval bij Bospoort-Zuid. Bij Amaliaplein was sprake van tussentijdse winstneming volgens de POC-methodiek. We namen € 200.000 tussentijdse winst, maar stortten eerder € 241.305 in de reserve. Dat is € 41.305 te veel. Driemaster sloten we af met een positief resultaat van € 339.519. We stortten al € 244.317 in de reserve.

Programma 3: Bestuur en organisatie Leiderdorp

3 Bestuur en organisatie Leiderdorp bedragen x € 1.000,-	Begroting 2022	Rekening 2022	Vershil	Afwijking %
Lasten	14.202	13.746	456	3,21
Baten	-274	-783	509	-186,13
Saldo	13.928	12.963	965	6,93

Analyse begrotingsrechtmatigheid

De begroting na wijziging is niet overschreden. Er is voor dit programma dus géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Analyse resultaat

Op dit programma worden de loonkosten van de ambtelijke organisatie tot uitdrukking gebracht. Met uitzondering van de doorberekening van die loonkosten aan het onderdeel overhead (een verplichting op grond van de BBV-regels) worden loonkosten in principe niet aan andere onderdelen van de programmabegroting doorberekend. In 2022 hebben we op die regel een uitzondering gemaakt voor de uren die door de eigen organisatie zijn ingezet voor de opvang van de Oekraïners. Die uren zijn voor een bedrag € 478.000 doorberekend aan de activiteit opvang vluchtelingen uit de Oekraïners. Het rijk vergoed de door de gemeente gemaakte kosten immers met een specifieke uitkering. De baten en lasten van de opvang vinden we terug op programma 1c 'Ondersteunde inwoners'. Als gevolg van deze doorberekening ontstaat op de bedrijfsvoering een substantieel voordeel omdat we loonkosten doorberekenen terwijl er voor deze loonkosten budget beschikbaar was. De keerzijde van dit financiële voordeel is dat veel interne capaciteit is ingezet op een activiteit die niet in de begroting was voorzien. Wij hebben u daarover in de 1e en 2e bestuursrapportage 2022 ook geïnformeerd. Dat is uiteraard ook niet zonder consequenties gebleven voor de uitvoering van de taken die in de vastgestelde begroting 2022 wel waren voorzien. Voorts is uit de voorziening pensioenverplichtingen wethouders een bedrag van € 470.000 vrij gevallen als gevolg van de hogere rekenrente.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-	Begroting 2022	Rekening 2022	Verschil	Afwijking %
Lasten	494	339	156	31,49
Baten	-54.274	-55.302	1.028	-1,89
Saldo	-53.779	-54.963	1.183	-2,20

Analyse begrotingsrechtmatigheid

De begroting na wijziging is niet overschreden. Er is voor dit programma dus géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Analyse resultaat

De baten van de lokale heffingen in 2022 zijn hoger dan geraamd. Het gaat daarbij om een voordeel op de OZB niet-woningen van € 260.000 en op de OZB woningen van € 150.000 als gevolg van areaalontwikkelingen, waardeontwikkelingen en minder leegstand. Door een inhaalslag over 2020 en 2021 is op precario een voordeel van € 97.000 gerealiseerd. De opbrengst algemene uitkering is € 329.185 voordelig. Op de rente geldleningen is een meevaller van € 99.000 gerealiseerd doordat de investeringen achterblijven en we meer sparen dan verwacht. Tenslotte is de opbrengst verkoop van de boerderij ca. € 150.000 hoger uitgevallen dan verwacht.

Overhead, VPB en onvoorzien

Overhead, VPB en onvoorzien bedragen x € 1.000,-	Begroting 2022	Rekening 2022	Verschil	Afwijking %
Lasten	10.175	9.777	399	3,92
Baten	-8	-74	67	-887,94
Saldo	10.168	9.702	465	4,58

Analyse begrotingsrechtmatigheid

De begroting na wijziging is niet overschreden. Er is voor dit programma dus géén sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Analyse resultaat

Het resultaat op het onderdeel overhead bestaat uit een voordeel van € 90.000 op personeel en organisatie, welk voordeel met name wordt veroorzaakt doordat een deel van de opleidingskosten op programma 3B 'bedrijfsvoering' zijn verantwoord. Op informatiemanagement realiseren we een voordeel van € 75.000 doordat we dit budget ten laste van de reserve bedrijfsvoering hebben verhoogd met € 174.000 terwijl de uitgaven voor de IV-projecten voor een deel zijn doorgeschoven naar 2023. Om die reden stellen wij separaat voor om het restantbudget over te hevelen naar 2023. Verder valt doorberekening van loonkosten aan dit onderdeel € 132.000 lager uit als gevolg van de doorberekening van uren aan de activiteit opvang Oekraïners. Voor de reden van die doorberekening verwijzen wij naar programma 3B maar een deel van het voordeel dat daar ontstaat komt via de kostenverdeelstaat tot uitdrukking in de kosten van overhead. Op de huisvestingskosten gemeentehuis is een voordeel op energie en dagelijks onderhoud gerealiseerd van € 60.000. Tenslotte is op de ontvangen bijdrage voor de implementatie en uitvoering van de wet open overheid € 68.000 over gebleven. Het bedrag voor onvoorzien is gedeeltelijk aangesproken en het restant valt vrij ten gunste van het resultaat.

4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves

Het resultaat 2022 bedraagt € 3.368.000. Dit resultaat wordt mede bepaald door de resultaatafhankelijke, dus niet vooraf geraamde, verrekeningen met de reserves. In dit onderdeel lichten we de resultaatafhankelijke verrekeningen met de reserves toe.

bedragen x € 1.000,-	Rekening 2021	Begroting 2022	Rekening 2022	Verschil 2022
Lasten	67.612	77.599	72.422	5.177
Baten	-66.658	-74.421	-76.005	1.584
Totaal van saldo van baten en lasten	954	3.178	-3.582	6.761
Mutaties in reserves:				
- toevoegingen	8.766	7.509	10.675	-3.166
- onttrekkingen	-11.373	-10.687	-10.837	150
Resultaat	-1.653	0	-3.745	3.745

Om een reserve te kunnen gebruiken is een raadsbesluit nodig. In dit besluit staat de reden van gebruik. Die moet uiteraard corresponderen met het doel van de reserve. In de rekening zijn toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves verwerkt voor het bedrag dat de raad via de begroting (swijzigingen) goedkeurde. Daarnaast besloot de raad welke specifiek benoemde resultaten we in het lopende begrotingsjaar ten gunste of ten laste van een specifieke bestemmingsreserve mogen brengen om de lasten en/of tarieven te egaliseren. In de begroting is dat besluit per reserve tot uitdrukking gebracht.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Verschil 2022
Reserve sociaal domein	Toevoeging	1.499	1.559	107	1.666	3.572	-1.905
	Onttrekking	-2.415	-2.285	-508	-2.793	-2.943	150
Saldo		-916	-726	-400	-1.127	628	-1.755
Totaal	Toevoeging	1.499	1.559	107	1.666	3.572	-1.905
	Onttrekking	-2.415	-2.285	-508	-2.793	-2.943	150
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-916	-726	-400	-1.127	628	-1.755

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 1:

Reserve sociaal domein

We voegden € 1.755.000 toe aan de reserve sociaal domein op basis van de positieve saldi van het onderwerp kunst en cultuur en de saldi van sub-programma 1B en 1C. In dit bedrag zit een geormerkt aandeel van € 764.011 als overschot op de activiteit opvang Oekraïners. Dit bedrag blijft expliciet voor deze activiteit beschikbaar.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
Reserve bouw- en grondexploitaties	Toevoeging	292	1.300	-579	721	1.421	-700
	Onttrekking	-516	-155	115	-40	-40	0
Saldo		-224	1.146	-465	681	1.381	-700
Reserve omgevingsvergunning	Toevoeging	119	0	0	0	100	-100
	Onttrekking	-109	0	-80	-80	-80	0
Saldo		10	0	-80	-80	20	-100
Reserve reiniging	Toevoeging	328	65	-65	0	0	0
	Onttrekking	-354	-292	-4.001	-4.294	-4.294	0
Saldo		-26	-227	-4.066	-4.294	-4.294	0
Reserve impl.kst. omgevingswet	Toevoeging	48	0	220	220	349	-129
	Onttrekking	-158	0	-232	-232	-232	0
Saldo		-110	0	-12	-12	117	-129
Reserve integraal beheer	Toevoeging	381	0	0	0	110	-110
	Onttrekking	-4.706	-252	237	-15	-15	0
Saldo		-4.325	-252	237	-15	95	-110
Reserve duurzaamheid	Toevoeging	163	0	214	214	435	-221
	Onttrekking	-395	-54	-134	-188	-188	0
Saldo		-232	-54	80	26	247	-221
Totaal	Toevoeging	1.330	1.366	-210	1.155	2.416	-1.261
	Onttrekking	-6.238	-753	-4.095	-4.849	-4.849	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		-4.908	612	-4.306	-3.693	-2.433	-1.261

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 2:

Reserve bouw- en grondexploitaties

In de reserve bouw- en grondexploitaties storten we meer dan geraamd. Die storting bestaat uit een bedrag aan (tussentijdse) winstneming van € 200.000 Amaliaplein, wat € 41.000 minder is dan verwacht en een positieve resultaat bij de afsluiting van de grondexploitatie Driemaster van € 339.000 wat € 95.000 meer is dan verwacht. De grootste toevoeging in de reserve ontstaat doordat de prognose voor Bospoort Zuid is verbeterd. Daardoor wordt de voorziening negatieve grondexploitaties verlaagd met € 714.000, welk bedrag wordt toegevoegd aan de reserve.

Reserve omgevingsvergunning

De opbrengsten van omgevingsvergunningen vallen achteraf toch mee. Het voordeel wordt toegevoegd aan de reserve omgevingsvergunning.

Reserve implementatiekosten Omgevingswet

Het voordelig resultaat van € 128.967 storten we terug in de reserve.

Reserve integraal beheer openbare ruimte (IBOR)

Het voordelig resultaat op de onderhoudsbudgetten is berekend op € 407.000. Omdat deze reserve echter een plafond van € 1 miljoen kent is de toevoeging beperkt tot een bedrag van € 110.409.

Reserve duurzaamheid

Het voordelig resultaat van € 221.093 op duurzaamheid storten we terug in de reserve duurzaamheid.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
Algemene reserve	Toevoeging	904	35	1.321	1.356	1.356	0
	Onttrekking	-1.714	-497	-654	-1.151	-1.151	0
Saldo		-810	-462	667	205	205	0
Reserve ter dekking kapitaallasten	Toevoeging	3.996	68	228	295	295	0
	Onttrekking	-881	-1.140	-252	-1.393	-1.393	0
Saldo		3.115	-1.073	-25	-1.098	-1.098	0
Behoedzaamheidsreserve	Toevoeging	837	975	1.962	2.937	2.937	0
	Onttrekking	0	-215	-98	-313	-313	0
Saldo		837	760	1.864	2.624	2.624	0
Totaal	Toevoeging	5.737	1.077	3.510	4.587	4.587	0
	Onttrekking	-2.595	-1.852	-1.004	-2.856	-2.856	0
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		3.142	-775	2.506	1.731	1.731	0

Op bovenstaande reserves zijn geen afwijkingen t.o.v. de begroting.

VERREKENING RESERVES OVERHEAD bedragen x € 1.000,-		Rekening 2021	Begroting 2022	Wijziging Begroting	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Vershil 2022
Reserve informatiebeleid	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	0	-16	-16	0
Saldo		-40	-16	0	-16	-16	0
Totaal	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	-16	0	-16	-16	0
VERREKENING RESERVES OVERHEAD		-40	-16	0	-16	-16	0

Op bovenstaande reserve is geen afwijking t.o.v. de begroting.

4.4.3 Gerealiseerde dekkingsmiddelen

Hieronder treft u het overzicht aan van algemene dekkingsmiddelen zoals het Besluit Begroting en Verantwoording voorschrijft.

Beleidssterrein bedragen x € 1.000,-	Rekening 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Begroting 2022	Verschil 2022
A Lokale heffingen	-8.108	371	-8.272	-7.901	-7.367	534
B Algemene uitkering	-39.147	0	-45.680	-45.680	-45.351	329
C Dividend	-690	24	-839	-815	-803	12
D Saldo financiering	-34	-80	-32	-112	-14	99
E Overige algemene dekkingsmiddelen	-213	24	-478	-454	-244	209
Totaal	-48.193	339	-55.302	-54.963	-53.779	1.183

De verschillenanalyse baseren we op afwijkingen > € 50.000.

A. Lokale heffingen

De baten van de lokale heffingen in 2021 zijn hoger dan geraamd. Het gaat daarbij om een voordeel op de OZB niet-woningen van € 235.000 en op de OZB woningen van € 93.000.

B. Algemene Uitkering

De opbrengst algemene uitkering is € 295.721 voordelig. Het betreft met name de ontwikkelingen die voortvloeien uit de decembercirculaire 2021 gemeentefonds. Zo ontvangt de gemeenten € 112.870 in het kader van het zesde 'coronasteunpakket' en is voor taakmutaties € 160.394 ontvangen. In totaal wordt € 107.583 aan meeropbrengst toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Tenslotte blijft van de algemene uitkering een bedrag van € 27.744 over. Dit bedrag is het saldo van mee- en tegenvallers die worden veroorzaakt door bijstellingen van de algemene uitkering 2019, 2020 en 2021.

C. Dividend

De opbrengst dividend komt overeen met de begroting na wijziging.

D. Saldo financieringsfunctie

Het financieringsresultaat komt overeen met de begroting na wijziging.

E. Overige algemene dekkingsmiddelen

Op dit onderdeel is een meevaller ingeboekt omdat de opbrengst op de belastingvorderingen tot en met 2019 hoger is uitgevallen dan verwacht. Daardoor is de voorziening voor oninbaar met € 117.000 verlaagd.

4.4.4 Incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten is een verplicht overzicht uit het BBV. Voor een juist beeld van het structureel evenwicht van de jaarrekening is het overzicht onmisbaar. Voor de beoordeling van de incidentele baten en lasten gaan wij uit van de strikte toepassing van de regels zoals die ook door de toezichthouder (Provincie Zuid-Holland) worden toegepast. Dat betekent dat de baten en lasten in de regel als structureel worden aangemerkt en alleen bij wijze van uitzondering als incidenteel worden beschouwd. Dat kan als:

- a) de baten en lasten naar hun aard incidenteel zijn;
- b) de baten en lasten een onvoorwaardelijke einddatum kennen;
- c) er sprake is van een materiële beïnvloeding van het structurele evenwicht.

Onafhankelijk van deze criteria zijn baten en lasten inzake de grondexploitatie altijd incidenteel. Ook de verrekeningen met de reserves zijn incidenteel met uitzondering van de vrijval uit de reserve ter dekking avn kapitaallasten.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als structurele baten de structurele lasten dekken. De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt:

- Totaal van de lasten en baten van de programma's en algemene dekkingsmiddelen
- AF: de incidentele lasten en baten
- Blijft over het totaal van de structurele lasten en baten
- BIJ: de structurele verrekeningen met de reserves
- Geeft het totaal structureel jaarrekeningsaldo

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2022
TOTAAL EXPLOITATIE PROGRAMMA'S	Lasten	Totaal	72.422
TOTAAL EXPLOITATIE PROGRAMMA'S	Baten	Totaal	-76.005
SALDO LASTEN EN BATEN PER PROGRAMMA			-3.582
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Lasten	I	913
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Baten	I	-1.669
SALDO MEEDOEN IN LEIDERDORP			-756
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Lasten	I	3.656
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Baten	I	-120
SALDO AANTREKKELIJK LEIDERDORP			3.536
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Lasten	I	0
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Baten	I	0
SALDO BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP			0
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Lasten	I	0
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Baten	I	-489

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2022
SALDO ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN			-489
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Lasten	I	0
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Baten	I	0
SALDO OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN			0
Totaal structurele lasten			67.853
Totaal structurele baten			-73.727
SALDO STRUCTUREEL LASTEN EN BATEN			-5.874
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Toevoegingen	S	0
MEEDOEN IN LEIDERDORP	Onttrekkingen	S	0
SALDO MEEDOEN IN LEIDERDORP			0
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Toevoegingen	S	0
AANTREKKELIJK LEIDERDORP	Onttrekkingen	S	0
SALDO AANTREKKELIJK LEIDERDORP			0
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Toevoegingen	S	0
BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP	Onttrekkingen	S	0
SALDO BESTUUR EN ORGANISATIE LEIDERDORP			0
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Toevoegingen	S	0
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Onttrekkingen	S	-1.393
SALDO ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN			-1.393
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Toevoegingen	S	0
OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN	Onttrekkingen	S	0
SALDO OVERHEAD, VPB EN ONVOORZIEN			0
Totaal structurele toevoegingen			0
Totaal structurele onttrekkingen			-1.393
STRUCTUREEL JAARREKENING	Lasten		67.853
STRUCTUREEL JAARREKENING	Baten		-75.120
STRUCTUREEL SALDO VAN DE JAARREKENING			-7.267
STRUCTUREEL EVENWICHT			JA

Toelichting incidentele posten > € 100.000 per programma

Programma 1 Meedoen in Leiderdorp

- De baten en lasten voor de opvang van Oekraïners zijn als incidenteel aangemerkt overeenkomstig het advies van de toezichthouder. Als de raming in 2022 als incidenteel is aangemerkt dan ook de realisatie als incidenteel aanmerken.

Programma 2 Aantrekkelijk Leiderdorp

- In 2022 is de reserve reiniging omgezet naar een voorziening reiniging. De beginstand van € 4.293.596 is onttrokken aan de reserve en toegevoegd aan de voorziening. Aangezien de onttrekking uit de reserve als incidenteel is aangemerkt hebben wij voor het juiste beeld van het structureel evenwicht ook de toevoeging aan de voorziening als incidenteel aangemerkt. Deze financieel technische mutaties lopen daardoor tegen elkaar weg.
- In 2022 is de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaats versterkt met een bedrag van € 471.532 ten laste van de algemene reserve. Deze onttrekking aan de algemene reserve is als incidenteel aangemerkt. Voor het juiste beeld van het structureel evenwicht hebben wij ook de toevoeging aan de voorziening als incidenteel aangemerkt. Deze financieel technische mutaties lopen daardoor tegen elkaar weg.
- Voor de grondexploitaties zijn de baten € 120.000 en lasten voor € - 1.229.000 per definitie incidenteel.

Algemene dekkingsmiddelen

- De opbrengst verkoop van € 489.000 van één van de accommodaties is als incidenteel aangemerkt.

Toelichting structurele toevoegingen en onttrekkingen >€ 100.000 per programma

Verekeningen met de reserves zijn doorgaans incidenteel. Uitzondering hierop is de vrijval uit de reserve ter dekking van kapitaallasten voor € 1.393.000

Conclusie

Voor het financieel toezicht moeten begroting en jaarrekening materieel in evenwicht zijn. Materieel evenwicht betekent dat we geen incidentele baten inzetten voor structurele lasten. Zoals uit het overzicht hierboven blijkt, is onze jaarrekening materieel in evenwicht.

4.4.5 EMU saldo

In het bestuurlijk overleg tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken, VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en IPO (Interprovinciaal Overleg) is afgesproken dat het Rijk en de lokale overheden gezamenlijk werken aan het beheersen van het EMU-tekort. Dit EMU-tekort is het financieringssaldo minus deelname aan bedrijven en inkomsten uit kredietverstrekking. Kernpunt hierbij is dat men de ontwikkeling van het EMU-saldo nauwlettend volgt. Er is afgesproken dat in de jaarrekening een berekening wordt opgenomen van het EMU-saldo.

De EMU-tekortnorm decentrale overheden voor 2022 bedraagt 0,3% van het bruto binnenlands product. Er is geen onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Daarom worden er ook geen referentiewaarden per gemeenten bekend gemaakt.

	Omschrijving	2022
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	3.582
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-1.378
3.	Mutatie voorzieningen	4.742
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.185
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0
	Berekend EMU-saldo	7.517

4.4.6 Aanwending onvoorzien

Artikel 28 van het BBV schrijft voor dat we een overzicht moeten geven van het bedrag onvoorzien. In de programmabegroting van 2022 namen we voor onvoorzien een bedrag op van € 30.772.

In 2022 is er aanspraak gemaakt voor een bedrag van € 11.500 in de 2de bestuursrapportage 2022 op de post onvoorzien inzake de sloop van de silo.

Het restant bedrag van € 19.272 daar wordt geen aanspraak op gedaan en zal daarom vrijvallen in het resultaat 2022.

4.4.7 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector (=WNT)

Openbaarmakingsverplichting Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze sectoren zijn op basis van de WNT verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij gemeenten zijn in ieder geval de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen.

Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld, zodra de bezoldiging in totaal hoger is dan het bezoldigingsmaximum. Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen en in welke deeltijdfactor de functionaris werkt.

De binnen gemeente Leiderdorp geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2022).

Deze verantwoording 2022 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen geldende algemene WNT-maximum van € 216.000. Er zijn er geen bezoldigingen betaald die boven dit wettelijke maximum uitkomen.

1a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking.

Gegevens 2022		
Organisatie	Gemeente Leiderdorp	Gemeente Leiderdorp
Naam	Roos AM	Rijsbergen B.A.M.
Functie	gemeentesecretaris	griffier
Functiegegevens		
aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01-2022 - 31-12-2022	01-01-2022 - 15-09-2022
Omvang dienstverband (in fte)	1 fte	1 fte
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	108.378	64.427
Beloningen betaalbaar op termijn	19.044	11.119
<i>Bezoldiging</i>	<i>127.422</i>	<i>75.546</i>

Gegevens 2022		
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	152.679
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2021		
Functiegegevens		
aanvang en einde functievervulling in 2021	01-09-2021 - 31-12-2021	01-01-2021 - 31-12-2021
Omvang dienstverband (in fte)	1 fte	1 fte
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	34.099	86.558
Beloningen betaalbaar op termijn	6.386	16.060
<i>Bezoldiging</i>	<i>40.484</i>	<i>102.618</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	69.858	209.000

1b leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2022		
Naam	Eva van der Voorde	
Functie	Griffier	
Functiegegevens		
Kalenderjaar	2022	2021
periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang - einde)	8-9-22 t/m 31-12-22	n.v.t.
aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	4	n.v.t.
omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	476	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 206	€ 199
Maxima op basis van de normbedragen per maand	114.400	
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	98.056	n.v.t.
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	ja namelijk € 115	
bezoldiging in de betreffende periode	54.711	n.v.t.
bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	n.v.t.	
- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	
Bezoldiging	54.711	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	

4.5 Single Information Single Audit (SISA)

Ook in de jaarrekening 2022 is de verantwoording via Single Information Single Audit (Sisa) opgenomen. De opmaak van de staat is door het ministerie voorgeschreven.

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 14-2-2023							
Vertrucker	Uitvoeringscode	Specifieke uitkering	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen	Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden)	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf SISA 2023 van toepassing i.v.m. SISA tussen medeoverheden	Cumulative besteding (tm jaar T) in exclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SISA 2023	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: A13/01 € 11.995	Aard controle n.v.t. Indicator: A13/02 Ja	Aard controle R Indicator: A13/03 € 0	Aard controle R Indicator: A13/04 € 11.995	Aard controle n.v.t. Indicator: A13/05 Ja
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T)	Vul in verschild werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A1601 en A1602 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (COO)	Besteding (jaar T) ibv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten ibv de transitie
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: A16/01 € 807.900	Aard controle R Indicator: A16/02 € 811.574	Aard controle R Indicator: A16/03 € 0	Aard controle R Indicator: A16/04 € 63.562	Aard controle R Indicator: A16/05 € 0
			Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO Aard controle R Indicator: A16/07 € 0	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per gereguleerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) in (jaar T) Aard controle R Indicator: A16/08 € 0	Berekening totale besteding (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09 € 1.883.036	Cumulative besteding (tm jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10 € 1.683.036	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/11 Nee
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal (potentiele) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T)	Cumulatief aantal (potentiele) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (tm jaar T)	Aantal uitgeverkte plannen van aanpak (in jaar T)	Cumulatief aantal uitgeverkte plannen van aanpak (tm jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: B2/01 3	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02 36	Aard controle D2 Indicator: B2/03 7	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04 7	Aard controle R Indicator: B2/05 Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07 Nee	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/08 Nee	Reeks 1 Cumulative besteding (tm jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/09 Nee	Reeks 1 Cumulative besteding (tm jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/12 Nee	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/14 Nee
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/10 € 17.840	Reeks 1 Cumulative besteding (tm jaar werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11 € 38.857	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/18 € 24.276	Reeks 1 Cumulative besteding (tm jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/19 € 24.276	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/15 € 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentiele) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/16 € 1.140	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentiele) gedupeerde cumulatief (tm jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17 € 13.680	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/24 € 24.276	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (tm jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/25 € 24.276	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21 € 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentiele) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/22 € 12.000	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentiele) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (tm jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23 € 12.000	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/24 € 0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (tm jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/25 € 0	Reeks 2 Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling Aard controle n.v.t. Indicator: B2/26 € 55.526
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikingsnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulative besteding (tm jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten indicator D4) Nee is ingevuld
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01 1. SUVIS21-00809769 - 1 Bolwerk 2. SUVIS21-00800816 - Koningin Julianaschool 3. SUVIS21-00800804 - De Hobbit 4. SUVIS21-2-03027208 - Willem de Zwijger	Aard controle R Indicator: C32/02 € 90.591 € 0 € 90.591 € 0	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03 € 90.591 € 0 € 90.591 € 0	Aard controle D2 Indicator: C32/04 Ja Nee Ja Nee	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05 Nee Project gaat niet door Nee Project wordt in 2023 uitgevoerd
			Kopie Beschikingsnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/n.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)		Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07 1. SUVIS21-00809769 - 1 Bolwerk 2. SUVIS21-00800816 - Koningin Julianaschool 3. SUVIS21-00800804 - De Hobbit 4. SUVIS21-2-03027208 - Willem de Zwijger	Aard controle D2 Indicator: C32/08 Ja Nee Ja Nee	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09 Project gaat niet door Project wordt in 2023 uitgevoerd		Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06 Nee
BZK	C43	Regeling reductie energiegebruik woningen	Beschikingsnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulative besteding (tm jaar T)	Aantal bereikte woningen	Toelichting
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/01 RREW2020-00449189	Aard controle R Indicator: C43/02 € 239.349	Aard controle R Indicator: C43/03 € 208.023	Aard controle D1 Indicator: C43/04 3.571	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/05 Nee
			Totaal aantal bereikte huurwoningen	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)?			
			Aard controle D1 Indicator: C43/07 2.684	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/08 Ja			

BZK	C55	Aanpak energiearme	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruikte energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeente kosten	Cumulatieve besteding (tm jaar T) van de onder indicator 01 gemeente kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruikte energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeente kosten	Cumulatieve besteding (tm jaar T) van de onder indicator 04 gemeente kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06
			0	0	0	0	0	0
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toelagenaffaire	Het aantal huishoudens dat ondersteuning - bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn haar energiegebruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeente kosten	Cumulatieve besteding (tm jaar T) van de onder indicator 07 gemeente kosten			
			Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09			
			0	0	0			
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toelagenaffaire	Op de afde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle R Indicator: C62/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04				
			€ 4.771	Nee				
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, ouders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	
			€ 303.348	€ 20.316	€ 24.800	€ 0	€ 0	
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	
			€ 208.121	€ 0	€ 30.415	€ 0	€ 82.703	
InW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (Sisa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) selecteren en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (tm jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (tm jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle R Indicator: E44B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/03	Aard controle R Indicator: E44B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
			000546 Gemeente Leiden Kopie CBS(code)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
InW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (tm jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (tm jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2022	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente 1.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 4.935.698	€ 130.287	€ 263.053	€ 1.643	€ 51.663	€ 0
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2022	Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 98.055	€ 7.050	€ 0	€ 321.278	€ 0	€ 0

		€ 772.014	€ 213.369					
		Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is	
		Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08	
1	1.1 Investerings	€ 2.823	€ 2.823	€ 0	€ 0	€ 0		
2	1.3 Onderhoud	€ 59.381	€ 59.381	€ 0	€ 0	€ 0		
3	2.2 Dienstverlening derden	€ 11.433	€ 0	€ 11.433	€ 0	€ 0		
4	2.3 Beheer en exploitatie	€ 13.345	€ 0	€ 13.345	€ 0	€ 0		
5	3.1 Managerontlaste	€ 22.224	€ 0	€ 0	€ 22.224	€ 0		
6	3.1 Verbonden lichamen	€ 104.383	€ 0	€ 0	€ 104.383	€ 0		
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikkingnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (tm jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (tm jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/03	Gerealiseerd Aard controle R Indicator: H8/04	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Gerealiseerd Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
1	107007-2005382	€ 45.142	€ 0	€ 45.075	€ 0	€ 45.075	€ 45.075	€ 0
2	1042227	€ 37.717	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
		Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08					
1	107007-2005382	Nee						
2	1042227	Nee						
VWS	H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	Betreft jaar	Beschikkingnummer / naam	Totale cumulatieve besteding			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H16/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/02	Automatisch berekend Aard controle R Indicator: H16/03			
1	2020	SPUKIJZ1184	€ 293.658					
2	2021	SPUKIJZ1R2037	€ 211.442					
		Naam locatie	Totale toezegging per locatie	Besteding (jaar T) per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (tm jaar T)	Verschil toezegging vs. Besteding per locatie (automatisch berekend)	Betreft jaar?	
		Aard controle n.v.t. Indicator: H16/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/05	Aard controle R Indicator: H16/06	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H16/08	Aard controle R Indicator: H16/09	
1	De Does	€ 307.055	€ 0	€ 293.558		€ 13.497	2020	
2	De Does	€ 211.442	€ 0	€ 211.442		€ 0	2021	
VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Beschikkingnummer / kenmerk	Ontvangens Rijksbijdrage (Jaar T)	Totale definitieve exploitatiekort	Totale cumulatieve besteding	Eindverantwoording	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H25/01	Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: H25/02	Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: H25/03	Automatisch berekend Aard controle n.v.t. Indicator: H25/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/05	
1	SPUKIJZ1-22158	€ 83.899	€ 83.899	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		Naam locatie	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totale toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatiekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (tm jaar T)	
		Aard controle n.v.t. Indicator: H25/06	Aard controle R Indicator: H25/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/08	Aard controle R Indicator: H25/09	Aard controle R Indicator: H25/10	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/11	
1	De Does	Nov + dec 2021	€ 87.746	€ 87.746	€ 0	€ 0	€ 0	
2	De Does	Jan-22	€ 16.153	€ 16.153	€ 0	€ 0	€ 0	

4.6 Overzicht per taakveld

Om tot betrouwbare informatie voor interne sturing en externe vergelijkbaarheid te komen, wordt een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven, waaraan de bijbehorende baten en lasten worden toegerekend.

Verdelingsprincipe: Leiderdorp kent in de begroting en de realisatie een onderverdeling naar door de Raad vastgestelde programma's met onderliggende subprogramma's en een onderverdeling naar activiteiten. Deze gelaagdheid is in de begrotingsadministratie eveneens vastgelegd. In die administratie zijn op een gedetailleerder niveau ook alle begrotingsposten opgenomen:

- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één bepaalde productgroep en elke productgroep is gekoppeld aan één bepaald programma.
- Elke begrotingspost is gekoppeld aan één van de voorgeschreven taakvelden zoals die bij ministeriële regeling zijn vastgesteld.
- Overhead wordt gepresenteerd op taakveld 0.4. Dit taakveld wordt niet verdeeld over de programma's, maar behoort bij het overzicht overhead.

Taakveldenoverzicht			Baten	Lasten
Bestuur en ondersteuning	0.1	Bestuur	-395.486	2.760.083
	0.10	Mutaties reserves	-10.837.280	10.674.908
	0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		3.744.818
	0.2	Burgerzaken	-435.419	798.684
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-298.106	207.812
	0.4	Overhead	-140.502	9.842.644
	0.5	Treasury	-759.097	-56.014
	0.61	OZB woningen	-5.601.674	344.968
	0.62	OZB niet-woningen	-2.474.253	77.232
	0.64	Belastingen overig	-249.604	27.655
	0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-45.680.300	
	0.8	Overige baten en lasten	-477.775	24.122
	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)		163
	Totaal		-67.349.497	28.447.074
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-195.446	1.938.843
	1.2	Openbare orde en veiligheid	-56.412	541.823
		Totaal	-251.857	2.480.665
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	-129.975	3.933.832
	2.2	Parkeren	-24.024	166.036
		Totaal	-153.999	4.099.868
Economie	3.1	Economische ontwikkeling	-1.199	58.176
	3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-36	-684.124

Taakveldenoverzicht			Baten	Lasten
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-13.079	122.230
	3.4	Economische promotie	-58.897	9
	Totaal		-73.211	-503.710
Onderwijs	4.1	Openbaar basisonderwijs	-12	11.406
	4.2	Onderwijshuisvesting	-596.334	2.398.152
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-589.058	1.238.689
	Totaal		-1.185.404	3.648.247
Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	-45.187	137.640
	5.2	Sportaccommodaties	-747.624	1.668.211
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-25.360	298.814
	5.5	Cultureel erfgoed	-11.827	55.298
	5.6	Media	-75.974	508.911
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-387.164	3.717.828
	Totaal		-1.293.137	6.386.703
Sociaal domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-1.887.947	2.054.390
	6.2	Wijkteams	-65.010	1.477.511
	6.3	Inkomensregelingen	-5.422.747	9.323.708
	6.4	Begeleide participatie	0	453.637
	6.5	Arbeidsparticipatie	-79.179	654.135
	6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	-1.798	1.067.700
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-391.725	7.461.812
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-2.815	5.625.091
	6.81	Ge-escaleerde zorg 18+	-1.234	154.822
	6.82	Ge-escaleerde zorg 18-	-42	39.928
	Totaal		-7.852.497	28.312.734
Volksgesondheid en milieu	7.1	Volksgesondheid	-20.441	1.643.531
	7.2	Riolering	-1.898.452	1.318.303
	7.3	Afval	-5.437.625	7.948.384
	7.4	Milieubeheer	-240.590	1.012.314
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-423.873	850.694
	Totaal		-8.020.982	12.773.226
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	-113.932	672.301
	8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijfsterreinen)	-122.932	-207.435
	8.3	Wonen en bouwen	-424.501	732.277
	Totaal		-661.365	1.197.143
Totaal			-86.841.951	86.841.951

4.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Geen bijzonderheden

5. OVERIGE

5.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van de gemeente Leiderdorp

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de gemeente Leiderdorp gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeente Leiderdorp op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader voor de financiële rechtmatigheid welke op 3 april 2023 (met kenmerk Z/23/140610/306248) door de raad is vastgesteld (hierna: het normenkader).

De jaarrekening bestaat uit:

- Het overzicht van baten en lasten over 2022;
- De balans per 31 december 2022;
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- De SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen;
- De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het Controleprotocol accountantscontrole 2022, welke is vastgesteld door de

gemeenteraad op 7 maart 2022 (hierna: het controleprotocol), het normenkader en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Leiderdorp, zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 830.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Op basis van hoofdstuk 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Conform onze beroepsstandaarden hebben wij aandacht besteed aan het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management en het frauderisico rondom het bestaan, de juistheid en de volledigheid van de opbrengstenverantwoording. Deze risico's zijn naar onze mening niet zodanig groot dat we hieraan significante aandacht hebben besteed.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen materieel frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengststroom vast kan zijn, waarop de gemeente Leiderdorp geen invloed heeft (zoals een rijksbijdrage of bijdrage van derden), dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengststroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

Het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management hebben wij ondervangen door het selecteren van journaalposten op basis van risicocriteria. Hierop hebben wij detailcontroles uitgevoerd. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders. Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen andere materiële frauderisico's gesignaleerd.

Wij constateren dat fraude en fraudepreventie een onderdeel is waar de gemeente Leiderdorp actief mee bezig is. In voorgaande jaren hebben wij het college geadviseerd om, als onderdeel van haar verantwoordelijkheid hierin, een frauderisicoanalyse op te stellen, deze regelmatig te actualiseren en ook te bespreken met de Auditcommissie. In het voorjaar van 2022 is een frauderisicoanalyse opgesteld en besproken in het MT. Met het maken en bespreken van deze analyse heeft het college een belangrijke stap genomen in het kader van fraudepreventie en beheersing, en heeft zij ons eerdere advies opgevolgd. Wij hebben daarbij het college nog het volgende meegegeven:

- Zorg ervoor dat de frauderisicoanalyse een dynamisch proces is. Risico's veranderen omdat het takenpakket van de gemeente verandert en omdat processen veranderen. Werk het document bij, en bespreek deze periodiek in het MT.
- Bespreek de analyse ook met de Auditcommissie, zodat uw toezichthoudend orgaan ook kan meedenken in risico's die vanuit hun toezichthoudende rol mogelijk worden gesignaleerd.
- Betrek risico's in de analyse ten aanzien van het overrulen van interne procedures door het management om bepaalde financiële resultaten te laten zien.
- Maak een expliciete koppeling tussen de aanwezige frauderisicoanalyse en het algemeen controleplan. In het controleplan is de frauderisicoanalyse wel benoemd, en is aangegeven dat de analyse wordt betrokken in de interne controlewerkzaamheden. Een expliciete uitwerking hoe de benoemde risico's zijn afgedekt in de interne controle maakt de frauderisicoanalyse een nog meer concreet en levend document.

De uitkomsten van de in deze alinea genoemde werkzaamheden, voor zover wij hebben kunnen vaststellen op basis van de verstrekte controle-informatie, geven geen signalen van een vermoeden van fraude van materieel belang.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het college van burgemeester en wethouders heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode tot en met eind 2026, ofwel de termijn waarvoor de laatst vastgestelde begroting is opgesteld. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van college van burgemeester en wethouders te evalueren omvatten onder andere:

- Het overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het college van burgemeester en wethouders alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis van hebben kunnen nemen, door het college van burgemeester en wethouders te bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten bij het maken van haar beoordeling, het kennis nemen van de begroting 2023 – 2026 alsmede de financiële resultaten zoals deze

blijken uit de financiële administratie tot het moment van afgifte van onze controleverklaring en het kennis nemen van de uitkomsten van het financieel toezicht regime door de Provincie Zuid-Holland op basis van haar beoordeling van de begroting 2022 – 2025;

- Het nagaan of het college van burgemeester en wethouders gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gereede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de gemeente om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's);
- Het inwinnen van inlichtingen bij het college van burgemeester en wethouders over haar kennis van continuïteitsrisico's met betrekking tot de periode van de door haar verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- het voorwoord;
- de leeswijzer;
- het Jaarverslag, waaronder de programmamaverantwoording, de paragrafen en de rapportage interbestuurlijk toezicht (IBT);
- de overige gegevens; en
- de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening
Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van de gemeente, opgenomen bepalingen zoals opgenomen in het normenkader.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol, het normenkader voor de financiële rechtmatigheid, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,

- dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,

het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 28 juni 2023

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

6. BIJLAGEN

6.1 Bijlage 1: In control statement

Leiderdorp streeft ernaar in control te zijn. Dit is het zodanig sturen en beheersen van de bedrijfsprocessen dat de doelstellingen worden gerealiseerd. Er is zicht en grip op de risico's en de processen worden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd, inclusief een getrouwe verantwoord.

Opzet en uitvoering

Het college heeft het Algemeen controle- en onderzoeksplan Leiderdorp voor 2022 vastgesteld en ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad. In het Algemeen controle- en onderzoeksplan ligt de opzet van de interne organisatie en beheersing op hoofdlijnen vast, waarbij de opzet bepaalt in hoeverre Leiderdorp in control kan zijn. Of dit daadwerkelijk ook zo is, wordt jaarlijks getoetst en vastgesteld. Dit gebeurt door het uitvoeren van verbijzonderde interne controles en overige onderzoeken en het op basis van de aanbevelingen uit deze onderzoeken continu doorvoeren van verbeteringen in de processen.

Over 2022 zijn binnen Leiderdorp verbijzonderde interne controles uitgevoerd op de volgende processen: grondexploitaties, verhuuropbrengsten, verstrekte subsidies, de Wet maatschappelijke ondersteuning, aanbestedingsrechtmatigheid en verwerking van de inkoopfacturen. Als roulerende processen zijn op begraafrechten en burgerzaken werkzaamheden uitgevoerd.

Op de processen die Servicepunt71 uitvoert voor Leiderdorp zijn binnen Servicepunt71 verbijzonderde interne controles uitgevoerd. Het gaat om de volgende processen: Rekeningschema en bevoegdheden Decade, crediteurenbeheer, betalingsverkeer, purchase2pay en personele lasten. Over de effectiviteit van de beheersmaatregelen in deze processen heeft Leiderdorp een assurancerapport ontvangen, opgesteld door de externe accountant van Servicepunt71. Daarbij heeft de accountant van Servicepunt71 ook een controle uitgevoerd op de algemene IT-beheersmaatregelen voor een aantal voor de jaarrekeningcontrole van belang zijnde applicaties.

De verbijzonderde interne controles op de sociale voorzieningen werk en inkomen heeft plaatsgevonden binnen de gemeenschappelijke regeling en de dienstverleningsovereenkomst die de gemeente Leiderdorp heeft gesloten met de gemeente Leiden. Leiderdorp ontvangt jaarlijks een door de accountant van de gemeente Leiden gecertificeerde SiSa-bijlage voor dit onderdeel.

Sinds 2020 zijn de uitvoeringstaken voor de heffingen en belastingen uitbesteed aan de BSGR. Vanuit de BSGR hebben wij een assurance rapport bij het ISAE3402 model ontvangen. In dit model zijn alle beheersmaatregelen beschreven die bijdragen aan een getrouwe en rechtmatige verantwoording van de baten uit belastingen en heffingen.

De inkoop van gespecialiseerde jeugdhulp voor de gemeente Leiderdorp, en andere regiogemeenten, is uitgevoerd door de Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp Holland Rijnland. Over de jeugdhulpbestedingen, inclusief het aandeel van iedere gemeente daarin, is door Holland Rijnland verantwoording afgelegd voorzien van een goedkeurende controleverklaring van de accountant van Holland Rijnland.

Goedkeuringstolerantie

In het normenkader voor de accountantscontrole, zoals door de raad definitief vastgesteld op 7 maart 2022, is de goedkeuringstolerantie voor fouten vastgesteld op 1% van de totale lasten inclusief resultaatbestemming en op 3% voor onzekerheden. Voor 2022 ligt de goedkeuringstolerantie voor financiële fouten daarmee op € 824.000 en voor financiële onzekerheden op € 2.472.000. Als het totaal aan fouten en onzekerheden onder deze grensbedragen blijft, betekent dit dat de accountant een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening kan afgeven.

Bevindingen

Het college heeft op de managementletter van de accountant een reactie geschreven op de geconstateerde bevindingen. In deze paragraaf gaan we in op de geconstateerde bevindingen met impact op de jaarrekening.

Factuurverwerking / Exploitatielasten:

Vanuit de deze controle op inkoopfacturen is van 1 factuur vastgesteld dat deze in 2021 verantwoord had moeten worden. De omvang van de factuur is €7.140, de exploitatielasten 2022 zijn voor dit bedrag te hoog verantwoord. Gezien de omvang van het bedrag zijn hier geen aanpassingen voor verricht.

PGB:

Op basis van de controle van de accountant van de SVB dienen wij een fout te verantwoorden van:

Jeugd: € 18.568

Wmo: € 18.061

Dit betreffen door de SVB geconstateerde fouten in de bij hun uitgevoerde steekproef, ge-extrapoleerd over onze betalingen. Hierop hebben wij geen directe invloed.

Op basis van onze eigen werkzaamheden op de verstrekte PGB hebben wij verbeteringen geconstateerd in de vastleggingen van de prestatieleveringen op de Wmo. Omdat de getrokken steekproef echter veelal meerjarige verstrekte budgetten betrof en deze klanten hierdoor niet jaarlijks worden gesproken. Is toch de hele Wmo populatie onzeker gerekend. Voor de PGB op basis van de Jeugdwet is in lijn met 2021 de prestatielevering onvoldoende zichtbaar gemaakt. Ook deze massa is onzeker:

Jeugd: € 366.000

Wmo: € 236.000

Wmo prestatieleveringen:

De omvang van de onzekerheid op de prestatieleveringen bij de Wmo Zorg in Natura is een stijging van de onzekerheid geconstateerd. Deze wordt veroorzaakt doordat meerdere kleine aanbieders in 2022 zorg hebben geleverd. Deze aanbieders zijn vrijgesteld van het aanleveren van een gecontroleerde productieverantwoording. Het totaalbedrag van de niet onderbouwde zorg bedraagt € 202.000.

Jeugdhulp:

De controle op prestatieleveringen in het kader van de jeugdhulp wordt uitgevoerd door de TWO Holland Rijnland / SOZ. Uit de ontvangen controleverklaring en accountantsrapportage blijkt dat, op basis van ons aandeel in de totale lasten, aan ons een onzekerheid moet worden doorberekend van € 65.546.

De daadwerkelijke afrekening wijzigt marginaal af van de prognose, hier hebben we geen correctie op uitgevoerd.

Aanbestedingen:

Uit de controle van de aanbestedingen zijn een tweetal contracten onrechtmatig aanbesteed. Een contract is al aantal jaar onrechtmatig en vanaf april 2022 opgezegd. Ook de andere overeenkomst is in de loop van 2022 beëindigd, waardoor deze vanaf 2023 niet meer als onrechtmatigheid gelden. De omvang van de onrechtmatige lasten in 2022 bedraagt: 79.407.

Jaarrekeningcontrole:

Bij het opstellen van de jaarrekening zijn door de organisatie een aantal onjuistheden geconstateerd die niet meer gecorrigeerd zijn in de jaarrekening. Deze bevindingen heeft de accountant overgenomen. Deze bevindingen betreffen:

- Een nog te betalen bedrag van 38.000 aan de SVB die niet is opgenomen.
- Een nog te betalen bedrag aan een leverancier die € 38.000 te hoog is opgenomen.

Deze twee hebben we niet gecorrigeerd omdat deze het resultaat niet beïnvloeden en deze binnen hetzelfde programma (1) vallen. De fouten tellen wel beiden mee als rechtmatigheidsfout.

Daarnaast is een verhuurfactuur over 2022 per ongeluk in 2023 verstuurd en verantwoord, dit betreft een bedrag van €19.000. We hebben deze fout niet gecorrigeerd gezien de beperkte omvang van het bedrag.

Begrotingsonrechtmatigheid:

We verwijzen hiervoor naar de toelichtingen in paragraaf 4.4.1 van de jaarrekening. Op programmaniveau zijn aantal overschrijdingen geconstateerd, maar die passen binnen het bestaande beleid of gecompenseerd door hogere baten. Op investeringskredieten is op een viertal kredieten een overschrijding geconstateerd. De totale overschrijding betreft € 16.000. Gezien de beperkte overschrijding per krediet zijn deze niet nader toegelicht. Het totaalbedrag wegen we wel mee.

Conclusie

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de volgende samenvatting van de geconstateerde bevindingen, concluderen wij dat de jaarrekening rechtmatig is opgesteld. De geconstateerde getrouwheidsfouten zijn naar mening van het college ook binnen de door de raad vastgestelde marges.

We concluderen daarmee dat de organisatie voldoende in control is.

Fouten	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Factuur in onjuist boekjaar Exploitatielasten -/- 7.140	€ 7.140	€ 7.140
Verhuurfactuur in 2023 i.p.v. 2022	€ 19.000	€ 19.000
Fout SVB rapportage PGB	€ 38.000	€ 38.000
Te hoog opgenomen verplichting eind 2022	-/- € 38.000	€ 38.000
Begrotingsonrechtmatigheid investeringskredieten	€ 0	€ 16.000
Aanbestedingsonrechtmatigheid	€ 0	€ 79.407
Totaal	€ 26.140	€ 197.547
Tolerantie (1%)	€ 824.000	€ 824.000

Onzekerheden	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Prestatielevering PGB Jeugdwet	€ 366.000	€ 366.000
Prestatielevering PGB Wmo	€ 236.000	€ 236.000
Prestatielevering Wmo ZIN	€ 202.000	€ 202.000
Prestatielevering Jeugdhulp ZIN	€ 65.546	€ 65.546
Totaal	€ 869.546	€ 869.546
Tolerantie (3%)	€ 2.472.000	€ 2.472.000

Op basis van de uitgevoerd interne en externe controles stellen we vast dat Leiderdorp in control is.

Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

In 2022 hebben de volgende onderzoeken plaatsgevonden die classificeren als 213a onderzoek:

- Evaluatie van participatietrajecten bij ruimtelijke ontwikkelingen (januari 2022)
- Evaluatie Sociale Agenda Leiderdorp 2017-2022 (mei 2022)
- Evaluatie cultuurcoach 2022 (december 2022)

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Bij het uitvoeren van de reguliere verbijzonderde interne controles zijn geen situaties van misbruik en/of oneigenlijk gebruik geconstateerd.

6.2 Bijlage 2: Bestuur en organisatie

College van Burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling per 31/12/2022 is:

Burgemeester L.M. Driessen-Jansen

Algemeen bestuurlijke zaken, Openbare orde en veiligheid, Integrale handhaving, Toerisme en recreatie.

Wethouder H. Romeijn (LPL) 1e locoburgemeester

Coördinatie regionale samenwerking, Economische zaken, Werk en Inkomen, Onderwijs en onderwijshuisvesting, Integratie, Sport, Kunst en cultuur, Coördinatie subsidiebeleid, Wet inburgering.

Wethouder B. Vastenhoud (PvdA/GL) 2e locoburgemeester

Ruimtelijke ontwikkeling, wonen en monumentenzorg, Projectportefeuille Baanderij & A4-zone (incl. Ikea-terrein), Verkeer, vervoer en bereikbaarheid, Duurzaamheid, Integraal beheer openbare ruimte (inclusief begraafplaats), Milieu en afval, Maatschappelijk vastgoed (behalve onderwijshuisvesting), Integraal verkeer en vervoersplan, Sterrentuinontwikkeling, Coördinatie wijk- en buurtgericht werken; participatie, Coördinatie omgevingswet.

Wethouder D.C.W. Binnendijk(CDA) 3e locoburgemeester

Communicatie en media, Financiën en grondzaken, Bedrijfsvoering, Dienstverlening waaronder versterking klantcontact, Jeugd, zorg en welzijn, Omgaan met vergrijzing/ouderenzaken, Gezondheidszorg, Zorg en veiligheid, Polders en Groene Hart, Maatschappelijke opvang, Aanbestedings- en inkoopbeleid.

Gemeentesecretaris A.M. Roos

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Zij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen en is daarnaast bestuurder in de zin van de Wet op ondernemingsraden. Haar aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad

Zetelverdeling 2022-2026

- LPL: 6 zetels
- PvdA/GL: 5 zetels
- VVD: 4 zetels
- D66: 3 zetels
- CDA: 2 zetels
- ChristenUnie-SGP: 1 zetel

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Mw. K. Balak
- Dhr. E. Filemon
- Dhr. J.L.M. Bruggeman
- Dhr. H. Verheggen
- Dhr. R.S.L.M. van Beelen

Partij van de Arbeid / GroenLinks (PvdA/GL)

- Dhr. O.C. McDaniel (fractievoorzitter)
- Mw. M. D. van Beek
- Dhr. R. Schmidt
- Mw. S.M.A. van Roemburg
- Dhr. S. Overduin

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Dhr. F. van Noort (fractievoorzitter)
- Mw. M. Breedveld
- Dhr. T. Groentjes
- Dhr. N. Verwers

Democraten 66 (D66)

- Mw. P. van Brandenburg (fractievoorzitter)
- Mw. M. van Ulden
- Mw. H. Barendse

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Mw. M. Hempen (fractievoorzitter)
- Mw. M. van der Stelt

ChristenUnie-SGP

- Dhr. A. Janssen

Griffier

- Mw. E. van der Voorde

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwekelijkse vergadercyclus:

Week 1 Presidium 19.30 - 20.30, Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie en participatie).

Het presidium stelt bij de start van de cyclus o.a. de agenda voor het politiek forum en de raad vast. Doel van de informatieavond is om met burgers en/of organisaties over een actueel thema in gesprek te gaan en dit te doen op een moment dat dit voor de besluitvorming relevant is. Ook is de informatieavond het moment waarop presentaties worden verzorgd door het ambtelijk apparaat

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vaardigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor politiek forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en deelnemen aan de discussie. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Deze dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld.

Week 4 Raad

19.30 uur - fracties – laatste voorbereiding fracties voor de aansluitende raad

20.30 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de voorstellen die in het politiek forum aan de orde zijn geweest, gelegenheid voor indienen amendementen en moties.

6.3 Bijlage 3: Kerngegevens Leiderdorp

Sociale structuur

Inwoners	1-1-2018*	1-1-2019*	1-1-2020*	1-1-2021	1-1-2022*
0-19 jaar	6.021	5.924	5.912	5.916	5.839
20-64 jaar	15.019	14.898	15.123	15.142	15.257
65 jaar en ouder	6.095	6.226	6.327	6.319	6.361
Totaal aantal inwoners	27.135	27.048	27.362	27.377	27.457

* Deze cijfers zijn vastgesteld door het CBS

6.4 Bijlage 4: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming	OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
bbp	Bruto binnenlands product	OV	Openbare verlichting
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording	OZB	Onroerendezaakbelasting
BCF	Btw-compensatiefonds	PGB	Persoonsgebonden budget
BDU	Brede Doeluitkering	POC	Percentage of Completion
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie	POW	Perspectief op werk
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten	PPS	Publiek Private Samenwerking
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid	PW	Participatiewet
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
BSGR	Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland	RCL	Racing Club Leiderdorp
Btw	Bruto toegevoegde waarde	RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	RDW	Rijksdienst voor Wegverkeer
COVID	Coronavirus disease	RIF	Regionaal investeringsfonds
COVS	Centrale Organisatie van Voetbal Scheidsrechters	RRE	Regeling Reductie Energieverbruik
CPB	Centraal Planbureau	RREW	Regeling Reductie Energieverbruik Woningen
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek	RWS	Rijkswaterstaat
DIV	Documentatie en informatieverstrekking	SES	Sociaal-economische status
DMJOP	Duurzame Meerjaren Onderhoudsplanning	SISA	Single Information Single Audit
DNB	De Nederlandse Bank	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
DVO	Dienstverleningsovereenkomst	SP71	Servicepunt71
DZB	De Zijlbedrijven	SVB	Sociale Verzekeringsbank
ECB	Europese Centrale Bank	SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
EHBG	Eerste Hulp bij Geldzorgen	SWS	Stichting Waarborgfonds voor de Sport
ELO	Erfgoed Leiden en Omstreken	SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
EMU	Economische en Monetaire Unie	ToM	Talent op Maat
Fido	Wet Financiering decentrale overheden	TOZO	Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	TWO jeugdhulp	Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen	UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	vGRP	verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
GR	Gemeenschappelijke Regeling	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
HBOL	Huurders Belangen Organisatie Leiderdorp	VOG	Verklaring omtrent gedrag
HM	Hollands Midden	Vpb	Vennootschapsbelasting
HRM	Human Resource Management	VRHM	Veiligheidsregio Holland Midden
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	VRIS	Versterking Regionale I-Samenwerking
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	VSP	Virtueel Servicepunt
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	VSV	Voortijdig schoolverlaters
ISMS	Information Security management system	VTH	Vergunning, Toezicht en Handhaving
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	VvE	Vereniging van Eigenaren
IWkp	Integraal Waterketenplan	VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
JA	Jongeren op de Arbeidsmarkt	Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
JAS	Project JA Statushouders	WAO	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
JES Rijnland	Stichting Jeugd en Samenleving Rijnland	WEW	Waarborgfonds Eigen Woning
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	Wgs	Wet gemeentelijke schuldhulpverlening
JPT	Jeugd Preventie Team	WI	Wet Inburgering
JT	Jeugdteam	Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
KCC	klantcontactcentrum	WNT	Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector
LOV	Leiderdorpse ondernemers Vereniging	WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
LRN	Leidse Ring Noord	WSP HR	Werkgeversservicepunt Holland Rijnland
NCW	Netto contante waarde	Wsw	Wet sociale werkvoorziening
NHG	Nationale Hypotheek Garantie	WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
NRF	Het Nationaal Restauratiefonds	WWB	Wet werk en bijstand

6.5 Bijlage 5: Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Activa	Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, rollend materieel). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De uitgave aan activa worden over meer jaren verdeeld en niet in één keer in de exploitatie opgenomen. Dit noemt men afschrijven. Door afschrijving lopen de kosten in de loop van de jaren parallel met de baten voortvloeiend uit het gebruik en houdt tevens de boekwaarde gelijke tred met de werkelijke, steeds dalende waarde.
Algemene dekkingsmiddelen	Het overzicht algemene dekkingsmiddelen bevat ten minste de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is, de algemene uitkeringen, dividend, het saldo van de financieringsfunctie en de overige algemene dekkingsmiddelen.
Balans	Onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en Lasten (stelsel van)	Een begrotingssysteem van baten en lasten houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) onderscheidt een beleidsbegroting en de financiële begroting.
Beleidsthema	Per thema worden de hoofdkenmerken, visie en het bestuurlijke kader toegelicht.
Besluit Begroting en Verantwoording	Het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten geeft de spelregels voor de lokale overheden voor de inrichting van begroting en jaarrekening van de gemeente.
Boekwaarde	Betreft de administratieve (dus nog niet afgeschreven) restwaarde van vaste activa die eerder middels een investering zijn aangeschaft.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.
BTW compensatiefonds	Fonds waaruit de gemeente vanaf 2003 Btw kan declareren bij het Rijk op typische overheidstaken (uitgezonderd o.a. onderwijs-huisvesting).
Budgettair neutraal	Begrotingswijzigingen die per saldo de totale begroting niet beïnvloeden.

Begrip	Omschrijving
Dekking	De wijze waarop een kostenverhoging dan wel een opbrengstenverlaging wordt opgevangen in de vorm van 1) een nieuwe inkomstenbron, 2) een doorberekening van kosten aan derden, 3) een verhoging van de belastingen, 4) een verlaging van andere kosten.
Dividend	Periodieke uitkering van winst aan de aandeelhouders van een onderneming.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten zijn gerealiseerd. Van belang is om vast te stellen in hoeverre het beoogde maatschappelijke effect de verdienste is van de organisatie (relatie gerealiseerde productie - gerealiseerd effect, afgezet tegen het beoogde maatschappelijke effect).
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Efficiency en effectiviteit	Efficiency is doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen). Effectiviteit is doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
Egalisatiereserve	Reserve met als doelstelling jaarlijks sterk fluctuerende lasten door de jaren heen te compenseren. Dit kan door de jaarlijks gelijk blijvende storting in de reserve ten laste van de exploitatie te nemen en de werkelijke uitgaven uit de reserve te betalen.
EMU saldo	Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Financieel beheer	De organisatie van de administratie en het beheer van de vermogenswaarden.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van een investering te betalen. Behalve van financieringsmiddelen uit eigen kapitaal en reserves wordt ook van minder reguliere financieringsmiddelen gebruik gemaakt, zoals opgenomen geldleningen en het saldo van crediteuren en debiteuren.
Gemeentefonds (algemene uitkering)	Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.
Incidentele baten en lasten	Opbrengsten en uitgaven die maar een enkele keer voorkomen.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan taakvelden resp. programma's toegerekend toegerekend.

Begrip	Omschrijving
Investing	Een investering is een uitgaaf van een object met een gebruiksduur van langer dan één jaar; investeringen worden geactiveerd op de balans. Uit investeringen vloeien kapitaallasten voort die op de gemeentelijke exploitatie drukken.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen over meerdere jaren.
Jaarrekening	De jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting; de jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit de programmarekening met toelichting en de balans met toelichting.
Jaarstukken	De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening en is de tegenhanger van de begroting.
Jaarverslag	Het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaallasten	Kapitaallasten bestaan uit de componenten afschrijving en rentekosten. Het zijn exploitatiekosten van activa. De rentekosten ontstaan omdat voor de aanschaf 'geld geleend' wordt. Door de dalende boekwaarde nemen de rentekosten in de loop van de jaren af. Voor de berekening van de rentekosten wordt het percentage van de omslagrente gehanteerd.
Lastendruk	Totaal van regelmatig terugkerende, vaste geldelijke verplichtingen
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Meerjarenraming	Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten lasten en baten op basis van vigerend (= bestaand) beleid; dan wel van uitgaven en inkomsten ter zake van investeringen waarvoor al kredieten zijn verstrekt.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die een indirecte relatie vertonen met de gemeentelijke producten en diensten, v.b. leidinggeven, afdelingsadministratie, de kantine of de huisvesting.
Overzicht van baten en lasten	Onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Begrip	Omschrijving
Planning- en controlcyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken en verifiëren van budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben of van degene voor wie dit gebeurt, v.b. haven- en liggelden, marktgelden en parkeergelden.
Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.
Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente
Programmabegroting	Het kenmerk van de begroting is dat de begroting is onderverdeeld in programma's, daarom wordt er naar de begroting volgens de nieuwe voorschriften ook wel verwezen als programmabegroting. De gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.
Programma	Een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden.
Rechtmatigheid	Rechtmatigheid is de overeenstemming van beslissingen en handelingen met regels die voor betrokkenen toepasselijk zijn en die mede gelet op het specifieke geval waarvoor die regels gelden, van belang zijn.
Reserve (algemene)	Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. De reserves staan op de balans.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Voorziening	Bedrag gereserveerd voor toekomstige uitgaven waarvan de aard en in mindere mate de omvang bekend zijn of om fluctuaties in (exploitatie)kosten op te vangen. Voorzieningen staan op de balans.
Weerstandscapaciteit	De weerstandscapaciteit is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserves) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandvermogen	Het weerstandvermogen is de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

6.6 Bijlage 6: Voortgang aanbevelingen rekenkamer

Overeenkomstig het advies van rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp rapporteren wij met ingang van 2020 jaarlijks over de voortgang van de uitvoering en afdoening van besluiten die een relatie hebben met de aanbevelingen die voortkomen uit de rapporten van de rekenkamercommissie Leiden-Leiderdorp van de afgelopen 3 jaar, voor zover die aanbevelingen in de voortgangsrapportage bij de voorgaande jaarrekening nog 'in uitvoering' waren.

In deze bijlage zijn alleen de aanbevelingen ten aanzien van het College opgenomen, de aanbevelingen die de rekenkamercommissie aan de gemeenteraad heeft gedaan vormen geen onderdeel van deze stand van zaken. Dit verklaart ook de selectie en nummering van de aanbevelingen.

1. Toegang tot jeugdzorg (2018)

Aanbeveling 4a: Zorg voor goede prognoses en structurele dekking van de begroting: Voor de nieuwe raadsperiode wordt de begroting gebaseerd op het toekomstige beroep op jeugdhulp, dus op basis van goede prognoses.

Status: In uitvoering

Motivatie: De prognose die wij van de Serviceorganisatie Zorg (SOZ) ontvangen sluiten zo goed als mogelijk aan bij de werkelijkheid. De SOZ stuurt gedurende het jaar meerdere prognose-updates voor het daaropvolgende jaar, deze zijn gebaseerd op het lopende jaar. Tussen de gemeenten, die aangesloten zijn bij de GR, en de SOZ is dit een constant onderdeel van gesprek.

2. Digitaal gedrag: Veilig en verantwoordelijk (2019)

Aanbeveling 1b: Maak de organisatie en de medewerkers ervan bewust dat het grootste risico voor de digitale veiligheid, het (eigen) gedrag is.

Status: Afgehandeld

Motivatie: Het bewerkstelligen van veilig gedrag is een continue proces wat herhaling behoeft. De e-learning die wordt aangeboden door het team Informatiebeveiliging en Privacy wordt door medewerkers ook gevolgd. Alle medewerkers worden hiermee continu getraind, getoetst en bewustgemaakt over dit onderwerp.

3. Haalbaar maar... Woningbouwopgave Leiden en Leiderdorp tot 2030 (2019)

Aanbeveling 3: Hierbij waar zinvol te kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak.

Status: In uitvoering

Motivatie: Dit wordt meegenomen in de tool die momenteel wordt ontwikkeld.

Aanbeveling 6A: Het college te verzoeken bij projectvoorbereiding (het moment van) de inbreng van de raad en de inbreng van belanghebbenden en betrokkenen passend vorm te geven en een degelijk participatieprocesontwerp deel uit te laten maken van de voorstellen aan uw raad.

Status: In uitvoering

Motivatie: Betrokkenheid van de gemeenteraad vindt altijd plaats bij Nota van uitgangspunten bij nieuwbouw projecten. In de nieuwe tool voor prioriteiten woonbeleid wordt de participatiegraad één van de knoppen waaraan, door de raad, kan worden gedraaid.

Aanbeveling 6B: Het college te verzoeken in afstemming met de raadsgriffie het gestelde onder A uit te werken in een procesvoorstel, waarin ook actieve betrokkenheid van de raad wordt geborgd.

Status: In uitvoering

Motivatie: Afstemming met raadsgriffier m.b.t. offerte Havenland en proces heeft plaatsgevonden. De tool wordt momenteel ontwikkeld en medio 2023 met de raad besproken.

4. Klachtenbehandeling in Leiderdorp (2019)

Aanbeveling A1: Vraag het College om een concrete uitwerking over hoe signalen en de afhandeling daarvan voortaan worden vastgelegd. Geef het College daarbij de volgende opdracht mee:

Maak concrete werkafspraken over de wijze van administreren en afdoening van de signalen.

Verbeter de wijze van vastlegging en afhandeling van signalen en zorg daarbij dat ook de voortgang en doorlooptijd goed te volgen is.

Tref maatregelen om te voorkomen dat de gewenste afhandeling niet in gevaar komt door de wijze waarop het ambtelijk apparaat georganiseerd is en het succes te veel afhankelijk dreigt te worden van de inzet van individuele ambtenaren.

Zorg ervoor dat er ook gestuurd wordt op het proces om de daarbij gestelde normen te kunnen toetsen. Beleg deze taak op een logische plek binnen de organisatie.

Spreek medewerkers aan op het niet nakomen van de afspraken en bevorder daarmee een dienstverlenende houding van het ambtelijk apparaat.

Status: In uitvoering

Motivatie: De volgende maatregelen worden genomen:

We hebben servicenormen vastgesteld en gepubliceerd. Deze servicenormen zijn leidend voor de afhandeling van signalen. Hierdoor zijn de verwachtingen voor de inwoners helder.

De beleidsmedewerker dienstverlening bewaakt de uitvoering van de servicenormen en signaleert. Signaalfuncties op tijdige afhandeling zijn of worden belegd.

De invulling van de taken die bij de signaalfunctie horen zijn nog niet vastgelegd.

Medewerkers met een signaalfunctie bewaken de termijnen. Indien uit de pas, wordt er opgeschaald naar het management.

De uitwerking van de maatregelen die worden benoemd, worden meegenomen in de doorontwikkeling van de organisatie: Leiderdoorpontwikkeling. Resultaat: betere monitoring en sturing op voortgang, doorlooptijd en afhandeling van signalen.

5. Duurzaam Leiderdorp: worstelen met de ambities (2020)

Aanbeveling 1: Het college te verzoeken periodiek te rapporteren over het bereiken van de doelstellingen uit de Duurzaamheidsagenda, over de effectiviteit van de ingezette instrumenten en de daarmee gemoeide kosten, en over de ontwikkelingen bij de subthema's waarvoor nog geen doelstellingen zijn vastgesteld;

- a. daarbij inzichtelijk te maken wat de samenhang is tussen beleid en indicatoren;
- b. inzichtelijk te maken op welke zaken de gemeente direct invloed heeft en op welke indirect en hierbij prioriteit te geven aan die zaken waar de gemeente zelf invloed op heeft;
- c. daarbij in te gaan op de vraag welke extra maatregelen nodig zijn om een positieve impuls te geven aan de mogelijkheid van het bereiken van de reductiedoelstellingen voor CO2 in 2025 en 2050;
- d. tevens in te gaan op de vraag wat er moet worden gedaan om de opwekking van duurzame energie in Leiderdorp in de richting van het regionaal afgesproken niveau te brengen;
- e. daarbij aan te sluiten bij de sturingsmomenten van de RES en de Omgevingsdienst, zodat er niet alleen over de voortgang, maar ook over een eventuele aanpassing van de regionale strategie kan worden gesproken;
- f. inzicht te geven in de mogelijkheden om fiscale en financiële instrumenten in te zetten en in de mogelijke kosten en opbrengsten.

Status: In uitvoering

Motivatie: Er wordt op dit moment gewerkt aan rapportage om inzicht te geven in de behaalde doelen. Onder aanbeveling 1 vallen een aantal subaanbevelingen die bij de ontwikkeling van een nieuwe beleidsagenda mee worden genomen. Dit betreft b, c, d, e, f.

De nieuwe beleidsagenda is in 2022 niet gerealiseerd i.v.m. personele zaken. Dit wordt in het tweede kwartaal van 2023 opgestart.

Aanbeveling 2: De raad spreekt het voornemen uit om:

- a. regelmatig met het college in gesprek te gaan over de uitvoeringsprogramma's.
- b. daarbij prioriteit te geven aan die zaken waar de gemeente zelf invloed op heeft;
- c. Het college te verzoeken jaarlijks in de jaarrekening, als deel van de planning en control-cyclus, te rapporteren over de ingezette instrumenten en de voortgang met betrekking tot de duurzaamheids- doelstellingen.
- d. Het college te verzoeken om standaard een duurzaamheids-paragraaf op te nemen in raadsvoorstellen die aan de Raad van Leiderdorp worden voorgelegd. Deze paragraaf beschrijft de impact van zo'n voorstel op de doelstellingen in de Duurzaamheidsagenda;
- e. Het college te verzoeken in de duurzaamheidsaanpak meer aandacht te besteden aan concrete acties die leiden tot energiebesparing, en de voortgang daarvan mee te nemen in de periodieke rapportage over de uitvoering van de duurzaamheidsagenda.

Status: In uitvoering

Motivatie:

- a) Het college heeft de raad begin 2022 geïnformeerd over de nieuw op te stellen beleidsagenda (en het beleidsraamwerk hiertoe). Dit is in uitvoering.
- b) Dit onderdeel wordt uitgewerkt in de nieuwe beleidsagenda en is in uitvoering.
- c) Is al onderdeel van de p & c cyclus. Dit punt is afgerond.
- d) De duurzaamheids-paragraaf is onderdeel van de raadsvoorstellen en is afgerond.
- e) We hebben verschillende acties lopen die inwoners stimuleren om energie te besparen en informeren de raad hier ook tussentijds over. Op het gebied van warmte (regionaal) ieder kwartaal, overige subthema's (zon op dak, energiebesparing) circa tweemaal per jaar. De terugkoppeling is opgenomen in het proces. Dit punt is hiermee afgerond.

6. Bomen in Leiderdorp, papier en praktijk (2021)

Aanbeveling 5. Verzoek het college om jaarlijks verantwoording af te leggen over de kap en herplant in kwantitatieve en kwalitatieve zin door onder andere inzicht te geven in de mutaties in het Herplantfonds en de bomenbalans waarbij:

- a. Voor de ruimtelijke projecten aangegeven wordt in hoeverre de in de groentoets beschreven vervanging ook daadwerkelijk is gerealiseerd;
- b. In de bomenbalans nieuwe bomen pas mee te tellen op het moment dat de plant daadwerkelijk is gerealiseerd.

Status: In uitvoering

Motivatie: Inzicht in de mutaties in het herplantfonds en de bomenbalans zoals verzocht zal voor het eerst in 2024 over de bomenbalans 2023 worden gegeven.

7. De werking van samenwerking (2021)

Aanbeveling 1: Maak een actueel en beknopt gemeentelijk kader voor de samenwerking, bijvoorbeeld via een aanvulling of actualisering van het huidige Beleidskader Verbonden Partijen. Geef aandacht aan de vraag: op welk moment en met welke informatie wordt de raad bij de samenwerking betrokken. Wat mogen raad, college, ambtelijke organisatie, griffie en samenwerkingsverbanden van elkaar op welk moment verwachten, zodat ieder zijn rol goed kan vervullen. Formuleer dit 'positief', vanuit de wensen en mogelijkheden.

Aanbeveling 2: Zie erop toe dat de voorstellen aan de raad helder en eenduidig verwijzen naar dit eigen kader. Gebruik in ieder geval ondubbelzinnige terminologie: het eigen gemeentelijk kader voor Leiderdorp is iets anders dan de beleidskaders of de kadernota van een verbonden partij zelf, of regionale afspraken over de financiering van verbonden partijen dan wel wettelijke kaders die voor een samenwerkingsverband gelden.

Aanbeveling 3: Zet de raadsvoorstellen met betrekking tot de financiële stukken van verbonden partijen strakker en eenduidiger op: de kadernota en een voorlopige jaarrekening zijn ter informatie, en bij de ontwerpbegroting kan een zienswijze worden gegeven. Beschikt de raad daarnaast nog over andere 'positieve' mogelijkheden, bijvoorbeeld op grond van een eigen gemeentelijk kader of regionale afspraken, vermeld dit dan eveneens in het voorstel en gebruik hiervoor een eenduidige taal.

Status: Deze aanbevelingen zijn nog niet in uitvoering genomen in afwachting van de ontwikkelingen als gevolg van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen.

Motivatie: Bij de actualisering van de nota Verbonden Partijen wordt er eveneens afstemming gezocht met de gemeente Leiden.

8. Inzicht in de jeugdzorg? (2022)

Aanbeveling 1: Gebruik de uitkomsten van het voorliggend onderzoek bij het uitwerken van de vraag welke gegevens nodig zijn om het ingezette beleid en ontwikkelingen te kunnen monitoren en bij te stellen.

Status: In uitvoering

Motivatie: We kijken bij deze doorontwikkeling en evaluatie zorgvuldig naar de uitkomsten van voorliggend onderzoek en waar nodig nemen we dit mee in het monitoren en bijstellen van de al ingezette koers. In de reactie op onderstaande aanbevelingen wordt tevens aandacht geschonken aan de manier waarop het college inzet op de monitoring van het ingezette beleid en ontwikkelingen. Dit is een continue proces.

Aanbeveling 2: Beperk de administratieve lasten maar registreer wat nodig is vanuit het besef dat inzicht in de hulp nodig is om beter te kunnen sturen bij het verbeteren van het beleid. Heb hierbij aandacht voor:

- het soort hulp (preventief, licht, middelzwaar, zwaar) dat geboden wordt;
- de categorieën problemen waar deze hulp een oplossing voor biedt;
- een registratie vanaf het eerste gesprek (in plaats van vanaf het derde gesprek);
- de kwalitatieve aspecten van de hulp

N.B. Het gaat bij bovengenoemde registraties niet om het registreren van de persoonsgegevens van het kind.

Leg deze aandachtspunten naast de lijst met indicatoren die is opgesteld in het addendum bij de overeenkomst tussen gemeente en de Stichting Jeugdteams Leidse Regio en bezie welke aanscherping daarin nodig is. Een voorbeeld hiervan: In het addendum is afgesproken dat per kwartaal het aantal cliënten per gemeente dient te worden geregistreerd. Leg dit naast de aanbeveling dat er direct vanaf het eerste gesprek geregistreerd wordt.

Status: Afgehandeld.

Motivatie: In navolging van het advies van de Rekenkamercommissie hebben we de in het rapport genoemde suggesties voor registratie naast de reeds bestaande lijst met indicatoren gelegd om te bezien welke aanscherping van de huidige registratie wenselijk is en bij een volgende aanpassing onderdeel kunnen worden van de afspraken.

Aanbeveling 3: Evalueer na een periode van twee jaar hoe de opbrengst van betere inzichten door registratie zich verhoudt tot de administratieve lasten van de hulpverleners als gevolg van het registreren.

Status: In uitvoering

Motivatie: Op basis van de kaders voor monitoring en sturing behorende bij de opdracht aan Stichting Jeugdteams Leidse Regio wordt er in 2024 over de gehele opdracht geëvalueerd. Aanvullend, los van de overall evaluatie worden er regelmatig afspraken doorontwikkeld en periodiek geëvalueerd. In het terugkerend accountgesprek tussen gemeente en de Jeugdteams Leidse Regio, waar zo ook de nut en noodzaak voor het toevoegen van additionele gegevens wordt besproken, is voortdurend aandacht voor hoe inzicht in bepaalde gegevens zich verhoudt tot de administratieve lasten die dit met zich meebrengt.

Aanbeveling 4: Analyseer de data van het CBS. Ze bevatten een schat aan informatie, ook op wijkniveau, die niet benut wordt.

Status: Afgehandeld

Motivatie: Leiderdorp is datagedreven gaan werken als onderdeel van een grotere organisatie en brede inzet om door middel van beschikbare data meer inzicht te krijgen in ontwikkelingen en processen en ons werk efficiënter en effectiever in te richten. Ook de cijfers van het CBS zijn hier standaard onderdeel van.

Aanbeveling 5: Analyseer de gevolgen van de nieuwe verordening voor de kinderen met een behoefte voor zwaardere hulp en neem adequate maatregelen indien deze kinderen tussen wal en schip dreigen te vallen.

Status: Afgehandeld.

Motivatie: Naast de start van het nieuwe jeugdteam en de nieuwe manier van inkopen van specialistische jeugdhulp is ook de wijze waarop specialistische jeugdhulp door gemeente wordt aangestuurd, veranderd. Gemeenten in onze regio hebben besloten om het accounthouderschap van specialistische jeugdhulp niet langer uit te besteden, maar zelf vorm te geven. Op deze manier zitten de gemeenten 'dichtbij het vuur' en kunnen we sneller en beter sturen waar nodig. Dat geldt niet alleen voor de sturing op de aanbieders van jeugdhulp, maar ook voor de sturing op de jeugdteams die een belangrijke rol in de toegang tot zorg en ondersteuning vervullen. Daarnaast is voor 2022 een nieuwe verordening jeugdhulp door de raad vastgesteld.

Aanbeveling 6: Onderzoek en analyseer het aandeel en de aard van preventie bij de activiteiten van de JGT's.

Status: Afgehandeld.

Motivatie: Binnen de Jeugdteams Leidse Regio zijn twee sociaal makelaars aangesteld, om de verbinding tussen welzijn, preventie en de jeugdhulp te versterken. Er is veel aanbod op het gebied van jeugdhulp in de regio. Dat wordt door verschillende organisaties georganiseerd. Door te analyseren en in kaart te brengen wat er allemaal is in de Leidse regio helpen de sociaal makelaars kinderen en jongeren naar de juiste plek te verwijzen zodat zij de best passende hulp krijgen. Licht waar kan, zwaar waar nodig. Aanvullend, in 2023 volgt er een raadsinformatiebrief aan over preventieve activiteiten aan de raad.

9. Een goed rioolbeleid is op de toekomst voorbereid (2022)

Aanbeveling 1: Meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering.

De Rekenkamercommissie adviseert om de inspectiewerkwijze verder te verfijnen. Door een nadere analyse te doen naar de afname van de kwaliteit van de riolering, ontstaat een nauwkeuriger beeld van de ontwikkeling van de kwaliteit van de riolering in de tijd. Op basis daarvan kan een nauwkeurige prognose van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en kosten voor reparatie worden gemaakt. Zo kunnen beide gemeenten toewerken naar een meer risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering. Het streven is om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

Status: In uitvoering

Motivatie: Het uitwerken van risicogestuurd beheer en onderhoud van de riolering is een van de activiteiten waar we binnen de samenwerking in de Leids regio de afgelopen planperiode aan gewerkt hebben. Ook de komende planperiode (2024-2028) wordt hier verder aan gewerkt. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar het verder verfijnen van de inspectiewerkwijze, maar ook naar het belang van de verschillende objecten binnen de riolering voor het uitvoeren van de functie. De meer kritische objecten kunnen dan eventueel een ander onderhoudsregime krijgen dan de minder kritische objecten. Denk bijvoorbeeld aan een grote verzamelleiding ten opzichte van een leiding met enkele aangesloten huishoudens. Wij onderschrijven dan ook uw streven om de kennis en ervaring die nu wordt opgebouwd bij de gehanteerde vervangingsstrategie op termijn te gebruiken om het onderhoudsregime meer risicogestuurd in te richten.

Aanbeveling 2: Stuur actiever op het tempo van rioolvervangingswerkzaamheden.

In zowel Leiden als Leiderdorp heeft de vervanging van de riolering vertraging opgelopen, o.a. door de integrale wijkvervangingsaanpak. Het is van belang dat de raad actief informatie vraagt en ontvangt van het college over de planning en kosten en op die manier op de hoogte wordt gesteld van mogelijke vertraging of versnelling van de rioolvervangingsopgave en de financiële consequenties daarvan. De Rekenkamercommissie beveelt aan om actiever te sturen op het tempo van rioolvervangingswerkzaamheden.

Status: In uitvoering

Motivatie: Het college onderkent en onderschrijft dit. Zoals in het rekenkamerrapport wordt omschreven op pagina 29 heeft de gemeente Leiderdorp een Wijkvervangingsprogramma. We staan op het punt te starten met de Oranjewijk en de Kerkwijk is in voorbereiding. Met dit programma verwachten wij de komende jaren een inhaalslag te maken op de planning.

Aanbeveling 3: Werk toe naar een strategie voor de omgang met regenwater en grondwater.

De langdurige droogte in de afgelopen zomer heeft aangetoond dat we niet alleen moeten nadenken over het voorkomen en beperken van wateroverlast maar ook over het vasthouden van regenwater.

Een regenwaterstrategie in bestaand bebouwd gebied kan onderscheid maken tussen verwerken op eigen terrein (vasthouden en benutten), afvoer via hemelwaterriool naar het oppervlaktewater en afvoer en berging aan het maaiveld in de openbare ruimte. Onderdeel van de strategie voor regenwater in bestaande bebouwde omgeving is ook het sturingsvraagstuk. Met andere woorden: op welke wijze wil de gemeente sturen? Alleen via informeren en voorlichting, door te stimuleren met o.a. subsidie of ook door te verplichten via regelgeving? In dat kader kan worden overwogen om

in de toekomstige omgevingsplannen de regels voor de afvoer van hemelwater niet alleen van toepassing te verklaren bij nieuwbouw of vernieuwbouw, maar ook in bepaalde gevallen bij bestaande bouw.

Gemeenten hebben niet alleen een wettelijke zorgplicht voor afvalwater en hemelwater, maar ook met betrekking tot grondwater. Bij dat laatste ging de aandacht tot voor kort vooral uit naar het beperken van overlast door te hoge grondwaterstanden. Steeds duidelijker wordt dat ook een tekort aan grondwater voor problemen kan zorgen.

De Rekenkamercommissie beveelt aan om het aankomende planproces van het integraal waterketenplan te benutten om in afstemming met het hoogheemraadschap een nadere strategie voor de omgang met regenwater en grondwater uit te werken. Het is belangrijk dat keuzes ten aanzien van de strategie voor de omgang met regenwater en grondwater aan de raad worden voorgelegd.

Status: In uitvoering

Motivatie: Momenteel wordt binnen de samenwerking al gewerkt aan de actualisatie van de beleidsmodule voor het IWKP 2024-2028. Hoe om te gaan met regenwater en grondwater is hier een integraal onderdeel van. Het Hoogheemraadschap van Rijnland is een van de waterketenpartners binnen de samenwerking in de Leidse Regio en daarmee direct betrokken bij de uitwerking van dit onderwerp in de Beleidsmodule van het IWKP.

Het is nu nog wettelijk (Wet Milieubeheer) vastgelegd dat elke gemeente over een gemeentelijke rioleringsplan moet beschikken, vastgesteld door de gemeenteraad. Op 1 januari 2024 treedt de omgevingswet in werking. De wettelijk verplichting tot het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan vervalt dan. Het college stelt wel een volgend IWKP op om o.a. de onderbouwing van de voorziening voor riolering te verantwoorden conform de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Het volgende IWKP treedt in werking met ingang van 1 januari 2024, heeft de vorm van een programma onder de omgevingswet en is gebaseerd op de kaders zoals opgenomen in de Omgevingsvisie. Binnen de Omgevingswet is het vaststellen van programma's een bevoegdheid van het college. Dat gezegd hebbende is het college zich er van bewust dat er veel zaken veranderen met de komst van de Omgevingswet. Het college overweegt momenteel of en zo ja hoe de raad het beste betrokken kan worden bij het proces van vaststellen van het volgende IWKP.

Aanbeveling 4: Onderzoek in hoeverre een financiële prikkel via het tariefsysteem van de rioolheffing kan bijdragen aan het anders omgaan met regenwater door inwoners en bedrijven.

Aanpassingen in het tariefsysteem van de rioolheffing, bijvoorbeeld door de hoogte van de heffing mede afhankelijk te maken van het watergebruik of het verhard oppervlak, kunnen bijdragen aan een afname van de belasting van het gemeentelijk vuil- en hemelwaterriool en het beter vasthouden van regenwater op particulier terrein. Dit kan verder worden onderzocht, waarbij het goed is om ook te letten op initiatieven en ervaringen elders.

Status: In uitvoering

Motivatie: Het college is bekend met deze mogelijkheid. Aan de introductie van tariefdifferentiatie kleven zowel voor- als nadelen. Ook is het college bekend met de initiatieven en ervaringen elders. Het college stelt voor in de planperiode 2024-2028 de voor- en nadelen van tariefdifferentiatie uit te werken in een notitie aan de raad. Op basis hiervan kan de raad dan besluiten nemen of zij tariefdifferentiatie wil gaan invoeren en op welke wijze.

Aanbeveling 5: Geef voldoende en tijdig aandacht aan de inhoud van het nieuwe IWkp.

Binnenkort moet een nieuw integraal waterketenplan voor deze regio worden opgesteld. Dat plan is een belangrijk sturingsinstrument voor het beleid in de komende periode, niet alleen voor de riolering, maar ook voor de daarmee samenhangende terreinen. Het is van belang dat daar niet alleen ambtelijk naar wordt gekeken. De inwoners en de gemeenteraden moeten ook tijdig in de gelegenheid worden gesteld om te participeren bij de keuzen die in het plan worden gemaakt.

Status: In uitvoering

Motivatie: Het college verwijst graag naar de bestuurlijke reactie bij aanbeveling 3. Verder is het college voornemens om op specifieke onderdelen van het IKWP -3- inwonersavonden te organiseren, waarbij inwoners kunnen meedenken en adviseren over de inhoud. De gemeenteraad wordt vooruitlopend op de vaststelling geïnformeerd over de inhoud, waarbij nog ruimte is voor mogelijke aanpassingen. Net als bij de eerdere rioleringsplannen en het vorige IWKp is het college voornemens het IWKp 2024-2028 6 weken ter inzage te leggen voor definitieve vaststelling.

Specifieke aanbevelingen voor Leiderdorp

Aanbeveling 7: Zorg voor heldere kaders voor klimaatadaptatie: stel een strategie en een uitvoeringsprogramma vast die doorwerken in de wijkaanpak.

Het is de ambitie van de gemeente Leiderdorp om een strategie en een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie eind 2022 of begin 2023 vast te stellen. Op dit moment zijn die er nog niet. Voor een daadkrachtige en doelgerichte uitvoering zijn duidelijk vastgelegd beleid en heldere kaders van groot belang. De gemeente Leiden kan als voorbeeld dienen. Op dit moment wordt de klimaatadaptatieve inrichting van wijken min of meer ontwerpend vormgegeven op basis van de kennis en ervaring van de betrokken medewerkers (leren door doen). Voor klimaatadaptatieve maatregelen is er echter behoefte aan een inhoudelijke uitwerking met concrete richtlijnen en normen, en het borgen hiervan bijvoorbeeld in een handboek openbare ruimte. Deze standaardisatie moet wel rekening houden met verschillende wijktypen (verschillen in bouwdichtheid, bodemopbouw en de verhouding particuliere en publieke ruimte).

Status: In uitvoering

Motivatie: Op dit moment wordt de klimaatstrategie opgesteld. Op 17 april wordt de raad, tijdens de informatieavond, hierover geïnformeerd. Verder is er op woensdag 19 april een inloopmiddag/avond voor bewoners om mee te denken over de strategie.

Aanbeveling 8: Zorg voor heldere kaders voor klimaatadaptatie: stel een strategie en een uitvoeringsprogramma vast die doorwerken in de wijkaanpak.

Leiderdorp heeft de kosten voor klimaatadaptatieve maatregelen nog onvoldoende in beeld en daarnaast is de kostendekking nog niet geborgd. Wanneer klimaatadaptatieve maatregelen in de toekomst worden toegerekend aan de gemeentelijke watertaken, dan kan dit leiden tot een nu nog niet voorziene verhoging van de rioolheffing. Als daar niet voor wordt gekozen, zou het kunnen zijn dat deze klimaatadaptatieve maatregelen niet kunnen worden uitgevoerd, omdat er geen budget voor beschikbaar is. Het is daarom van belang om expliciet vast te leggen welke klimaatadaptatieve maatregelen wel of niet aan de rioolheffing worden toegekend, en hoe ze eventueel anders worden gedekt.

Status: In uitvoering

Motivatie: Het college gaat nauwkeurig om met de keuze welke kosten aan de rioolheffing worden doorberekend, omdat dit een effect heeft voor de hoogte hiervan en daarmee de hoogte van de lokale lasten. Het IWKp 2024-2028 kent naast een Beleidsmodule ook een Maatregelmodule en een Financiële module. Het college werkt deze aanbeveling uit in de financiële module door hier een paragraaf in op te nemen over welke klimaatadaptieve maatregelen toegerekend kunnen worden aan de rioolheffing. Hiervoor worden de kaders gehanteerd die vastgelegd worden in de gebiedscatalogus (zie beantwoording aanbeveling 7).

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp